

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

**İNCİ ARAL'IN ROMANLARINDA KADIN VE
KADIN SORUNU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mehmet TEKİN

HAZIRLAYAN

Süveyda TANRIVER

KONYA - 2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Süveyda Tanrıver

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süveyda TANER		
	Numarası	074201021001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Yeni Türk Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mehmet TEKİN		
	Tezin Adı	İnci Aral'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Sorunu		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan İnci Aral'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Sorunu başlıklı bu çalışma 26.11.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Kadın Sorunu oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Mehmet TEKİN		
Prof. Dr. Âlim GÜR		
Doç. Dr. Köksal ALVER		

ÖN SÖZ

Son dönem Türk Edebiyatı'nın en önde gelen öykü ve romancılarından biri de İnci Aral (d.1944)'dir. 1970'li yıllarda öyküyle başladığı yazı hayatına farklı türlerde pek çok eser sığdırmış, öyküdeki ustalığına romandaki başarısını da eklemiştir. İlk öykü kitabı *Ağda Zamanı* 1980 yılında "Akademi Kitabevi Öykü Ödülü"ne, 1983'te yayımladığı *Kıran Resimleri* adlı öykü kitabı "Nevzat Üstün Öykü Ödülü"ne ve *Gölgede Kırk Derece* adlı eseri ise 2001 yılı "Yunus Nadi Öykü Ödülü"ne layık görülmüştür. Yazar öyküdeki bu başarılı çizgisini romanda da devam ettirmiştir. İlk roman denemesi olan *Ölü Erkek Kuşlar* "Yunus Nadi Roman Ödülü"nü alırken, postmodern bir tarzda yazdığı *Yeni Yalan Zamanlar* üçlemesinin ikinci kitabı olan *Mor* da "Orhan Kemal Roman Armağanı"na layık görülmüştür.

Son dönem romancıları arasında böyle bir başarı çizgisi yakalayan İnci Aral, sadece kendi kişisel başarısını artırmakla kalmayıp Türk romancılığına da büyük katkıda bulunmuştur. Modern-postmodern çizgide yazdığı bir kısım romanları, roman tekniği bakımından pek çok genç yazar için ufuk açıcudur. Seçtiği bireysel konuları fonda dönemin politik olaylarıyla birlikte vermesi, okuyucuyu yormayan bir üslup edinmesini sağlamıştır. Ayrıca kahramanlarının çoğunu kadınlardan seçerek kadın dünyasının sorunlarına kadınca bir bakış açısı getirmiştir.

Bütün bu yönleriyle İnci Aral, Türk romancılığında yeri küçümsenemeyecek bir yazardır. Özellikle son dönem kadın romancılarımız arasında üretkenliği, istikrarı ve üslubu ile ön plana çıkmıştır. Bu denli önemli bir sanatçı hakkında günümüze kadar birkaç akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar, genel hatlarıyla yazarın öykücülüğü ve romancılığını kapsar. Eserlerinde kadın kahramanlara ağırlık vermesi ve kadınlarla ilgili problemleri işleme bakımından sadece edebiyata değil, sosyolojiye de katkıda bulunan yazarın, bu yönüyle ilgili bir kaç makale yayımlansa da geniş çaplı bir çalışma yapılmamıştır. Biz bu tez çalışmamızda detaylı bir şekilde yazarın romanlarındaki kadın kahramanları ve onların sorunlarını, dolayısıyla onun düşünce dünyasını mercek altına almak istedik. Bir kadın yazar olarak Aral'ın kadın dünyasına ve sorunlarına hangi açıdan baktığını

ortaya koymaya çalıştık. Yazarla yapılan söyleşiyle birlikte romanlarda işlenen temel konuların ve seçilen kahramanların hangi duygu ve düşüncelerle ortaya konulduğu zihnimize daha da netleşti. Roman türünün hem toplumun sosyal yapısını yansıtan bir ayna, hem de toplumun gelişimini doğrudan etkileyen bir unsur olduğu düşünülürse, İnci Aral'ın romanlarında seçtiği konu ve kahramanlarla içinde yaşadığımız toplumun hangi yönüne parmak basıp, okurlarını hangi doğrultuda etkilediğini ortaya koymak, edebi kişiliğine ve eserlerine daha yakın bir bakış açısı geliştirmek için onun romanlarındaki kadınlar ve kadın sorunlarını ele alan bir tez hazırlamaya gayret ettik.

“İnci Aral'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Sorunu” başlığını taşıyan bu çalışmamız giriş, üç bölüm, sonuç, kaynakça ve yazarla yapılan söyleşiyi içeren bir ektenden oluşmaktadır.

“Giriş”te genel hatlarıyla Türk romanının gelişimi, edebiyatımızdaki kadın romancılar ve Türk romanında kadın sorunu üzerinde durmaya çalıştık.

“Birinci Bölüm”de, yazar hakkında yapılan çalışmalardan, süreli yayınlardaki söyleşilerden ve makalelerden, anı romanından, anlatı ve denemelerinden faydalanarak yazarın hayatı, edebi kişiliği ve eserleriyle ilgili bir inceleme yaptık.

Tezimizin asıl konularından birini oluşturan “İnci Aral'ın Romanlarında Kadın” başlığını taşıyan “İkinci Bölüm”de, yazarın romanları hakkında ayrıntılı bilgi, roman özetleri ve romanlarındaki kadın kahramanların tümünü inceledik.

Çalışmamızın bir diğer temel konusu olan “İnci Aral'ın Romanlarında Kadın Sorunu” başlığını taşıyan “Üçüncü Bölüm”de ise, yazarın bütün romanlarından hareketle tespit ettiğimiz kadın sorunlarını genel başlıklar halinde ayrıntılı olarak belirttik.

Sonuç kısmında ise çalışma sürecinde ulaştığımız genel yargıları dile getirdik.

Çalışmamıza bu bölümlerin dışında bir de yazarla 25.05.2010 tarihinde, kendi evinde yaptığımız söyleşiyi, “Ek” adı altında ilave etmeyi uygun bulduk. Bu söyleşide daha çok İnci Aral'ın romanlarındaki kadın kahramanlar ve bu

kahramanlar vasıtasıyla ortaya konan kadın problemleri üzerinde durduk. Bu konuda daha önce yazara sorulmamış sorular yönelterek yaptığımız çalışma boyunca zihnimize soru işareti oluşturan konulara açıklık getirmiş olduk.

Modern Türk Edebiyatı'nda öykü ve romanlarıyla önemli bir yer edinmiş olan İnci Aral'ın eserlerindeki kadınları ve kadın sorunlarını elimizden geldiğince netleştirmeye ve anlaşılır kılmaya çalıştık. Bu çalışmalarımız esnasında burada isimlerini tek tek anamayacağımız arkadaşlarımız, dostumuz, yakınımız ve öğrencilerimizin yardımını gördük. Öncelikle Lisans ve Yüksek Lisans hayatım boyunca bilgi ve deneyimlerini bizimle paylaşan, bu süreç içerisinde yardımlarını benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet Tekin'e, ders dönemi sürecinde bilgi ve tecrübelerinden fazlasıyla istifade ettiğim Prof. Dr. Mustafa Özcan'a ve Prof. Dr. Âlim Gür'e teşekkürlerimi sunarım.

Konya, Eylül 2010

Süveyda TANRIVER

KISALTMALAR

age	Adı Geçen Eser
bs.	Baskı, basım
bk.	Bakınız
Doç. Dr.	Doçent Doktor
Ed.	Editör
hzl.	Hazırlayan
HAHÖ	Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm
İA	İnci Aral
İKG	İçimden Kuşlar Göçüyor
M	Mor
ÖEK	Ölü Erkek Kuşlar
Prof. Dr.	Profesör Doktor
SS	Safran Sarı
s.	Sayfa
S.	Sayı
TT	Taş ve Ten
vb.	ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd.	ve diğeri
YYZ	Yeni Yalan Zamanlar
Yay.	Yayın, yayınları, Yayınevi
yy.	Yüzyıl

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süveyda TANRIVER	Numarası 074201021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Yeni Türk Edebiyatı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Mehmet TEKİN	
Tezin Adı		İnci Aral'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Sorunu	

ÖZET

İnci Aral, son dönem Türk edebiyatının önde gelen öykü ve romancılarından biridir. Eserlerinde hem kullandığı tekniklerle, hem de seçtiği konularla başarılı bir çizgi yakalamış ve bu başarıyı pek çok ödülle taçlandırmıştır. Romanlarında, özellikle kadın kahramanları tercih etmesi ve seçtiği bu kahramanlar aracılığıyla bir çok kadın sorununa değinmesi ilgi çekicidir. Bu yönüyle yazar edebi bir eser oluşturmanın yanı sıra sosyolojik açıdan önemi büyük tespitlerde de bulunmaktadır. Yazar, bugüne kadar yazmış olduğu sekiz romanda kadının içinde bulunduğu toplumla ilişkisini, evliliğini, psikolojisini, sağlıkla sorunlarını, çocuklarıyla ilişkisini ve bunların sonucu olarak ortaya çıkan tüm duygu ve düşüncelerini her yönüyle anlatmaya çalışmıştır. Bunun sonucu olarak da başarılı eserler ortaya koymuş ve Türk edebiyatında kendisine küçümsenemeyecek bir yer edinmiştir.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süveyda TANRIVER	Numarası 074201021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Yeni Türk Edebiyatı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Mehmet TEKİN	
Tezin İngilizce Adı		Women and Women's Problems in İnci Aral's Novels	

SUMMARY

İnci Aral is one of the leading novelist of the last term of Turkish literature. She has become succesful not only by her technics but also by the topics she chooses. Her success has gotten bigger with the awards she got. It is interesting that she especially chooses female heroines. By the help of these heroines, she puts emphasis on the problems of woman. By this method she creates a literary work and takes the attentions on sociological facts that are realy important. The novelist has tried to tell the relationship between the women and society, their marriage, psychology, their rebtionship with children and all thoughts and feelings that are resulted from these facts in her eight books until now. As a result of these she a has created successful works and has become one of the brillant novelist in the literature world.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL FORMU	ii
ÖN SÖZ	iii
KISALTMALAR	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	15
1.1. İNCİ ARAL'IN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	15
1.1.1 İNCİ ARAL'IN HAYATI	15
1.1.2. İNCİ ARAL'IN'ÜN EDEBİ KİŞİLİĞİ	24
1.1.3. İNCİ ARAL'IN ESERLERİ	31
II. BÖLÜM	33
2.1. İNCİ ARAL'IN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR	33
2.1.1 ÖLÜ ERKEK KUŞLAR	33
2.1.1.1 Romanın Özeti	33
2.1.1.2. Roman Hakkında	34
2.1.1.3. Romadaki Kadın Kahramanların İncelenmesi	36
2.1.2. YENİ YALAN ZAMANLAR(YEŞİL)	51
2.1.2.1. Romanın Özeti	51
2.1.2.2. Roman Hakkında	52
2.1.2.3. Romadaki Kadın Kahramanların İncelenmesi	53
2.1.3.HİÇBİR AŞK HİÇBİR ÖLÜM	78
2.1.3.1. Romanın Özeti	78

2.1.3.2. Roman Hakkında	79
2.1.3.3. Romandaki Kadın Kahramanların İncelenmesi.....	81
2.1.4. İÇİMDEN KUŞLAR GÖÇÜYOR	99
2.1.4.1. Roman Hakkında	99
2.1.4.2. Romanın Özeti	99
2.1.4.3. Romandaki Kadın Kahramanların İncelenmesi.....	101
2.1.5. MOR.....	110
2.1.5.1. Romanın Özeti	110
2.1.5.2. Roman Hakkında	111
2.1.5.3. Romandaki Kadın Kahramanların İncelenmesi.....	112
2.1.6. TAŞ VE TEN	128
2.1.6.1. Romanın Özeti	128
2.1.6.2. Roman Hakkında	128
2.1.6.3. Romandaki Kadın Kahramanların İncelenmesi.....	129
2.1.7. SAFRAN SARI	148
2.1.7.1. Romanın Özeti	148
2.1.7.2. Roman Hakkında	149
2.1.7.3. Romandaki Kadın Kahramanların İncelenmesi.....	150
2.1.8. SADAKAT	171
2.1.8.1. Romanın Özeti	171
2.1.8.2. Roman Hakkında	172
2.1.8.3. Romandaki Kadın Kahramanların İncelenmesi.....	173
III. BÖLÜM.....	187
3.1. İNCİ ARAL'IN ROMANLARINDA KADIN SORUNU.....	187
3.1.1. EKONOMİK SORUNLAR.....	187

3.1.1.1. Ekonomik Durumun Kötü Olması	187
3.1.2 SAĞLIK SORUNLARI.....	190
3.1.2.1. Kanser Olma	190
3.1.2.2. Menopoz	191
3.1.2.3. Alkolik Olma	193
3.1.3. PSİKOLOJİK SORUNLAR.....	195
3.1.3.1. Hafıza Kaybı.....	195
3.1.3.2. Çift Karakterli Olma	196
3.1.3.3. Depresyona Girme	197
3.1.3.4. Akli Dengenin Bozuk Olması	199
3.1.4. EVLİLİK SORUNLARI	200
3.1.4.1. Eşlerin Birbirini Aldatması.....	200
3.1.4.1.1. Erkeği Kadını Aldatması	201
3.1.4.1.2. Kadının Erkeği Aldatması	202
3.1.4.2. Geçimsizlik	205
3.2.4.3. Kültürel Çatışma	207
3.2.4.4. Boşanma.....	208
3.1.5. CİNSEL SORUNLAR	209
3.1.5.1. Cinsel Yetersizlik	209
3.1.5.2. Cinsel Hayatın Monotonlaşması	211
3.1.6. AİLE İÇİ ÇATIŞMALAR	212
3.1.6.1. Dayak	212
3.1.6.2. Tecavüz	213
3.1.6.3. Ensest	215
3.1.6.4. Anne-Kız Çatışması	219

3.1.7. ÖZEL YAŞAM	223
3.1.7.1. Güzelliğini Kaybetme	223
3.1.7.2. İntihar	223
3.1.7.3. Çocuğu Olmama	224
SONUÇ	225
KAYNAKÇA	231
EK	239
İNCİ ARAL İLE SÖYLEŞİ	239

GİRİŞ

Edebiyat, insanı konu edinen bir sanattır. Toplum içindeki rolü, başka insanlarla ilişkileri, tabiata karşı tavrı, ruh dünyasındaki çatışmaları, acıları, sevinçleri, arzuları ve hayalleriyle insan, kendisini seyrettiği bir boy aynası hükmündeki edebiyata yansır. Edebiyatçı ise yalnızca birey olarak insanın ruh dünyasına ışık tutmakla kalmayıp, içinde geliştiği toplumu analiz eden, sorgulayan ve hatta yeri geldiğinde topluma yön veren bir sosyolog gibidir. Her ne kadar nesnel anlamda olmasa da bir toplumun sosyal, siyasal ve tarihi olayları muhakkak edebiyatına yansır. Bu yönüyle edebiyat, dolaylı olarak tarihe de kaynaklık eder. Bir tarih profesörü olan Kemal Karpat'ın bu konudaki sözleri oldukça etkileyicidir :

*“Toplumun değişmelerini edebiyat yolu ile incelememi yadırgayan çok meslektaşım olmuştur. Ben İslam toplumlarının bilhassa Osmanlı gibi kuruluşundan beri Batı ile etkilemiş bir toplumun kişisel, psikolojik, kültürel sorunlarını edebiyatın en iyi yansıttığı düşüncemde ısrar ettim.”*¹

Bu sözlerden de yola çıkarak edebiyatın insan ve toplum üzerindeki güçlü etkisinin yadsınamayacağını bir kez daha anlamış oluruz. Edebi türler içerisinde ise insanı en detaylı şekilde ele alanı romandır. Bugünkü anlamını rönesanstan sonra kazanmış olan roman, geniş anlatım olanaklarına sahip, uzun soluklu bir türdür. İnsanın iç ve dış dünyasını, sosyal ilişkilerini, toplumsal yapıyı, tabiat, çevre, zaman ve mekanla birlikte ele alarak, yazarın topladığı malzemeleri kurmaca bir geçekliğe dönüştürür. Ele aldığı konu ne kadar kurmaca olursa olsun roman, içinde bulunduğu toplumdan soyutlanamadığı için farkında olarak ya da olmayarak o toplumun kültürünü, yaşam şeklini, sosyal ve siyasal yapısını yansıtır. Bu sebeple roman hiçbir zaman sadece edebi bir tür olarak kalmamış, nesnel olmamakla birlikte belgesel bir nitelik de taşımıştır.

Türk Edebiyatında Roman

Tanzimat dönemine gelene kadar roman yerine halk hikâyeleri ve mesnevilerin okunduğu edebiyatımızda, batılı anlamda roman ilk kez 1860'tan sonra

¹ Karpat K., “Edebiyat ve Toplum Eleştirisine Cevap”, s.30.

görölmeye başlar.² Tanzimat'ın ilk yıllarında ise daha çok Fransız Edebiyatı'ndan çeviriler yapılır. İlk okunan Fransız romanı Fenelon'un Yusuf Kamil Paşa tarafından çevrilen *Telemak* adlı eseridir. Büyük rağbet gören bu eserin ardından dilimize Fransızca'dan pek çok roman çevrilmiş ve nihayetinde yine Fransız romanları örnek alınarak, ilk Türk romanı olan *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* (1872) kaleme alınmıştır. Şemseddin Sami'nin çok acemice de olsa bu romanda geleneksel halk kültürüne ait unsurları kullandığı görülür.³ Bu da gösterir ki roman edebiyatımızda Tanzimat dönemine kadar var olmayan bir tür olsa da geleneksel halk hikâyeleri ve mesneviler roman için gerekli alt yapıyı hazırlamışlardır.

Namık Kemal 1888'de, *Celal Mukaddimesi*'nde bir terim olarak ilk defa romanı tanımlarken, bir müddet sonra ilk edebi romanı, *İntibah*'ı da yazacaktır.⁴ Namık Kemal'in yanında Ahmet Mithat Efendi, geleneği yeni bir şekilde canlandırmayı tercih ederek halk için öğretici romanlar, hikâyeler yazar.⁵ *Felatun Bey'le Rakım Efendi* (1875), *Hasan Mellah* (1874), *Hüseyin Fellah* (1875) romanları önemlidir. Sıradan bir üslûpla çok yazması eleştirilse de Ahmet Mithat'ın romanları, halk üzerinde sanıldığından fazla etki bırakır. Aynı dönemde Samipaşazâde Sezâi *Sergüzeşt* (1889) ile ilk realist roman denemesini yaparken; Recaizâde Mahmut Ekrem, ilk realist roman kabul edilen *Araba Sevdası'nı* yazar. Nabızâde Nazım ise *Karabibik*'le ilk köy romanı örneğini verir. *Zehra* ile de realist çizgiye yaklaşır. Hemen her Tanzimat sanatçısı romanı bir kez de olsa denemişlerdir.⁶ Fakat romanımızda Halit Ziya'ya kadar ciddi bir gelişme olmaz. "Bizde asıl romancılık Halit Ziya ile başlar."⁷ *Mai ve Siyah* (1897), *Aşk-ı Memnû* (1900), *Kırık Hayatlar*(1924) gibi romanlarıyla Halit Ziya, kendinden önceki romancıların bütün acemiliklerini üzerinden atmıştır. Halit Ziya ile Türk romanı birkaç basamak birden yükselmiştir. Aynı dönemde Edebiyat-ı Cedide yazarlarından Mehmet Rauf da *Eylül* (1901) romanıyla dikkatleri üzerine çeker. İlk psikolojik romanımız olan *Eylül*'ün Halit Ziya'nın romanlarına göre daha sade bir dili vardır.

² Akyüz K., *Modern Türk Edebiyatı'nın Ana Çizgileri*, s.66.

³ Enginün İ., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s.240.

⁴ Age., s.239.

⁵ Age., s.240.

⁶ Mutluay R., *Elli Yılım Türk Edebiyatı*, s.538.

⁷ Tanpınar A.H., *Edebiyat Üzerine Makaleler*, s.284.

Servet-i Fünûn romanının gözde olduğu bir dönemde Hüseyin Rahmi, Ahmet Mithat Efendi'nin açtığı popüler roman çığırını tek başına devam ettirmektedir. Deney ve gözleme dayalı olarak yazdığı romanlarının tekniğini biraz geliştirmiş, Türk romanında ilk izlerine 1885'te başlanan natüralizmin ilk büyük temsilcisi olmuştur.⁸ Onun romanlarında İstanbul insanının günlük yaşamını bütün canlılığıyla yakalamak mümkündür. Servet-i Fünûn'un içe dönük, bireysel romanından sonra *Şıpsavdi* (1911), *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* (1912) gibi eserleriyle Hüseyin Rahmi, toplumsal konulu romanlara bir geçiş gibidir.

Edebiyat-ı Cedide'nin hareketli günlerinden sonra gelen Fecr-i Ati dönemi, roman türü açısından edebiyatımızın en kısır dönemlerinden biridir. Bu dönemde roman türünde çok başarılı bir eser ortaya konamamıştır. Romancı olarak karşımıza çıkan iki isim, Cemil Süleyman ve İzzet Melih vasatı aşamayan eserler ortaya koymuşlardır.

Edebiyatımızda romanın toplum üstündeki etkisi, Tanzimat döneminden sonra bir de Milli Edebiyat döneminde gündeme gelir. Ziya Gökalp'in bu konudaki tespitleri çarpıcıdır.

*“Mademki Türk halkı bugün romandan başka bir şey okumuyor ve mademki çok kitap okumak da medeniliğin miyarıdır, bugünün mürebbileri de romancılar olmak iktiza eder. Ah romancılar, ah romancılar! Bugün siz elinizdeki kuvveti bir anlayabilseydiniz, az zamanda memleketin ahlâkını değiştirebilirdiniz.”*⁹

Bu gücün farkında olan Milli Edebiyatçılar, dilde sadeleşme çalışmalarıyla halka yönelirler. Ömer Seyfettin, Refik Halit gibi hikâyecilerin yanında; Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri hem Milli Edebiyat'ın hem de Cumhuriyet Edebiyatı'nın ilk romancıları olurlar. Milli Mücadele yıllarını bütün canlılığıyla anlatan bu romancılarımız, mekân olarak İstanbul'u kullanmayı bırakıp Anadolu'ya yönelmişlerdir. Sade bir dille Anadolu insanını anlatmışlar, daha büyük kitlelere hitap etmişlerdir. İdeal insan tipleri çizerek Anadolu insanına örnekler sunmuşlardır.

⁸ Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, s.141.

⁹ Gökalp Z., “Roman”, *Atatürk Devri Fikir Hayatı II*, s.108 (Yazının ilk yayımı: *Cumhuriyet*, 142, 28 Eylül 1924).

Milli Edebiyat romancıları, Cumhuriyet Dönemi'nin de ilk yazarları olma şansını yakalar. İlk romanlarında Milli Mücadele'yi işleyen Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri bu kez yeni bir ülkenin kuruluşundaki temel dinamiklere yönelir. Halide Edip, önceleri yazdığı *Ateşten Gömlek* (1923), *Vurun Kahpeye* (1926), *Zeyno'nun Oğlu* (1928) adlı romanlarına Cumhuriyet döneminde *Sinekli Bakkal*'ı da (1936) ekler.

Yakup Kadri ise romanlarıyla tarihe tanıklık ediyor gibidir. Yanlış batılılaşmayı işlediği *Kiralık Konak*'la (1922) Tanzimat dönemine, Kurtuluş Savaşı'nı işlediği *Yaban*'la (1932) milli mücadele yıllarına, yeni bir Türkiye'yi anlattığı *Ankara*'yla (1934) ise Cumhuriyet dönemine ayna tutar.

Bu dönemin en sevilen eseri şüphesiz *Çalığışu*'dur (1922). Reşat Nuri'nin adeta bir halk hikâyesi edasıyla yazdığı roman, ortaya ideal bir insan portresini, Feride'yi koyar. Fakat, Feride'yi yalnızca bir roman kahramanı olarak görmek doğru değildir. İstanbul'dan Anadolu'ya geçerek öğretmenlik yapmaya başlayan Feride, aynı zamanda Türk romanının İstanbul'dan Anadolu'ya yönelişini sembolize eder.¹⁰ Bir çok gencin heyecanla okuduğu bu roman günümüzde bile etkisini sürdürmektedir. Reşat Nuri'nin gücü yalnızca *Çalığışu*'yla kalmaz. *Dudaktan Kalbe* (1924), *Yaprak Dökümü* (1939), *Ateş Gecesi* (1942) gibi romanlarıyla hala çok okunan bir yazar olarak edebiyatımızda yer edinir.

Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri Cumhuriyet döneminde de milli bir anlayışla eser vermeye devam eden yazarlardır. Bu dönemin en büyük romancılarından biri ise şüphesiz Peyami Safa'dır. Çok yazmasına karşın roman tekniğinden hiç ödün vermeyen yazar, yalnızca roman alanında değil diğer edebi türlerde de başarılı pek çok eser vermiştir. Türk edebiyatında profesyonel romancılık onunla başlamıştır, denilse yalan olmaz. Çünkü roman tekniğine kazandırdığı yenilikler, konu seçimindeki renkliliği ve üslûptaki zenginliği göz ardı edilemeyecektir. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nu okuduğunda Tanpınar'ın verdiği tepki ilgi çekicidir:

¹⁰ Emil B., *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Şahıslar Dünyası 1*, s.74.

“Okuyup bitirdiğim zaman, edebiyatımızın bu uyusuk havası içinde böyle bir kitabın nasıl olup da yazılabildiğine hayret ettim”¹¹

Peyami Safa, hem roman hem de diğer türlerde iki yüze yakın eser vermiştir. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* (1930), *Fatih- Harbiye* (1931), *Matmazel Noralya'nın Koltuğu* (1949), *Yalnızız* (1951) gibi romanları bunlardan yalnız birkaçıdır.

Peyami Safa ile aynı dönemde Refik Halit Karay, Abdülhak Şinasi Hisar, Aka Gündüz, Memduh Şevket Esendal, Mahmut Yesâri, Ercüment Ekrem Talu, Sermet Muhtar, Osman Cemal Kaygılı ve Selahattin Enis de roman yazmıştır. Ayrıca Peride Celal, Safiye Erol, Semiha Ayverdi, Şukûfe Nihal, Halide Nusret Zorlutuna, Mükerrerem Kamil Su, Nezihe Araz gibi kadın romancılar da bu dönemdeki yerlerini alırlar.

Cumhuriyet döneminde belli topluluklara dahil ettiğimiz romancılarımız da vardır. Sabahattin Ali, Fakir Baykurt, Orhan Kemal ve Yaşar Kemal “Toplumcu Gerçekçi” dediğimiz çizgide roman yazmışlardır. Daha çok ezilmiş bir sınıf olarak gördükleri köylüyü ve işçileri konu edinen romanlar yazan bu yazarlarımız eserlerinde halkın konuştuğu dili şive özelliklerini hiç bozmadan kullanmışlardır. *Kuyucaklı Yusuf*’la Sabahattin Ali, *Yılanların Öcü*’yle Fakir Baykurt, *Ekmek Kavgası*’yla Orhan Kemal ve *İnce Memet*’le Yaşar Kemal, toplumcu gerçekçi edebiyatın en yetkin örneklerini vermişlerdir. Sadri Ertem, Mahmut Makal, Samim Kocagöz, Kerim Korcan da 1920’li yıllarda doğan ve köy konusunu ele alan önemli romancılarımızdır.

Aynı dönemde eser veren Kemal Tahir, Toplumcu gerçekçi olmasına rağmen bu isimlerden ayrılır. Çünkü Kemal Tahir, romanlarında Türk tarihini konu edinmiştir. *Devlet Ana* (1967) ve *Esir Şehrin İnsanları Üçlemesi* (1956-1962), yazarın en başarılı romanlarındandır.

Cumhuriyet Döneminde romanımız için büyük bir adım olan Peyami Safa’dan sonra önemi asla küçümsenemeyecek başka bir romancımız da Ahmet

¹¹ Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, s.394.

Hamdi Tanpınar'dır. Sadece romanda değil, şiirde de ustalığı yakalamış olan yazarın deneme ve inceleme alanlarında da eserleri vardır. Geniş kültür yelpazesiyile dikkatleri üzerine toplayan Tanpınar, resimden heykele, musikîden mimariye kadar sanatın her alanında birikim sahibi bir yazardır. Bu birikimlerini en belirgin şekilde *Huzur* (1948) adlı romanında görürüz. *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* (1954) ise roman alanındaki bir başka başyapıttır.

Cumhuriyet Dönemi'nin önemli romancılarından biri de Tarık Buğra'dır. "Oğlumuz" hikâyesiyle adını duyuran yazar, *Küçük Ağa*(1964), *Firavun İmanı*(1975) ve *Osmancık* (1983) gibi romanlarıyla edebiyatımıza büyük katkıda bulunmuştur. Onun romanlarında Osmanlı'nın kuruluşu, Kurtuluş Savaşı yılları ve Türkiye'nin yakın tarihini bulmak mümkündür. Tarık Buğra ile birlikte Ziya Kozanoğlu, Feridun Fazıl Tülbentçi, Müfide Ferit Tek, Nihal Atsız Cumhuriyet döneminde tarihî roman yazarlar.

Buraya kadar sıraladığımız romancıların dışında, Cumhuriyet döneminde yetişen romancılarımızın 1940-1950 yılları arasında yayımladıkları romanlardan bazıları ise şunlardır: Sait Faik, *Medar-ı Maişet Motoru* (1944); Kemal Bilbaşar, *Denizin Çağırışı* (1943), Faik Baysal, *Sarduvan* (1944), Samim Kocagöz, *Bir Şehrin İki Kapısı* (1948), Orhan Kemal, *Baba Evi* (1949), Oktay Akbal, *Garipler Sokağı* (1950).

1950 yılından günümüze kadar Türk romanının gelişimine katkıda bulunmuş belli başlı romancılarımızı ise şöyle sıralayabiliriz:

İlhan Tarus (1907-1967), İzzettin Dinamo (1909-1989), Rıfat Ilgaz (1911-1993), Aziz Nesin (1915-1995) Vedat Türkalı (1919-), Necati Cumalı (1921-2001), Abbas Sayar (1923-1999), Attila İlhan (1925-2005), Çetin Altan (1927-), Adalet Ağaoğlu (1929-), Leyla Erbil (1931-)Tarık Dursun (1931-), Muzaffer İzgü (1933-), Oğuz Atay (1934-1977), Füruzan (1935-), Erdal Öz (1935-2006), Demir Özlü (1935-), Sevgi Soysal (1936-1976), Emine Işınsoy (1938-) Ayla Kutlu (1938-), Pınar Kür (1945-), Selim İleri (1949-), Ahmet Altan (1950-), Orhan Pamuk (1952-), Latife Tekin (1957-).

Bu bölüme kadar adı geçen yazarlar sayesinde Türk romanı, modern anlamda büyük gelişme göstermiştir. Dünya edebiyatının roman tekniğindeki değişimleri elbette Türk edebiyatına da yansımıştır. 1970’te Oğuz Atay’ın *Tutunamayanlar*’ı yayımlamasıyla birlikte Türk romanında post modernizm çağı başlayacaktır. Oğuz Atay’ı *Bir Cinayet Romanı*’yla Pınar Kür, *Ölü Erkek Kuşlar*’la İnci Aral ve *Kara Kitap*’la Orhan Pamuk takip edecektir. Bu aşamada Türk romanı öyle bir noktaya gelmiştir ki nihayet bir Türk yazar, Orhan Pamuk Nobel Edebiyat Ödülü’ne layık görülür. Bu ödül Türk edebiyatına çok geç girmiş olan roman türünde Türkler’in başlangıcından günümüze ne kadar mesafe kat ettiğini göstermeye yeterlidir.

Türk Edebiyatında Kadın Romancılar

Edebiyat dünyasında yazarları kadın ve erkek olarak ayırmak doğru değildir. Çünkü yazarlık fiziki bir eylem değil ruhsal ve düşünsel bir eylemdir. Kadınla erkek arasında ise bu anlamda bir farklılık yoktur. Fakat içinde bulunulan çevre ve yaşam tecrübeleri, yazarın duygu ve düşünce dünyasını etkiler. Bu sebeple kadınların dünyasını, o dünyanın içinde bulunduğu için kadın bir yazar, daha iyi ifade edebilir. Pek çok erkeğin fark edip de dile getiremediği şeyleri bir kadın yazar kolaylıkla yazabilir. Bu konuda pek çok kadın yazar, edebiyatta kadın-erkek gibi bir ayrımın söz konusu olamayacağını söyler. İnci Aral bu düşüncelerini şu şekilde ifade eder:

“Bugün bütün dünyada, nitelikli edebiyat konu olduğunda kadın yazar erkek yazar ayrımı yapılmaz. Gelişmiş ülkelerde bir yazarın yazdıkları edebiyatın ölçütleri içinde değerlendirilir. 'Kadın duyarlığıyla yazılmış' gibisinden şablonlar önem taşımaz.(...)Türk öykücülüğünde, kadın erkek söylem farklılığından çok cinslere göre konu ve bakış açıları çeşitliliğinden söz edilebileceğini düşünüyorum.(...) Ben, cinsiyetin insanların dilsel, ruhsal, düşünsel ve toplumsal durumlarında değişmez farklılıklar yarattığı ve bunun üst yapıya, edebiyata da yansıdığı görüşüne sıcak bakmıyorum. Söylem farklılıklarını ayırıştırıp abartmak yerine, insan olarak yazar duyarlığının öneminin vurgulanmasından yanayım. Ben hep şuna inandım; her insanın içinde var olan kadın ve erkek yanları sürekli çatışma halindedirler ve insan ikisi arasında gider gelir.

Günümüzde, kadın ve erkeğin düşünme, dili kullanma ve yaratma eylemindeki ortaklık, yaşama biçimlerindeki ortaklık ve benzerlik bu iki cinsin doğuştan farksız olan, ama toplumca yönlendirilmeye çalışılan duyarlıklarını hızla birbirine yaklaştırmakta ve ortaya koydukları metinlerdeki benzerlik kimi zaman tersine algılanabilecek düzeyde aynılık göstermektedir.”¹²

İnci Aral’la aynı dönemin yazarı olan Feyza Hepçilingirler de konuya çok farklı bakmaz:

“Kadın duyarlılığı bir sus payı gibi verilir kadına. Ondan sonra da bütün o öbür yaratıcılıkla ilgili yetenek ve yeterlilikler ki, bence çok daha önemli şeyler, erkeğe saklanır. (...) Kadın duyarlılığı etiketinin parlak bir savsöz olduğunu ama aynı zamanda da bir tuzak içerdiğini düşünüyorum. Sizden neyin beklendiği belirlenmiş oluyor böylece: Kadınca bir duyarlılık göstereceksiniz. Kadın yazar olarak size yakışmayan konulara el atamazsınız kolay kolay. Çünkü kadın duyarlılığı sizi dört duvar arasına sıkıştırmıştır.”¹³

Bir başka kadın yazar olan Erendiz Atasü’nün konuya bakış açısı biraz daha farklıdır:

“Bir kadın edebiyatı kavramına sıcak bakıyorum. Bu kavramdan kadın hayatlarına tanıklık eden ya da kadınlara özgü çileleri dile getiren anlatılardan çok, hangi konuyu işlerse işlesin, ataerkil kültürü sorgulayıcı bir bakış açısı benimsemiş yapıtları anladığımı vurgulamak isterim. Ayrıca birçok kadın yazarın kurguya, dile, imgelere yaklaşımının erkeklerden farklı özellikler sergilediğini düşününlerdenim.”¹⁴

Erendiz Atasü, kürtaj olmuş bir kadının duygularını tabi ki bir erkeğe göre kadının daha iyi anlatacağını söyler.

¹² Aral, “Öykücülüğümüzde Kadın ve Erkek Söylemi”, s.37.

¹³ Hepçilingirler F., “Panel: Edebiyatımızda Kadın Duyarlılığı”, s. 4.

¹⁴ www.erendizatasu.com, (20.05.2007).

Bu düşünceler de gösteriyor ki, edebiyatımızda kadın yazarlar ve kadın kavramı başlangıcından bugüne kadar hep sorgulanmıştır. Burada kısaca edebiyatımızdaki kadın romancılardan bahsetmek istiyoruz.

Türk Edebiyatı'nın ilk kadın romancısı Fatma Aliye Hanım'dır. Ancak bir kadın olarak yetkin anlamda ilk kez Halide Edip roman yazmaya başlamıştır. İlk romanlarında daha çok aşk konusunu işleyen yazar, Balkan Savaşı'ndan sonra yüzünü milli mücadeleye döner. *Ateşten Gömlek* (1922), *Vurun Kahpeye* (1923) gazetelerde tefrika edilmiş ve halk üzerinde büyük etki bırakmıştır. Daha sonra yazdığı *Sinekli Bakkal* (1935) ise yazarın mâziye dönüşüdür.

*“Sinekli Bakkal romanı, hayata daha geniş bir bakış açısından bakarak, mazinin değerlerini yeniden keşfetme ve yaşanan hayatta onların yerini arama çabası olarak yorumlanabilir.”*¹⁵

Halide Edip, romanlarında başkahraman olarak genellikle kadınları seçmiştir. Bu seçtiği kadınları idealize ederek ve yücelterek işler. Nasıl ki o dönem Türkiye'sinin sosyal hayatında, yönetiminde, savaşında aktif bir şekilde yer almışsa adeta romanlarındaki kahramanlar da Türk Edebiyatı'nda ben de varım mesajı verir.

Halide Edip'in yanı sıra eser veren kadın yazarların hiç biri onun kadar başarılı olamamıştır. Bu isimlerden Müfide Ferit Tek'in (1892-1971) kayda değer tek romanı *Pervaneler*'dir. Yabancı kadınlarla evlenmeyi konu edindiği bu romanında kültür sömürgeciliğini ve buna duyulan tepkiyi edebiyatımızda ilk kez işler. Yine aynı dönemde eserler veren Şükufe Nihal Başar (1896 – 1973) ise öğretmenlik izlenimlerinin yanı sıra yaşadığı zengin ve fırtınalı hayatı da romanlarına yansıtır.¹⁶ *Renksiz İstirap* (1928), *Yakut Kayalar* (1931), *Çöl Güneşi* (1933) romanlarının bazılarıdır. Halide Nusret Zorlutuna (1901 -1984), belki bu romancılar arasında en başarılı olanıdır. Çeşitli şehirlerde edebiyat öğretmenliği yapmış, oraldaki gözlemlerini şiir, roman ve hatıra türlerinde yayımlamıştır. *Bir Devrin Romanı*

¹⁵ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s.255.

¹⁶ Age., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s.289.

(1978) en önemli eserlerindedir. Halide Nusret'in kız kardeşi İsmet Kür de yazardır. İsmet Kür, aynı zamanda Pınar Kür'ün de annesidir.¹⁷

Bahsi geçen bu isimlerin yanında Muazzez Tahsin Berkant (1900-1984), Mükerrerem Kâmil Su (1906 -1984), Kerime Nadir (1917 – 1984), Mebrûre Sami Koray (d.1907), Cahit Uçuk (d.1911) gibi isimler dönemin ihtiyaçlarına cevap veren, kısa bir süre sonra unutulacak, popüler romanlar yazmışlardır. Aynı yıllarda Samiha Ayverdi (1905 -1993) ise muhafazakar bir romancı olarak baş gösterir. *İbrahim Efendi Konağı* (1964) kendi biyografisiyle yakından ilgili, konağın çöküşünü anlatan bir romandır.¹⁸ Fakat o yılların en çok okunan romanlarını Peride Celâl (d.1915) yazmıştır. *Üç Kadının Romanı* (1954), *Kırkinci Oda* (1958), *Kurtlar* (1990) romanlarından yalnızca bir kaçıdır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki bu kadın yazarlarımızın büyük bir çoğunluğu kalıcı olamamıştır. Fakat 1970'li yıllardan sonra edebiyatımızda hem kadın yazarların sayısı artmış, hem de daha nitelikli romanlar ortaya konmaya başlanmıştır. Bunlardan Adalet Ağaoğlu (d.1929) ilk akla gelen isindir. *Bir Düğün Gecesi* (1979), *Üç Beş Kişi* (1980), *Fikrimin İnce Gülü* (1976) adlı romanlarıyla tanınan yazar, roman tekniğimize yeni bir soluk getirmiştir. Gürsel Aytaç; "*Adalet Ağaoğlu çağdaş romanın zaman kurgusunu yeni bir bilinç anlayışının belirtisi olarak benimsediğini göstermişti.*"¹⁹ diyerek onun roman tekniğine vurgu yapar.

Adalet Ağaoğlu'nu; Leyla Erbil (d.1931), Sevim Burak (1931 -1983), Fürûzan (d.1935), Sevgi Soysal (1936 -1976), Ayla Kutlu (d.1938), Emine Işınso (d.1938), Sevinç Çokum (d.1943) ve Alev Alatlı (d.1944) takip eder. Pınar Kür'e (1943) geldiğinde ise kadın romancılar içinde post modern roman çizgisi başlar. *Yarın Yarın* (1976), *Asılacak Kadın* (1979), *Bir Cinayet Romanı* (1989) adındaki romanlarıyla tanınan yazarı tez konumuz olan İnci Aral (d.1944) takip eder. İnci Aral'dan sonra ise Buket Uzuner (d.1955), Latife Tekin (d.1957), Nazan Bekiroğlu (d.1957) ve Elif Şafak son dönemin en tanınmış kadın romancılarıdır.

¹⁷ Age., s.290.

¹⁸ Age., s.292.

¹⁹ Aytaç G., *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, s.378- 381.

Hepsi ayrı bir araştırma konusu olan bu isimler hakkında detaylı bilgi vermemiz burada mümkün değil. Genel hatlarıyla bir kaç tespitimizi söylemek gerekirse; özellikle 1970 sonrasında eser veren kadın romancıların sayısındaki artışı dile getirmemiz gerekir. Ayrıca kadın romancıların daha çok kadın kahramanlar seçip, kadın dünyasına dönük sorunları işledikleri de göz ardı edilemez. Kadının sosyal hayattaki rolü arttıkça da edebiyatta hem kadın romancılar hem de kadın olgusu daha da öne çıkacaktır.

Türk Romanında Kadın Sorunları

Kadın sorunları Türk romanında başlangıcından beri işlenen bir konudur. İlk Türk romanı olan *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* bir kadın sorunu üzerine kurulmuştur. Füsun Akatlı *Türk Romanında Kadının Yüzyılı* adlı panelde şunları söyler:

“Şemseddin Sami'nin ilk Türk romanı sayılan Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat' ında erkekle kadın arasında olan kaç-göç'ün aksaklıkları, görücü usulüyle evlenmenin olumsuz sonuçları işlenmiştir. Kuşkusuz bu roman, edebi açıdan olduğu kadar sorunların nedensel temellerine inilmesi açısından da ilkel sayılacak bir üründür ama bir giriştir, bir başlangıçtır yine de.”²⁰

Sonrasında gelen Tanzimat romancılarının en gözde konusu ise cariyelik sistemidir. Samipaşazâde Sezai'nin 1889'da yayınlanan *Sergüzeşt* adlı romanında kadın sorunu dolaylı yoldan, bir esir kızın uğradığı haksızlıkların öykülenip kınanması biçiminde karşımıza çıkar. Osmanlı toplumundaki esir-cariye-odalık kurumunun getirdiği sorunlar, hizmetkâr tabakasından seçilmiş kişiler aracılığıyla sonraki yazarlarca da ele alınacaktır. Namık Kemal (*İntibah*), Recaizâde Mahmut Ekrem (*Araba Sevdası*) gibi yazarların sonuncusu 1896'da yayınlanan *Zehra*'sıyla Nabizâde Nazımdır.²¹Tanzimat sanatçılarının romanlarında bir figür olarak resmedilen kadınların sorunları sönük bir şekilde işlenmiştir.

Edebiyat-ı Cedide dönemine geçildiğinde, usta romancı Halit Ziya'nın kadın sorununa değindiği görülür. Özellikle *Aşk-ı Memnû*'nun Bihter'i kendi zaaflarını

²⁰ Akatlı F., Panel: Türk Romanında Kadının Yüzyılı, s.2.

²¹ Age., Panel: Türk Romanında Kadının Yüzyılı, s.2.

aşamayarak hem kendine hem çevresine zarar veren bir tip olarak çıkar karşımıza. Ayrıca çok vurgulanmasa da Mai ve Siyah'taki Ahmet Cemil'in kız kardeşi İkbâl, kocasından yediği dayak neticesinde ölür. Hüseyin Rahmi'ye geldiğimizde ise kadın sorununa eğilmeye ve bu sorunun kökenine bile inmeye çalışmış bir yazar görürüz. Yine Füsün Akatlı'nın ifadeleriyle:

“Hüseyin Rahmi'nin kadın kişileri, çoğunlukla kenar mahallelerde yaşayan, cahil, batıl inançların tutsağı, erkeğin dünyasının dışında kalan tiplerdir. Kadın-erkek eşitliği konusundaki düşüncelerini dile getirmek istediği zaman ya da toplumunda geçerli değer yargularını hatta konuya ilişkin birtakım kanun maddelerini eleştirmek istediği zaman okumuş, aydınlanmış, erkek yanındaki aşağılanmışlıklarının, eşitsizliklerinin bilincinde, bu duruma başkaldıran kadın tipleri çiziyor Hüseyin Rahmi ve onların ağzından konuşuyor.”²²

Kadın sorunlarını işleyen ilk kadın yazarımız ise Halide Edip'tir. *Sinekli Bakkal*'da dedesi tarafından dini bir baskıyla yetiştirilen Rabia, kadın üzerindeki geleneksel baskıya da dikkat çeker. Romanlarında kadınları hep idealize eden ve güçlü bir şekilde resmeden yazar, Atatürk ilkelerinin kadınlara getirdiği hakları da vurgulamıştır. Halide Edip'le aynı dönemde Yakup Kadri de kadın sorununa mercek tutar. *Kiralık Konak*'ın Seniha'sı ibret verici bir kahramandır. Seniha'yı, ahlâki yıkılışa iten nedenler bir açıdan romanın genel teması ve çağdaşlık sorunudur. Varlıklı ama türedi zümrelerin tutsaklığını kabul eden Seniha, güzelliğin, süslülüğün bedelini, insani tükenişiyle öder. Reşat Nuri'nin *Çalılıkusu* ise genç bir kadının aldatılması neticesi yaşadıklarını konu alır.

Cumhuriyet döneminin en usta romancılarından biri olan Peyami Safa da bazı romanlarında kadın sorunlarına yer vermiştir.

“Peyami Safa için sarsılan değerler, İslamiyet'in değerleridir. Yapıtlarında fuhşa sürüklenen temiz aile kızlarıyla, kadınlarıyla karşılaşılır hep. Önerisi İslâmî değerlere dönmek, sıkı sıkıya yapışmak ve o doğrultuda yaşamaktır.”²³ ,

²² Age., s.2.

²³ Age., s.3.

Toplumcu gerçekçi yazarlar eserlerinde kadını daha farklı ele alırlar. Edebiyatımıza “işçi kız/işçi kadın” imgesi, Orhan Kemal'le girmiştir. Emeğiyle üretime katılan kadının sömürü düzeninde işçinin karşılaştığı hangi koşulları aynen, hangilerini kadınlığından ötürü ek boyutlarla yaşadığı; ancak sınıfsal bir yaklaşımla verilebilirdi. Orhan Kemal romanları, bize böyle bir kadın imgesi çizmenin hemen hemen ilk örneğini oluşturuyor diyebiliriz.

“Köylü kadın” imgesi ise edebiyatımızda Yaşar Kemal ve Fakir Baykurt romancılığıyla işlenmiştir. Baykurt'un Irazca'sı, Yaşar Kemal'in Meryemce'si prototipleri olmuşlardır köy edebiyatımızın. Bunlar çileli, doğayla mücadele veren, hayat mücadelesinde erkeğin yanında aynı koşullarla yer alan kahramanlardır.

İsmi zikrettiğimiz bütün bu yazarlar kadın sorunlarını doğrudan konu alan ve vurgulayan romanlar kaleme almamışlardır. Kadın sorunlarını direk olarak vurgulayan yazarlarımız, genellikle kadın romancılarımızdır. Özellikle 70'lerden sonra kadın yazarların perspektifinden yansıyan kadın sorunları işlenir edebiyatımızda. Bu da konuya yeni olanaklarla bakılmasını, yeni açılımların aydınlanmasını sağlamıştır. Cumhuriyetin ilanından ve kadın hak ve özgürlüklerine ilişkin reformların gerçekleştirilmesinden sonraki Atatürk dönemi Türkiye'sinde kadının özgürlüğü sorunu Adalet Ağaoğlu'nun 1973'te yayınlanan *Ölmeye Yatmak* adlı romanında derinlemesine işlenir. Doç.Dr. Aysel tipi Atatürk Türkiye'sinin aydın kadınının yaşadığı dönüşüm sürecini ve bunalımları bütün boyutlarıyla somutça yansıtır. Sorunun başka görünümelerini ve boyutlarını Leyla Erbil'de, Füzûzan'da, Sevgi Soysal'da da arayabiliriz. Kasabadan, kapalı bir aile çevresinden kente okumaya gelen bir kızın aydınlanma, dünyayı tanıma çabaları, bocalamaları, kendi oluşumunu, kendi yaşamıyla bütünleşmesi Nezihe Meriç'in *Korsan Çıkması* adlı romanının ana karakterinde somutça çizilmektedir.

Leyla Erbil, erkeğin yanında, onu tartabilen, onun zaaflarını tüm açıklığıyla görebilen, entelektüellikte olsun, cinsel yaşamda olsun, kişiliğiyle erkeğin karşısına dikilen öfkeli kadın imgesini getirir. Artık kadın-erkek ayrımı, özellikle küçük burjuva aydın çevrelerinde iyice yitirmiştir keskinliğini. Hatta neredeyse denge, kadının ağır basmasıyla erkek aleyhine değişecek sanırsınız Leyla Erbil'i okuduğunuzda.

Füruzan'da, merkezi önemdeki kadın tiplerinden ilki batağa sürüklenen yoksul kenar mahalle kızları, yaşam koşullarının zorlamasıyla bedenlerini meta olarak kullanmaya itilen kızlar ya da düşmüş kadınlardır. Artık fuhuş, önceki romancılarımızda olduğu gibi bir ahlaksal yozlaşma, bir değer bunalımı sorunu olarak değil, toplumsal ve iktisadi temelleriyle ele alınmaktadır. Pınar Kür'de ise post modern bir şekilde toplumun faklı kesimlerinden seçilen kadınların dayak, taciz, evlilik ve aile ile ilgili sorunlarına yer verilir.

İnci Aral'a kadar olan dönemde edebiyatımızda kadın sorunlarına yer veren yazarlar genel hatlarıyla bu şekildedir. Kadın sorunları, tıpkı romanın başlangıcında olduğu gibi bundan sonraki dönemlerde yazılan romanlarda da göz ardı edilmeden işlenmeye devam edecektir.

I. BÖLÜM

1.1. İNCİ ARAL'IN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1.1. İnci Aral'ın Hayatı

İnci Aral, 27.11.1944 tarihinde Denizli'de dünyaya gelir. Orman mühendisi olan babası Şahabettin Aral, Alanya doğumludur. Babasının bu görevi nedeniyle İnci Aral, dokuz yaşına kadar Denizli, Niksar, Bolu, Karadeniz Ereğli'si ve Manisa gibi değişik kentlerde yaşar. Şahabettin Aral, 1950'li yıllarda devlet memurunun geçim şartları zor olsa da düzenli olarak eve kitap, dergi (*Bütün Dünya, Bütün Türkiye*) alma alışkanlığına sahip biridir. Bu alışkanlık, İnci Aral'a, ilkokul çağına gelene dek kitabın insan için en temel gereksinim olduğunu öğretir. İnci Aral, ilkokula 1950 yılında Bolu'da başlar. Okumayı söker sökmez, oturdukları iki katlı, ahşap evin tavan arasında bir hazine keşfeder. Ev sahibinin eski eşyalarının bulunduğu çatı arasında birkaç koca sandık dolusu kitap ve dergiden *Arı Maya'nın Maceraları* ve *Sihirbaz Mandreke* ciltlerini büyük bir iştahla okur. Bu dergilerdeki maceralar öylesine büyümlü ve zengin düş dünyasına götürür ki, oyun arkadaşları Aral'ın gözünde çekiciliklerini kaybeder.

1952 yılında yine Şahabettin Aral'ın görevi sebebiyle Aral ailesi, Manisa'ya taşınır. Manisa'da Rumlardan kalma, tek katlı, bahçe içinde bir evde otururlar. Manisa'ya yerleştikten sonra baba Aral'ın sağ yanında hafif bir felç ortaya çıkar, dili peltekleşir ve baston kullanmaya başlar. Genç yaşta böylesi bir duruma düşmesi Şahabettin Aral'ın psikolojisini bozar. Bir gün, evde sadece küçük kızı İnci varken intihara kalkışır. İnci Aral, yıllar sonra bu olayı şu şekilde anlatır:

“Birkaç ay sonra bir öğleden sonra, ikimiz yalnızken bahçedeki çamaşır ipini söktü. Ucunu düğümleyip boynuna geçirdi. Öteki ucu ardınca sürükleyip zerdaliye yürürken çocukluğumun ilk dehşet duygusunu tattım. Ayaklarına atılıp sınıksık sarıldım, çırpınıp yalvardım ona, yapmasın diye. Vazgeçti, ama bu sırada ruhumda bir çatlama oldu, büyük bir yarık açıldı, bütünlüğüm

parçalandı. Güvensiz, içe kapalı, nevrotik biri olmamın temelleri atıldı. Kuşkusuz ben, bunun böyle olduğunu çok sonraları anlayabildim; hayatımdaki kırık döküğü toplamayı bir türlü bitiremediğimde. Babam andığım bu olaydan on ay kadar sonra, ikinci bir beyin kanaması geçirerek öldü. O gün yazdığı intihar mektubunu, ölümünün üçüncü günü bir kitabın içinde buldu annem. Kitabın Stendhal'ın Kırmızı Ve Siyah'ı olduğu kalmış aklımda. Ama belki de ben yakıştırdım, düşledim sonradan bu ayrıntıyı. Tam tamına otuz üç yıl sonra, bu acı anıdan yola çıkarak yazdığım bir öykü için uydurdum bunu ve yazdığım öykü benim için öylesine gerçeklik kazandı ki asıl gerçeğin önüne geçti.”²⁴

İnci Aral, babasının bu intihar (1952) girişimiyle yaşadığı korkuya, ilk romanı *Ölü Erkek Kuşlar*'da dolaylı olarak da olsa değinecektir. Aral, intihar olgusunu sadece bu romanında kullanmaz. Birçok öyküsünde ve romanında intihar eden kadın ve erkeklerin olduğu görülür.

Şahabettin Aral'ın yüksek tansiyon ve sonrasında beyin kanaması yüzünden kırk yaşında ölmesi üzerine, Ayfer Aral ve on beş yaşındaki ortaokul öğrencisi ağabeyi Cengiz, annesinin kendisinden fazla sevdiğini düşündüğü, sarışın, yeşil gözlü, altı yaşındaki kız kardeşi Sevil'le İnci Aral, 1953 yılının yağmurlu bir şubat sabahında, Bursa'da, her ikisi de öğretmen olan halası Müyesser ve eniştesi Kadir Çağal'ın yanına yerleşirler. Çünkü sığınacak başka yakınları yoktur. Manisa'dan acı, keder içinde yapılan yolculuk sırasında kamyonu branda konulmaması sebebiyle ne kadar eşyaları varsa tahrip olur.

“Dokuz yaşındaki bir çocuğun belleğinde, yeni bir kentin imgesiyle iç içe geçen kayıplardı bunlar. Baba ölmüş, bir ev dağılmış, başka bir kente, bilinmezliklere göçülüyor, dağılan yuvadan kalanlar da göç sırasında eksiliyor, telef oluyor. Dikiş makinesinin ayağı kırılmış, ceviz sandalyelerle masanın cilası kabarmış, kitap kolileri hamur yığınınına dönmüş, sandık eşyası ve halılar akıp boyanmış, cam eşya ve porselenler paramparça... (...)Eniştem bizi karşıladı, bir arabayla Setbaşı Köprüsü'nden geçtik. Aşağıda tertemiz gügül

²⁴ Aral, *Anlar İzler Tutkular*, s.126

gürül bir su akıyordu. Derenin iki yanı bitkilerle ve çıplak dallarını suya eğmiş ağaçlarla doluydu. İpekçilik Caddesi'ne saptık, yukarı çıktık, Karaağaç Sokağı'na girdik, ilerledik. Giriş kapısı Dere Sokağı'na açılan Balcı Apartmanı'nın önünde durduk. Altı yılım -yeni kayıplarla- aralıklarla bu evin ikinci katında geçecekti. Sonraki iki yıl içinde babaannemle annemi de kaybedecek, kız kardeşimden ayrılmak zorunda kalacaktım. O öteki halama, Muğla'ya gidecekti.”²⁵

Bursa'ya yerleştikten sonra Ayfer Aral, Orman İdaresi'nde kâtime olarak çalışmaya başlar. İnci Aral da İpekçilik Yokuşu'ndaki Yirmi Üç Temmuz İlkokulu'nda dördüncü sınıf öğrencisi olarak öğrenimine devam eder. Çelebi Mehmet Ortaokulu'nun çevresindeki bir sokaktaki evde kiracı olarak otururlar. O dönemde annesinin çalışan bir kadın olması nedeniyle küçük İnci'ye ev işlerini yapma görevi düşer. İnci Aral, bu evde de bir hazine keşfeder. Oturdıkları evin bahçesindeki terk edilmiş bir hamamın içine atılmış kitap ve dergi yığınlarını da büyük bir iştahla okur. Bunlar arasında *Pol ve Virjin'i*, *Tom Sawyer'i*; *İki Sene Mektep Tatili*, *Aya Yolculuk* ve Jules Verne'nin başka kitaplarını saymak mümkündür.

Eşinin önce intihar denemesi, ardından beyin kanaması sonrası ölümü, maddi sıkıntılar, çocuklarının gelecek endişesi gibi sebeplerle Ayfer Aral da eşi gibi yüksek tansiyon ve beyin kanaması sonucu felç olur. Bu rahatsızlıktan sonra iki kez evlerini taşırlar. 1955 yılının ocak ayında Sakaldöken'deki Bursa evine taşındıktan birkaç ay sonra annesi ölür. Dokuz yaşında babasını kaybeden İnci Aral, on bir yaşında da annesini kaybeder. Kısa süre sonra babaannesinin de ölümüyle Aral, tamamen yalnız kalır:

“Annesinin öldüğü yılın yazında, hayatının en güzel birkaç haftasını geçirmişti. Aydın'a kadar trenle gittiler. Ondan sonrası otobüsle... Keçi yolundan biraz daha geniş, üstünde koca koca kayaların bulunduğu bir tür şosedede sarsıla sarsıla yaklaşık on beş saatte vardılar Muğla'ya. Dört çocuklu büyük hala

²⁵ Age., s.49

Hürmüz Hanım ile enişte Baha Pakkan, bir yayla evi tutmuşlardı. Evin bir yanı bostan, öbür yanı bağ. Oğlaklar, inekler, kavun çalmalar, incir ağacına tırmanmalar, sabah kırağında kalkmalar, tütün kırmalar, tütün dizmeler... Radyo 6–7 Eylül olaylarını ve yankılarını duyurmuştu, işte o yaz dönümüydü ve çok mutluydu...Ortaokula başlayacak. Bursa'daki eniştesi gelip İnci'yi aldı. İki enişte nasıl bir anlaşma yaptılarsa, kız kardeşi Muğla'da kaldı. İki kız kardeş tam dört yıl boyunca görüşemeyeceklerdi.”²⁶

Aral, dört yıl boyunca yaşayacağı halası ve eniştesinin yanına döner. Bu ev de İnci Aral'ın öykü ve romanlarında kendine yer bulur. Nitekim halasının evinin alt katında oturan Nazire Abla, *Ağda Zamanı*'ndaki *Olumsuz* adlı öyküde, evin bahçesindeki hurda kamyon da *Ölü Erkek Kuşlar*'da karşımıza çıkar.

Halası, küçük yaşta annesiz babasız kalmış birinin duygusal değil, gerçekçi davranışlar sergilemesi, maddi bir tutum takınması gerektiğini söyler. Bu sebeple mahallede erkek çocuklarla satın alıp gizlice okuduğu *Pekoss Bill*'leri İnci'nin okumasına izin vermez. El yazısının kişiliğinin göstergesi olduğunu söyleyerek, el yazısı çalışmaları yaptırır; ancak Aral, güzel yazı konusunda başarısızdır. Öyle ki, bu başarısızlık onun kitap harfleriyle bir daha yazamamasına da sebep olur.

Çelebi Mehmet Ortaokulu'nda okurken eniştesi Kadir Çağal, hem Türkçe öğretmeni hem de okul müdürüdür. Eniştesinin bu mevkiî, Aral'a “örnek öğrenci” olma sorumluluğu yükler. Bu okul da Aral'ın yetişmesinde önemli pay sahibidir. Okulda her çarşamba şiir, edebiyat saatleri yapılır, belgesel film gösterimleri düzenlenir. Öğrencilerin yaptığı resimler, yazdığı şiirler okul panosunda sergilenir. İnci Aral'ın ilk şiirleri okulun duvar gazetesinde yayımlanır, ilk ödülünü de bu şiirler sayesinde alır. Ancak ilk şiirlerini yazdığı on üç yaşında, intihar girişiminde bulunur. İnci Aral'ın ölümle ilk karşılaşması dört yaşındayken mantar zehirlenmesi sebebiyle olmuştur.²⁷ Ölümle bu ikinci

²⁶ Kansu I., “İnci Aral”, s.37

²⁷ Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, s.23

karşılaşmasında ise kendini bir köprüden aşağı atar. Kaburgaları kırılır.”²⁸

Yine bu dönemde İnci Aral’da azalmayan tek şey okuma tutkusudur. Mayk Hammer’ler, Viktor Hugo, Shakspeare, Çehov, A. Daudet, O’Henry, Edgar A. Poe ve Türk edebiyatından Halikarnas Balıkcısı, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket, Sabahattin Ali, Orhan Kemal gibi yazarların edinebildiği bütün eserlerini okur.

1959 yılında halası ve eniştesi ile birlikte Bursa Çekirge’deki Mutlu Evler apartmanına taşınırlar. İnci Aral için Bursa’nın ifade ettiği mana şu şekilde özetlenebilir:

*“Yatılı okullarda özlediğim, uzun tatillerde geldiğim, kışını, yazını, havasını suyunu bildiğim yer. Gençliğe adım attığım, ilk yaş bunalımlarımı geçirdiğim, ilk âşık olduğum, ilk şiirimi yazdığım, sonra bırakıp gittiğim ve ne yazık, sevdiğim insanların yattıkları, gömüldükleri yer.”*²⁹

Yeni taşındıkları bu evde kısa süre kaldıktan sonra, parasız yatılı olarak öğrenimini sürdüreceği Manisa Kız Öğretmen Okulu’na başlar. Okuldaki en verimli saatlerini okul kütüphanesinde geçirir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın okullara gönderdiği bütün klasikleri okumaya çalışır:

*“Manisa Öğretmen Okulu’nda okurken kentte çıkan "Spil" dergisinde şiirlerim ve onlara çizdiğim desenler yayımlandı. Gene okul duvar gazetelerinin başköşesindeydim kuşkusuz. Kültür Edebiyat, Kitaplık Kollarının değişmez başkanıydım. MEB klasikleriyle dolu okul kitaplığına kendimi kilitleyerek saatler geçirirdim. Sonra, mektup yazmayı çok seviyordum. Ağabeyime, sınıf arkadaşım Zühal’e uzun mektuplar yazıyordum o sıralar.”*³⁰

İnci Aral, 1961 yılında Manisa Kız Öğretmen Okulu’nu bitirip, eniştesinin torpiliyle, öğretmen olarak Gürsu’ya atanır. Ancak Aral, Gürsu’ya gitmeyip aynı yıl Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü’nde yüksek öğrenime

²⁸ Özdemir G., “İnci Aral Romanları ve Romancılığı”, s.8

²⁹ Aral, *Anlar İzler Tutkular*, s.49

³⁰ Barbarasoğlu N., “İnci Aral ile Düünden Bugüne”, s.35

başlar. Resim sanatına ilgisi ilkokul yıllarına uzanan Aral, öğrenim hayatı süresince resim ve edebiyat dışındaki derslerde üstün bir başarı gösterememiştir:

“Çocukken boyalara, renklere bayılırdım. Ortaokulda sınıfın en iyisiydim. Her hafta okul panosuna bir resmim asılırdı. Öğretmenim Belkıs Hanım'ın, güzelliğine, inceliğine, her haline hayrandım. O yaşta, benim için kusursuz bir kimlik örneği oluşturuyordu. Onun gibi biri olmak istiyordum.(...) Ama o süreçte resim bana daha yaratıcı ve daha geniş bir özgürlük alanı sunuyormuş gibi göründü. Resim öğretmenimin ilgi ve yönlendirmesi de branş seçiminde etkili oldu tabii. Divan edebiyatı ağırlıklı edebiyat derslerinde vasat bir öğrenciydim, ama resimde okulun en iyi desen çizen iki öğrencisinden biriydim.(...) Resimle birlikte sanat tarihi, estetik, sanat eğitimi, mitoloji ve sanat felsefesi okudum. İnsanın iki ayağının üzerine kalkışını, yaratarak insan olma serüvenini, yaşamın özünden süzölmüş değerler sistemini tanıdım. Bu bana dogmatik düşünce ve inançları tanıma ve hayatımdan dışlama olanağı sağladı. Örneğin, on sekiz-on dokuz yaşlarımdayken bütün din kitaplarını dikkatle okumuş tanrıyı kesinlikle insanların yarattığına karar vermiştim. Daha o yaşta anlamıştım ki, sanat, yani yazmak, çizmek, boyamak, yontmak, beste yapmak kendini sakınmadan ifade etmek demektir ve bu kuşkusuz ruh ve düşünce özgürlüğü gerektiren bir eylemdir. Bu olmadan insan, gerçeğe bakmayı, görmeyi, anlamayı hatta eleştirmeyi başaramaz. Üstelik değişik sanat dallarının birbirleriyle bağlantıları hatta iç içelikleri vardır ve bu insanın hareket alanını, zaman, mekân ve bakış açılarını genişletir, tek boyutluluktan kurtarır. Resim dünyayı derinleştirdi, zenginleştirdi. Bana görmeyi, seçmeyi, yorumlamayı ve soyutlamayı öğretti.”³¹

İnci Aral, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde de vaktinin çoğunu kütüphanede geçirir, edebî ve felsefî eserler okumaya ağırlık verir. Nietzsche, Montaigne, Anatole France, Gide, Kafka, D. H. Lawrence, Maupassant, Hemingway, Steinbeck, Sartre, Camus, Simone de Beauvoir, Pasternak, Çehov vs. Bu sırada yine şiirler yazmayı, günlükler tutmayı, sevdiklerine mektuplar yazmayı

³¹ Andaç, “İnci Aral ile Düünden Bugüne”, s. 51–52.

sürdürür. Yıllarca sürecek yazarlık hayatının temelleri burada atılır. Yazdığı şiirler ticari bir antolojide yayımlanır. 1965 yılına kadar süren şiir serüveni, yazdıklarının şiir olmadığını anlayınca sona erer. Ve bir gece yazdığı bütün şiirleri yakar. Enstitünün son sınıfında (1964) Türk Kadınlar Derneği'nin açtığı öykü yarışmasına, bir arkadaşının adıyla katılarak kendini denemek ister:

“Eserimin uzman kişilerin ilgisini çekip çekmeyeceğini merak ediyordum. Kendime güvenim olsa bile biraz cesarete ihtiyacım vardı. Öte yandan korkuyor, başkalarınca sıradan bir hevesli olarak görülmekten, dikkate alınmamaktan büyük bir endişe duyuyordum. Adımı gizleyişim ne olursa olsun, yazma hevesime tutkulu bir düşkünlük, çocukça bir sahip çıkıştı belki de. Yazmakla ilgili ilk endişem bu oldu hayatta. Yarışma sonucunu heyecan içinde beklerken değersiz bir öykü yazmış olmaktan duyacağım üzüntünün beni yazmaktan soğutmasından ürktüğümü hatırlıyorum. Öyküm ikinci oldu, gazetede yayımlandı. Ama yarışmaya gerçek isimle katılma koşulu bulunduğundan ödülümü almaya gidemedim. Koli postayla geldi.”³²

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü bitirme tezi olarak çocukluğunun büyük bir kısmını geçirdiği Bursa’yı konu olarak alır. “*Bursa Havluculuğu*” tezi için Bursa’daki atölye ve fabrikalarda araştırmalar yapar. 1964 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nden mezun olur.

İnci Aral, Enstitü sonrası yirmi yılını vereceği öğretmenlik hayatına Samsun Kız Öğretmen Okulu’nda başlar. Karadeniz’in azgın dalgalarına açık, küçük bir lojmanda kalır. Karadeniz’in eşsiz tabiatı, çalışkan, idealist öğretmen Aral’ı mest eder. Bu dönemde de içsel bir yalnızlık yaşar. Zamanının büyük kısmını günlükler, mektuplar yazmaya ayırır. Aral, sürekli mektuplaştığı sevdiği erkekle 1968 yılında, yirmi dört yaşında evlenir. Eşi Manisa’da ikâmet eden, göçmen bir ailenin oğludur. Daha önce babasının görevi nedeniyle 1952–1953 yılları arası ve öğretmen okulu öğrenciliği sebebiyle 1958–1961 yılları arası bulunduğu Manisa’ya üçüncü kez, evlenerek gelir. 1968’den itibaren on yıl

³² Aral, “*Masaya Oturmak O Kadar Zordur Ki*”, s. 58.

boyunca Manisa’da kalır. Manisa’da merkeze yakın bir yerde, altmış metre karelik küçük bir evde otururlar. Ev sahipleri Manisa’nın tek kitapçı dükkânının sahibidir. Bu şans Aral’ın *Varlık, Türk Dili* gibi dergilere kısa sürede ulaşmasını sağlar. Ayrıca yine oturduğu eve yakın olan kütüphane –Kitapsaray- aradığı her kitabı bulmasını sağlar. Evliliğinin ilk yılından sonra hamile kalan İnci Aral, hamilelik sürecini çoğunlukla yatarak geçirdiği için sistemli bir okuma sürecine başlar. Bu dönemde Nazım Hikmet’in *Memleketimden İnsan Manzaraları* onu sarsar. Ayrıca daha önce okuduğu birçok klasikleri tekrar okur ve Faulkner, J. Rulfo, V. Woolf’la bu yıllarda tanışır. Bu dönemde bir de yargılanma süreci başlar. Türkiye Öğretmenler Sendikası’nın (TÖS) düzenlemiş olduğu dört günlük iş bırakma eylemine katıldığı için hakkında dava açılır. 1970 yılının beş Haziran’ında ilk çocuğu, Can, daha sonra Cem dünyaya gelir. Okulların açılması üzerine, Eylül ayında kaynanası bebeğe bakmak için, İnci Aral’ın küçük evine yerleşir:

“Kaynanam hayatımıza el koymuştu, bizi büyük bir hırsla o yönetiyordu. Bunun dışında başka nedenler de vardı, gergin ve mutsuz olmam için. Ellerim, bebek bezi yıkamaktan alerji olmuştu ve saçlarım diken dikendi. Bakımsız, uykusuz, sersem sepelek ve aşırı bezgin bir genç anne olarak okula gidip geliyordum. Bir gün bu halimi aynada apansız gördüm ve bağıra bağıra ağladım.”³³

1974 yılında iki çocuğu olmasına rağmen eşinden ayrılır. Aral, özellikle bu boşanmadan sonraki süreçte, yazma faaliyetlerine girişir. Üç dört yıl boyunca sürekli mektuplar, günlükler yazar. İlk eşinden boşandıktan kısa süre sonra Fizyoterapist Ali Gür’le evlenir:

“Ali Gür, İsveç Lund Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu’nu bitirmiş ve İsveç’te klinik fizyoterapisti olarak çalıştıktan ve manuel terapi ihtisasını tamamladıktan sonra Türkiye’ye dönmüş. Ankara Spor Akademisi ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi FTR Yüksek Okulu’nda da görev

³³ Aral, *Anlar izler Tutkular*, s.42

yapmış.”³⁴

1976 yılı yaz ve sonbaharında yazdığı öyküleri *Varlık*, *Türk Dili* vb. dergilere gönderir. İlk öyküsü *Haziranlarda* Ocak 1977’de *Türk Dili* dergisinde yayımlanır. Mustafa Şerif Onaran, öykülerini över ve hemen yayınlayacağını ifade eder. Yine *Varlık Dergisi*’nden Yaşar Nabi, mektupla düşüncelerini dile getirir:

“Siz çok yeteneklisiniz, çok iyi öyküler yazacaksınız kuşku yok; ama asıl çok önemli bir romancı olacaksınız. Bence, bu maya sizde var.”³⁵

1978 yılında art arda on iki öyküsü *Varlık*, *Türk Dili*, *Somut*, *Türkiye Yazıları*, *Dönemeç*, *Soyut*, *Oluşum*, *Sesimiz* gibi dergilerde yayımlanır. Daha önce kitap önerileri olsa da siyasî karışıklıklar sebebiyle bastırılmadığı için 1979 yılında öykülerini *AZ (Ağda Zamanı)* adıyla kendi bastırır. Dönemin politik ortamının karışık olmasına rağmen *AZ* edebiyat çevrelerinde ses getirir. İnci Aral’la gazete ve dergilerde söyleşiler yapılır, kitapla ilgili yazılar yayımlanır. Ve *Sesimiz* Yayınları’ndan çıkan *AZ*, 1980 yılında “Akademi Kitabevi İlk Kitap Başarı Ödülü”nü kazanır.

1978 yılı başında Ali Gür’le birlikte Ankara’ya yerleşir. Ankara’da bir yüksekokulda öğretmenlik yapar. Altı yıl Ankara’da ikamet ettikten sonra, 1984 yılında İstanbul’a yerleşir. 1978’den bu güne kadar yazılarını genellikle Akçay’daki yazlıklarında, diğer zamanlarını İstanbul’da geçirirler. Ali Gür’le evliliğinden çocuğu yoktur.

İnci Aral, 1978 yılı Aralık ayında ortaya çıkan Maraş olaylarını araştırmak için, olaylardan bir yıl sonra bölgeye gider. Bölgede yaşananlar Aral’a o kadar korkunç görünür ki, Maraş’tan “dilsizleşmiş” olarak Ankara’ya döner. Günlerce kimseyle konuşamaz. Maraş ve civarında olayları yaşayanları dinler, onlarla birlikte yatar, duruşma tutanaklarını okur. Yazdığı ilk iki öykü, Aral’ı fazlasıyla yıpratır. Öyle ki, bu tarihten itibaren on yıl boyunca muzdarip olacağı migren hastalığı ortaya çıkar. Bir yıl ara verdikten sonra, 1981 yılında tekrar

³⁴ Aral, “Yürümek Koşmak...”,s.38

³⁵ Barbarasoğlu , “İnci Aral ile Düünden Bugüne”, s.35

yazmaya başlar ve 1983 yılında KR (*Kıran Resimleri*) yayımlanır. Kitap çıktığı yıl, “Nevzat Üstün Öykü Ödülü”ne lâyık görülür. 1989’da da Fransa’da yayımlanır.

Üçüncü öykü kitabı *Uykusuzlar* 1984’te yayımlanır. Bu kitabı da 1992 yılında Fransızca’ya çevrilir. 1986’da, sekiz aylık uykusuzluk dönemi sonrasında, SEK (*Sevginin Eşsiz Kışı*) yayımlanır. Bu kitaptan sonra İnci Aral, dört yıl boyunca tek satır bile yazmaz. Bu arada öğretmenlikten emekliye ayrılıp, 1986–92 yılları arasında bir sanat galerisinde yöneticilik yapar. Bachman’ın *Malina*’sından etkilenen Aral, SEK’teki *Fırtına Kuşu* öyküsünden hareketle ÖEK (*Ölü Erkek Kuşlar*) romanını yazar. 1991 yılında yayımlanan bu roman, 1992 “Yunus Nadi Roman Ödülü”ne lâyık görülür. Edebi serüvenine romanla devam eden İnci Aral’ın, 1994’te YYZ (*Yeni Yalan Zamanlar*), 1997’de HAHÖ (*Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*), 1998’de İKG (*İçimden Kuşlar Göçüyor*) romanları yayımlanır. 2000 yılında yüzünü tekrar öyküye dönen Aral, bu kez GKD (*Gölgede Kırk Derece*) ile okurlarının karşısına çıkar. Bu kitabı da “Yunus Nadi Öykü Ödülü”nü alır. 2003 yılında iki kitabı birden yayımlanır. Ocak ayında *Mor* romanı, Ekim ayında da AİT (*Anlar İzler Tutkular*) adlı deneme kitabı yayımlanır. 2005 yılında *Taş ve Ten* romanı, 2006 yılında da RÖU (*Ruhumu Öpmeyi Unuttun*) ortaya çıkar. Bu arada yine 2006 yılında Tolga Meriç’in yaptığı söyleşiden oluşan ve İnci Aral’ın her ayrıntısıyla hayatının yer aldığı *Unutmak* çıkar. Ardından *Safran Sarı* romanı 2007 yılında *Yeni Yalan Zamanlar* üçlemesinin son kitabı olarak yayımlanır. Son olarak yazar, 2009 yılında *Sadakat* adındaki romanını yayımlar.

1.1.2. İnci Aral’ın Edebi Kişiliği

İnci Aral’ın edebiyata ve kitaba meraklı bir ailede yetişmiştir. Yazı hayatında çocukluğunda okuduğu kitapların etkisi büyüktür. “(...)Kitap, dergi giren bir evdi evimiz. Devlet memuru olmanın ellili yıllardaki güçlüğü, sürüp giden geçim sıkıntımızı düşündüğümde, altmış liralık maaşın yedi sekiz lirasını her ay kitaba, dergiye ayırmak küçümsenmeyecek bir merak olarak görünüyor bana şimdi. Kitabın, insanın temel gereksinmelerinden biri

*olduğunu, daha yedi yaşına gelmeden böyle öğrendim işte.”*³⁶ Yazarın babası ölmeden önce her ay düzenli olarak eve, “*Bütün Dünya*”, “*Bütün Türkiye*” gibi dergileri alır. Annesi Ayfer Hanım ise ev işlerinden arta kalan zamanlarında roman okuyarak, küçük İnci’nin zihnine okumanın, kitabın ne denli önemli olduğunu nakşetmiştir.

İnci Aral’ın okuma-yazma serüveninde ikinci bir etken de anne ve babasını kaybettikten sonra yanlarında kaldığı halası ve eniştesidir. Eniştesi Kadir Çağal, hem velisi, hem de Türkçe öğretmenidir. Dolayısıyla Türkçe derslerinde yazdığı kompozisyonlardaki ve şiirlerindeki eksiklikleri evde göstererek edebiyatçı kimliği kazanmasının yolunu açmıştır. Aral’ın Işıklar Askeri Lisesi’nde okuyan ağabeyi Cengiz de, kardeşine, okuduğu kitapları hediye ederek yazarlık serüvenine katkıda bulunmuştur.

İnci Aral çok okuyan yazarlarımızdandır. İlkokulda okuma yazmayı öğrendiği tarihten itibaren düzenli olarak okuma çalışmaları yapmıştır. Çocukluk yıllarında *Arı Maya’nın Maceraları* ve *Sihirbaz Mandreke* ciltlerini, özellikle *Pekos Bill* ve *Mayk Hammer* dergilerini, Mark Twain, Jules Verne, Kerime Nadir, M.Tahsin Berkant ve Kemalettin Tuğcu’nun eserlerini, ağabeyinin hediye ettiği *Graziella*’yı severek okur. Ancak İnci Aral’da bilinçli olarak roman duygusu uyandıran, büyülenerek okuduğu ilk kitap, Peride Celâl’in iki ciltlik *Üç Kadının Romani*’dir.

Aral, ortaokul yıllarında ağabeyinin sürekli aldığı *Varlık* kitapları ile okuma sürecine devam eder. Bu dönemde şiirler de yazan Aral, Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat, Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairleri, Orhan Kemal, Halikarnas Balıkcısı, Sait Faik, M. Tayyip Uslu gibi öykü ve romancıların eserlerini okur. Aral, başarısız olduğu derslerindeki açığı okuyarak kapatır:

“Hiçbir zaman çalışkan bir öğrenci olmadım. Resim ve edebiyat dışında üstün başarı göstermedim. Matematikten hep borçlu, fizikten bütünlemeyle geçtim. Hâlâ üçle beşi toplamakta güçlük çekerim. Kafamda başka şeyler oldu

³⁶ Aral, *Anlar İzler Tutkular*, s.21

hep, şiirler, kitaplar, yazar adları. Çok sıkıştığım da kopya çektim. Ezbere dayalı eğitim sistemindeki yanlışlığı erkenden sezmiştim sanıyorum.”³⁷

Manisa Kız Öğretmen Okulu’nda okurken okul kütüphanesi, İnci Aral’ın değişmez mekânlarından biri olur. Edgar Allen Poe, O’Henry, A. Daudet ve daha birçok yabancı romancı ve öykücülerin eserlerini büyük bir iştahla okur. Liseden mezun olan Aral, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümüne kaydını yaptırır. Burada aldığı sanat eğitimi de İnci Aral öykü ve romancılığında belirleyici olacaktır. Üç farklı romanının ve birçok öyküsünün ismini renklerden seçmesinde (*Yeşil, Mor, Safran Sarı* romanları), kuşkusuz, resimle uğraşmasının önemli etkisi vardır. Ayrıca hemen her romanında resimle ilgilenen bir kahraman bulmak mümkündür. Gazi Eğitim’in büyük kütüphanesinde her istediği kitabı rahatça elde eden Aral, özellikle Rus, Fransız ve İngiliz klasiklerinin büyük bölümünü okur. Nietzsche, Sartre, Simone Beauvoir, Montaigne, A. France, F. Kafka, , Camus, Andre Gide, D.H. Lawrence, Maupassant ve Çehov’la burada tanışır.

Samsun’da öğretmenlik yaparken yalnız yaşayan Aral, bir yandan mektuplar yazarken bir yandan da okuma faaliyetlerini sürdürür. Evlenerek Manisa’ya yerleştikten sonra da şansı ona yardım eder. Çünkü kentin tek kitapçısının evinde kiracı olarak otururlar:

“Merkeze yakın bir sokakta, altmış metre karelik küçük bir evde oturuyorduk eşimle. Ev sahibimiz kentin tek kitapçı dükkânının sahibi idi. Yeni çıkan kitapları ve Varlık, Türk Dili gibi bazı edebiyat dergilerini orada bulabilirdiniz. İlk çocuğuma hamileydim. Yılın ilk aylarını bebeğimi kaybetme riski yüzünden, daha çok yatarak geçirmek durumunda kalmıştım. Bu bana sistemli bir okuma fırsatı yarattı. Eve çok yakın olan kent kitaplığı -Kitapsaray- aradığım her türlü kitabı bulabileceğim zenginlikteydi ve bayan yöneticiyle dostluk kurmuştu. Öte yandan öğretmen arkadaşlarımla okuduğumuz kitapları değiştirdiğimiz de olurdu. Nazım Hikmet’le o günlerde tanıştım. Memleketimden İnsan Manzaraları’nın beni nasıl sarstığını söylememe gerek yok, çünkü bu

³⁷ Age., s.22

tanışmayı yaşayan herkes bunun ne olduğunu bilir. Dostoyevski'nin Budala'sını, Karamazof Kardeşler'ini, Suç ve Ceza'yı; Tolstoy'un Savaş Ve Barış'ını, Balzac'ı, Stendhal'ı ve Goncarof'un Oblomov'unu yeniden okudum o dönemde."³⁸

Kaynanası ile sorunlar, erkek egemenliğine dayalı yürümeyen aile yapısı yüzünden, iki de çocuğu olmasına rağmen eşinden ayrılan Aral'ın bu süreçten sonra da okuma faaliyetlerine hız verdiği görülür. Bu dönemde daha sonra yazacağı öykü ve romanlarda etkileri görülecek olan Füzûzan, Oğuz Atay, Nezihe Meriç, Tomris Uyar, Yusuf Atılgan, Faulkner, J. Rulfo, ve özellikle V. Woolf'u keşfeder.

*"Hayranlık duyduğum yazarlar, okuma tutkumu, düşüncemi, yazma isteğimi ve yaratıcılığımı besler."*³⁹ diyen İnci Aral, sevdiği, beğendiği yazarları tekrar tekrar okur. En sevdiği, "onlar olmasaydı ben de olmayacaktım" dediği yazar ve eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz: Nobokov'un *Sebastian Knigt'in Gerçek Yaşamı*, *Karanlıkta Kahkaha'sı*, Marguerite Yourcenar'ın *Ateşler'i*, Doris Lessing'in *Türkü Söylüyor Otlar'ı*, Peter Hendke'nin *Mutsuzluğa Doyum'u*, Virginia Woolf'un *Dalgalar'ı*, Ingeborg Bachman'ın *Malina'sı*, Jean Rhys'in *Ayrılıktan Sonra'sı*, Dörtlülüsü, Turgut Uyar'ın *Büyük Saat'i*, Ursula K. Le Guin'in *Mülksüzler'i*, Cortozar'ın *Sek Sek'i*, C. Fuentes'in *Artemio Cruz'un Ölümü*, *Deri Değiştirmek'i*, G.G.Infante'nin *Kapanda Üç Kaplan'ı*, Faulkner'in *Ağustos Işığı*, *Ses ve Öfke* ve *Döşegimde Ölürlen'i*, I. Calvino'nun *Görünmez Kentler'i*, H.James'in *Yürek Burgusu*, D.H.Lawrence'in *Gökkuşağı*, John Fowles'in *Fransız Teğmen'in Kadını*, *Yaratık* ve *Koleksiyoncu'su*, L.Durrell'in *İskenderiye Dörtlüsü*, Ian Mc Ewan'ın *Kefaret'i*, G. Perec'in *Şeyler'i*, Nahit sırrı Örik, A.H. Tanpınar, M.Cemal Kuntay, Orhan Kemal, Nezihe Meriç, Füzûzan, Nazım Hikmet, A.M. Dıranas, M.C.Anday, İlhan Berk...

Yazar, yirmi yaşındayken Türk Kadınlar Derneği'nin açmış olduğu yarışmaya kendi adıyla değil de yakın arkadaşının ismiyle katılır. Amacı

³⁸ Age., s.40

³⁹ Aral, *Benim Kitaplarım Benim Yazarlarım*, s.80

yazdıklarını değerini tarafsız bir şekilde ölçmektir. Ayrıca çocukluğundan başlayarak yazar hayatı boyunca duygularını şiirlere, mektuplara, günlüklere döker.

“Yirmi yaşındaydım, bir yanımla duyarlı ve kırılğan, öte yandan atak ve dayanıklıydım. Çalışkan, idealist bir öğretmendim. Ayrıca tutkularımın, inandıklarımın peşinden tükenircesine koşma inadım vardı. Ama çevremdeki öğrenci öğretmen kalabalığına karşın çok derin, içsel bir yalnızlık yaşıyordum. Bu yalnızlığı seviyor, yaratıyordum belki. Sabahlara kadar oturup ayrıntılı günlükler ve çok uzun mektuplar yazıyordum. Bütün duygulanımı aksatmadan kâğıtlara aktardığım ilk dönem odur.”⁴⁰

İnci Aral, çalışkan, hırslı bir insandır. Ancak bu hırsın yazarlıkla, sanatçılıkla ilgili bir hırs olduğu unutulmamalıdır. Birçok öykü ve romanını yazarken uykusuzluğa, yorgunluğa aldırmaksızın, sağlığının bozulması pahasına çalışması, Aral’ın ne denli hırslı bir yapıda olduğunun göstergesidir.

Ona göre edebiyat; benzersiz bir düşünme eylemi, insanı sürü psikolojisinden ayıran dolaysız bir kılavuz, duyguların diliyle bilimin söyleyemeyeceği, dinlerin söyler görünüp başaramadığı şeyleri anlatan, kendine özgü bir anlamlar sistemi olan disiplin alanıdır. Edebiyat, insanlığın trajedisini, içten yakalayarak anlatabilmektir.

Edebiyatın uzun bir yol olduğunu, süreklilik, çaba ve inat gerektirdiğini düşünen Aral, kâğıttan yapılmış yazarlık tâcını elde edebilmek için kimi zaman bir ömrün yetemeyebileceğini ifade eder.

İnci Aral’a göre edebiyat bir oyundan ibarettir: *“Kurulan, inşa edilen bir şeydir. Çözmez, ipucu verir, açıklamaz, şifreler. Böylece dünyayı ye yaşamı yazı yoluyla yeniden kurar. Bir an gördüğüm, uzun zaman izlediğim, yakından tanıdığım ya da yalnızca bana sözü edilmiş birilerinin gölgesi yazdıklarına düşmüşse, bu insan yaşamının sınırsız zenginliğinin izidir. Dönüştürülmüş, çoğullaştırılmış, farklı zaman, zemin ve ruhsallıkla gerçekliğin boyutlarını aşan bir yanılısama içinde yansıtılmış da olsa, benzerlikler insanın ve öyküsünün*

⁴⁰ Andaç, *İnci Aral İle Düünden Bugüne*, s.56

temelde aynı oluşu yüzündendir. Asıl bilinmesi gereken yazmanın, nesnel gerçeği kâğıda aktarma yoluyla yeniden üretmek olmadığıdır. Çünkü nesnellik incelikten ve şiirden yoksundur. Edebi metnin özgünlüğü ise gizli bir şiirden ve gerçeğin soyut, ayırıcı yanını yakalayıp onu sıradanın dışına taşıyabilmekten geçer.”⁹¹

İnci Aral’a göre yazar ise, çağdaş insanlık bilincine ulaşmış, kendinden önceki yazarların yazdıklarını ve dünya edebiyat tarihi birikimini iyi değerlendirebilen, “yaratıcı” bir insandır. Yazar, söylenmiş bütün sözleri bilen, kendinden öncekilerin ayak izlerini takip eden, kendi yorumuyla yazılan ve söylenenleri yeniden, ancak yeni bir şekilde söyleyendir.

Yazar, başarılı ve kalıcı olmak istiyorsa birtakım özelliklere sahip olmalıdır. Çevresinde olup bitenleri, yaşananları, savaşları, sevinçleri, insanları, insana özgü durumları ve duyguları göremeyen, görmek istemeyen, sezemeyen ya da bütün bunlara ilgisiz kalan, kısaca çağdaş insanlık bilincine sahip olamayan yazarın inandırıcı, başarılı, kalıcı ve büyük olma olasılığı zayıftır. Çünkü edebiyatın tükenmesi olanaksız tek malzemesi insandır; bütün boyutları, serüveni, gücü, derinliği ve çaresizliği ile insandır. Yaşadığı dönemin yoksunluk ve acılarına olduğu kadar, geçmişin ve geleceğin yanlış kavrayışlarına da duyarsız olan, tarihsel ve toplumsal belleği gelişmemiş, hem ülkesi hem de dünyaya ilişkin kaygıları, soruları, inanç, kuşku ve karşı çıkışları olmayan insanların yazdıkları gelip geçici olacaktır.

Aynı zamanda yazar, tutturduğu seviyenin altına inmeden, sürekliliği sağlamalıdır. Yazar, kendi düzeyinin altına düşmeden; hatta daha da gelişip ustalaşarak sürekli üretme çabası içinde olduğunda yerim sağlamlaştıracaktır. Bir atımlık barutu olanlar ise çabuk solar geçerler.

İnci Aral’a göre yazar, okuyuculara akıl öğreten, bildiri dağıtan bir pozisyonda bulunmamalıdır. Yazar, yaşadığı döneme tanıklık etme görevini, yalnızca olanları göstererek ya da istenilen durumu sezdirerek okurlara ulaştırmalıdır. İnci Aral da kendisini “Kolayca unutmanın ve belleksizliğin vicdanımda açacağı yaralara dayanamayacak biriyim.” diyerek ifade eder.

Çoğu insana göre yazarlık, doğuştan gelen bir donanımdır. Yazar olmak için en öncelikli husus yetenektir. Ancak Aral, “*Son birkaç yıldır bu inancın*

kırılmaya başladığını ve yazarların tanrısal bir güçle doğmamış olduklarının anlaşıldığını görüyoruz.(...) Ne ki hiçbir yazma yeteneği işlenmeden ortaya çıkmaz. İster kendi çabasıyla ister belli bir eğitim alarak olsun, insan kendi cevherini işlemek, yontup parlatmak, değerlendirmek zorundadır.”⁴¹ diyerek yazarlığın öğrenilebileceğini; ancak çalışılması gerektiğini düşünür.

İnci Aral, “yazar-aydın sorumluluğu” taşıması sebebiyle dünya görüşüne uyan birtakım faaliyetlere de katıldığı görülür. Bu açıdan Aral’ın katıldığı, basına yansıyan faaliyetlerden örnekler vermek yerinde olacaktır.

05 Mart 1984 tarihinde Aziz Nesin öncülüğünde altı kişilik bir aydın heyeti, 1256 aydın imzasının yer aldığı “Türkiye’de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler” başlıklı dilekçeyi Cumhurbaşkanı Kenan Evren’e sunulmak üzere Ankara Altındağ 1. Noteri’ne emanet olarak teslim eder. Dilekçe, bir anlamda 12 Eylül’e tepki olarak düzenlenmiştir. Ancak kısa süre sonra, aralarında İnci Aral’ın da bulunduğu aydınlara, Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığı tarafından dava açılır. Davanın açılış sebebi, TBMM’ye başvuru yapma hakkının kullanılması dolayısıyla değil, başvurunun hazırlanışı ve imzaya açılış biçimi nedeniyledir. 15 Ağustos 1984’te başlayan yargılama süreci, 7 Şubat 1986 tarihinde bütün aydınların beraat etmesiyle sonuçlanır. Kamuoyunda bu olaya “Aydınlar Dilekçesi Davası” adı verilir.

Yazar-Aydın sorumluluğu ile hareket etmeye çalışan İnci Aral, 03 Kasım 2002 seçimleri öncesinde Doğu Perinçek’in organize ettiği, Cüneyt Arkın, Prof. Dr. Atilla Altunel, Prof. Dr. Uçkun Geray, Ahmet Levendoğlu ve Saim Bugay tarafından açıklanan “İşçi Partisi Hükümeti’nde Göreve Hazırız” metninin altına yüzden fazla sanatçı, yazar, bilim adamı ile birlikte imza atar. Metinde Washington’da, Brüksel’de hazırlanan ve Türkiye’ye dayatılan ABD, AB, IMF ve Dünya Bankası programlarının döneminin bittiğine dikkat çekilir.

2001 Nisan ayında, aralarında İnci Aral’ın da bulunduğu 87

⁴¹ Aral, *Yazarlık Öğrenilebilir mi?*, s.4

sanatçı ölüm oruçlarının durdurulması amacıyla kamuoyuna açıklama yapmıştır.

Aral, Irak'a insanlık dışı bir saldırı düzenleyen Amerika ve İngiltere'yi protesto etmek amacıyla hazırlanan bildiriye de imzasını atmıştır. Amerikan ve İngiliz ürünleri kullanılmaması amacıyla 04 Nisan 2003'te birçok edebiyatçının katıldığı basın toplantısıyla boykot başlatılır.

İnci Aral, “Nesin Vakfı İçin Bildiri/Nesin Vakfı Yalnız Değildir!” adlı Edebiyatçılar Derneği tarafından düzenlenen basın açıklamasına da imzasıyla destek vermiştir.

İnci Aral, ülkemizdeki diğer kadın yazarlarla da birlik beraberlik duygusu içinde hareket etmektedir. Kadın yazarların eserlerinin maruz kaldığı aile, ülke, din, dil vb. kurumların oluşturduğu sansür politikalarını gündeme getirmeyi amaçlayan, yeni kadın yazarların ortaya çıkmasına yardımcı olmak amacıyla 2003 Aralık ayında kurulan “PEN Türkiye Kadın Yazarlar Komitesi”nin kuruluşunda da görev almıştır. Başkanlığını Müge İplikçi'nin yaptığı komitede İnci Aral, danışma kurulunda görev alır. 2007 yılında Uluslararası PEN Yazarlar Derneği'nde onur kurulu üyesi olan ve son yıllarda aynı derneğin başkanlığını yapan Aral, aynı zamanda “Edebiyatçılar Derneği” üyesidir.

1.1.3. ESERLERİ

Romanları:

- *Ölü Erkek Kuşlar* (1991 [1992 Yunus Nadi Roman Ödülü])
- *Yeni Yalan Zamanlar* (1994)
- *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm* (1997)
- *İçimden Kuşlar Göçüyor* (1998)
- *Mor* (2003 [2004 Orhan Kemal Roman Armağanı])
- *Taş ve Ten* (2005)
- *Safran Sarı* (2007)

- *Sadakat* (2009)

Öyküleri:

- *Ağda Zamanı* (1979 [1980 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü])
- *Kıran Resimleri* (1984 [1983 Nevzat Üstün Öykü Ödülü])
- *Uykusuzlar* (1984)
- *Sevginin Eşsiz Kışı* (1986)
- *Gölgede Kırk Derece* (2000 [2001 Yunus Nadi Öykü Ödülü])
- *Ruhumu Öpmeyi Unuttun* (2006)

Deneme:

- *Anlar İzler Tutkular* (2003)

Anlatı:

- *Unutmak* (2008)

II. BÖLÜM

2.1. İNCİ ARAL'IN ROMANLARINDA KADIN KAHRAMANLAR

2.1.1. ÖLÜ ERKEK KUŞLAR⁴²

2.1.1.1. Romanın Özeti

Suna ve ailesi bir Karadeniz kentinde yaşamaktadır. İşletme müdürü olan babası, Suna sekiz yaşındayken ölür. Annesi, Suna ve oğlunu alarak Bursa'da yaşayan abisinin yanına gider. Suna'nın annesi Bursa'da kâtime olarak çalışmaya başlasa da kısa bir süre sonra o da ölür. Dayısının evinde huzursuz bir hayat süren Suna, on üç yaşındayken uzak bir şehirde, yatılı bir okula gider. Bu okulda kendisinden on beş yaş büyük bir erkeğe âşık olur. Yüksekokulda "Sanat Tarihi" öğrenimi aldıktan sonra öğretmenlik yapmaya başlar. Bu sırada sevdiği insanla sessiz sedasız evlenir. Kısa süre sonra birlikteliklerinden Mehmet doğar. Ancak bu çocuk mutluluk getirmez. Suna beş yıllık evliliğini bitirir.

İstanbul'da yaşamaya başlayan Suna, üniversitede hocalık yapan, "Marksist" Ayhan'la tanışır ve bir hafta sonra birlikte yaşamaya başlarlar. Suna, sürekli kendini değişime zorlayan Ayhan'la sorunlar yaşasa da birlikteliklerine devam ederler. Bu sırada resim eleştirmeni olarak bir dergide çalışan Suna, Ayhan'ın arkadaşı Onur'un teklifiyle Rekla adında bir şirkette çalışmaya başlar. Bu şirkette aynı zamanda Onur da çalışmaktadır. Kısa süre sonra Suna ile Onur arasında yakınlaşma başlar. Suna, bu durumu Ayhan'a anlatır ve Onur'u da yanlarına çağırarak bu işi çözmeyi düşünürler. İki erkek arasında kalan Suna, ikisini de kaybetmek istemez. Bu sırada ülkede bir darbe olur. Ayhan tutuklansa da doksan gün sonra serbest bırakılır. Suna'nın sürekli Onur'u düşünmesi, Ayhan'la arasını açar ve yedi yıllık birliktelik sona erer. Suna, Onur'la arasına mesafe koymaya çalışsa da başaramaz, buluşma yerleri olan atölyeye gider. Ancak işleri çıkan Onur, buluşmaya gelmez. Bu duruma kızan Suna, on beş günlük ayrılıktan sonra tekrar Ayhan'a döner. Kısa süre sonra Ayhan, bir yazısından dolayı altı yıl hapis

⁴² Aral İnci, *Ölü Erkek Kuşlar*, Merkez Kitapçılık, İstanbul, 2007.

cezası alır. Suna'ya altı yılını hapiste geçirmek istemediğini, Almanya'ya gideceğini, isterse boşanabileceklerini söyler. Bunun üzerine Suna, Düşköy'e gider ve Ayhan'la mektuplaşmaya başlar.

2.1.1.2. Roman Hakkında

İnci Aral, 1986 yılında *Sevginin Eşsiz Kışı* adlı öykü kitabı yayımlandıktan sonra hayatla, yazı hayatı arasındaki çelişkili ayrılıkları çözmeye çalışır. O döneme kadar dört öykü kitabı ortaya çıkarmasına rağmen, hak ettiği konumu kazanamaması küskünlüğe sebep olur. Dönemin sosyal şartları içinde hayata, edebiyat çevrelerine, eleştirmenlere küser. 1986-1992 yılları arasında bir sanat galerisinde yöneticilik yapan Aral, beş yıl boyunca tek satır yazmaz.

Beş yıllık suskunluktan sonra yayımlanan *Ölü Erkek Kuşlar* romanının çıkış noktası, *Sevginin Eşsiz Kışı* öykü kitabındaki "*Fırtına Kuşu*" isimli öyküdür. Aşk öykülerinin bulunduğu S.E.K. yayımlandıktan sonra film yapımcılarının büyük ilgiyle karşılaşır. Kitaptaki "*Buluşma*" öyküsü film yapılır. "*Fırtına Kuşu*" da İnci Aral tarafından senaryo haline getirilse de, maddi imkânsızlıklar nedeniyle çekilemez. Senaryonun yasal süresi dolunca tekrar Aral'a döner ve bu senaryodan Ö.E.K. doğar. Yazar, romanının sonundaki "Kaynakça Yerine" adlı bölümde, romanı yazarken "*Fırtına Kuşu*" adlı öyküden yola çıktığını, roman boyunca o öyküde geçen cümleleri ve diyalogları bazen aynen, bazen de değiştirerek kullandığını belirtir. Ayrıca, Ö.E.K. romanının ortaya çıkış nedenlerinden biri de bir başka roman olan *Malina*'dır.

"1986'da Bachman'ın Malina'sını okumuş çok etkilenmişim. Roman kahramanının kadın ve erkek yanıyla ikiye bölünmüşlüğü beni çarpmıştı. Bu trajik bölünmeyi başka bir bağlamda hayatım boyunca yaşamış olduğumu hissetmiş, bunun anlatılmaya değeceğini düşünmeye başlamıştım. Ancak epeydir kafamda taşıdığım bu konu bir roman olmak zorundaydı ve büyük ölçüde kendimden yola çıkacağım için içtenlik gerektiriyordu. Yazmaya oturmam biraz yayıncımın, biraz eşimin dostumun ısrarı biraz da kendimi denemek için, ama herhalde daha çok kendiliğinden oldu. Bu yüzden de romana geçiş gibi bir duygu

yaşamadım. Elimde senaryo olarak yazılmış yüz elli sayfalık bir metin vardı.”⁴³

1991 yılında Özgür Yayınları, daha sonra da Can, Epsilon Yayınları ve Merkez Kitapları tarafından basılan Ö.E.K. romanı, iki bölümden oluşur. Birinci bölüm; “Düşköy Yazlık Sineması”, “Sığınakta”, “Turuncu Saplı Koltuklar”, “Dere Sokağı”, “Gece ve Müzik”, “Gelincik Tarlaları”, “Dönemeç”, “Cinayetler”; ikinci bölüm ise “Düşköy Yazlık Sineması On Dakika Ara”, “Sis Düdükları”, “Kanatlar”, “Hendekte”, “Yangın”, “Bağlar”, “Küller”, “Düşköy Yazlık Sineması” olarak bölümle ayrılır. İlk bölüm olan “Düşköy Yazlık Sineması” nda film hakkında bilgi verilir. İkinci kısım ile birlikte film oynanmaya başlar. Yani eserin kurgusu “film” şeklinde oluşturulmuştur. Yine yukarıda görüleceği üzere ilk bölümün ilk kısmı ile ikinci bölümün son kısmı aynı adı taşır. Çünkü romanın başında verilenler, roman sonunda bütünlüğe kavuşturulur.

Romanın teması İnci Aral’ın birçok öyküsünde de karşımıza çıkan, bir kadının (Suna) toplum tarafından kendisine biçilen rol ile olmak istediği insan arasında bölünmesidir. Ancak, romandaki bu kişilik bölünmesi iki erkek (Ayhan-Onur) arasında olur.

Romanın önemli özelliklerinden biri de İnci Aral’ın hayatından belirgin izler taşımasıdır. Suna’nın babasını sekiz yaşında kaybetmesi, babasının ölümü sonrası Bursa’ya gelişi, annesinin kâtibelik yapması, yatılı kız okulunda okuması, Karadeniz kentinde öğretmenlik yapması, evlendiği erkekle çocuğu olmasına rağmen boşanıp, on yılını yurt dışında geçirmiş Ayhan’la evlenmesi vs. Romandaki bu bilgiler İnci Aral’ın hayatında aynen görülebilir.

Birçok eseri gibi Akçay’da yazılan roman hakkında yapılan değerlendirmelerden bazılarını bu bölüme almak yerinde olacaktır. Onat Kutlar, romanın toplumu ilgilendiren siyasî boyuta sahip, yapı olarak sağlam bir eser olduğunu ifade eder.

Gürsel Aytaç, romanı farklı bir evlilik anlayışı önerdiği için “evlilik romanı”, farklı biçimsel özellikler gösterdiği için “deneysel roman” olarak

⁴³ Andaç F., *İnci Aral’la Şöyleşi*, s.64.

nitelendirir.⁴⁴

2.1.1.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Suna

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Suna'nın Annesi

Neveser Yenge

Güler

Nuriye Hanım

Nuriye Hanımın Kızı

Nazlı

Seval Hanım

Meral

Hikmet Hanım

Christina

Eda

Necla

Dul Mukadder

Aygüller, Gülümser Abla, Naciye Hanım Teyze, Ruhat Hanım, Yengem

Şık Yapma Burunlu Kadın

Kadıncık Dergisinden İki Bayan Muhabir

Nimet

Havva

Samiye

Güldane

⁴⁴.Aytaç G, "İnci Aral'ın Romanı Ölü Erkek Kuşlar", s.9.

Sibel

Serpil

Asiye

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Suna

Romanın başkahramanı ve anlatıcısıdır. Kendi halinde bir aydın, ruhu hasta bir karakterdir. Küçük yaşta babasını kaybetmesi üzerine ciddi bir kişilik bölünmesi yaşayan Suna, aynı zamanda bu psikolojik sorunun da farkındadır. Roman, Suna'nın evcil, uyumlu, toplumun kurallarını kabullenmiş, iyi bir eş ve anne olmak için çabalayan ve duygularını bu doğrultuda yönlendiren yanı *Su* ile asi, isyankar, cesur, özgür, toplum baskısına başkaldıran, duygusal ve romantik yanı olan *Na*'nın sürekli çatışmasını ve bu çatışmanın sonuçlarını konu alır.

Suna, sekiz yaşındayken babasını kaybeder. Annesiyle birlikte bütün hayatını değiştirecek olan bu olay Suna'nın ruhunda derin bir etki bırakır. Romanda bütün detaylarıyla bu ölüm şöyle anlatılır :

“ Birkaç gün önce okuldan geldiğimde babamı evde bulamamıştım. Arka bahçede o zamanlar ne olduğunu bilmediğim bir teneşir tahtası vardı. Islaktı, su kabağı bir tas duruyordu üstünde. Sabunlu sular betona yayılmıştı. Annem omuzlarına atılmış kareli mantosuyla evin içinde dolaşıyordu ağlayarak. Çok yakında gelecek baban, dedi bana inanmadan. Biri beni götürdü, bütün gün karşımızdaki evde oturan sıhhiyecinin çocuklarıyla iskambil oynadık. Oynamak istemediğim halde oynadık. Mızıkçılık ettim, kavga çıkarmadılar. Hep ben kazandım.

Ertesi gün İstanbul'dan ağabeyim geldi. Yatılı okulda orta ikide okuyordu. Oda kapısında durdu. Gözleri kızarmıştı ağlamaktan, yol boyu ağlamış olduğunu anladım. Annem ona baktı, işte babamız geldi, dedi, yeniden ağlamaya başlayarak. O zaman babamın bir daha gelmeyeceğini bildim.” (s.57)

Romanda Suna'nın ağzından dinlediğimiz bu cümleler aslında yazarın kendi hayatından bir kesittir. İnci Aral, sonraları *Unutmak* adlı anlatı kitabında babasının

ölümünden bahsederken aynı cümleleri kullanır ve tıpkı Ö.E.K' da olduğu gibi babasının ölümünden sonra eşyaların yüklendiği bir kamyonla annesi ve iki kardeşiyle birlikte Bursa'ya doğru yola çıkarlar. Yazar bunu şu cümlelerle ifade eder:

“O brandasız, yarı yüklü kamyonla, o gece Sındırgı Dağı'nın yılankavi yollarından geçerek Bursa'ya gidişimizi Ölü Erkek Kuşlar'da anlattım.”⁴⁵

Suna, içindeki kişilik bölünmesini ilk kez babasının öldüğü gün hisseder. Çünkü ağlamak istediği halde içinde bu duyguyu bastıran bir ses vardır. Babasının ölümünden sonra, annesiyle birlikte eşyaların yüklü olduğu bir kamyonla bir gece Bursa'ya gider ve Dere Sokağı'na yerleşirler. Orada Suna'nın dayısı ve yengesi vardır. Annesi onların kendilerine destek olacağını düşünmüştür. Çok geçmeden Suna annesini de kaybeder ve dayısı ile Neveser yengesinin yanında kalmaya başlar. Yengesinin çok disiplinli ve yeri geldiğinde onu dövecek kadar sert olması Suna'nın ondan korkmasına sebep olur. Bu sert yenge Suna oyuna dalıp eve geciktiğinde, erkeklerle oynadığında, giysilerini kirlettiğinde hep dişlerini sıkarak kızar.

“Bu yüzden olmalı, ben ona yenge diyemiyorum. Bir şey söyleyeceksem yanına gider öyle söylerim. İzi verir misiniz-siz-siz-siz, derim. Ödüm patlar dişlerini gösterdiğinde.”(s.74)

Fakat Neveser yenge ev işlerinde Suna'yı çok güzel yetiştirmiş, derslerindeki başarısında da etkili olmuştur. Suna'nın içindeki asi ruh Na ise o zamanlar bile yaramazlıklarıyla Suna'yı yönlendirmiş ve hep ceza almasına sebep olmuştur.

Suna on üç yaşına geldiğinde yatılı okul sınavları için uzak bir şehre gönderilir. Üzerinde ise siyah okul önlüğü vardır :

“On üç yaşında uzak bir kente tek başıma parasız yatılı sınavlarına gönderilirken kara ortaokul önlüğümle yola çıkarılmıştım. Yengem bunun sınav komisyonu üyelerinde iyi bir etki bırakacağını düşünmüştü. Oysa sınava giren öteki kızlar renkli giysiler, kloş etekler, fırfırlı bluzlarla gelmişlerdi, o kılıkta olan bir tek bendim.” (s.20)

⁴⁵ Aral, Unutmak, s.38.

Bu olay üzerine yanlarında kaldığı eski aile dostu Hikmet Hanım Suna'ya güzel bir elbise diker ve onu giydirir. Yazar İnci Aral, bu olayı da kendi hayatından romana aktarmıştır. *Unutmak* adlı anlatıda yöneltlen bir soru üzerine şu cevabı verir:

“Öğretmen okuluna giderken halam bana önlük giydirmişti. Oysa öteki kızlar sınavlara renkli normal giysilerle gelmişlerdi. O kadar utanmıştım ki, yanlarında kaldığım eski dostumuz Hikmet Bey'in karısı bana çabucak mimoza desenli markizet bir giysi dikivermişti.”⁴⁶

Sınavları kazanan Suna, artık yatılı okul hayatına başlamıştır. Gençliğe dair pek çok tecrübeyi orada edinmiştir. Üniversitede ise sanat tarihi okumuş, bitirdikten sonra bir Karadeniz şehrinde öğretmenliğe başlamıştır. Rahat tavırlarıyla yöre halkının hep dikkatini çeker :

“O küçük kentte yadırganıyordum biraz. Tek başıma sinemaya gidiyor, liman lokantasında öğle yemeği yiyordum örneğin. Kimi dostlar tutucu bir kentte, görünürde böyle özgür bir kadın tavrı ile ortaya çıkmamdan hoşlanırken kimileri de uyarılarda bulunup öğütler veriyorlardı. Kentin en büyük caddesinde bir aşağı, bir yukarı yürümem bile dedikodulara neden oluyordu. Kentin ileri gelen ailelerinden birkaçı beni oğullarına almayı düşünürlerken kuşkular belirliyordu kafalarında. Biraz daha uslu görünsem çok iyi bir evlilik yapabilirdim onlara göre.” (s.56)

Bu şehirde Suna daha çok içindeki özgür, asi kadın olan Na'ya kulak verir. O yıllarda uzaktaki bir kentte yaşayan Adam'a sık sık mektuplar yazar. Ve bir gün Na'nın cesaretiyle her şeyini bırakıp Adam'a gider.

“Na, yıllar sonra o küçük Karadeniz kentinden kalkıp uzun bir yolu ve Sındırgı Dağları'nı geçerek Adam'ın bulunduğu kente geldi. Bütün eşyasını tahta sandıklara yerleştirerek yük trenine vermişti. Bir ev buldu yerleşti. O ilin lisesindeki yeni görevine başladı. Uğruna düzenini alt üst ettiği Adam hiçbir yardımda bulunmadı ona.” (s.59)

⁴⁶ Aral, *Unutmak*, s.72,

Adam Suna'yı başlangıçta kabul etmek istemez, onu mutlu edemeyeceğini açık açık söyler. Ancak Suna ısrarla Adam'la evlenmek ister ve evlenirler. Adam hiçbir zaman Suna'nın beklentilerini karşılayamaz. Suna ise yanlış bir evlilik yaptığını uzun bir süre anlayamaz. Bu durumu fark ettiğinde ise her şey için çok geçtir. Kendini sorguladığında şöyle bir sonuca varır :

“Bu tutsaklığı Su istedi daha çok. Niye istedi bilmiyorum. Adam'ı ne kadar severse sevsin daha mantıklı olabilirdi. Onun sorunu yalnızlıktı belki de. Kendini bildi bileli, sıcak, kalabalık bir aile çevresi özlediğini biliyorum çünkü.” (s.67)

Su'nun bu uysal tavrının zıttına Na özgürlüğünü düşünür :

“Kuşkusuz Na sürekli olarak böylesine kalabalık, sıradan bir aile çevresinde yaşamayı düşünmüyordu. Hayır, durmadan dolaşmalıydı o. Onların her zaman belli bir yerde, orada, gerektiğinde kendisini kucklamaya hazır beklediğini bilmeyi ve gittiği her yerden buna benzer insanların yanına dönmeyi özliyordu. Yalnızca o dönüş gününü yaşamayı belki de...”(s.68)

Çok zor maddi şartlarda Su'nun evcilliğiyle birkaç yıl idare eden Suna, bir de çocuğu olduktan sonra iyice eve kapanır. Adam'a hayatlarında değişiklikler yapmak istediğini söyler. Fakat Adam onu çok ters karşılar. Bunun üzerine Suna çocuğunu da geride bırakarak başka bir şehre gider.

Adam'dan sonra İstanbul'a gelerek bir dergide resim eleştirmenliği yapmaya başlayan Suna, bir müddet sonra Ayhan'la tanışır ve evlenirler. Bu entelektüel profesörle yaşarken Suna hem Na'nın özgür, asi, kendi başına buyruk karakterini; hem de Su'nun evcil, hayatını eşi doğrultusunda şekillendiren karakterini tatmin eder. Ancak bir gün Ayhan'ın en yakın arkadaşı olan Onur'la tanışınca her şey değişir. O sıralarda evliliği çatlamaya başlamış olan Suna'nın ilgisini yeni işyeri Rekla'daki Onur'un çekmesi zor olmaz. Ayhan'la evlilik üzerine pek çok felsefi konuşma yapan, dar düşünceli insanların evlilik yaşamlarından çok farklı bir evlilik sahip olan Suna'yı Ayhan'ın yaptığı evlilik sözleşmesi yıkıma uğratar.

“Bendeki en önemli değişim, sana ev kirası vermeye başladığım tarihten itibaren sana duyduğum aşkın bir daha dirilmemek üzere ölmüş ve aşkın çöplüğüne atılmış olmasıydı.”(s.107)

Evdeki iki insanı tamamen bireysel bir hayata yönlendiren bu sözleşme Suna'nın içindeki Na'yı tamamen yoldan çıkarır ve Suna Ayhan'dan iyice uzaklaşarak Onur'a sığınır. Onur'un resim atölyesinde sık sık buluşmaya başlarlar. Zamanla bu durumu Ayhan da fark eder. Suna'yla oturup ciddi bir şekilde bu problemi konuşurlar. Suna, içindeki bölünmüşlüğü Ayhan'a anlatır. Ne Onur'dan ne de kendisinden vazgeçemediğini söyler. Ayhan bütün bunları anlayışla karşılar :

“Ayhan beni hasta sayarak iyileşmemi bekliyor. Düzeleceğimi, eski Suna olabileceğimi umuyor. Ama ben o Suna olabilsem bile Ayhan artık o Ayhan değil.” (s.222)

Suna da Ayhan'a haksızlık etmemek için çaba sarf eder. Rekla'dan ayrılır, Onur'dan biraz uzaklaşır ama başarılı olamaz. Bu süreçte Ayhan'ın sabrı tükenmiştir. O eleştirdikleri cahil, gerici erkeklerin yaptığı gibi karısından sürekli yanında olmasını, her şeyini kocasına göre düzenlemesini beklemeye başlar. Hatta daha da ileriye giderek Suna'yı döver. Ayhan bu kadar ileriye gidince Suna onun yanından ayrılıp başka bir eve taşınır ve iş aramaya başlar. Birkaç yere iş başvurusu yapmak için hazırladığı metinler ilgi çekicidir. İçindeki Su'yu ve Na'yı tanımlayan metinlerde “*Su Sönmez*” başlığı altında şunlar anlatılır :

“Ben orta sınıf bir aile çevresinde “Kız çocuğu” olarak büyütülmüş, aile ve çevre baskısı ile korkak, edilgen, uzlaşmacı, uysal ve evcil biri haline getirilmiş otuz beş yaşlarında bir kadını. Yükseköğrenim görmüş olmam bu niteliklerime etki yapmadı. Gene de bunca istememe rağmen söz konusu işi üstlenmem ne yazık ki imkansız.

Lise yıllarımda sürekli olarak matematikten bütünlemeye kalmışımıdır. Beşle sekizi toplamakta bile güçlük çekerim. Her ne kadar artık çok gelişmiş hesap makineleri varsa da insanın kafasının biraz olsun bu işlere yatkın olması gerekmez mi?

Bu güne kadar ev kadınlığı, annelik, karılık ve kedi bakıcılığı gibi işlerde çalıştım. Etten ve gıda maddelerinden anlarım. Ancak bir süredir deterjan grubu temizleme gereçlerini red ve protesto etmekteyim ve onların marketinizde bol miktarda satılıyor olmasının iş huzuruma olumsuz etkiler yapmasını kaçınılmaz görüyorum. Eğer yalnızca sabun tozu, arap sabunu ve sıvı sabun pazarlamanız konusunda anlaşabilirsek önerinizi yeniden düşünebilir ve matematik engelini şu ya da bu şekilde yenmeye çalışırım.”(s.36)

Su’yu anlatan bu ifadelerle karşılık “Na Sönmez” de şunları yazar:

“Ben orta sınıf bir aile çevresinde küçük kent yaşam anlayışı ve buna bağlı olarak belli değer ve ilkelerle yetiştirilmiş, buna karşın bugüne kadar yaşamını bir erkeği ‘her yönden’ mutlu edebilecek bir kadın olarak, koşullanmışlıklarımınla savaşıyor geçirmiş bir kadımsın.

Düzen bozucu, baskı altına girmeye dayanamayan, hiçbir zaman hiçbir durumda kimseyle uzlaşmaya yanaşmayan, uzlaşmazlığı temel felsefe edinmiş biriyim. Felsefe deyince, kocam Ayhan’ın bana okuttuğu ilk kitap ‘Felsefenin Temel İlkeleri’dir. Arkasından bu alanda daha bir çok kitap okudum zorunlu olarak ve uzlaşmazlığımın boyutları büyüdü.

Gene de ara sıra, yürekli, atak, doğrucu, bencil ve sevecen olabiliyorum.

Sanat Tarihi okudum. Kısa bir süre bir lisede öğretmenlik yaptım. Uzunca bir süre de haftalık bir derginin sanat sayfasını düzenleyerek orada resim eleştirileri yazdım. Arada bir, çünkü ancak sevdiğim resimlerden söz etmekten hoşlanırım. Bu amatör bir tavır olarak değerlendirilebilir kuşkusuz. Evet, öyleyim.” (s.37)

İçindeki bölünmenin iyice kutuplaşmaya başladığı bu dönemde Suna, Su olarak Ayhan’ı sevmekte, ondan ayrılmak istememekte ve mutlu bir evlilik sürdürmek için çaba sarf etmektedir. Na olarak ise Onur’a bağlanmış ve bütün kurallara baş kaldırarak her şeyiyle onunla olmak istemektedir. Bu çatışma romanın sonuna kadar sürer. Zaman zaman problemlerini Ayhan’la paylaşıp bir çözüm üretmeye çalışır, zaman zaman da Onur’un cesaretsizliğine tepki gösterip ondan uzaklaşır. Ama sonuçta Suna’nın hayatı hep çevresindeki erkeklere göre şekillenir :

“Şunu biliyorum, yaşamıma şöyle ya da böyle sevdiğim erkeklere egemen oldular bugüne dek. Ayhan’a karşı özgürlüğümü savunurken iki erkeğin birden egemenliği altına girdim. Onur’u tutkuyla severken görünürde Ayhan’a başkaldırdım. Oysa Onur’a karşı olan zayıflığım beni Ayhan’a karşı da güçsüz düşürdü. Yaşadığım ikilem ve suçluluktan duyduğum acı ve aşağılanmayla özgürlüğümü kendime yeniden kanıtlamayı umarak Onur’a koştum durdum. Ona sahip olduğum üstünlüğünü yaşarken aynı zamanda kendimi öylesine cömertçe ona sundum ki, sürekli bir yenik düşmüşlük duygusuyla pişmanlık içinde geri dönebilmeyi özledim hep. Bu inanılmaz kısır döngü içinde hep aynı noktada kaldım sonuç olarak.” (s.361)

İçindeki parçalanmışlığın farkında olan Suna Ayhan’la yaptığı bazı konuşmalarda kendini tahlil eder:

“İyimser olduğumda, kendimi bağımsız saydığımda her şey yolunda görünüyor bana, diyorum. Ama çok az böyle olduğum anlar. Çoğu kez kötümserim. Bir yanımla böyle bir sevgiyi yaşamaya hakkım olduğunu düşünüyorum, ama bu benim boyun eğmez yanımla ve acı getiriyor bana yalnızca. Belki de bu acı içinde anlam kazanıyor yaşadığım her şey, o zaman ben, ben oluyorum gerçekten.” (s.234)

Bu tahlillerin sonunda Suna’nın kendine karşı tavrı serttir:

“Kendimi sevmiyorum, diyorum, iki ayrı yaşamım, iki ayrı kişiliğim var sanki. Bölündüm, paramparçayım.” (s.281)

Romanın sonunda Ayhan’ın altı ay hapis cezası alması ve bu cezadan kurtulmak amacıyla Almanya’ya gitmesi sonucu Suna Ayhan’dan ayrılır. Onur’dan ise duygusal anlamda soğumaya başlamıştır. En sonunda, hem Ayhan’ı hem de Onur’u geride bırakarak Düşköy’e gider ve uzun süre İstanbul’a dönmeme kararı alır. İçinde yaşadığı Su ve Na ise çatışmaya devam etmektedir. Henüz İstanbul’dan ayrılmadan önce bir sabah sokakta dolaşan Suna meçhul bir kadının sürekli kendisini takip ettiğini fark eder:

“Sabahın köründe iki kadın nereye gidiyoruz böyle? Sıkıyönetimden haberiniz yok mu? Artık yok. Yıllardır sıkıyönetim altında yaşıyoruz, alıştık,

sıkıyönetim olduğunun farkına bile varmıyoruz. Unuttuk ve kimse bize şaşmıyor. Bu garip şapka bu kadının başındayken bile şaşırtmıyoruz kimseyi.

Kim bu kadın peki? Neden benimle yürüyor? Yol ortasında durup ona dikkatle bakıyorum. Biraz bana benziyor, andırıyor yani. Ama kararsız, ürkek, edilgen görünümüyle herkesin suyuna gidebilir ve bu yüzden düş kırıklıklarına uğrayabilir biri izlenimi uyandırıyor bende aynı zamanda. Böylelikle hiç benzeşmediğimizi anlamış oluyorum. Gene de uzun zamandır tedirginliğin ne olduğunu unutmuş olmama karşın tedirginlik duyuyorum.”(s.338)

Suna'nın tanımaya çalıştığı bu kadın içindeki Su'dur. Yazar romanını bu şekilde sonlandırarak Suna'nın içindeki bölünmenin hiçbir zaman geçmediğini vurgular.

Romanda Suna, fiziksel açıdan kumral saçlı, yeşil kahverengi benekli gözlü, ilk bakışta hemen fark edilmeyen güzellikte bir kadın olarak tasvir edilir.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Suna'nın Annesi

Romanda Suna, annesinden daha çok babası öldükten sonra hayatın yükünü kaldırmaya çalışan bir kadın olarak bahseder. Eşyaların yüklenip bir kamyonla Bursa'ya taşınması ve orada işe giren annenin evin bütün sorumluluklarını Suna'nın üstüne yıkması, bulaşıkları yıkamadığında onu dövmesi Suna'nın çocuk zihninde kalan anılardır.

Oysa Suna duygusal bir çocuktur ve annesinden merhamet bekler. Hatta annesinin onu 'kız' diye çağırmasına çok içerler ve bir gün bunu annesiyle paylaşır:

“O gece anneme bir süredir benden sıkıldığımı anladığımı, benimle eskisi gibi konuşmadığını ve nedense beni adıyla değil, köylüler gibi 'kız' diye çağırmakta olduğundan çok üzülüğümü söyledim. Ben bir besleme değil, onun kıızıydım çünkü.

Şaşırmış yüzüme baktı. Bir karış boyunla ne kadar da alıngansın, dedi. Kolayıma geliyor da onan öyle söylüyorsun. Sinirliydi, soba bir türlü tutuşmuyordu.

Çok başım ağrıyor, kendimi toplayamıyorum, ya bana bir şey olursa sen ne olacaksın yavrucuğum, tansiyonum yirmi yediye çıktı, diye söylendi yavaşça, kendi kendine konuşur gibi.”(s.72)

Bu olaydan sonra iyice ağırlaşan anne ölecektir.

Neveser Yenge

Suna babasından sonra annesini de kaybedince Bursa’da, dayısının yanında kalmaya başlar. Neveser Yenge, dayısının hanımıdır. Bir öğretmen olan bu kadının Suna’nın üstünde büyük bir baskısı vardır. Ona zorla matematik çalıştırır, ev işleri yaptırır. Suna, dışarıda erkeklerle oyun oynadığı zaman camdan dişlerini gıcırdatarak onu eve çağırır. Bir hata yaptığı zaman tokat atar. Suna bu kadından nefret etmektedir. Ondan ancak yatılı okula gittiğinde kurtulur.

Romanın sonunda Suna, bir gece rüyasında yengesini ölmüş olarak görür.

“Yengemi oturur gibi dayamışlar hendeğin kıyısına. Üzerinde yeşil kadife sabahlığı var. Ölürken dişlerini gıcırdatıyor olmalı ki çenesi sımsıkı kenetli, ağzı yamuk kalmış. Korkunç bir görünümü var, korkunç! Çok eskiden bana Dere Sokağı’ndaki evin penceresinden dış gıcırdatırken görüldüğünden daha korkunç...Gözleri yarı açık, donuk, maviliğini yitirmiş. O güzelim sarı saçları tutam tutam dökülmüş. Bir zamanlar maşaları kızdırıp bükerdi onları lüle lüle. Vah zavallı...”(s.290)

Bu cümlelerden Neveser’in fiziki görünümü hakkında da bilgi sahibi oluruz.

Güler

Onur’un karısıdır. Ortaokul mezunu, sıkıcı, kültürsüz bir ev kadınıdır. Tıpkı Suna’nın Su yönü gibi evcil, iyi bir eş olma gayretinde bir kadındır. Aslında Onur bu akraba kızıyla biraz da mecburiyetten evlenmiştir. Babası ölünce yaşı da geçmekte olduğu için evlendirirler onu Onur’la. Ayrıca Güler güzel bir kızdır ve Onur biraz da güzelliğinden dolayı razı olmuştur bu evliliğe. *“Sonra güzeldi Güler. Sarışın, ela gözlü, boylu bir kızdı.”(s135)* Fakat sanata, kültüre meraklı bir kadın değildir. Biraz aptal görünümlüdür. Onur onu değiştirmeye çok uğraşır ama bu çabaları karşılıksız

kalır. Suna her şeye rağmen Onur'un bu kadınla evliliğini sürdürmesine şaşırır. Bu konuda şunları söyler:

“Güler güçsüzlüğüyle elinde tutuyor onu. Başka bir bağ olamaz aralarında.”(s.106)

Roman boyunca Güler hakkında Onur da Suna da çok konuşur. Fakat Güler'in duygu ve düşüncelerini ifade ettiğini hiç görmeyiz.

Nuriye Hanım

Suna'nın Ayhan'dan ayrılıp da bir ev tuttuğu Ayaspaşa'daki alt komşusudur. Namaz kılan, dindar bir kadındır. Suna, Nuriye Hanım'ın sabah namazına kalktığını su seslerinden anlar. Yalnız başına yaşayan bu kadının hikâyesi romanda şöyle anlatılır:

“Kendisi erken davranmış. Saray kalıntısı bir kaynana ve sandıklar dolusu çeyizleriyle evde kalıp ‘oraları’ kurmuş görüceler arasında yalnızca bir yıl sürdürmüş düzenini. Şimdi yirmi beş yıllık evliliğinin yirmi dördüncü sürgün yılını yaşıyor. Evini bırakıp çıktığı günden bu yana hiç görmediği kocasına sadık kalarak alıyor öcünü. Yargıtay'dan beşinci kez dönen boşanma kağıdını yastığının altında saklıyor. Dikiş dikerek almış bu daireyi. Kızı hem okuyup hem çalışıyor.” (s.31)

Nuriye Hanım Ayhan'la Suna'nın büyük kavgalarına şahit olmuştur. Ve Suna'ya boşanmaması için telkinlerde bulunur. Onu en son Düşköy yazlık sineması'nda, Suna'nın filmi izlemek üzere geldiğinde görürüz.

Nuriye Hanımın Kızı

Suna'nın Ayaspaşa'daki alt kat komşusu Nuriye Hanım'ın kızıdır. Yıllar sonra Düşköy sinemasında Nuriye Hanım'la Suna karşılaştığında kız okulunu bitirmiş, bir kamu kuruluşunda çalışmaya başlamıştır. Romanda sadece adı geçer.

Nazlı

Onur'un arkadaşıdır. İngilizce okutmanıdır. Her fırsatta Onur'a sarkıntılık eder. Onu evine davet eder, birlikte yemeğe çıkarlar. Fakat Onur bu kadından hoşlanmaz. Fiziksel açıdan Onur'a göre hoştur:

“Gençti. Biraz iri olmakla birlikte güzeldi. Kıvrıkcık saçlarını fazlaca kabartmıştı ve çok az boyanmış olmasına karşın bu ona gösterişli bir hava vermişti.”(s.115)

Fakat Nazlı kendini rahatlıkla yeni tanıştığı erkeklere sunabilecek kadar cesur, şablonlarla konuşan, derinliği olmayan biridir. Onur bu yanlarından dolayı hep ondan uzak kalmak ister.

Seval Hanım

Onur'un gençlik döneminde alt katlarında oturan iki kız kardeşten büyük olanıdır. Kırk, kırk beş yaşlarında, iri siyah gözlü, dupduru tenli güzel bir kadındır. Fakat dünyadan elini eteğini çekmiş kendini dine adanmıştır. Beyaz namaz örtüsü, bol pardesüsüyle aşureler dağıtır, Yasin okumaya gider.

Aslında Seval Hanım'ın gençlik yılları maceralarla doludur.

“Seval, Gemlik'te ilkokul öğretmenliği yaptığı yıllarda, bir yolculukta tanıştığı, tıp fakültesinde okuyan yoksul bir doktor adayıyla nişanlandı. Nişanlısı her ay başında Gemlik'e onu ziyarete gelirdi, İstanbul'dan. Seval aylığının yarısını zorla ona verirdi okul giderlerini karşılaması için. Kendisi ailesiyle birlikte oturuyordu ve oldukça iyiydi ekonomik durumları. Hem zaten son sınıftaydı Yılmaz, okul bitince evleneceklerdi.”(s.149)

Seval'in babası Yılmaz'ı başka bir kadınla görür. Bunun üzerine nişan bozulur ve Seval Hanım üç ay sonra kendisini isteyenlerin en zenginiyle evlenir. Fakat kocası çok cimri ve hastalıklı bir dişçidir. On bir yıl boyunca sabırla kocasının ölümünü bekler. Dul kaldıktan sonra da bir rahatsızlık sebebiyle kadın doğumcu olan Yılmaz'a gider. Yeniden Yılmaz'la bir ilişki yaşamaya başlasa da bu uzun sürmez. Seval Hanım da eski kocasından kalan mirasla dini bütün bir hayat sürmeye başlar.

Meral

Seval Hanım'ın kız kardeşidir.

“Meral, ablasından altı-yedi yaş küçüktü. Vakıflar'da memurdu. Kumral, geniş yüzlü, alımlı bir kadındı. Hiç evlenmemiş olduğunu söylemişti Onur'a. 'Beni isteyenleri beğenmeyip evde kaldım', demişti hoş bir kahkaha atarak.”(s.153)

Meral, üst komşuları olan Onur'a ilgi duyar. Liseyi henüz bitirmiş olan bu genci bir hafta sonu perde takmak mazeretiyle eve çağırır. Onur'a börekler, tatlıların yanı sıra kendini de ikram eder. Böylece Onur'la aralarında sadece cinselliğe dayanan bir ilişki başlar. Fakat Meral'in sonu hazin olur.

“Ekim başında göğsündeki sertlik yüzünden hastanelere, doktorla gidip durdu Meral. Buluşamadılar artık.”(s.155)

Göğüs kanseri olan Meral'in bir göğsü alınır. O günden sonra çöken Meral'in fiziksel anlamda sadece güzel olduğundan bahsedilir.

Hikmet Hanım

Suna on üç yaşındayken parasız yatılı sınavları için gittiği uzak şehirdeki eski aile dostudur. Suna sınav için gittiği günlerde Hikmet Hanım'ları yanında kalır. Hikmet Hanım siyah önlükle sınava giden Suna'ya üzeri sarı mimozalarla süslü bir elbise diker.

Christina

Ayhan'ın Almanya'dan arkadaşıdır. Geçmişte kısa bir dönem birliktelikleri olmuştur. Türkiye'ye Ayhan'ı ziyaret etmeye geldiğinde Suna da Christina ile tanışır ve onu kışkandığını Ayhan'a açıkça belli eder.

Eda

Suna'nın arkadaşı, gazeteci Selim'in sevgilisidir. Eda Selim'i doktoruyla aldatmış, Selim de evdeki kırılacak bütün eşyaları parçalayarak bileklerini kesmiştir.

Bu çiftin aralarında sürekli çelişkilerle dolu bir ilişki vardır. Çelişkiler bitince aşklarının da biteceğini düşündükleri için evlenmemeye karar vermişlerdir.

Necla

Düşköy kasabasındaki bakkal Cavit'in şaşı karısıdır. Sadece sinemaya gelenler arasında adı geçer.

Dul Mukadder

Düşköy kasabası halkındandır. İki keçisiyle birlikte sinemaya gelir. Sadece adı geçer.

Aygüller, Gülümser Abla, Naciye Hanım Teyze, Ruhat Hanım, Yengem

Bu kadınlar, Suna'nın annesiyle oturduğu Dere Sokağı sakinleridir. Suna, annesinin öldüğü gün hepsinin kapısını çalar ama kapıları açan kimsecikler yoktur. Romanda sadece toplu bir şekilde isimleri geçer.

Şık Yapma Burunlu Kadın

Suna'nın eski arkadaşlarından Tarık'ın yazlık sinemaya gelirken yanında getirdiği kadındır. Suna'nın tahminlerine göre bu kadın Tarık'ın dördüncü karısıdır.

Kadıncık Dergisinden İki Bayan Muhabir

Düşköy yazlık sinemasına Suna'nın filmi izlemek için gelen iki muhabir kadındır. Sadece adları geçer.

Nimet

Ayhan'la Suna'nın evine temizliğe gelen hizmetçi kadındır. Sadece adı geçer.

Havva

Ayhan'ın eski karısıdır. Sadece adı geçer.

Samiye

Güler'in amca oğlu Tahsin'in karısıdır. Sadece adı geçer.

Güldane

Kapıcı Hücet'in karısıdır. Kocasını aldatan bu kadının sadece adı geçer.

Sibel

Suna'nın iş arkadaşıdır. Sadece adı geçer.

Serpil

Rekla'daki danışmanlardan biridir. Sadece adı geçer.

Asiye

Onur'un yengesinin kızıdır. Sadece adı geçer.

2.1.2. YENİ YALAN ZAMANLAR (YEŞİL)⁴⁷

2.1.2.1. Romanın Özeti

Nedim / Kerim, yıllardır bir şey yazamamış eski bir yazardır. Postadan çıkan imzasız bir mektupla, otuz yıl önce ölmüş olan dedesinden kendine bir kalıt bırakıldığını öğrenir ve dedesinin artık bir harabe olan konağına gider. Orada dedesinin kendine miras olarak bırak-tığı Engels'in daktilosunu bulur. Tam bu sırada kim olduklarını bilmediği, ama kıyafetlerinden güvenlik güçleri oldukları anlaşılan birkaç kişi tarafından tutuklanarak EYİGÖZ adlı bir merkeze götürülür. Seçimle iktidara gelen dinci bir parti, toplumun yaşamını hızla değiştirmeye başlamıştır. EYİGÖZ adı verilen merkez de ülkenin önde gelen yazar ve şairlerini kontrol altında tutmak amacıyla kurulan gizli bir teşkilattır. Nedim bu merkeze götürülerek Ekber ve Aysevim adlı iki görevli tarafından sorgulanmaya başlar. Bu görevliler Nedim'den suya sabuna dokunmayan, eğlenceli ve zararsız bir roman yazmasını isterler. Fakat Nedim, basit bir aşk hikâyesi olarak başladığı romanını toplumsal şartlardan soyutlayamaz ve zamanla kendisiyle birlikte yakın çevresindeki insanları anlatmaya başlar. Bir televizyon sunucusu olan eski karısı Neyla, yakın arkadaşı fotoğrafçı Metin, Metin'in tarikatçı sevgilisi Fulya, dini baskılar içinde büyümüş ve üvey babasının tacizlerine maruz kalmış Eda, Eda'nın siyasetçi üvey babası Bahzat, annesi Safiye, eşcinsel dayısı Niyazi, sorgulama merkezindeki görevliler Aysevim ve Ekber Gürle, Nedim'in romanındaki en canlı karakterler olmanın yanı sıra hayatını yakından kuşatan kişilerdir.

Nedim romanını henüz bitirmeden ülkede İslâmî bir darbe olur. Yasaklar ve baskılar artar. Radyolarda yalnızca dini müzik yayınına izin vardır. Kadınların tesettürsüz sokağa çıkmaları yasaktır. Hafta tatili pazardan cumaya alınmış, 2 Temmuz "Kurtuluş Bayramı" ilan edilmiştir. İçki yalnızca tekel bayilerinden form doldurularak alınabilmektedir. Nedim, kitabının sonuna doğru böyle bir Türkiye portresi çizer ve beş ayrı biçimde eserini bitirir.

⁴⁷ Aral İnci, *Yeşil*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007

2.1.2.2. Roman Hakkında

Yeni Yalan Zamanlar (Yeşil), yazarın ikinci romanı, “*Yeni Yalan Zamanlar*” üçlemesinin ise ilk kitabıdır. Eser, İlk olarak 1994 yılında Özgür yayınlarından çıkmış, daha sonra Can, Epsilon ve Merkez Kitaplar tarafından farklı tarihlerde yayınlanmıştır. İlk önce *Yeni Yalan Zamanlar* adıyla yayımlanan roman yazarın *Mor (2003)* ve *Safran Sarı (2007)* adlı romanlarındaki içerik ve kişilerle bağlantılı olduğu için daha sonra *Yeşil* adıyla yeniden yayımlanmıştır. Tamamı 366 sayfa olan roman Akçay’da yazılmıştır.⁴⁸

Roman, yazıldığı 1994 yılından dört yıl sonrasını anlatır.⁴⁹ O günlerde örgütlü siyasal İslam’ın yükselişinden rahatsızlık duyan yazar düşüncelerini bu roman aracılığıyla dillendirmiştir. Ayrıca yine aynı günlerde yaşanan Sivas olayları yazarın bu romanı yazmasında etkin bir güce sahiptir. Zaten romanın bir bölümünde 2 Temmuz tarihi dinci iktidar tarafından “Kurtuluş Bayramı” ilan edilir. Bu tarih, yazar tarafından tesadüfen seçilmiş bir tarih değildir çünkü Sivas olayları bu tarihte olmuştur. Bir anlamda Y.Y.Z., yazarın o dönemdeki siyasi rejime ve olaylara tepkisi niteliğindedir.

Yazar, romanda aynı zamanda büyük bir toplumsal sorun olan ensest ilişkiye parmak basarak bu konuyu gündeme taşımıştır. Bu konuyu seçerken gazetede okuduğu bir haberden yola çıkar. Bu haberde bir Kur’an kursu hocasının kızına tecavüz ettiği ve kurstaki öğrencileri taciz ettiği yazmaktadır.⁵⁰ Romanın başkahramanı Melike Eda’nın da çocukluğunda zorla gönderildiği Kur’an kursunda taciz olaylarının yaşanması göz önünde bulundurulursa, yazarın bu habere bir gönderme yaptığı düşünülebilir.

Roman postmodern bir tarzda yazılmıştır. Eğlendiricilikten uzak, okunması zor bir romandır. Fakat yazarın romanları içinde en iyisi olduğunu düşündüğü eserdir.⁵¹ Roman adıyla da çok ilgi çekicidir. Bir sözcük oyunu gibi görünen bu

⁴⁸ Aral, *Yeni Yalan Zamanlar*, s.366

⁴⁹ Özdemir G., *İnci Aral’la Söyleşi*, s.299

⁵⁰ Özdemir, *İnci Aral, Romanları ve Romancılığı*, s.60

⁵¹ Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, s.118

isim, romandaki kişilerin zamansızlık duygusuna bir atıf gibidir. İnci Enginün, eserin adının değişik okumalara müsait olduğunu, kendisinin bu okumaları on altıya kadar çıkarabildiğini söyler.⁵² Y.Y.Z., kahramanların psikolojilerini çok iyi tahlil etmesi yönüyle “psikolojik roman”, dönemin siyasi zeminine değinmesi yönüyle “politik roman”, kahramanların yaşadığı olaylar yönüyle “aşk romanı” ve “polisye roman” olarak adlandırılabilir. Fakat şurası muhakkak ki Y.Y.Z. bilinen kalıpların dışında bir romandır. Sağlam bir yapısı, ustaca bir kurgusu vardır. Yazar, roman içinde başkahramanına bir roman yazdırarak bir anlamda yazarlığı ve edebiyat dünyasını da sorgular.

Sonuç olarak, İnci Aral, Yeni Yalan Zamanlar’la hem kendi romancılığının zirvesine çıkmış, hem de edebiyatımıza üslupça yeni, zor ve kalıcı bir roman kazandırmıştır.

2.1.2.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Melike Eda

Safiye (Eda’nın Annesi)

Eda’nın Anneannesi

Aysevrim

Neyla Güleç

Beylem Şen

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Fulya

Çağla Çağın

Nuriye Teyze

⁵² Enginün İ., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, s.362

Türkan Yenge

Müjgan Hanım

Falcı Kadın

Gayrettepe’de Bir Kadın

Çoğu Öğrenci, Bağışlanmış Kız Çocukları

Gülperi

Gülperi’nin Annesi

Aylin Sökmen

İlhan Hanım

Hizmetçi Kadın

Nedim’in Annesi

Nedim’in Anneannesi

Saniye

Nedim’in Halası

Kadın

Leyla

Nurten

Solmaz

İlik Düğmeci Serpil

Rukiye

Kocasını Aldatmış Tüm Kadınlar

Metin'in Boşandığı Eski Karısı

Caz Şarkıcısı Esmem Kız

Irina

Nedim'in Sevgilisi Olan Bir Kadın

Necla

Öğle Namazından Sonra Ağlayan Bütün Kadınlar

Tuhfe

Ada

Meltem Zorlu

Müzeyyen

Ev Sahibesini Kadın

Boş Evlerde Akşam Yüzleri Takınmış Anneler

Kara Çarşafli Kara Peçli Kadınlar

Kara Çarşafli Kadın

Kadriye

Dükkanındaki Kız

Beylem'in Annesi

Tülay

Kubilay'ın Aşık Olduğu Evli Kadın

Alt Kattaki Kadın

Kara Çarşaf Peçeli, Başörtülü, Mini etekli, Yarı Çıplak Kadınlar

Pansiyoncu Kadın

Nedim'in Yazar Olduğunu Düşündüğü Kadın

Melahat

Lokma Döken Kadın

Eda'nın Babaannesi

Eda'nın Birkaç Kez Yaptığı Anneannesinin Portresi Olan Kadın Resmi

Çiçek Satan Kadın

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Melike Eda Sezer

Romanın başkahramanı Melike Eda'dır. Nedim'in ağzından Melike Eda'nın hayatı tüm yönleriyle anlatılır. Nedim Eda'yla arkadaşı Metin'in evindeki bir partide tanışır. Eda'nın antikacı dayısı Metin'in yakın arkadaşıdır. Aynı zamanda Eda Metin'le bir dönem birlikte olmuştur. Nedim'le Eda bir müddet sonra birlikte yaşamaya başlarlar. Fakat kısa bir süre sonra ayrılırlar.

Eda, bir taşra kasabasında dindar bir çevrede büyümüştür. Annesi tarafından zorla Kur'an kursuna gönderilmiştir. Küçük yaşta babasını kaybetmiş ve babasının ölümünden sonra annesi amcasıyla evlenmiştir.

“Melike Eda Sezer, Güzelsu kasabasında doğdu. Babası yoksul bir kasaba yerlisi, ana tarafı Yugoslav göçmeniydi. Küçücük bir kızken ezan sesinden çok ürker, duyunca ağlamaya başlardı. Korkmasın diye ona ezanı dedesinin okuduğunu söylerdi anne babası. Sonra ilkokula başladı ve yaz aylarında anası tarafından Kur'an kursuna gönderildi. Uykuları ve midesi bozuldu. Çünkü hoca efendiden korkuyordu bu kez. Babası gitmesine karşıydı zaten ama anası hoca efendinin çocukları kaçamak mıcıkladığı ortaya çıkana kadar göndermekte diretti iki yıl. Melike sekiz yaşındayken babası akciğer kanserinden öldü. Bir yıl sonra da annesi amcasıyla evlendi.” (s.152)

Dindar ve baskıcı olan üvey babası (amcası) bir gün Eda evde yalnızken ona tecavüz etmiş ve onu tehditlerle sindirerek bir müddet tacizlerine devam etmiştir. Aynı zamanda Kur'an kursuna gitme, örtünme gibi dini konularda da baskı gören Eda'nın resim yapmaya karşı ciddi bir ilgisi vardır. Bu ilgisi ona üniversite kapılarını açar ve dayısı Niyazi'nin de yardımıyla evden ayrılarak İstanbul'a okumaya gider. Bu bölümler romanda şu şekilde yer alır:

“Eda, liseyi on yedi yaşında bitirdi. Annesi ve üvey babası onu evlendirmek istiyorlardı ve uygun buldukları damat adayı da kasabalı bir giyim mağazası sahibinin oğlu olan ve seme olarak bilinen şişko Cemil'di. Eda karşı çıktı kuşkusuz bu tasarıya. Aslında başka isteyenler de vardı onu ama neden gerizekalı birinin yeğlendiği bilinmiyor. Eda'ya bakılırsa varlıklı aile, rahat eder diye düşünmüş olmalı büyükler. Ancak Eda ne onunla ne de başkasıyla evlenmemeye, okumaya kararlıydı. Resim yapmayı çok seviyordu çocukluğundan beri. Evde resim yapması - din kurallarına göre - yasaklanmış olmasına karşın annesinden ve amcasından gizli resim yapmayı sürdürüyordu. Lisedeki öğretmeni de destekliyordu onu akademiye gitmesi için. Üniversite sınavını kazanmıştı ama o yaz sonu gidip yetenek sınavına girmesi gerekiyordu. Annesi ve özellikle üvey babası göndermeye pek yanaşmadıkları için Eda çok sevdiği dayısına mektup yazarak yardım istedi. Dayı on gün sonra Güzelsu'ya geldi ve Eda'yı annesinin okumak için para göndermeyeceği yolundaki tehdidine karşı rahatlatı. Gerekirse kendisi yardım edecekti. Aileye karşı birlikte direndiler ve kazandılar. Ama özellikle üvey baba dayısıyla oturmasına izin vermiyordu ve kendisinin araştırıp bulduğu kapalı ve inanmış kızların barındığı bir yurttaki kalasını şart koşuyordu. Burada aradan geçen zaman içinde Behzat Bey'in Yeni Düzen Partisi il başkanlığına kadar yükselmiş olduğunu belirtelim. Partinin başlıklı kağıdına yazılan ve yurt ilgisine verilecek mektup Eda'nın eline sıkıştırıldı ve kızcağız her yanı örtülü olarak dayının yanında İstanbul'a gönderildi.”(s.155)

Eda, bir müddet üvey babasının ayarladığı yurttaki kalır. Ama özgürlüğünün bu derece kısıtlanmasına daha fazla dayanamaz ve dayısının da desteğiyle oradan ayrılarak teyzesinin kızı Aysevim'le birlikte bir eve çıkar. O günden itibaren kendini daha özgür hisseden Eda hayatındaki tüm baskılardan kurtulmuştur. Amcasının zoruyla kapattığı başını açar, perdesüsünü çıkarır. Aysevim'le eve çıkmalarının

ikinci yılında hayatına belli belirsiz erkekler girmeye başlar. Bu durumu Nedim şöyle anlatır :

“İkinci yıl iki erkek arkadaşın oldu. İkisiyle de çekinmeden ama zevk almadan yattın. Çok çabuk unuttun. O yılın sonunda fakültedeki bir asistanla birlikte güneşe inip altı günlük bir tatil yaptın, yedinci gün orada tanıdığın bir doktorla İstanbul’a döndün. Yaz boyunca sürdü Savaş’la ilişkin.”(s.334)

Eda Savaş’tan sonra Yeltekin’le tanışır ve onunla evlenir. Yaklaşık iki yıl süren bu evlilik romanda şöyle geçer:

“Evlilikleri iki yıldan biraz fazla sürmüştü. Ayrılmalarından kendisinin sorumlu olduğunu söyledi. Evliliğe uyum sağlayamamış, yürütememişler. Ama eski kocasına çok şey borçluydu, Eda’yı yepyeni bir insan haline getiren oydu.” (s.147)

Eda’nın Yeltekin’i kendine bu kadar yakın hissetmesinin sebebi onu arkadaş gibi görmesidir. Yeltekin’in kendisine saygı duyduğunu, değer verdiğini hisseder ve onun bu sevecenliği hoşuna gider. Fakat evlendikten kısa bir süre sonra ekonomik sıkıntılar, arkadaşlar yüzünden çatışmalar, karşılıklı sinir bozucu alışkanlıklar, kıskançlıklar, suçlamalar derken Eda Yeltekin’den ayrılır. Ardından kendini Metin’in yanında bulur. Aslında Eda’nın Yeltekin’le evliliğini sürdüremeyişinin sebebi erkeklerle olan ilişkilerinin sürekli gelip geçici ve sıradan görünmesidir. Bir müddet Metin’le birlikte olan Eda’nın Nedim’le tanışması geç olmaz. Nedim Eda’yla ilişkisini şöyle anlatır :

“İlişkimiz başlayalı benden başkasıyla ilgilenmemişti. Benden önce bir çok erkekle birlikte olmuş, kimi zaman onların adlarını bile anımsamayacak ya da birbirine karıştıracak kadar yoğun ama sıradan ve kısa serüvenler yaşamıştı. Bunca uzun zaman sadık kaldığı ilk erkek bendim. Dolayısıyla bunları bilmeyi hak etmişim artık. Doğrusu bu uçarılıktan yorulduğu bir dönemde karşılaşmıştı benimle. Durulup dinlenmeyi özlüyordu artık. Oraya buraya savrulmaktan yorulmuştu. Gerçekte böyle yaşamayı istiyor değildi. Her seferinde yoğun bir boşluk ve pişmanlık duygusuna kapıldığı halde sürüp gitmişti elinde olmadan bu dağınıklık. Ben bir umut olmuştum

onun için ama ne yazık ki gerçekleşmeyecek bir umut. Beni suçlayamazdı, hayır, değişemeyeceğini anlamıştı yalnızca ve bu gerçeği kabul ediyordu.” (s.181)

Bir müddet sonra Nedim’le de ilişkisi bozulan Eda yine de Nedim’le yaşamaya devam eder. Romanda bunun gerekçesi şöyle anlatılır :

“Eda’nın bu anlamsız ilişkiyi sürdürmesinin en önemli nedeni başkalarıyla yattıktan sonra duyduğu acı ve pişmanlığı yalnızca Nedim’e anlatabilmesiydi büyük olasılıkla. Yaptıklarını gelip ağlayarak itiraf edebilmesi ve küçük bir tartışmadan sonra birlikte ağlayabilmeleriydi.”(s.31)

Eda bu kadar gelgitin sonunda Nedim’den de ayrılır. Yazar bu tutarsızlıkların sebebi olarak Eda’nın gençlik döneminde yaşadığı aile içindeki taciz olaylarını gösterir. Küçük yaşta Eda’nın bütün ruh dünyasını alt üst eden bu olay, tüm hayatına yansımış, onu oradan oraya sürüklemiştir. Romanın anlatıcısı konumundaki Nedim Eda’dan ayrıldıktan sonra onu sadece EYİGÖZ’e çağrıldığında görmüştür.

Romanın tamamında Nedim’in gözünden anlatılan Eda ruhsal olarak net bir portre çizmemiş, bir yönüyle hep gizemli kalmıştır. Çocukluk döneminde yaşadığı tacizden ve baskılardan sonra sağlam bir dala tutunamamış, tutarsızlıklarla dolu bir hayat sürmeye başlamıştır. Bu durum romanda şu şekilde geçer:

“Eda söz konusu olduğunda yetişme koşulları önem kazanıyordu. Herhalde içinde bulunduğu çevre, din baskısı, kadın ve dişi olarak kimliğini tanıma ve bulmasını geciktirmişti, başından bir evlilik geçmesine karşın.”(s.140)

Eda ise Nedim’e kendinden bahsettiği bir bölümde şunları söyler :

“Beni çok uzun yıllar yöneten şey, yaşamımı sınırlayan keskin, yoğun, altından kalkılmaz bir suçluluk duygusu oldu. Bunu sessizce, yakınmadan kabullenmiştim. Büyümeyi bekliyordum, o zaman acımasızlıkla acımanın ortaklığından doğan günahlar son bulacaktı. Bu yorgun avuntunun ölçülü bir karşı koymaya varışı ne kadar zor oldu biliyor musun?” (s.249)

Kendine sınırsız bir özgürlük alanı oluşturmak isteyen Eda’nın bu düşüncelerini Nedim’e yazdığı mektuptan anlarız:

“Beni kısıtlamayacak, şu ya da bu nedenden kinamayacak, eşit, özgür bir sevgi ilişkisi kurabileceğim, kaygılarımı, ilgilerimi ve sevinçlerimi bölüşebileceğim birine gereksiniyordum seni tanıdığımda. Ama erkekler konusunda duyduğum umutsuzluğun da kadınlara duyduğumdan aşağı kalır yeri yoktu ve bir seçim yapma zorunluluğum olsaydı yeğleyeceğim insan her şeye karşın yine de bir kadın olurdu.” (s.143)

Bu sözlerden yola çıkarak Eda'nın yakın dostlarının kadın olduğu düşünülebilir ancak bu konuda Aysevim'den başka Eda'yla yakınlığı olan biri göze çarpmaz. Bunun yanı sıra Eda'nın annesine bakış açısı da ilgi çekicidir. Eda'nın, *“Annemin öykü ve masallarda okuduğum iyi yürekli, her durumda aşırı sevgi gösteren, özverili, yol gösterici annelere hiç benzemediğini çok küçük yaşta anladım.”* (s.322) sözlerinden de anlaşılacağı gibi annesini hiç sevmediği açıkça görülür.

Roman'da Eda'nın fiziksel özellikleri hakkında çok ayrıntılı bilgiler verilmez. Bir bölümde Nedim; *“Uzun kirpikli iri siyah gözlerini –ki derin, sarsıcı, aldırılmazlık içinde alevli- dünyanın bilmediği hiçbir gizi kalmamış bıkkınlığıyla dolu ama gene de meraklı ağzını, gülüşüyle sol yanağındaki gamzenin bu merakı çabucak şakaya döndürüşünü görüveriyorum.”*(s.125) şeklindeki sözleriyle bu konudaki en geniş tasviri yapar. Başka bir yerde ise yine Nedim'in şu ifadeleri yer alır:

“Beyaz kollarını, yuvarlacık omuzlarını görürdü o an Eda'nın. Yastığa yayılmış alev saçlarını, biraz uzun, hafifçe kemerli burnunu.”(s.30)

Bu tasvirlerin dışında romanda Eda'nın etkileyici bir güzelliğe sahip olduğu zaman zaman vurgulanır ama sonuçta romanın anlatıcısı Eda'ya aşık olan Nedim'dir.

Yaptığımız söyleşide yazar, en sevdiği karakterin Melike Eda olduğunu söyler. Bunun gerekçesini de şu şekilde açıklar: *“Bence benim en mağdur kahramanım Yeşil'deki Melike Eda'dır. Ben onu yazarken onunla çok bütünleştim. Hayatımda öyle kötü bir deneyim yaşamamış olmama rağmen onu anlatırken adeta yaşadım onu. Tam olarak neden bilemiyorum ama galiba bu kadar mağdur olduğum için, en sevdiğim kahramanım odur. Kalben bağlıyım ona. Bir yerlerde onun*

yaşadığını hayal ederim. Zaten sonradan Safran Sarı'ya da girmiştir. Ama değişmiş, dönüşmüş ve olumsuz bir tip olarak girmiştir. Öyle düşünmemiştim ama romanın içinde onun öyle olduğunu gördüm. Safran Sarı'nın kahramanı ile karşılaştırıp daha olumlu bir hayata her ikisini de götürmeye çalıştım ama olmadı, gitmediler. O en başta bahsettiğim, romanın kendi tutarlılığı dediğim şey buna izin vermedi.”⁵³

Sonuç olarak yazar, Eda karakterini oluştururken aslında toplumda büyük bir problem olan taciz ve ensest ilişkilere parmak basmak istemiştir. Bu konu hakkında ise ayrıntılı olarak tezimizin “Kadın Sorunu” bölümünde bahsedilecektir.

Safiye (Eda'nın Annesi)

Safiye, Eda'nın annesidir. Kocasını akciğer kanserinden kaybetmiş bir yıl sonra da ölmüş kocasının kardeşi Behzat'la evlenmiştir. Donuk, neşesiz, duyarsız bir kadındır. İlk kocasıyla bir türlü anlaşamamıştır. Eda, annesiyle babasının ilişkisini şöyle anlatır:

“Dayım annemin gülmezliğinin, donukluğunun benim doğumundan ve anneannemin hastalığından sonra başladığını söyler. Kızken oldukça neşeliymiş. Dedemden gizli denize girer, ağaçlara tırmanmış. Babamda, evlilikte aradıklarını bulamadı belki, ne aradıysa. Uyuşmadılar belki, düş kırıklıklarına uğradı. Konuşmazdı benimle, hiç anlatmadı çocukluğunu, kızlığını, kadınlığını. Sevemedi babamı belki, av tutkusunu, içkiye düşkünlüğünü, kokusunu, yürüyüşünü, öpüşünü. Zaten düğünden iki gün evvel caymış evlenmekten, odasına kapanmış, bir ağlama tutturmuş, zor yatırtmışlar. Başkasını seviyor sanmışlar ama yokmuş böyle bir şey. Çok beğendiği bir eczacı varmış ama o da bir öğretmenle nişanlıymış. Bir genç kızlık resmi var albümde. Güneşten esmerleşmiş, sağlıklı yüzü asık, kaşları çatık, ışığa kaşı donmuş gibi rahatsız.”(s.314)

⁵³ Tanrıver Süveyda, *İnci Aral'la Söyleşi*, Mayıs 2010

Bunca sıkıntıya rağmen bu evliliğin sebebini Eda kendine göre yorumlamıştır:

“Evden, dedemden, anneannemden kurtulmak için evlendi belki. İlk gençliğini yaşayan bir kasaba kızının korkunç umarsızlığından kurtulmak için. Güzel şeyleri beklemişti belki, gerçek yaşamda olmayan şeyler. Ya da yenilmek istedi bile. Onun, bahçeye kurulmuş sofrada rakısını içen babamın karşısında put gibi oturmuş, ona tıpkı kızlık resmindeki gibi baktığını anımsıyorum şimdi.” (s.315)

Safiye radikal denebilecek kadar dindar bir kadındır. Aslında ilk kocasıyla anlaşamamasının nedeni de budur. İkinci evliliğini yaptıktan sonra Behzat’ın da dini bir kimlik taşıması nedeniyle dine düşkünlüğü bir kat daha artmıştır. Eda’nın geçmişi anlatılırken bu durumdan şöyle bahsedilir:

“Bu arada Melike’nin annesi Safiye Hanım daha da dindarlaşmış (!) tarikata girerek ayinlerle, dualarla, toplu namazlarla vakit geçirmeye koyulmuştu. Melike’yi sekiz yaşında namaza başlattı. Kız, on üç yaşındayken komşunun on altı yaşındaki oğlu Necmettin’in ilgisini çekmeye başladı ve bunu sezen aile zavallıyı hemen kapadı. O tarihten sonra Eda okula bile tesettürlü kılığıyla gitmeye başladı ve örtüsünü ancak sınıfta(zorunlu olarak) ve evde çıkarabildi.” (s.153)

Safiye’deki bu din bağımlılığı, falcı bir kadınla tanışmasıyla başlar. Eda bunu Nuriye teyzesinden öğrenir.

“Annemdeki din bağımlılığının tarihi bir falcıyla, babamın hastalandığı günlerden az önce başlıyor Nuriye teyzeme göre. Ama ben inanmıyorum. Bunun bir umutsuzluk hastalığı olduğunu düşünmeye yatkınım daha çok. Kalıtsal bir uygunluğu, gönül kırıklıklarının yerini onaracak bir körlüğe yol açıp açmadığını soruyorum kendime hep. O kat kat kesilmiş, kumral kısa saçlı, kulaklarına küçücük altın küpeler takan, dudaklarını açık pembe bir rujla renklendiren, etek boyu dizinin bir santim altında hoş kadın durup dururken nasıl oldu da vazgeçti bunlardan, beş-altı ay içinde tepeden tırnağa kapalı, yaşlı, tanınmaz biri haline geldi? Nuriye teyzem çok emin onu falcı kadının yönlendirdiğinden.”(s.315)

Eda annesini hiçbir zaman mutlu görmemiştir. Onun kendi benliğini hiç sevmediğini düşünür. Yalnızca on yaşındayken annesiyle birlikte gittiği bir tarikat toplantısında Safiye'nin canlanıp güzelleştiğini görür. Safiye'nin de kızı Eda'ya karşı büyük bir sevgi beslediği söylenemez. Kocasını Behzat'ın Eda'yı taciz ettiğini anladığı halde bu duruma tepki göstermez. Çünkü çözemeyeceğini sandığı bir durumu görmezden gelmek kolayına gelir. Eda bu durumu şöyle anlatır:

“Bir süre sonra anladı, sezdim. Ama konuşmadık. Yapabildiği tek şey benden olabildiğince uzak durmak üstü örtülü bir düşmanlık geliştirmek ve büsbütün içine kapanmak oldu.” (s.328)

Romanın sonuna doğru Safiye ağır bir hastalığa yakalanır. Hastalığının oldukça gelişmiş bir safhasında İstanbul'a gelir ve birkaç muayene ve ameliyattan sonra kasabaya döner. Hastalık döneminde ona Behzat'ın tuttuğu bir hizmetçi bakar. Eda ise ancak annesi ölmek üzereyken yanına gider. Romanda bu manzara şöyle tasvir edilir :

“Ölüyor. Ne zaman yaşadı ki? Bazen yüzünü görüyorum belli belirsiz. Kutsal ışık arkasından bir yerlerden geldiği için yüzü hep yarı karanlık oluyor. Bir yanıt umarak sesleniyorum, iyice küçülmüş gözlerini kırıştırıyor sesimin geldiği yöne doğru bakarak ama susuyor. Ne zaman konuştu ki?” (s.280)

Romanda Safiye toplumdaki yanlışlıklara karşı tepki göstermeyen, duyarsız insanların sembolü gibidir. Çünkü Eda'yı hiçbir şekilde koruması altına almaz. Ayrıca tutucu bir dindar olduğu halde böyle bir tavır takınması yazarın toplumun dindar kesimine yaptığı göndermelerden biridir.

Eda'nın Anneannesi

Romanda Eda'nın anneannesi bir kadın tablosuyla bütünleştirilerek anlatılır. Bu tabloyu Melike Eda, anneannesine bakarak yapmış fakat birkaç defa değiştirdiği bu resim tamamen farklı bir görünüme bürünmüştür.

Melike Eda ile anneannesi arasında hem dış görünüş, hem de ruh dünyası olarak bir çok benzerlik vardır. Bu benzerlikler Eda'nın anneannesine karşı ayrı bir

sevgi duymasını sağlar. Anneanne ise hayatının son on yılını akıl hastanesinde geçirmiş, hayatında sürekli gel- gitler yaşayan bir karakterdir. Eda dayısıyla gittiği bir hastane ziyaretinin izlenimlerini şöyle aktarır:

“Gelişigüzel kesilmiş kızıl-kırçıl saçları keçeleşmiş, tepesinde kuş yuvası gibi kabarmıştı. Kemikli, tırnakları kirli elleri durmaksızın ve bir an bile rahat edemiyormuşçasına hareket halindeydi. Uzun, kupkuru gövdesi yoğun bir kimsesizlik, yaşlılık ve bakımsızlık kokusu yayıyordu korku ve saldırganlık arasında bocalarken. Derin çukurlarında kocaman, parlak, öfkeli ve tedirgin bakan kara gözleri çocukluğumda da ürkütürdü beni. İçimdeki baş edilmez ateşle boğuşuyordu en az yirmi yıldır.

Yüzünde tırnak izleri, morluklar vardı. Bir gün önce hastalardan biriyle dövüşmüş. Bana baktı, “Anan, o sofı anan yaşıyor mu? Niye anam ne oldu demiyor kaltak ?” Belleği bir an aydınlanıp gene kapandı. Yeniden unuttu beni, annemi.” (s.294)

Anneannenin kızı Safiye ile arası iyi değildir. Çünkü ikisi fitrat olarak ayrı dünyaların insanıdır. Anneanne, daha çok Eda’ya benzer. Hareketli bir gençlik geçirmiş ve hayatında pek çok sıkıntı çekmiştir. Eda bunları şu şekilde anlatır:

“Dedem ikinci kocasıydı. İlk evliliğini kendinden yirmi beş yaş büyük, ayakları bir kazada sakatlanmış toprak sahibi, varlıklı, dul bir adamla yapmıştı. İlginç olan bu evliliğin uzun pazarlıklar sonucunda olmasıydı. Çünkü evlendiklerinde anneannem ondan altıgen evle birlikte iki yüz ağaçlık bir zeytinlik almıştı güvence olarak.”(s.296)

Anneannenin ilk kocasının belden aşağısı tutmamaktadır. Bu yüzden etrafta oğlu İsmail’in gerçek babasının aslında genç kızlığından beri ilişki yaşadığı evli bir kuyumcu olduğu, hatta bu kuyumcunun anneanne evlenince saçlarının ağardığı, işlerinin bozulduğu gibi dedikodular dolaşmaktadır. Bu yaşlı ve hasta koca ölünce anneanne, kendinden üç-dört yaş küçük yoksul ama yakışıklı bir işçiyle, yani Eda’nın dedesiyle evlenir.

Anneanneninin akli dengesinin bozulması ise tam olarak bir nedene bağlanamamıştır. Ama en güçlü olasılık oğlu İsmail'in askerdeyken vurularak öldürülmesidir. Romanda bu durumdan şöyle bahsedilir:

“Büyük oğlu İsmail'in terhis olmasına iki ay kala anasına küfrettiği bir er tarafından nöbet değişimi sırasında vurulup öldürülmesi olayı üzerinde durulurdu. Kurşunlardan biri dayımın yüzünü parçalamıştı ve bütün engellemelere karşı anneannem oğlunun ölüsünü görmekte diretmişti. O yüzü gördüğü dakikadan sonra onun bir tuhaf olduğunu söyleyenler çoğunluktaydı.”(s.298)

Anneanne, o günden sonra yemeden, içmeden kesilir; odasından çıkmaz olur. Oğlunun öldüğüne bir türlü inanmaz. Hatta kocasının kendisini dul kalan gelini Melahat'la aldattığını iddia eder. Kocasını ise her seferinde onu döverek daha da içine kapanmasına sebep olur. Sonrasında da anneanneninin hastalığı gün geçtikçe ilerler ve sonunda Bakırköy akıl hastanesine yatırılır. Daha çok Eda ile dayısı Niyazi'nin ziyaretine gittikleri anneanneninin hayatı hastanede son bulur.

Aysevim

Eda'nın teyzesi Nuriye'nin kızıdır. Sorgu memuru olarak Ekber Gürle ile birlikte EYİĞÖZ'de çalışmaktadır. Nedim onu ilk kez EYİĞÖZ'de görmüştür ve fiziksel özelliklerini şu şekilde anlatır:

“Kadın otuz yaşlarında, kısacık kesilmiş siyah saçlı, kalın dudaklı, çok açık mavi yılan gözlü, uzun ince bir kadın. Üstünde yavruağzı, mini etekli, keten bir takım giysi var.”(s.19)

Nedim Aysevim'i hiç sevmez. Fakat Eda Nedim'e karşı Aysevim'i şu sözlerle savunur: *“Dış görünüşü serttir ama aslında çok yufka yüreklidir Aysevim, bilemezsin.”(s.103)* Çünkü Eda, üniversite yıllarında kızlar yurdundan ayrıldıktan sonra Aysevim'le aynı eve yerleşmiş ve onun gençlik yıllarına şahit olmuştur. Fakat yine de Nedim'in Aysevim'e karşı duyguları pek değişmez. Bunu şu sözlerinden anlamak mümkündür:

“Aysevım, Şu sürtük! Onun adını bile duymak kanımı donduruyor ve Eda bunu bile bile kalkıp onunla kalmaya gidiyor ve o sersem Çeker renklerinde giysileriyle iĒrenç ruhunu gözlerden gözleri boyayarak saklamaya çalıŐa da beni kandıramadı hiçbir zaman. Delici soĒuk Şişe dibi gibi aç bakışlarından, obur aĒzından, düz dik yaŐamayan sesinden nasıl tiksiniyorum! Aysevım çevresine ve insanlara görmüyormuŐ gibi bakar. Onlardan çok kendi zayıflıklarından korkuyormuŐ gibi daĒlar denizler koyar araya.” (s.134)

Roman boyunca Aysevım’ın EYİGÖZ’deki sorgulamalar dışında konuŐtuĒunu görmeyiz. Hayatına dair de çok fazla ayrıntıya girilmemiŐtir. Nedim’e göre Aysevım’ın Ekber Gürle ile bir ilişkisi vardır ama bu da çok net olarak yansıtılmamıŐtır.

Neyla Güleç

Neyla Güleç, Kerim’in, yani Nedim’in eski karısıdır. Yapay bir gzelliĒe sahip olan Neyla, televizyon sunucusudur. Nedim’in Neyla’nın basitliklerine tahammülü kalmadıĒı bir dönemde Neyla, boşanmak istediĒini söylemiştir. Nedim de bunu seve seve kabul etmiştir. Zaten o dönemde Neyla’nın da başka biriyle ilişkisi vardır.

Nedim’in gözünde Neyla; kendini çok güzel, akıllı, çekici, dayanılmaz zanneden fakat bu özelliklerden hiç birini taŐımayan biridir. Bu yüzden Nedim ona iyilikle davranmanın bir aptallık olduĒunu düşünür. Bir televizyon programını izlerken Nedim Neyla hakkında aklından Şunları geçirir:

“O Neyla denen adi kadına kfrettim ve terlik fırlattım, neden bilmiyorum, anlayamıyorum. Sanki bu kadın topluma veba gibi yayılan deĒersizliĒin, inançsızlıĒın, bencilliĒin, saçmalıkların, yapaylıkların, bayaĒılık ve sıĒlıĒın simgeleŐmiŐ hali. Oysa yalnızca işini yapıyor, çok iyi yaptıĒına inanarak.” (s.187)

Neyla’nın fiziksel özellikleri hakkında romanda Şunlar geçer:

“Ensesinde zarıf bir topuzla topladıĒı saçları çimen kokuyordu her zamanki gibi, kuŐların ttĒ kırlar gibi kokuyordu. Ama artık hareli kumral deĒildiler.

Sarıydı çoktaNdır saçları ve ekranda gerçekte olduğundan daha çiğ sarı görünüyordu.” (s.149)

Yazar, romanda Neyla Güleç karakteriyle televizyon dünyasındaki, kültürel bir birikimi olmayan, daha çok fiziksel özellikleriyle ön plana çıkmaya çalışan, dönemin şartlarına göre her türlü kılığa girebilen ve basit programlar yapan sunuculara bir gönderme yapar. Neyla'nın şahsında bu türden insanları eleştirir.

Beylem Şen

Nedim'in Eda'dan ayrıldıktan sonra tanıştığı ve bir müddet birlikte yaşadığı sevgilisidir. Nedim'le aynı gazetede çalışmakta ve adliye muhabirliği yapmaktadır. Beylem, daha önce Ender adında biriyle evlenmiş ve bu evlilikten Mehmet adında bir çocuğu olmuştur. Fakat ekonomik olarak ciddi sıkıntıları olduğu bir dönemde radikal derecede dindar olan Şükrü hayatlarına girer ve o dönemden sonra Ender tamamen değişir. Bunun üzerine Beylem, kocasından ayrılır. Bu durum romanda şöyle geçer:

“Beylem Bursa'da doğdu. Kız Lisesi ve Basın Yayın Yüksekokulunu bitirdi. Yirmi üç yaşındayken Ender'le evlendi. Ender İtalya'da mimarlık ve sanat tarihi okumuştur ve evlendiklerinde babasına ait sigorta acenteliğinde çalışıyordu, işini sevmiyor, kendi alanıyla ilgili bir iş sahibi olmayı özlüyordu. Bu konudaki huzursuzluğu zaman zaman ilişkilerine yansıyor olsa da evlilikleri ilk üç yılda sorunsuz sürdü, ikinci yılda bir de erkek çocukları oldu. İşte tam bu sıralarda Şükrü girdi yaşamlarına.” (s.172)

Nedim Beylem'in bir gecekondu evinde kız arkadaşıyla kalmasına üzülür ve biraz da ekonomik olarak rahatlamak için onu evine alır. Hatta ilk tanıştığı dönemlerde onunla evlenmeyi bile düşünür. Fakat zamanla Beylem'in aşırı koruyuculuğundan sıkılır ve ondan uzaklaşır.

Beylem, ufak tefek bir tiptir. Fiziksel özellikleri şöyle tasvir edilir:

“Beylem, ufak tefek güvercin kemik. Dar kalça, gövdeye göre uzun bacaklar. İyi niyet, biraz saflık. Teslimiyet. (...) Beylem'in koyu mavi, göz kapaklarını gölgeleyen sık, uzun kirpikli gözleri küçük yüzünde olduklarından büyük görünürler.

İçlerine düş kırıklıklarını ve gerçekleşmeyeceklerini bildiği özlemlerini doldurduğundan, yakınlıkla bakarlar dünyaya. En iyi zamanlarında bile.” (s.163)

Gözünde zamanla sıradanlaşan Beylem'i Nedim, EYİGÖZ'den ayrılıp da evine gittiği zaman banyo küvetinde ölü olarak bulur.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Fulya

Nedim'in kurguladığı hikâyelerin birindeki Foto Çetin'in tarikatçı- punk sevgilisidir. Fulya'nın fiziksel özellikleri şöyle anlatılır:

“Yirmi beş yaşlarında, bir yetmiş altı boyunda, saman sarısı saçları punk kesimli, sesi buğulu, çok güzel bir kadındır bu Fulya. (s.24)”

Fulya Çetin'le tanışmadan yedi yıl önce güzellik kraliçesi seçilmiş, sonrasında ise rûhî bir boşluğa düşmüştür. Bir gün sahaflarda rastladığı bir kitap aracılığıyla bir tarikata girer ve hayatını ona göre yaşamaya başlar. Fakat Çetin onun bir tarikatçı olmasına rağmen örtünmemesine, içki içmesine, zina etmesine bir anlam veremez.

Yazar, bu romanı yazdığı dönemlerdeki sözde tarikatçıları Fulya karakteriyle eleştirir.

Çağla Çağın

Neyla Güleç'in televizyon programına katılan feminist ve erotik bir şairdir. Ülkedeki siyasi ortama uyum sağlamak adına ilk bakışta kapalı fakat kolları ve göğsü saydam olan ve aslında oldukça baştan çıkarıcı bir giysi giyinmiştir. Programda ünlü bir İslam uzmanıyla, İslam'da şiirin yerini tartışmaktadır.

Yazar, Çağla Çağın'ı ve katıldığı televizyon programını kullanarak o dönemin toplumsal gündemi hakkında ipuçları verir.

Nuriye Teyze

Eda'nın teyzesidir. Evden kaçıp bir polisle evlenmiştir. Eda'nın dayısı Niyazi bu olayı şöyle anlatır :

“Avuç içi kadar yer. Kız enstitüyü bitirmiş, eve kapatılmış, koca bekliyor. Hikmet Bey'in kızını da öyle herkes isteyemiyor, bu olumlu etken, tabii işin olumsuz yanı bir de sinir hastası anası var. Güzel kız, kanı kaynıyor, önüne ilk çıkan, aklını ilk çelenle kaçıp gidiyor, iki buçuk ay sonra bir polisle, Süleyman eniştenle birlikte döndü eve. Evlenmişler. Annem uzun uzun baktı teyzene, odasına kapandı. Babamsa kovaladı onları ve Aysevim'in doğumuna kadar görüşmedi.” (s.300)

Türkân Yenge

Melike Eda'nın üvey babası ve aynı zamanda amcası olan Behzat'ın ilk karısıdır. Türkân'ın babası Remzi Bey eşraftandır ve sürekli partiye gidip gelen Behzat'ı beğenerek kızıyla evlendirmiştir.

“Türkân yengem, boylu, incecik, sarışın bir Boşnak güzeliydi.” (s.317)

Fiziksel özellikleri bu şekilde anlatılan Türkân, beklenmedik bir şekilde iki aylık çocuğuyla birlikte gaz zehirlenmesinden ölmüştür. Türkân, Behzat'la evlenmeden önce, lise yıllarındayken babasının düşmanı olan bir işçiden hamile kalmıştır. Behzat, bu olayı yengesi Safiye'ye anlatırken şunla söyler :

“Yani adam gebe kızını bana kakaladı resmen yenge. Yok yenge çocuk benden değil, bebek doğduğundan beri... yani yaşar mı altı aylık çocuk üç kilo olur mu, bunlar beni enayi...” (s.317)

Türkân, öleceği gece anlatmıştır bunların hepsini. Bunun üzerine kavga ederler ve Behzat karısını döver. Sonra da kahvehaneye gider. O gece Türkân odadaki tüp gaz sobasındaki sızıntıdan dolayı ölür.

Müjgan Hanım

Metin'in annesidir. Kocasını bir cumhuriyet savcısıdır. Karısına olan ilgisizliği Müjgan hanımı çok yıpratmıştır. Sonunda Müjgan Hanım onu bırakıp İstanbul'a

babasının yanına gider. Fakat birkaç yıl sonra kendi babası da ölünce at yetiştiricisi olan bir adamla evlenir.

Müjgan, güzel ve bakımlı bir kadındır. Romanda tüm yönleriyle ondan şöyle bahsedilir:

*“Metin’in annesi Müjgan Hanım, uzun siyah saçlarını yandan ayırarak tepesinde toplar, en üzgün ünlerinde bile dudaklarını ve tırnaklarını kıpkırmızı boyamayı aksatmaz, sıradan komşularla görüşmemeye özen gösterirdi. Yalnızca kaymakamın, belediye başkanının, yargıcın, doktorun ve eczacının karılarına gider gelir, radyo tiyatrosu ve arkası yarınları kaçırmaz, bu arada Metin’e olur olmaz sinirlenirdi.”(s.119)**Gülümser***

Önce Eda’nın sonra ise Nedim’in (Kerim’in) ev sahibidir. Kocasına inme inince kırtasiye dükkanını işletmek ona kalmıştır. Kocası Şerafettin dinine bağlı biridir ve karısına örtünme, namaz kılma gibi konularda baskı yapmaktadır. Gülümser ise kocasının tam tersi bir karaktere sahiptir. Zamanla kırtasiye dükkanında el altından yasak ve müstehcen kitaplar satmaya başlar. Birkaç defa polise yakalanınca bu işleri bırakır ve şiir yazmaya başlar. Hatta “Hüzün Yaylaları” adında bir kitap bile çıkarır.

Falcı Kadın

Eda’nın annesinde büyük bir değişime sebep olan kadındır. Falcı kadının annesine karşı davranışını Eda şöyle anlatır :

“Kadın, bir tabağa koyduğu suya bakıyor ve çılgınlık atmaya başlıyor. O güne dek böyle bir şey görmediğini söylüyor. Allah’ın en sevgili kullarından biri olduğunu, başının üstünde O’nun kutsadığı bir taç bulunduğunu, arşın gölgesindeki altın kandillere konmuş yeşil kuşları gördüğünü, sağ yandaki meleklerin annemin adını Safiye, Safiye diye ünlediklerini ama şimdiye kadar annemin seçildiğini bilmediğini, inancını ve ibadetini gevşek tuttuğunu, yakında bir düş görüp bilip uyarılacağını, böylece yolunun aydınlanacağını, düştten sonra yaşamının tümüyle değişerek Allah yolunda, O’na ibadet ve kulluk ederek engin bir rahatlık, eşsiz bir

mutluluk içinde geçeceğini anlatıyor. Fal gene çılgınlıklarla bitiyor. Falcı eli ayağı kesilmiş inanmazlıkla anneme bakıyor.” (s.314)

Yazar romanın genelinde radikal İslamcılar’a gösterdiği tepkiyi falcı karakteriyle de güçlendirir. Bu karakterle, gerçek hayatta dini kullanarak insanların manevi dünyalarını sömüren kişilere bir gönderme yapar.

Gayrettepede Bir Kadın

Geyrettepe’de Nedim’in arabasının önüne atlamaya kalkışan kadındır. *“Başörtülü, elinde bir pazar çantası, esmer, orta boylu, ev kadını kıklılı, makyajsız.”(s.211)* olarak fiziksel özellikleri tasvir edilen bu kadın parasızlıktan kurtulmak için son çare olarak kendini satmaya karar verir ve Nedim’e böyle bir teklifte bulunur. Nedim’se biraz para vererek kadını başından savmak ister. Fakat kadın bunu kabul etmeden arabadan iner.

Yazar böyle bir karakter oluşturarak ekonomik sıkıntıların kadınlara nasıl yansıdığına dikkat çekmek ister.

Çoğu öğrenci, Bağışlanmış Kız Çocukları

Melike Eda’nın üniversiteye gittiğinde kaldığı bir tarikata ait olan öğrenci evindeki kız öğrencilerdir. Bunların içinde yaşça büyük olanları yönetici konumundadır. Bu kızların hepsi sorgusuz sualsiz kurallara uyan, bu evde güven içinde yaşadıklarına inanan, durgun, duygularını dizginlemiş ve dini konularda eğitilen kızlardır. Nedim Eda’yı bu evde yaşarken anlattığı bölümde Eda’yla birlikte onlardan şöyle bahseder:

“Sessiz, güvenlik duygusu veren duvarlar içinde yaşamın fırtınalarından korunmuş olduklarına inanmaya çalışan hayaletler içinde bir hayalet. Durgun, kurallarla neşeleri sıkı sıkıya dizginlenmiş, düşünceleri kaygısız ve sorgusuz ama içten içe öfkeli, umarsızlıkla bezgin ama inatçı, kederli değil ama yaşlı görünen duruşlarıyla Tanrı’nın yeryüzündeki tutukevine kapatılmış kızlar arasında yazgıya ve doğruya duyduğun inancı eğiriyorsun.” (s.331)

Eda bir müddet bu kızlarla kalıp kısa bir süre sonra Aysevim'in yanına taşınacaktır.

Gülperi

Nedim'in gazetede çalışmaya başladığı yıllardaki kız arkadaşıdır. Yalnız yaşamış ve bunalıma girdiği bir dönemde sokağa düşmüştür. Gazetede işe girmesine yakın bir zamanda ise kendisini pazarlayan adamı bıçaklayarak öldürmüştür. Bir şeye dokununca ellerini kolonyayla temizlemeden başka bir şeye dokunmaz. Aşırı derecede ürkek oluşu da Nedim'in gözünden kaçmaz.

Gülperi, evliliğe çok kutsal bir gözle bakar. Nedim'le olan ilişkisini evlilikle sonlandırmak istemektedir. Bu yüzden onunla ciddi anlamda bir cinsel ilişki yaşamak istemez. Fakat bir gün kendini tutamayıp Nedim'le ilişkiye girdiğinde, Nedim onun bakire olmadığını anlar. Gülperi ise ağlama krizine girer. Nedim onu teselli ederken, Gülperi'nin küçük yaşta annesini kaybettikten sonra astsubay babasıyla arasında ensest bir ilişki geliştiğini öğrenir. Bu olaydan sonra Nedim, Gülperi'den kaçmak için askere gider. Bir daha da Gülperi'yle görüşmezler.

Romanda Gülperi'yle ilgili bilgileri, Nedim onu Eda'ya anlatırken öğreniriz. Burada Eda'nın da çocukluk döneminde üvey babasının tacizlerine uğraması düşünülrse, yazarın özellikle toplumdaki ensest ilişkilere vurgu yapmak istediği sonucuna varılabilir.

Gülperi'nin Annesi

Gülperi on bir yaşındayken ölmüştür. Sadece adı geçer.

Aylin Sökmen

Geçmiş zamanda bir şarkıcıdır. Fiziksel özellikleriyle şöyle anlatılır: “*İri kalçalı bir kadındı. Kalçasını iki yana sallayarak çıkı çıkı diye şarkılar söylerdi. Sonra kanserden öldü.*”(s.125)

İlhan Hanım

Metin'in annesi, Müjgan'ın evlendiği çiftlik sahibi Sedat Bey'in eski karısıdır. İstanbul'daki evlerinde kendini havagazıyla öldürür. Sebep olarak da Sedat Bey'i Müjgan denen dul bir kadınla basması gösterilir.

Hizmetçi Kadın

Eda'nın annesi Safiye Hanım'ın evindeki hizmetçi kadındır. Adı Fatma olan bu kadınla Eda, annesinin ölümü öğrenip (Güzelsu) evine gittiğinde tanışır. Fatma'nın fiziksel özellikleri “*Yuvarlak beyaz yüzlü, topluca. Küçük ama su gibi aydınlık, saydam yeşil gözler.*” (s.308) cümlesiyle anlatılır. Kocasını kumarda birini vurup hapse girmiştir. Hizmetçi kadın Fatma Hanım da Safiye Hanım'ın hastalığından beri Behzat Bey'in ev işlerini yapmaktadır.

Nedim'in Annesi

Nedim, annesinden daktiloyu almak için konağa gittiğinde bahseder. “*Annemin yüzü hep yalnızlık renginde, süzgülün. Kolları ince ve beyaz. Boynunda bir damar seğiriyor.*” (s.13)

Nedim'in babası uçağı düşüp şehit olmuştur. Eğer annesi yeniden evlenirse ölmüş kocasından bağlanan aylık kesilecektir. Bunların dışında da Nedim annesiyle ilgili başka bir şey anlatmaz.

Nedim'in Anneannesi

Sadece adı geçer.

Saniye

Nedim'in annesinin hizmetçisidir. Sadece adı geçer.

Nedim'in Halası

Sadece adı geçer.

Nedim'in Ninesi

Sadece adı geçer.

Kadın

Kerim'in (Nedim'in) EYİGÖZ'de yazdığı "Bir Kadın Bir Erkek" hikâyesinin kadın kahramanıdır.

Leyla

Nedim'in kurguladığı hikâyedeki Foto Çetin'in gazeteci, feminist karısıdır. Evliliklerinin altıncı yılında Çetin karısını aldatır ve ayrılırlar.

Nurten

Nedim'in evini yanlışlıkla arayan telefondaki adamın karısıdır. Sadece adı geçer.

Solmaz

Ekber Gürle'nin konfeksiyoncu karısıdır. Sadece ismi geçer.

İlik Düğmeci Serpil

Sadece adı geçer.

Rukiye

Sadece adı geçer.

Kocasını Aldatmış Tüm Kadınlar

Sadece adları geçer.

Metin'in Boşandığı Eski Karısı

Sadece adı geçer.

Caz Şarkıcısı Esmem Kız

Sadece adı geçer.

Irina

Nedim'in dedesinin sevdiği kadındır. Sadece adı geçer.

Nedim'in Sevgilisi Olan Bir Kadın

Sadece adı geçer.

Necla

EYİGÖZ adlı merkezdeki tutanakçı kadındır. Acar'ın nişanlısıdır.

Öğle Namazından Sonra Ağlayan Bütün Kadınlar

Sadece adları geçer.

Tuhfe

Erkböke Sağlam'ın eski karısı ve asistanıdır. Eda'nın resmine "Ada" adını takarak onunla ilgili uydurma bir hikâye anlatır.

Ada

Eda'nın yaptığı tablodaki kadın resmine Tuhfe'nin taktığı isimdir. Tuhfe, Ada için bir de gerçekdışı bir hikâye uydurur.

Meltem Zorlu

Film yönetmeni Gülender Akça'nın sevgilisidir. Sadece adı geçer.

Müzeyyen Hanım

Metin'in babasının ikinci karısıdır. Sadece adı geçer.

Ev Sahibesi Kadın

Nedim'in çocukluğunun geçtiği köşkün yerine yapılan apartmanın sahibidir. Yeniden evlenip İzmir'e taşınmıştır.

Boş Evlerde Akşam Yüzleri Takınmış Anneler

Sadece adları geçer.

Kara Çarşafli Kara Peçeli Kadınlar

Sadece isimleri geçer.

Kara Çarşafli Kadın

Bakkal Mustafa'nın söylediği kadındır. Mustafa'ya kırkına kadar sigara içmediğini ama bu yaşta birden bire içmeye aştığını anlatır.

Kadriye

Eda'nın dedesinin imam nikahlı karısıdır. Sadece adı geçer.

Dükkandaki Kız

Eda'nın yardımcısıdır. Sadece adı geçer.

Beylem'in Annesi

Sadece adı geçer.

Tülay

Beylem'in arkadaşıdır. Sadece adı geçer.

Kubilay'ın Aşık Olduğu Evli Kadın

Sadece adı geçer.

Alt Kattaki Kadın

Sadece adı geçer.

Kara arsaf Peçeli, Başörtülü, Mini Etekli, Yarı ıplak Kadınlar

Sadece adları geçer.

Pansiyoncu Kadın

Sadece adı geçer.

Nedim'in Yazar Olduğunu Düşündüğü Kadın

Nedim'in EYİĞÖZ boşaltılırken bahçede karşılaştığı otuz beş yaşlarındaki kadındır. Nedim'le konuşmasında iki aydır burada olduğunu ve roman yazdığını söyler.

Melahat

Eda'nın anneannesinin dul kalan gelinidir. Kocası İsmail askerde vurulmuştur.Sadece adı geçer.

Lokma Döken Kadın

Eda'nın annesi öldüğünde evde lokma yapan kadındır. Sadece adı geçer.

Eda'nın Babaannesi

Grip olup üç gün içinde ölmüştür. Sadece adı geçer.

iek Satan Kadın

Paris'te bir Arap kahvehanesinde Metin'in Aysevim'e iek aldığı kadındır. Sadece adı geçer.

2.1.3. HİÇBİR AŞK HİÇBİR ÖLÜM⁵⁴

2.1.3.1. Romanın Özeti

Simden, kocası Ömer'in bir erkekle ilişkiye girmesi ve evli olmasına rağmen, o erkeği tercih etmesi üzerine ondan boşanmak üzeredir. Aynı zaman dilimi içinde Simden'in annesi Sara da alkollü bir şekilde uyku ilacı aldığı için elinde sigarayla uyuyakalmıştır ve yatak odasında çıkan yangın sonucu yanarak, ağır bir şekilde yaralanmıştır. Annesini hastanede ziyarete giden Simden ve hastanede ölüm kalım mücadelesi veren Sara, birkaç günlük bir zaman dilimi içerisinde sık sık geçmişe dönerek hayatlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini sorgularlar.

Sara - ilk ismiyle Halise - küçük yaşta annesini kaybetmiş, liseyi yatılı olarak İzmir Amerikan Kız Koleji'nde okumuştur. Liseli yıllarda ilişkiye girdiği Amerikalı bir subayın onu terk etmesi üzerine İngiliz Edebiyatı okumak için İstanbul'a gider. Yolculuk esnasında tanıştığı bir savcıyla daha sonra evlenmiştir. Sara'nın bu evlikten bir kız çocuğu (Simden) olur. Fakat Sara, Simden henüz küçük bir bebekken yürümeyen evliliği yüzünden intihar girişiminde bulunur. Bu olay üzerine kocası kariyerini zedelediği için Sara'dan ayrılır ve Simden'i de yanına alır. Simden büyüyünce de ona annesinin öldüğünü söylerler. Fakat bir gün Simden, yatılı okulda okurken Sara onu ziyarete gelir ve ona annesi olduğunu söyler. Bu olaydan sonra Simden yaz tatillerini annesinin yanında geçirmeye başlar.

Çok güzel bir kadın olan Sara, ilk eşinden ayrıldıktan sonra pek çok erkekle ilişki yaşamıştır. Şarkıcık yaptığı dönemde tanıştığı Suat Bey'le evlenmiş ve Suat Bey'in ölümünden sonra büyük bir mirasa konmuştur. Paraya, ihtişama ve şöhrete düşkün olan Sara güzelliğini de kullanarak zengin erkekleri elde etmeyi başarmış ve ihtişamlı bir hayat sürmüştür. Annesiyle duygusal anlamda bir yakınlık kuramayan Simden ise bu maddi imkanlardan faydalanmış ancak hep annesinin gölgesinde kalmıştır. Tıp eğitimi alan Simden, annesine göre daha mütevazı bir hayatı tercih etmiştir. Ömer'le evlendikten sonra işini de bırakarak kendini sanata vermiştir. Fakat Ömer'le boşanma aşamasına gelince hayatını yeniden gözden geçirerek kendini

⁵⁴ İnci Aral, *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*, Can Yayınları, İstanbul, 1999

sorgulamaya başlar. Sara ise yaşlılıkla birlikte hızla elinden uçan bütün sermayesini, güzelliğini, kaybetmeye başlayınca karamsar bir psikolojiye bürünür ve Simden'e sığınmaya çalışır. Ama Simden'den aradığı sıcaklığı bulamayınca kendini içkiye ve resme verir. Ölüm döşeginde hayatının muhasebesini yapan Sara, fiziksel güzelliğini de tamamen yitirince hayatın onun için hiçbir anlamı kalmaz. Anne - kız bu yoğun bakım günlerinde en çok birbirleriyle olan ilişkilerini sorgularlar ve başarısızlıklarından dolayı pişmanlık duyarlar.

Roman Sara'nın ölümünden sonra Simden'in onun evine gitmesiyle son bulur. Ölmüş annesinin evinde annesinin kendisi için ne kadar değerli olduğunu bir kez daha anlayan Simden, bir düş görür ve parçalanmış hayatına yeni bir yön verme kararı alır.

2.1.3.2. Roman Hakkında

İnci Aral'ın üçüncü romanı Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm, ilk kez Eylül 1997'de Özgür, daha sonra da Can ve Epsilon Yayınları, son olarak da Merkez Kitaplar tarafından yayımlanmıştır. Roman, "Tortu", "İntihar Otelleri", "Yeni Ülke", "Gülümse Bana", "Duraklar", "Uzun Bir Yankı", "Arınma", "Yinelemeler" olarak sekiz bölüme ayrılmıştır.

*Yeni Yalan Zamanlar'*ı yazdıktan sonra, yazar daha kolay akacak, daha hafif bir roman yazmaya karar verir.⁵⁵ Ancak bu romanı yazması sandığı kadar kolay olmaz. Yazma amacını tam olarak belirleyemeyince yazar bu romana bir yıl ara verir. Yeniden yazmaya başladığında ise artık ne anlatmak istediğini biliyordur:

*"Tekrar ele aldığım da şunlar yerine oturmuştu artık: Anne-kız ilişkisinde karşıtlık, bu karşıtlığa karşın hayatların bir biçimde tekrarlanması ve varlıklarını güzellikleri üzerine kurmuş kadınların, o güzellik geçtiği zaman içine düştüğü boşluk."*⁵⁶

Yaptığımız söyleşide yazar, romanı yazma amacını şu şekilde dile getirir:

"Benim bu romanla ilgili başlangıçtaki tasarımı, güzel kadınların bütün varoluşlarını fizik üzerine kurmalarındaki ve sonrasındaki yıkımları idi. Bu bir

⁵⁵ Aral, Unutmak, s.214

⁵⁶ Age., s.215

oyuncuysa, şarkıcıysa yaşlanmaya başlayınca işsiz kalmasıydı. Tabi bir sanatçıysa sorun yok. Ama yalnızca fiziğiyle bu işin içinde yer alıyorsa, o zaman çok trajik şeyler ortaya çıkıyor. Mesela iş bulamamaya başlıyor. Sermaye gidiyor elden! Gitmiş acayip ameliyatlara falan yaptırmış. Bu bana çok acıklı gelen bir şeydi. Ben, insanın kafasının bir değer olduğuna inanırım. Güzellik geçicidir, gençlik geçici olduğu için. Tezim buydu. Bunu anlatmak üzere yola çıktım. Böyle bir tip yarattım. Bir de romanın yazılış sürecinde, çatışmalardan ve karşıtlıklardan beslenen romanı sürüklemek için tam tersi değerlere inanan, güzelliğine değil de başka değerlere yakın birisinin de olması gereği ortaya çıktı. Yani Sara'nın tek başına bu romanı götüremeyeceğini gördüğüm zaman, bir de kızı olmasını öngördüm. Tabi bu da zaman alıyor. Romana başladığım zaman tek başına bir kadının hikâyesinin yetmeyeceğini gördüm ve kendime şu soruyu sordum: Ben ne anlatmak istiyorum? Bu sorunun cevabını vermek de her zaman kolay olmuyor. Bu cevabı bulabilmek için romanı bıraktım ve bir yıl bekledim. Ondan sonra kızı çıktı ortaya. Biri güzelliği üzerine kurulmuş, diğeri de kendi varlığı üzerine, fiziksel değil de iç dünyası, kafa değerleri üzerine kurulmuş iki insan arasındaki çatışmayı öne aldım. Fakat öyle bir şey oldu ki, sonuçta kadın kaderleri olarak anne kız aşağı yukarı aynı çizgide birleştiler. Değişmediğini gördüm. İçinde yaşadıkları çevre, dünya, ülke, ayaklarını bastıkları toprak bir biçimde onları yine ortak bir kadere doğru götürdü.”⁵⁷

Anne-kız ilişkilerini yakın planda ele aldığı bu romanda yazar kahramanlarını kendi iç dünyalarında sorgular. Romandaki en büyük gerçek ise dille gerçekleştirilemeyen bir iletişimin kurulmasını sağlayan ölümdür.

⁵⁷ Tanrıver, İnci Aral'la Söyleşi, Mayıs 2010

2.1.3.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Sara (Halise)

Simden

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Nimet

Şebnem Hanım

Simden'in Ninesi

Simden'in Kendi Kendine Yarattığı Anne

Sara'nın Babaannesi

Aynihayat

İclal Hala

Müveddet

Halise'nin Üvey Annesi

Jale

Selma

Carol

Genç Bir Bayan Avukat

Kabızmal Kadın

Enver'in Sara'yı Aldattığı Kadın

Ölü Yıkayıcı Kadın

Ölü Yıkayıcının Kız Kardeşi

Ahter Hanım

Falcı Müberra Abla

Komşu Kadınlar

Hatice Öğretmen

Hemşire

Hizmetçi Kız

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Sara (Halise)

Romanın başkahramanlarından biri Sara'dır. Simden'in annesidir. Asıl adı Halise olan Sara, elli üç yaşına geldiğinde alkollü bir şekilde uyku ilacı almış ve elindeki sigaranın yatağını tutuşturduğunu fark etmeyip, ağır bir şekilde, yanarak, yaralanmıştır. Acilen hastaneye kaldırılan Sara, bu yoğun bakım sürecinde bütün hayatının muhasebesini yapar. Hatta hastane odasından çıkabilirse tüm hayatını bir roman gibi yazmayı planlar.

“Ben, Halise Gülsün Tar, diye başlayacaktı...1943 sonbaharında Akhisar'da doğmuşum. Doğduğum iki katlı, Rumlardan kalma ev babaannemindi. Aile Akhisarlıydı. Toprakla uğraşmışlardı hep. Ama babam, okumakta direktmiş, köy enstitüsünü ve sonra Türkçe öğretmenliği bölümünü bitirmiş. Annemle Savaştepe Köy Enstitüsünde tanışmışlar birbirlerini.”(s120)

Halise'nin annesi Aynihayat Hanım, oğlu Burak'ı menenjit hastalığından dolayı kaybeder. Bunun üzerine psikolojisi bozulur ve kendisi de ölür. Annesiz kalan Halise'yi babaannesiyile babası büyütürler. Halise, ortaokul çağlarına geldiğinde, babasının da öğretmen olmasının ayrıcalıklarından faydalanarak İzmir Amerikan Kız Kolejine yatılı olarak gider. Liseye geçtiğinde ise babası başka bir kadınla evlenir ve Halise evinden iyice kopar. Yatılı okul hayatı ona pek çok hayat

tecrübesi kazandırır. Kadınların dünyasına dair ne varsa o yaşlarda öğrenmeye başlar. Okulunda başarılı ve gözde bir öğrencidir.

“Derslerine sınıf geçecek kadar çalışıyor, kendini fazla yormuyordu. Zekiydi. Çabuk öğreniyordu. Müzik, resim ve İngilizce derslerinde özellikle başarılıydı. Okulda sesinin güzelliğiyle dikkat çekmişti. İyi bir kulağı vardı. Eğlence gecelerinde, yıl sonu törenlerinde sahneye çıkıyor, dönemin sevilen hafif müzik parçalarını söylüyordu büyük bir beceriyle.” (s.128)

Yaşı ilerledikçe fiziksel güzelliğiyle bütün dikkatleri üzerine çekecek kadar öne çıkar. Güzelliğinin kendisi de farkındadır.

“On üçünde erken gelişmiş, pilili etekli bir çocuk. İki yıl sonra okulun en gösterişli kızı. Bayramlarda tören kıtasının önünde yürür, bayrak taşırdı. İnanılmaz bir güzelliği, zarafeti, albenisi vardı. Açık kumral, gür, dalgalı saçlarını arkada kalın, tek bir örgü halinde örer, sırtına bırakırdı. İnce, düzgün yüz hatları ve çarpıcı güzellikte gülüşüyle şaşırtırdı kendisine bakanları. Biçimli dudaklarının uçları sürekli gülümsüyormuş gibi yukarı kalkıktı. Bu yüzüne anlatılmaz bir çekicilik katmaktaydı. Kocaman yeşil ela gözleri bulunduğu ortamın rengini alırdı. Bazen kapkara görünürlerdi, bazen menekşe moru ya da nefli yeşil.”(s.128) cümleleriyle tasvir edilen fiziği, bütün bir ömür boyu Halise'nin tek sermayesi olacaktır.

Halise, koleji bitireceği yıl babası ölür. Hafta sonları evci çıktığı İclâl halası dışında ona yol gösterecek bir yakını kalmamıştır dünyada. On sekiz yaşında, lise son sınıfa geldiğinde, arkadaşı Jale aracılığıyla NATO'da Amerikalı bir asker olan David'le tanışır. David'in onu evlenerek Amerika'ya götürme vaatlerine kanan Halise, okulunu aksatmaya başlar ve kendini David'in ellerine bırakır. David'se bir gün Halise'ye bir mektup bırakarak tek başına Amerika'ya döner. Terk edilmişliğin acısıyla ne yapacağını bilemeyen Halise, İstanbul'a gidip üniversite okumaya karar verir. İyi bir İngilizcesi vardır ve İngilizce bölümüne kayıt yaptırmak istemektedir. Yolculuk esnasında Çetin'le tanışır. Çetin onu birkaç günlüğüne güvenli bir otele yerleştirir. Sonra da kız öğrenci yurdunda kalmaya başlayan Halise, yedi yıllık bir yatılı okul hayatından sonra yeniden ders çalışmayı, sınavlara girip çıkmayı anlamsız

bulur. Zaten şarkıcı olmak istemektedir. Tam da bu düşüncelere kapılmışken Çetin’le yeniden karşılaşır.

“Bir Kasım günü, kız yurdunun karşısındaki bakkalın önünde, yağmurun altında, elinde bir demet beyaz karanfille bekleyen genç savcıyı yeniden gördüğünde gidip kitaplarını çöpe atmış, valizini toplayıp dışarı çıkarak ona doğru yürümüştü hiç düşünmeden. Sanki hiçbir umudu, düşü, beklentisi kalmamış da gidebileceği yer bir tek onun yanıymış gibi...” (s.143)

Bu olay üzerine Halise, aşık olmadığı halde Çetin’le evlenir ve Göynük’e yerleşir. Kaynanası da yanında olan Halise, Simden’i orada doğurur. Zamanla bu küçük kasabada sıkılmaya başlar. Kocası ise ona karşı ilgisizdir. Halise bu durumu daha fazla kaldıramaz. Simden üç yaşındayken DDT ilacı içerek intihar eder. Ölümden dönen Halise’ye kocası Çetin’in tahammülü kalmamıştır. Çünkü onun intihar etmesi Çetin’in kariyerini olumsuz etkilemiştir. İlişkilerini daha fazla zorlamadan boşanırlar. Simden babası ve büyükannesiyle kalır. Halise ise şarkıcılık hayallerini gerçekleştirmek için yeniden İstanbul’a döner.

Hayata dair, romanda bahsedilmeyen, bir çok deneyimden geçtikten sonra bir barda şarkı söylerken buluruz Halise’yi. Ancak adı Halise değil, yıllar önce David’in ona verdiği isim olan Alis’tir. İkinci eşi Suat Bey’le de bu isim altında orada tanışır. Suat İpekeli, çok zengin, kültürlü ve kibar bir adamdır. Halise’yle, yani Alis’le, tanıştığı akşam bu ismin ona yakışmadığını, Sara isminin daha güzel olacağını söyler. Halise bu ismi ilk duyduğunda benimser ve bu olaydan sonra Sara’dan başka isim kullanmaz.

Sara’nın kendine farklı isimler vermesi, hayatında köklü değişimler yapma arzusundandır. Yazar İnci Aral bu konuda şunları söyler:

“Halise, Sara olmaya giden yolda bir kuyunun başındadır. Ya bu kuyuya kendini atacak ve bitirecek hayatını, çünkü o hayatı artık sürdüremeyeceğini görüyor bir noktada, ya da oradan o kasabadan çekip gidecek. Bir yol ayrımı. O kasabadan çekip gidiyor. Bu bir sıçrama. Ne oluyor Sara adıyla şarkıcılığa başlıyor. İkinci

aşamada da bir çıkmaz geliyor. Orada işte o zengin adamı buluyor. Bir daha sıçırıyor. Ama tabi Sara'nın kendini ne kadar gerçekleştirdiği ayrı bir şey.”⁵⁸

Halise, Suat Bey'den de çok etkilenmiştir. O sıralarda sıkıntı içindedir. Bu durum romanda şöyle anlatılır:

“Zor durumda o günlerde. Fehim adlı bir müzisyenle yaşıyordu, ama ilişkileri kopma noktasındaydı. Genç adam içki içmeye başladığında durmayı başaramıyor, neredeyse komaya girene kadar içmeye devam ediyordu. Sonra bir süre hiç içmiyor, dinlenip normale dönüyor, ardından gene başlıyordu. Belirsizlikler içinde sürüp giden, içkinin çirkin yüzüyle gölgelenmiş, çok yorucu bir birlikteliktir bu.”(s.155)

Halise, Fehim'le olduğu dönemde birkaç defilede mankenlik yapmıştır. Suat Bey ilk kez bu defilelerin birinde görür onu. Sonra da bara gelir ve tanışırlar. Fehim'le ilişkisi zaten kopma noktasına gelen Halise, sonunda Fehim'i bırakarak Suat Bey'le evlenir. Evlendiğinde yirmi altı yaşında olan Sara'yla Suat Bey arasında otuz iki yaş vardır. Daha önce bir İngiliz olan Carol'la iki yıl evli kalan Suat Bey, Sara'ya maddi manevi çok şey kazandırır. Sekiz yıllık evlilik sürecinde Sara bütün maddi imkanları kullanmanın yanı sıra sosyete ortamlarında nasıl davranılması gerektiğini de öğrenir. Bu evliliğin problemleri yok denilemez. Çünkü Sara, zamanla Suat Bey'den bıkmış, onun yaşlılığına tahammül edemez olmuştur. Ama o dönemde ne olursa olsun kocasını hiç aldatmamıştır. Suat Bey bir uçak kazasında öldükten sonra Sara'ya Bebek'teki ahşap köşkü ve hiç de azımsanamayacak derecede bir mal varlığı bırakmıştır. Sara, ömrünün sonuna kadar bununla geçinmiştir.

Suat Bey'in ölümünden iki yıl sonra Sara, Cihangir Bey'le evlenir. O yıllar Simden'e kavuştuğu günlerdir. Cihangir Bey, Suat Bey'e göre kaba ve iticidir. Zaten Sara onunla sadece parası için evlenmiştir. Evliliği çekilmez hale gelince de Cihangir Bey'den ayrılır. Bütün ayrılıklarında olduğu gibi Suat Bey'den kalan köşke döner.

⁵⁸ Süveyda Tanrıver, İnci Aral'la Söyleşi, Mayıs 2010

Sara'nın hayatına Cihangir Bey'le evli olduğu dönemde Enver girer. Arabasını bıraktığı bir tamirhanede tanışrlar. Sonrasında Sara, Cihangir Bey'den ayrılır ve Enver'le birlikte yaşamaya başlar. Turistik bölgelerde tuvalet işletmecisi olan bu adam, anlaşmalı bir şekilde kendinden büyük bir kabızmal kadınla evlidir. Bu evlilikten de özürü bir çocuğu olduğu için eşinden boşanamamaktadır. Fakat Enver, hayatını Sara'yla geçirir. Sara, Enver'e büyük bir aşkla bağlıdır. İlk defa hayatının aşkını bulduğunu düşünür. Fakat bu mutluluk uzun sürmez. Birlikte yemeğe çıktıkları bir akşam Enver vurularak ölür.

Enver'i kaybettikten sonra mutluluğu bir türlü yakalayamayan Sara, aynı zamanda yaşlanmaya da başlamıştır. Hayattaki en büyük sermayesi olan güzelliğini kaybetme korkusu onu bunalımlara sürükler. Geceleri de uyuyamamaktadır. Kızı Simden'le ilişkileri hiç iyi değildir. Çünkü Simden her fırsatta Sara'nın hatalarını yüzüne vurur. Bu süreç içinde Sara, yaşça kendinden çok küçük olan Civan adında bir gençle birlikte.

“Hala genç bir erkeğin ilgisini çekebilecek durumdaydı. Bunu kanıtlamıştı kendine. Bir süredir öyle biri vardı yaşamında. Civan.”(s.48) Romanın sonunda, Simden'in televizyonda görmesi üzerine, Civan'ın bir travesti olduğunu anlarız.

Sara, bunalımlarından kurtulmak için resim yapmaya başlar. Fakat yaptığı resimler çok sıra dışı ve karamsardır. Ayrıca bu resimleri bilinçdışı bir şekilde yapar. Bu durum romanda şu şekilde anlatılır :

“Resim yapmaya başladığında bedeninde duyduğu tepki, öncelikle güçlü bir ürpermeydi. Sonra her yanı ve özellikle başı hafifliyor, görme duyusu birden bire berraklaşıyordu. Her şey, çok uzaktaki ayrıntılar bile net bir biçimde görünüyordu o anda. Sanki çok kuvvetli bir ışık, büyüü bir spot tutuluyordu görüş alanına. Ve orada ölmüş, tükenmiş bir dünyaya ait görüntüler oluşuyordu. Bütün bunları apaçık görüyor, tuvallere aktarıyor, sonra kuşkuya düşüyordu Sara. Hasta mıyım, aklımı mı kaçıyorum yoksa, bir doktora mı görünsem acaba, diye soruyordu kendine.” (s.52)

Bütün bu duygulara rağmen Sara için resim yapmak elli üç yıllık hayatının en heyecan verici eylemidir. Roman yazarının resim konusunda söz sahibi olması

eserlerindeki kahramanlara da yansımıştır. Hemen her romanında kahramanlardan biri resim yapar. Sara da yazarın bu yönünden nasibini alan kahramanlardandır. Yazar, Sara'nın çizdiği resimleri nasıl tasarladığını şu şekilde anlatır:

“Ben Sara'nınkilere benzeyen resimler yapan bir kadın tanıdım. O sıra galeride çalışıyordum. Resimlerini görmem için çok ısrar etmiş, yaptığını söylemiş, ısrarla evine davet etmişti beni. Sergisini açmamı istiyordu tabi. Bir öğle tatilinde gittim. Resimleri gördüm, korkunçtu. Yazarken oları abartıp daha da korkunç hale getirdim ama romanda betimlediklerime yakındılar.”⁵⁹

Roman yazmaya başlamasına, genç bir sevgilisi olmasına ve resim yapmaktan zevk almasına rağmen Sara bunalımlarından bir türlü kurtulamaz. Geceleri uyuyamadığı için uyku ilaçları kullanır. Ayrıca hayatında pek de yeri olmadığı halde aşırı bir şekilde alkol almaya başlar. Uyuyamadığı gecelerin birinde alkolle birlikte uyku ilacı alır. Ve bir sigara yakarak yatağına uzanır. Elinde sigarayla uyuyakalan Sara bir müddet sonra alevler içinde kalır. Bu durumu ancak sabahleyin hizmetçisi Nimet eve geldiğinde fark eder ve hemen onu hastaneye kaldırır. Sara'nın durumunu Ömer, telefonda Simden'e şöyle anlatır:

“Sanırım epeyce içki ve uyku hapi aldıktan sonra elinde sigarayla uyuyakalmış. Sigara elinden düşüp yatağı tutuşturunca yandığını hissetmemiş. Konuşamıyor.gözleri kapalı, kıpırdamadan yatıyor. Ama beni tanıdı sanki, öyle sandım.” (s.64)

Simden'in başından hiç ayrılmadığı hastane günlerinde Sara hiç konuşamaz. Ancak bilinci yerindedir. Çektiği acıları hisseder. Bütün hayatını gözden geçirir. Ve söyleyemese de içinden hep kızı Simden'le konuşur. Hasta yatağında zaman zaman yüzünün görüntüsünü merak eder. Bazen de kendi kendine kötü ilaç kokularından şikayet eder. Bir gün iyice fenalaşır ve yoğun bakıma alınırken hayatını kaybeder. Bu esnada şu duygular içinde Simden'in ellerini tutmaktadır.

⁵⁹ Aral, *Unutmak*, s.221

“Bir kadının hayatı doğurduğu çocuk ya da çocuklardan ibaret olamazdı, dünyaya getirdiği çocukla bitemezdi. Ama ne kadar da güzeldi ölürlen onun elini avucunda tutmak... Başka hangi el bu kadar sıcak olabilirdi ki...” (s.209)

Simden

Romanın diğer başkahramanı Simden'dir. Sara'nın kızıdır. Üç yaşında annesinden ayrılmış ve çocukluk yıllarını babasıyla birlikte babaannesinin yanında geçirmiştir. Bu yıllarda annesinin yaşadığından haberdar değildir. Öksüzlüğün bütün ezikliğini ruhunda duyar. Ninesi onunla ilgilenir ama arkadaşlarının anneleriyle ninesini kıyaslayınca Simden ondan hep utanır.

“On yaşındaydı o sıralarda. Annesinin yaşadığını bile bilmiyordu. Onun yokluğunu umursamamış gibi görünüyordu, ama annesiz olduğu için yarım, güçsüz, güvensiz duyuyordu kendini. Kavgadan, yükselen seslerden, tenine dokunulmasından ürkiyordu. Ninesi dışında hiç kimsenin onu yeterince sevmeyişi kanısındaydı. Ama ninesinin eski mantosu ve başörtüsüyle okula veli gününe gelmesini de hiç istemiyordu. Kendisini kimin bakıp büyüttiğini arkadaşları görüp de ona acımasınlar diye. Utanıyordu yaşlı kadının yürüyüşünden, giyiminden, konuşmasından; kanaviçe işli, sarkık, kara torbasının çirkinliğinden.” (s.91)

Annesiyle ilk kez on bir yaşında tanışmıştır.

“Annesini ilk kez on bir yaşındayken görmüştü. Yatılı olarak Bursa Kız Lisesi orta bölümüne başladığından birkaç ay sonra. Müdür yardımcısı tarafından çağrıldığını, ziyaretçisi olduğunu söylediklerinde babası geldi sandı, ama o değildi. Masanın önündeki koltukların birinde uzun boylu, sarışın, film yıldızına benzeyen, çok şık bir kadın oturuyordu.” (s.69)

Bu ilk görüşmede Simden kasılıp kalmıştır. Çünkü annesi Sara, hayalindeki anne tasavvurundan çok farklıdır. Simden eve gelince babasına annesinin okula geldiğini söyler. Fakat babasının bu duruma tepkisi pek de iyi olmamıştır. Ninesi ise annesinin önce intihar girişiminde bulunduğunu, sonra da onları bırakıp gittiğini anlatır. Bu olaydan sonra Sara Simden'i o yılın yaz tatiline kadar bir daha aramaz.

Simden'in ilkokulu bitireceği yılın baharında büyükbabası ölür. Ninesi ve Simden yalnız kalırlar. Bunun üzerine babası Simden'i yatılı okula yollayıp ninesini de yanına almaya karar verir.

“Bundan sonra birlikte oturacağız, diyordu babası. Üvey annesi ‘çalışan bir kadın’dı. Altı ay sonra bir bebeği olacaktı. Babaanne bebeğe bakacak, Simden de yatılı okula gidecekti.” (s.75)

Yatılı okula giden Simden oraya alışmakta çok zorlanır.

“Yatılı okul. Yağları donmuş karavanalar, uyku kokan yatakhaneler, soğuk kocaman sınıflardaki o korkunç sabah etütleri, nedensiz gibi görünen hüznler, sonsuz iç sıkıcı akşamlar. Yatılılığın ilk yılında bir evin sıcacık oturma odasını, kazanda pişmemiş çayın kokusunu, ninesinin yemek kokan kucaklarını özledi durdu Simden.” (s.76)

Simden böyle bir ruh hali içindeyken üvey kardeşi Vedat doğar ve babasının Simden'e karşı ilgisi azalır. Aynı günlerde Sara açtığı velayet davasını kaybetmiştir ancak belli zamanlarda kızını görme hakkına sahip olmuştur. Ve Simden haziran başında ilk kez annesinin, Sara'nın yanına gider.

O zamanlar Sara Cihangir Bey'le evlidir. Ve Simden'i okuldan Cihangir Bey'in şoförü alır. İstanbul'a ilk defa giden Simden, hem annesinin güzelliği, hem de yaşadığı evin ihtişamı karşısında hayranlığını gizleyemez. Fakat hayalindeki anne tasavvuruyla Sara'nın bir türlü uyuşmaması, Simden'in annesine karşı hep mesafeli davranmasına sebep olacaktır. İlk kez annesinin evine gidip kanepede yan yana oturduklarında yaşadığı duyguyu yıllar sonra Simden şöyle anımsar :

“Artık bir annem vardı düşlerime hiç uymasa da. Neden bilmiyorum, o güne kadar kendimi terk edilmiş duymamıştım hiç, ilk kez o gün kavradım gerçeği...” (s.78)

O günden sonra Simden liseyi bitirinceye kadar altı yıl boyunca bütün büyük tatillerini annesinin yanında geçirmiştir. Liseye başladığı yıl ise ninesi ölmüş ve hafta sonları babasının evine neredeyse hiç gitmez olmuştur. Çünkü annesinin bolluk ve

güzellik içindeki evinde o zamana kadar mahrum kaldığı bütün maddi imkanlara sahiptir. Fakat buna rağmen kendini annesinin yanında bir yabancı gibi hissetmeye devam eder.

“Gözaltında, sakar, güçsüz bir yabancıydı annesinin yanında. Ona göstermesi gereken sevgiyi, ilgiyi açıkça göstermekten, yapaylığa, oyunculuğa düşme kaygısıyla utanıyor, sonra da beceriksizliğinden, gerginliğinden rahatsızlık duyuyordu. İçinden geldiğinde bile saklıyor, iletmiyordu sevgisini. Annesine nasıl yaklaşacağını bilemiyor, yersiz, abartılı, saçma sapan bir şey yapmaktan korkuyordu.

Anne diye seslenemediği için bir şey söylemek ya da sormak zorunda kaldığında Sara'nın yanına kadar gidiyordu. Öte yandan onun aralarındaki uzaklığı aşma gayretine yardım edemediği için üzülüyordu.” (s.83)

Bir taraftan bu duygulara kapılan Simden diğer bir taraftan da annesine karşı büyük bir sevgi ve hayranlık besler. Özellikle gün sonlarında Sara'nın bezgin ve düşünceli bir şekilde kendi kendine oturduğu zamanlar Simden'e çok sıcak ve büyüleyici gelir.

Liseyi bitirdikten sonra üniversiteye, tıp fakültesine gider Simden. O yıllarda ülkede askeri yönetim vardır. Simden'in düşüncesi ise genelde soldan, aydınlıktan yanadır. Evliliği onu bu tür siyasi ortamlardan geri çekmiştir.

Ömer'le evlenmeden önce birkaç kişiyle ilişkisi olur. Ama en çarpıcısı Adnan'la olan ilişkisidir. Çünkü Adnan Simden'in annesine, Sara'ya aşıktır. Ve Simden Adnan'la ilişkiye girerek bir nevi annesinden intikam alır.

“Adnan'ı on üç yaşından beri tanımaktaydı. Fizik olarak çekici, güzel bir erkekti. Ellerini beğeniyordu onun, gülüşünü. Kırk yaşında hala bekar oluşunu. Sara'ya bakarken gözlerine dolan ışıltıyı.” (s.186)

Aslında Simden annesi gibi fiziksel güzelliğini kullanarak bir şeyler elde etmek istemiyordu.

“Annesinin tersine hiçbir zaman güzelliğini kullanmayı, yaşamını bunun üzerine kurmayı düşünmemişti. İki nedeni vardı bunun. Bağımsız bir ruh taşıyordu öncelikle. Ayrıca annesi kadar güzel olmadığını, olsaydı bile onurunu onun gibi yaşadığı erkeklere satmaya katlanamayacağını biliyordu. Paraya elbette önem veriyordu. Kaliteli şeyler giymeyi, iyi lokantalarda tatlı ışıklar altında yemek yemeyi, pazarlıksız alış-veriş etmeyi, sevdiği birine düşünmeden armağan almayı, güzel döşenmiş evlerde yaşamayı kim istemezdi ki...Ama elinden gelirse kendisi sağlamalıydı bunu. Başkasının parasının insanın duygu ve düşüncelerinin, bedeninin sahibi olması düşüncesi korkunç geliyordu Simden’e. Ruhunu paraya değiştirmek bu. Çok erken, daha annesinin yanında geçirdiği ikinci yaz tatilinde, onun puroyla yakılmış kalçasına pansuman yaparken satın alınamayacak biri olmaya söz vermişti kendine.” (s.185)

Sara kadar güzel olmasa da Simden de etkileyici bir kadındır. Romanda Simden’in fiziksel özellikleri Sara’nınkiler kadar ayrıntılı anlatılmaz. Ama yine de şu cümleler onun bu yönü hakkında bilgi vericidir :

“Tam karşısındaki aynaya yansıyan kadına baktı. Ördek başı yeşil, kadife bir sabahlık giymişti. Kumral, düz, omuzlarından aşağı dökülen uzun saçları dağınık, elleri kucağında idi. Bu resmin bütünü odanın loşluğu yüzünden neredeyse yarı yitmişti. O kadar dokunaklı bir solgunluk içindeydi. Ama gene de, kadının duruşunda gizemli bir inat vardı ve yüzünün çekici inceliği tanıdıktı. Orada koy göz çukurları ve o çocuksu ağızıyla öylece durmuş soluk almaya çalışıyordu.” (s.27)

Simden Ömer’le evlendiği dönemde anestezi uzmanlığını yapmaktadır. Fakat kocasının psikolojik baskıları sonucu eğitimini yarıda bırakır.

“İyi bir doktor olabilirdim diye düşündü yüz bininci kez. Ömer’le evlendikten sonra yarım bırakmıştı anestezi uzmanlık öğrenimini. Üç kuruş maaşla gecesı gündüzü olmadan ameliyathanelerde mi ömür tüketeceksin! deyip durmuştu kocası. Gel mağazalar koordinatörü ol, ben sana o paranın dört katını vereyim.

Bu yüzden değildi. Yeni yaşamı o kadar hareketli ve yoğundu ki çok zorlanıyordu. Hastanede neredeyse üç günde bir gece nöbeti tutmak zorunda

kalmıştı. Uykusuz ameliyatlara girmiş, sınırları bozulmuştu. Sınavlara yeterince hazırlanamamış, başarısız olmuştu.” (s.19)

Simden, alışma hayatını bıraktıktan sonra sanata yönelir ve seramik sanatıyla uğraşmaya başlar. Bu konuda çok yetenekli ve başarılı olamasa da toprak onun için avunduğu bir alandır. Aynı zaman diliminde bir de çocuğu olur ama doğumdan kısa bir süre sonra onu kaybeder.

“Karnındaki doğum çatlakları, ölen bebeğini anımsatıyordu ona hep. Bu bir yıkımdı. Yaşamının en acı deneyimiydi. Bunu nasıl atlatabildiğini ya da hl atlatıp atlatamamış olduğunu bilmiyordu. Evliliklerinin ikinci yılında bir kız ocuk doğurmuştu. Kalbinde bir yırtıkla doğmuş olduğunu, onu iki ay on sekiz gün sonra bu yüzden kaybettikleri zaman öğrenmişlerdi.” (s.34)

Simden’in bu çocuktan sonra bir daha çocuğu olmamıştır. Zamanla mer’le evlilikleri sarsılmaya başlayan Simden, kocası mer bir erkekle ilişki yaşamaya başlayınca ondan boşanma kararı alır. Fakat tam o sırada annesi Sara’nın hastanede yattığını öğrenir ve her şeyi bir kenara bırakarak annesinin yanına gider. Annesiyle ilgili o zamana dek düşünmediği şeyleri düşünür. Ve Sara öldükten sonra, romanın sonunda, Simden annesinin evinde kendine yepyeni bir hayat kurma kararı alır.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Nimet

Sara’nın hizmetçisidir.

“Sara bir kaza geçirmişti. Hizmetçisi Nimet, sabahleyin eve gelmiş ve daha bahçeye girer girmez yatak odasının açık camından dumanlar çıktığını görerek hemen yukarıya koşmuştu. Sara’yı yarı yarıya yanmış yatağında, korkunç bir durumda, yarı yarıya yanmış halde bulmuş, ambulans gelinceye kadar kovalarla su dökerek yatağı sndrmşti.” (s.63)

Nimet yirmi yılı aşkın bir zamandır Sara’nın yakınında yaşayan, onunla birlikte yaşlanmış sadık bir kadındır. Sara’nın hayatta güvendiği tek kişi odur.

Şebnem Hanım

Simden'in babası Çetin'in ikinci karısı, Simden'in üvey annesidir. Banka memuresidir. Simden'le ilişkisi romanda şu şekilde anlatılır:

“Babasının yanında olgun, iyi yürekli, düşünceli ve sevecen üvey anne rolü oynardı Şebnem Hanım. Ama gerçekte rahatsızdı Simden'den. Sonradan babasıyla aralarındaki sorunları çözmede yardım beklemişti genç kız ondan, ama o kayıtsız kalarak kocasının tarafını tutmuştu. Hem görünüşü hem de genel tutumuyla kişiliksiz, silik, korkak bir kadındı. Aralarında açıkça ve önemli sayılabilecek bir anlaşmazlık olmamıştı hiçbir zaman. Ne nefret ne de sevgi, hiçbir duygu yeşermemişti Simden'in içinde bu kadına karşı. Yaşamında hiçbir iz bırakmamıştı üvey annesi.” (s.77)

Simden'in Ninesi

Simden'in babası Çetin Bey'in annesidir. Bursa'da yaşamaktadır. Çetin Bey İnegöl'de görev yaparken Simden ninesi ve dedesiyle birlikte kalmıştır. Simden ilkokulu bitireceği yıl dedesi ölmüş, ninesi de Simden'le beraber İnegöl'e, oğlunun yanına taşınmıştır. Savaş ve yokluk görmüş bu yaşlı kadını Simden şöyle anlatır:

“Her şeyi saklar, konserve kutularını bile atmaya kıyamazdı. Sedirin altı kutularla, bohçalarla doluydu. Simden'in bebeklik giysileri, eskiler, güve yemiş kazaklar, kumaş parçaları, ipler, makara ve yumaklar, içi boşalmış tükenmezkalemler, kağıt artıkları, eskimiş gazeteler, nerenin olduğu, ne işe yaradığı artık kesinlikle bilinmeyen vida ve civatalarla düğmeler, yırtık ya da sararmış eski çarşafklar ve daha akla gelmez bin bir türlü ıvır zıvır bir gün gerekeceği kaygısı ve umuduyla evdeki bütün boşlukları sıkı sıkıya doldururdu.” (s.74)

Simden ilkokul yıllarında babaannesini yaşlı olduğu için küçümser. Çünkü arkadaşlarının daha genç ve onlarla iyi bir şekilde ilgilenen anneleri vardır. Ama Simden'in ninesi onun yaşına hitap edememekte, hayatın zorluklarını gördüğü için Simden'i de iktisatlı yetiştirmeye çalışmakta, zamanın getirdiği kolaylıkları kabullenmemektedir. Bunlardan dolayı Simden ondan utanır.

Simden'in Kendi Kendine Yarattığı Anne Tasavvuru

Simden, annesinin yokluğunda kendi hayal dünyasında bir anne tasavvuru oluşturmuştur.

“Simden, eğer annesi ölmemiş olsa, annesini biraz solgun ve kumral, sobanın yanında örgü örerken, okul önlüğünü ütülerken, el ele çarşıda dolaşırken ve sabahları çay kokan yeşil badanalı bir mutfakta birlikte kahvaltı ederlerken düşlemişti hep. Radyodaki bir şarkıya katılıp toz alırken ya da akşamları elinde yiyecek torbalarıyla yorgun argın işinden dönerken. Kısa saçlı, güler yüzlü, dingin. Puf böreklerini tavaya atı atıveren elleri bulaşıktan biraz pütürlü. Onun bilmeden özlediği, küçük dünyasının sınırları içindeki anne buydu. Bir canlılık, sevinç, genlik havasıydı. Evin içinde bir rüzgar, bir hareket, taptaze bir kokuydu. Güçlü kollarıyla ıslak çamaşırları silkip asan, çorbayı sabırsızca karıştırıp kaselere döken, toplu iğneleri ağzına doldurup etek boyları alan bir anne. Bir sevgi, coşku, mutluluk ortamı yaratıp sürdüren anne...” (s.79)

Simden, hayalinde bu şekilde kurguladığı anneye ancak cennette kavuşabileceğini düşünür. Sara'yı tanıdığı anda ise büyük bir hayal kırıklığına uğrar.

Sara'nın Babaannesi

Halise'nin annesi Aynihayat ölünce onu babaanne büyütüştür. Akhisarlı olan babaanne Rumlardan kalma bir evde yaşamakta ve toprakla uğraşarak geçinmektedir.

Aynihayat

Halise'nin (Sara'nın) annesidir. Oğlu Burak menenjit olup on yaşındayken ölünce psikolojisi bozulmuş, kısa bir süre sonra o da hayata gözlerini yummuştur. Halise'nin babası Turan Bey'le Köy Enstitüsünde tanışmışlardır. Aynihayat, annesi babası olmayan kimsesiz biridir. Babası Menemen'de idam edilmiştir. Halise annesi öldüğünde yaklaşık beş yaşındadır. Uzun bir zaman sonra Halise annesinin babasına yazdığı mektupları ve üç tane fotoğrafını bulur. Bu fotoğraflardan ve mektuplardan yola çıkarak Halise şöyle düşünür:

“Birbirlerini sevmişlerdi. Bunun çok büyük önemi vardı, evet, ama her şey olduğu da söylenemezdi. Mutlu olup olmadıklarını kimse bilemezdi.” (s.130)

Romanda Aynihayat’la ilgili çok fazla ayrıntıya yer verilmemiştir. Ancak Sara’nın güzelliğinden bahsedilirken annesine benzediği ifade edilir. Ayrıca Simden de biraz anneannesine benzemektedir.

“Simden, gözlerini anneannesinden almıştı. Yüzüne büyük geliyordu sanki bu gözler. Gülümseyişi Aynihayat Hanım’ın eski fotoğraflarındaki ince hüznü ve inadı yansıtıyordu. Bakışlarında aynı dalgınlık, aynı çekicilik vardı.” (s.113)

İclâl Hala

Halise’nin İzmir’de yaşayan halasıdır. Çocukken babasıyla birlikte Halise tatillerde onun yanına giderler. Lise yıllarında ise Halise hafta sonları İclâl halasına evci çıkar

Müveddet

Halise’nin babası Turan Bey’in öğretmenler kampında tanıştığı arkadaşıdır. Mor menekşeli hasır şapkası ve güzel bir yüzü vardır. Halise, onun babasını sevdiğini düşünür. Ancak Müveddet dayısının oğluyula sözlüdür ve sözlüsü Kore savaşına girmiştir. Halise Müveddet’i çok sevmiştir. Fakat onunla kamptan sonra bir daha görüşmezler.

Halise’nin Üvey Annesi

Halise lise birinci sınıftayken babasının evlendiği kadındır. Romanda şöyle anlatılır:

“Lise birinci sınıfta okurken, olur olmaz her şeye gülen, sarışın, topluca, kalın kemikli, küt parmaklı ve dişlek bir dikiş kursu öğretmeniyle evlendi babası.” (s.127)

Halise’nin babası Turan Bey, bir türlü sevememiştir bu kadını. Üç yıl sonra da boşanmışlardır. Zaten kadının Turan Bey’le evli olduğu dönemde dul bir mobilyacıyla ilişkisi olmuştur.

Jale

Sara'nın (Halise'nin) liseden sınıf arkadaşıdır. NATO'da tercüman olarak çalışan bir sevgilisi vardır. Halise'yi David'le o tanıştırmıştır.

Selma

Sara'nın kuzenidir. Sara (Halise), lise yıllarında hafta sonları halasının evine gitmektedir. Selma ise Halise ile odasını paylaşır. Fakat Halise'nin güzelliğini kıskandığı için onun David'le ilişkisini ailesine anlatmıştır. Bu yüzden Halise'nin halası ve eniştesi ona karşı soğuk davranmaktadırlar. Romanda Selma'nın fiziksel özelliklerinden şu şekilde bahsedilir:

“Bu gösterişsiz, kara kuru kız gizliden gizliye kıskanıyordu Halise'yi. Hiç erkek arkadaşı olmamıştı, kimse sevmemişti onu.” (s.137)

Carol

Sara'nın ilk kocası olan Suat Bey'in eski karısıdır. İngiliz olan Carol'la Suat Bey dört yıl evli kalmış, Carol'ın Türkiye'ye uyum sağlayamaması üzerine ayrılmışlardır.

Genç Bir Bayan Avukat

Simden'in babasının üvey annesiyle emekli olup İzmir' yerleştikten sonra aşık olduğu kadındır. Sadece adı geçer.

Kabızmal Kadın

Sara'nın birlikte olduğu ve en çok sevdiği sevgilisi Enver'in karısıdır. Enver, kendinden beş yaş büyük bu kadınla yirmi beş yaşındayken evlenmiştir. Kadının babası kabızmalıdır. Fakat babası ölünce işleri o yürütmeye başlamıştır. Enver'le arasında normal bir karı-koca ilişkisi yoktur. Zeka özürülü bir kız çocukları olmuş ve bu çocuk sebebiyle evliliklerini sürdürmek zorunda kalmışlardır. Fiziksel özellikleri *“Kadının bir fotoğrafını görmüştü Sara. Yuvarlak bir yüzü, kararlı, hafif çekik kara gözleri, güçlü bir çene yapısı vardı.” (s.196)* cümleleriyle tasvir edilen bu kadın, Enver'in Sara'yla ilişkisini yadırgamamış, Sara da onu hiç kıskanmamıştır.

Enver'in Sara'yı Aldattığı Kadın

Enver eve geç gelmeye başlayıp gözlerini Sara'dan kaçırmaya başlayınca, Sara Enver'in kendisini bir kadınla aldattığını anlar. Kim olduğunu tam olarak bilmediği bu kadın hakkında “*Bu gömlek yakana sinmiş kokuyu kullanan kadın genç biri. En çok yirmi beş. Sıradan bir kadın. Sekreter ya da bir yerde memur. Az kazanıyor. Duygusal ama küçük düşler kuruyor. Esmer.*”(s.198) şeklinde bir tahminde bulunur. Bu tahminler doğru olduğu için Enver'i şaşırtmıştır. Romanda bu kadınla ilgili başka ifadeler geçmez.

Ölü Yıkayıcı Kadın

Sara'nın cenazesini yıkayan kadındır. Romanda “*Beyaz bir önlük giymişti ölü yıkayıcı kadın. Gençti. Otuz, belki.*”(s.214) şeklinde anlatılır. Yaşlı ve hasta annesine bakmak için bu işi yapmaktadır.

Ölü Yıkayıcının Kız Kardeşi

Ölü yıkayıcının Sara'nın ölümünden bir ay önce trafik kazasında ölen kardeşidir. Sadece adı geçer.

Ahter Hanım

Simden'in kayınvalidesi, Ömer'in annesidir. Sadece adı geçer.

Belma

Adnan'ın akıllı, güzel, eczacı karısıdır. Sadece adı geçer.

Falcı Müberra Abla

Sadece adı geçer.

Komşu Kadınlar

Sara'nın komşularıdır. Öldüğünde evine toplanarak dua ederler.

Hatice Öğretmen

Simden'in ilkokul öğretmenidir. Simden içli bir anne şiiri ezberleyip okuduğunda ona kızmıştır. Sadece adı geçer.

Hemşire

Sara'nın yattığı hastanedeki hemşiredir. Sadece adı geçer.

Hizmetçi Kız

Sara'nın hizmetçisidir. Sadece adı geçer.

2.1.4. İÇİMDEN KUŞLAR GÖÇÜYOR⁶⁰

2.1.4.1. Romanın Özeti

İçimden Kuşlar Göçüyor, yazarın diğer romanlarından çok farklı bir yapıda gelişmiştir. İnci Aral'ın hayatının bir dönemine ışık tutan bu eser romandan çok bir anlatıya benzer.

Roman İnci Aral'ın rahim kanseri olduğu ve ardından menopoza girdiği süreci konu edinir. Yazar kanser teşhisinin konulmasından bir müddet sonra ameliyata alınmış, başarılı geçen bu ameliyat sonucu hastalığı yenmiştir. Fakat yazarın sağlığıyla ilgili problemleri bitmemiş, kanserden kurtulduktan sonra da menopoza girmiştir. Aslında roman, yazarın hastalığından çok menopoz dönemini konu edinir. Fiziksel ve psikolojik anlamda menopozun hayatına getirdiği değişikliklere alışmaya çalışan yazar bu dönemde hormon ilaçları kullanır.

Hayatı, ölümü, kadınlığı, cinselliği, evliliği sorguladığı bu anı romanda yazar yazmaya olan tutkusunu ve ortaya koymak istediği eserlerin niteliği hakkında da bilgi verir. Çünkü bütün bu hastalık ve bunalım sürecinde okuduğu ve yazdığı kitaplarla ayakta durur. Sonuç olarak hayata olan bağlılığı bir kat daha artar.

2.1.4.2. Roman Hakkında

İçimden Kuşlar Göçüyor, ilk olarak Mart 1998'de Can Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Daha sonra Epsilon Yayınları tarafından yayımlanan kitap günümüzde Merkez Kitaplar'dan çıkmaktadır. Eserde, İnci Aral'ın geçirdiği bir kanser ameliyatı sonucu menopoza girişi, psikolojik bunalımları, aşkları, evlilikleri, kitaplarını yazma serüvenleri anlatılır. Eserin ortaya çıkışı ile birlikte edebiyat dünyasında “ısmarlama roman”, “satır arası reklâm romancılığı” gibi köşe yazıları çıkar. Çok tartışılan İ.K.G.'nin ortaya çıkış serüveni şöyledir:

İnci Aral'ın bir ressam arkadaşının kızı Wyeth ilaç firmasında çalışırken, Aral'a piyasaya bir hormon hapi (Primarin) çıkaracaklarını, yaşadıklarını yazması halinde doktorlara sıradan eşantyonlar yerine kitabını verebileceklerini söyler. Zaten

⁶⁰ Aral İnci, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, Can Yayınları, İstanbul,1998,

Aral da yaşadığı günleri günlüklere aktardığı için teklife olumlu cevap verir. Öncelikle Can Yayınları, eserden beş bin adet basıp Wyeth firmasına verir. Bunun karşılığında İnci Aral'a firma telif öder. Firma bütün doktorlara kitabı dağıttıktan sonra da Can Yayınları eseri basmaya devam eder.

Hakkında çıkan 'ısmarlama roman' eleştirilerine yazarın cevabı şu şekilde olmuştur:

“Yirmi iki yıldır yazıyorum. Yazdıklarım ortada. Hiçbirinde dünya görüşümde, inandıklarımın ödün vermedim. Yazar sorumluluğu ve etiğini korumaya çalıştım. İçimden Kuşlar Göçüyor da aynı dikkat ve ilkeler çerçevesinde kaleme alınmış bir kitaptır. Elli yaşını geride bırakmış bir yazarın yaşamının bir dönemini içtenlikle anlattığı bir çalışmadır. Gerçekte roman düşüncesiyle de yola çıkmadım. Kısa bir anlatı olarak tasarladım ama çalışmam kurgusu ve biçimiyle bir anı-roman olarak gelişti. Anlatı olarak da adlandırılabilirdi kuşkusuz. Şu var ki 'ısmarlama roman' yakıştırması bu yüzden doğru değil öncelikle.”⁶¹

Yazar, bu romanı kaleme almasını ise şöyle açıklar:

“Kanser teşhisi konup da ölümle yüz yüze geldiğimde, bir yazarın, ölmeden önce kendi dilinden kendisini anlatmasının iyi olacağını düşünmeye başladım. Yaşadığı hayatın ilginç olup olmadığına ilişkin bir öngörüm yoktu. Yüzleşme amacı da taşı mıyordum. Ben yapmıştım zaten o yüzleşmeyi. Üstelik çocukluğuma, ayakta kalma savaşımına, hayatımın değişik aşama ve yalnızlıklarına beni oluşturan süreçler olarak bakıyordum. İstiraplarımı, hayal kırıklıklarımı ve coşkularımı zamanında yaşamış, başka şeylere dönüştürmüş ya da kimliğime katmıştım. Ama bu yepyeni bir deneyimdi. Ameliyata girerken sağ çıkarsam olup biteni yazacağıma söz verdim kendi kendime.”⁶²

Bu düşüncelerle yola çıkan yazarın hayatındaki pek çok ayrıntıyı bu romandan öğreniriz.

⁶¹ “İnci Aral'la Röportaj”, Tempo, Sayı: 541, 1998, s.101.

⁶² Aral, Unutmak, s.228

2.1.4.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Yazar (İnci Aral)

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Anne

Kız Kardeş

Doktor T.

Yazar Arkadaş

Üst Kattaki Kadın

Eski kocanın yaşlı annesi

Bayan Nefrolog

Hemşire

Bayan Sekreter

Beyaz Önlüklü Genç Bir Kadın

Anneanne

Hala

Bir Başka Hala

Sabiha Teyze

Babaanne

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Yazar (İnci Aral)

Romanın başkahramanı ve anlatıcısı yazar İnci Aral'dır. Hayatının bir döneminde, kırk üç yaşına geldiğinde, rahim kanserine yakalanması ve sonrasında da menopoza girmesi üzerine yaşadıklarını baştan sona gözden geçirerek bu anı romanda anlatır.

Yazar, hayatı boyunca pek çok büyük acı yaşamıştır. Bunların ilki, belki de onun üzerinde en derin etkiyi bırakan olaylardan biri babasının ölümüdür. Yazar çok küçük bir yaşta babasının kendini bahçedeki ağaca asmasına şahit olur. Bu olayın psikolojisi üzerindeki etkilerini şöyle anlatır:

“Hayatım boyunca melankoliye ve kaybettiklerim için derin yaslar tutmaya eğilimli biri oldum. Bunun nedeni çok erken yaşlarda yerine konulmaz kayıplara uğrayışım büyük olasılıkla. Babamı, onun asıl ölümünden çok daha önce kaybetmişim. Bir beyin kanamasıyla anımsayamadığım bir zamanda ruhen kopmuştu çocuklarından.”(s.15)

Yazar, babasını intihar girişiminden birkaç ay sonra kaybeder. Aradan iki yıl geçtikten sonra ise annesi ölür.

“Babamın ardından annem kırık ve yalnız iki yıl daha yaşamaya çalıştı. Yardıma gereksinimi vardı, hastaydı ama gene de çocukları içinde en çok beni horlayıp hırpalaması gücüme gidiyordu.”(s.15)

Henüz babasının yokluğuna alışamayan İ.A. bir de annesini kaybedince tam bir yıkıma uğrar. Yazdığı romanların pek çoğunda kahramanların annelerinin olmayışı ve yazarın bu psikolojiyi çok etkileyici bir biçimde anlatması kendi acısının bir yansımasıdır belki de.

İnci Aral, çocukluk dönemini halasının yanında, ilk gençlik yıllarını ise yatılı okullarda geçirir. Sonrasında üniversiteye gider. On sekiz yaşına geldiğinde ise hayatına bir erkek girer :

“On sekizle yirmi dört yaşım arasındaki altı yılımı hiçbir biçimde geleceği olmayan bir sevgi ilişkisini sürdürme inadı içinde tükettim.” (s.17)

Yılda en çok iki kez gördüğü adamla her buluşmasında aynı yerde aynı şeyleri yapar. Ona uzun mektuplar yazar. Ve sonunda yirmi dört yaşındayken evlenir.

“İlk evlilik. Ara sıra kentin tek yazlık sinemasında birkaç film. Güneşli bir balkonda yetiştirdiğim çiçekler. Kendi içine kapanmış bitkiler. İki çocuk. Çocuk

bezleri. Sabırlı bir yinelemeler dönemi. Belli belirsiz bir keder. Bekleyiş. Yedi yıl.”
(s.17)

Bu yedi yılın sonunda İ.A. dar bir evde kaynanası ve iki çocuğuyla yapamadığını anlamış ve kocasından boşanmıştır. Birkaç sevgiliden sonra ikinci evlilik gelir. Ve ardından da ilk kitap. *“Yazılmış ve yayımlanmış her kitap insanın hayatını az çok değiştirir.”*(s.18) 12 Eylül’le birlikte pek çok acılar yaşayan yazar, yazı hayatına istikrarla devam eder. Artık hayatında bir şeyler rayına oturmuş, güzel günler başlamıştır ki bu sefer de kansere yakalanır.

“Ölümü kendimden bu kadar uzakta tuttuğum bir dönem daha olmadı hayatımda, neden şimdi karşıma çıkıyor? Bütün fırtınalardan, savrulmalardan sonra, tam hayatım düzene girmişken kim seslendi ona?” (s.26)

Kaygılar, korkular, iç muhasebeleri derken ameliyat olan yazar bu hayati tehlikeyi atlatır. Fakat sonrasında gelen menopoz dönemi psikolojisini yıpratmaya devam edecektir. Sabırla ve eşinin desteğiyle bu döneme de sağlıklı bir biçimde giren İ.A., menopoz sürecinin sonunda elimizdeki eseri, *İçimden Kuşlar Göçüyor*’u yazmış, hayata sınıksız tutunmaya devam etmektedir.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Anne

İnci Aral’ın annesidir. Kocasının ölümünden iki yıl sonra, İnci Aral on bir yaşındayken ölmüştür.

“Bursa’da, lodosun tozu dumana kattığı, kiremitleri uçurduğu bir ‘ocak’ günü öldü. Otuz yedi yaşındaydı. Biricik sevgilisini, babamı kaybetmiş, üç çocukla ve ne yapacağını bilmez bir halde ortada kalmıştı. Ailesinden hiç kimse hayatta değildi. Orman mühendisi olan babamın arkadaşları orman dairesinde bir ‘memurelik’ işi bulmuşlardı ona. Gidip geliyordu, ama hastaydı. Yüksek tansiyonu vardı, dayanılmaz baş ağrıları çekiyordu. Tansiyon ölçücünün ibresi yirmi yedilere fırladığında eve bir sağlık uzman gelip kanını alıyordu. Son yıllarda pek güldüğünü görmedim. Neşesine,

sevincine tanık olmadım. Babamdan sonra solgun, hırçın, gayretli ama mutsuz bir kadın olmuştu.” (s.82)

Yazar, annesinin adını romanda hiç kullanmaz. Annenin kocası ölmeden önceki hayatı hakkında ise romanda şunlar geçer:

“Ufak tefekti ama çok ölçülü, güzel bir bedeni vardı. İyi giyinmeyi, gezmeyi, para harcamayı çok sever, elde avuçtakinin darlığından yakınır dururdu. Ama babama işini bilmeyen bir adam olduğu konusunda söylenirken bile, hiçbir zaman sıradan ev kadını şirretliğine düşmezdi. Eve ara sıra uğrayan hovarda bir kaptanla, sabrı, görgüsü ve kibarlığıyla anımsanan bir İstanbul hanımefendisinin tek kızlarıydı. Gramofonda alaturka taş plaklar dinler, en küçük detone sesleri yakalayıp eleştirir, şarkılar söylerdi.” (s.82)

Sıradanlıktan, basitlikten hoşlanmayan bu kadın soylu olduğuna inanır, çok güzel bir İstanbul Türkçesi’yle konuşur ve her şeyi kendine yakıştırarak yaşar. Yazar, annesinin yokluğunu hayatının her aşamasında hissettiğini sık sık dile getirir. Hatta romanlarındaki anne karakterlerinde yazarın annesine dair izler görmek hiç de zor değildir.

Kız Kardeş

İnci Aral’ın kendinden yaklaşık üç yaş küçük olan kız kardeşidir. İnci Aral, annesinin kız kardeşini kendisinden daha çok sevdiğini düşünmüştür. Bu sebepten ötürü de kız kardeşini hep kıskanmıştır. Haksızlığa uğradığını düşünür.

“Her gece dayanılmaz bir panik içinde, yarı felç, karanlığa uyanıyor; annemin kız kardeşimle birlikte yattı bitişik odaya gidip onların yatağına sığınmaya çalışıyordum. Ama annem çok kızıyor, sinirleniyordu buna. Düşlerime inanmıyor, duyduğum dehşetli korkuyu anlamak istemiyordu. Yalancılıkla suçlayarak, kovuyordu beni yatağından. Ağlarsam tokatlıyordu bazen. O kadar çok inciniyordum ki bu haksızlıktan, nefret ediyordum annemden.” (s.45)

Annesinin bu davranışları İnci Aral’ın kız kardeşine karşı olumsuz duygular beslemesine sebep olur. Bu yüzden annesi öldüğünde İnci Aral, bu durumu kız

kardeşine öç alırcasına, acımasız bir katılıkla söyler. Sonrasında ise zaten ayrı mekanlarda, ayrı dünyalarda yaşamaya başlarlar.

Doktor T.

İ.A.'ın ameliyatında bulunan anestezi uzmanıdır. Sarışın, mavi gözlü, güzel bir kadındır. Yazarla daha önceden de tanışmaktadır. Resme merakı vardır ve sergileri takip eder. İ.A. ameliyat öncesi onu yanında görünce mutlu olur. Yazarın onu anlattığı bölüm şöyledir:

“Kontroller. Güzel, ince sarışınlığıyla Doktor T. geliyor. Sevdiğim bir genç kadın. Galeriye sık sık uğrar. Resme meraklı, sergileri izler. Oturur konuşuruz. Yaşına göre çok dengeli, olgun biri. Neler yaşadı da bunca olgunlaştı, onu niye bu kadar çok seviyorum, bilmiyorum. Bu hastanede anestezi uzmanlık öğrenimi görüyor. Ameliyatımda bulunacağını, burada narkozdan kimsenin ölmediğini, bütün gereçlerin çok modern olduğunu, her şeyin yolunda gideceğini söylüyor.”(s.39)

Ameliyat sonrasında yazar, bu genç doktorla bir gazete sayfasında karşılaşır. Bir Paris dönüşünde, uçakta okuduğu bir gazete haberinde Doktor T.'nin intihar ettiği yazmaktadır.

“Dönüşte, uçakta gazeteyi açıyorum ve Doktor T.'nin kocaman bir fotoğrafıyla yüz yüze geliyorum. Mavi gözleri uzaklara, bilinmez bir yere bakıyor. Uzmanlık sınavlarına hazırlandığı günlerde yorgun argın galeriye geldiğinde baktığı gibi. Anesteziye kullanılan bir ilaçla canına kıymış. Yirmi yedi yaşındaymış. Ölmeden hemen önce bir arkadaşına telefon etmiş ve kurtarılmayı istemiş. Yetişememişler.”(s.78)

Yazar Doktor T.'nin ölümüne çok üzülür. Kendisi de defalarca intihar girişiminde bulunmasına rağmen onun intihar edişini kabullenmek istemez. Genç doktorun hayali daha canlı bir şekilde zihninde yer eder ve yazarın içinde bu genç doktoru bağrına basıp teselli etme duygusu oluşur. Çünkü Doktor T.'nin intiharı İ.A.'ın hayatındaki bütün yitirme anlarını iç içe geçirerek ona yeniden yaşatır.

Yazar Arkadaş

İ.A.'ın Almanya'da yaşayan yazar arkadaşıdır. Bir yaz mevsiminde onu Frankfurt'a davet eder. Bu davete icabet eden İnci Aral az tanıdığı bu arkadaşıyla daha önce Ankara'da tanışmıştır.

“Ben o günlerde bitmekte olan bir sevginin en can yakıcı sürecini yaşıyordum. O da aynı durumdaydı. Dertleşmiş, ağlaşmıştık. Sonra sekiz yıl hiç görüşmedik.” (s.112)

Yeniden buluştuklarında iki yazar da hayal kırıklığına uğrar. İ.A. arkadaşını aşırı romantik ve hırçın bulur. Arkadaşı ise İ.A.'ın kafasındaki yazar tipine göre fazla evcil ve uyumlu görür.

Bu hırçın arkadaş İ.A.'a çocukluğundan, ailesinden bahseder. *“Bana çocukluğunu, babası onu kayışla döverken bile ona nasıl büyük bir sevgi duyduğunu anlatıyor.”(s.113)* Yazara göre dünyaya bakışı çok farklı olan bu arkadaş, uzun bir süredir yabancı bir ülkede yapayalnız yaşamaktadır. Onun da menopoz kapısını çalmıştır.

“Arkadaşımın yalnızlığı korkunç. Yabancı bir ülkede yirmi beş yıllık bir savaş. Başarmış görünürde, ama hâla çok hoyrat ve kırılğan. Belli bir yaşa gelmiş, ağlayacağı bir omuz yok. Menopoz kapısını çalmış. Hormonlarını içiyor, yatağına saklanıp ağlıyor. Yalnızca genç ve güzel erkeklere ilgi duyuyor, onları ürküttüğünün farkına varmıyor ve fırtınanın gözünde yaşamaktan kesinlikle vazgeçmek istemiyor.” (s.113)

İ.A. ve arkadaşı birlikte yolculuklar yaparlar ve İ.A., bu hırçın kadının onu asla anlayamayacağını düşünür. Ancak belli bir süre daha dayanabileceği bu arkadaşlığın bir zaman daha sınanması gerektiğini düşünerek arkadaşının yanından ayrılır.

Üst Kattaki Kadın

İ.A.'ın Anadolu yakasında oturduğu evdeki üst komşudur. Bütün uyarılara rağmen bir türlü yukardan halı silkelemekten vazgeçmez. En sonunda bir gün İ.A. halıları çekip aşağıya atar.

Eski Kocanın Yaşlı Annesi

İ.A.'ın eski kocasının annesi olan bu yaşlı kadınla yazar eski eşinin ölümünde yeniden karşılaşır. Artık seksen beş yaşında olan bu kadıncağız oğlunun ölümünden ziyade kendi durumunun ne olacağını düşünmektedir. Çünkü oğlu İ.A.'dan ayrıldıktan sonra hep annesiyle beraber kalmıştır. Şimdi ise yaşlı kadının sığınacağı hiçbir yer yoktur. Ege üniversitesinde öğrenci olan torunu onu yanına alma kararını söyleyerek onu yatıştırır. İ. A. ise bu duruma razı olmaz. Çünkü yıllarca eski kocasını sınırlandıran ve kendisine de hayatı zehir eden bu kadının oğlunun hayatını da mahvetmesine izin vermek istemez.

“Bir zamanlar bencillik ve baskıyla hayatımı karartmış, çocuklarıma el koymuş ve beni kapı önlerinde ağlatmış bu kadını bağışlamamışım.”(s.97)

Hatta kendi içinde ne kadar saçma da bulsa, yaşlı kadını öldürme hayalleri bile kurar. Bütün bunlara rağmen yaşlı kadının son beş yılında yanında İ.A. vardır. Bu süreç içinde uzun uzun konuşma fırsatları olur.

“Bana çocukluğunu, kırmızı saçlı çılgın üvey annesini, ilk gençliğinin Bursa’da bir ipek fabrikasında geçen acı işçilik günlerini, Priştine’deki teyzesinin yanına kaçışını anlatacak. Seferberlikleri, gemi karantinalarını, iki dünya savaşı anılarını, varlık ve yokluklarını. Yurtlarında bıraktıkları toprakları, konakları, kiraz ağaçlarını. Evde biriktirdiği akla gelmez çul çaputu ve ıvır zıvırı atmama ses çıkaramayacak ama sonra gidip çöpten geri alarak saklayacak.

Kısa hastalığında ona ben bakacağım, ölürken başında bekleyecek, ölüsü yıkılırken yanında olacağım ve onu Urla’ya, oğlunun yanı başına gömeceğim.”
(s.97)

İ.A., *H.A.H.Ö.* adlı romanında eski eşinin yaşlı annesinden oldukça faydalanır. Söz konusu romandaki Simden adlı karakterin babaannesi de tıpkı eski eşinin annesi gibi Balkanlar'dan Türkiye'ye göçmüş, iki savaşın yokluğunu görmüş, gelini Sara'ya pek iyi davranmamış ve eski eşyaları yıllarca atmadan biriktirmiş bir tiplere olarak karşımıza çıkar. Yazar o romanında da bu babaanne karakterini eleştirel bir gözle yaklaşır.

Bayan Nefrolog

İ.A.'ı hormon kullandığı için azarlayan doktordur. Sadece adı geçer.

Hemşire

Ameliyattan önce iğne yapan kişidir. Sadece adı geçer.

Bayan Sekreter

İ.A. tıp fakültesine gittiğinde ona yol gösteren sekreterdir. Sadece adı geçer.

Beyaz Önlüklü Genç Bir Kadın

İ.A.'ın fakülteye gittiği zaman raporunu ilk kez inceleyen doktordur.

Anneanne

İnci Aral'ın anneannesidir. Rahim kanserinden ölmüştür. Sadece adı geçer.

Hala

İ.A.'ın annesi öldükten sonra yatılı okul çağına gelene kadar evinde kaldığı halasıdır.

Bir Başka Hala

İ.A.'ın annesi öldükten sonra kız kardeşinin yanında kaldığı, buldukları şehre uzak bir kentteki halasıdır.

Sabiha Teyze

Anneannenin kardeşidir. Göğüs kanserinden ölmüştür.

Babaanne

İ.A.'ın babaannesidir. Oğlunun ölümünden bir yıl sonra karaciğer kanserinden ölmüştür.

2.1.5. MOR⁶³

2.1.5.1. Romanın Özeti

İbrahim Sezer, ailesi ile beş yaşındayken Karabağ'dan göçmen olarak Ege'de bir kasabaya -Güzelsu- yerleşir. (1924) Askerlik dönüşü Seher'le evlenir. Bu evlilikten İlhan, Armağan, Gülcan ve Bertan doğar. En büyükleri İlhan, İstanbul'da ortaokul ve yatılı olarak lise öğrenimini tamamlar. On yedi yaşındayken annesi intihar eder. Üniversiteden mezun olan İlhan, bir inşaat şirketinde mühendis olarak çalışır. Revan'la evlenir. Bu sırada babası ölünce, babasından kalan toprakları satarak "İlşa İnşaat ve Turizm Şirketi"ni kurar ve büyük bir iş adamı olur. Gençliğinden itibaren sosyalizmi benimsemiş olan İlhan, parayı görünce düşünceleri değişmeye başlar. Karısını sürekli aldatır. Elli üç yaşındayken, yirmi dört yaşındaki kapıcı kızı Renginur'la yaşamaya başlar ve bir çocuğu olur. Karısı Revan'dan boşanmak ister. Revan'ın ablası Fikran, İlhan'ın ablasından boşanması halinde servetin ellerinden kaçıp gideceğini düşünerek kiralık katil tutar. İlhan'ın oğlunun birinci yaş günü gecesinde, kiralık katiller İlhan'ı öldürür.

İlhan'ın diğer kardeşlerinden Armağan, üniversite sonrası Fransa'ya gitmiş, profesör olmuş, 1999 seçimlerinde sosyal demokrat bir partiden milletvekili adayı olsa da parti baraj altında kaldığı için seçilememiştir. Armağan, her kadının hayatta bir kez olsun kesinlikle karşılaşmış olduğu itici, ukala, kendini gramla satan, kısaca "sinir" erkek tipinin karanlık duygusal labirentlerinde dolaşmak, bu patolojik tavrın anatomisini yapmak amacıyla tasarlanmıştır. Gülcan, mutsuz bir evlilik hayatı yaşamaktadır. İki oğlundan biri ölünce hayata küsmüş, kendini alkole vermiştir. Bertan ise, sekiz yıl önce intihar ederek ölmüştür.

⁶³ Aral İnci, *Mor*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007

2.1.5.2. Roman Hakkında

İnci Aral'ın beşinci romanı *Mor* ilk olarak Ocak 2003'te Epsilon Yayınları tarafından yayımlanmıştır. 2007 yılından itibaren *Yeni Yalan Zamanlar* üst başlığı altında *Yeşil, Mor, Safran Sarı* adıyla yayımlanan serinin ikinci kitabı olarak Merkez Kitaplar tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Eser, “2004 Orhan Kemal Roman Armağanı” na lâyık görülmüştür.

Romanının yayımlanma tarihi 2003 yılı olsa da, yazar, mezkûr romanı 1980'lerden beri yazmayı planlamıştır:

“Aslında ‘Mor’ yirmi yıldır benim aklımda bekleyen bir romandı. Bu uzun yıllar boyunca sürekli geliştirdim, olgunlaştı. Fakat tasarladığım haliyle romanın çok fazla politik ve okur için ağır olacağını hissediyordum. Ayrıca 70'lerin ortalarından bu yana, Türkiye'deki değişim sürecini tanıdığım bazı toprak insanları üzerinde gözlemliyordum. Bu süreç 90'ların ortalarında hızlandı ve sonra 2000'lere doğru hemen hemen tamamlandı.”⁶⁴

Yazarın kitaba bu ismi vermesi de mor rengin belirli bir işleve sahip olmasıdır:

“Feministlerin rengi eflatun. Ben de erkeklerin, bütün bu erkeklik ideolojisi içinde, itilmiş, kakılmış olduğunu düşündüğüm için eflatunun biraz koyusunu, moru seçtim. Bir de kitapta bir mor duygusu hâkim. Kadın-erkek ilişkilerin, saklanmaların, gizlenmelerin, kendisi olmaktan korkmaların yarattığı karşılıklı bir bunalım var. Her şey boğucu. Ruh hastalıklarıyla ilgili simge bir renk ayrıca mor.”⁶⁵

Yirmi dört saatlik bir zaman diliminde geçen romanın arka fonunda Türkiye'nin 1960'lardan itibaren değişen sosyal yapısı anlatılır. Ahlakî değerlerdeki bozulma, göçler, iletişimsizlik vs.:

“(...) yazarın merceğinden kırılan ilişkilerin karakteristiği ilişkisizlik ya da iletişimsizliktir aslında. İletişim çağındaki bu iletişimsizlik, teknoloji ile bireysel hayatlar arasındaki uyumsuzluğu sergilemesiyle de önemlidir. Yanlış

⁶⁴ Atılğan Ş., “Bir Geçiş Sürecinde İnsanımızın Çaresizlik Romanıdır *Mor*”, s. 48.

⁶⁵ Arman A., “İnci Aral'la Söyleşi: Erkeklerle Acıyorum, çünkü Kadınlar Onları Mahvediyor”, s. 12

anlaşılabilir belki, hemen ekleyeyim; İnci Aral'ın insanları sevgi ya da aşk yoksunluğundan değil, bu tarihsel/toplumsal konjonktürün getirdiği sorunların, tüketim kültürünün, kendilerini çevreleyen geleneksel ahlak ve değerlerin üstesinden gelemedikleri için düşerler iletişimsizliğe. Sorunun en yakıcı biçimde yaşandığı kurum ise evliliklerdir..!”⁶⁶

Romanın önemli yanlarından biri de, İnci Aral'a ilk kitabından itibaren “sürekli kadınları anlatıyor” eleştirilerine cevap niteliğinde olmasıdır. *Mor*'dan önce yayımlanan YYZ'nin kahramanı Nedim iken, bu eserde de kahraman bir başka erkek, İlhan Sacit'tir. Çünkü Aral, erkekleri anlama çabası içindedir:

“(…) Erkeğin genel tanımı içinde beni rahatsız eden bazı kaba, saba çizgiler vardı. Erkeklerin doğuştan kötü, doğuştan acımasız, doğuştan şiddete eğilimli oldukları palavralarına inanmıyorum. Yapılmış, kurulmuş bir şey bu. Kitapta da bunu söylüyorum. ‘Ey erkek milleti! Açın gözünüzü. Siz aslında böyle değilsiniz. Sizi anneniz böyle yapıyor, bu toplum, arkadaşlarınız, çevreniz böyle yapıyor. Ve bilin ki, köşeye sıkıştınız. Kadınlar artık sizin gibi erkek istemiyor...’⁶⁷

Bunların yanı sıra *Mor*, yazarın başkahraman olarak erkekleri seçmiş olsa da en önemli kadın sorunlarına ışık tuttuğu bir romandır.

2.1.5.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Renginur

Revan

Fikran

Gülcan

⁶⁶ www.pandora.com (24.10.2006)

⁶⁷ Arman, “İnci Aral’la Söyleşi: Erkeklerle Acıyorum, çünkü Kadınlar Onları Mahvediyor ”, s. 12.

Figen

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Sevda Hanım

Fatmuş

Mathilde

(Ayten)Temizlikçi Kadın

Melike Eda

Sinan'ın Karısı

Oya

Adviye

Gülizar

Belgin

Kumru

Revan'ın Annesi

Filiz

Çingene Firdevs

Nezahat

Perizat

Sabiha (Hizmetçi Kız)

Belma

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Renginur

Romanın başkahramanı İlhan Sacit'in sevgilisidir. Ancak İlhan'la ilişkisi çok ciddidir ve bir çocukları bile olmuştur. İlhan Revan'dan bir türlü boşanamadığı için evlenememişlerdir.

Renginur kapıcı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.

“1975'te, İzmir'de bir apartmanın kapıcı dairesinde doğmuştu. Anası babası onun doğumundan iki yıl önce Elazığ'a bağlı Karakoçan'ın bir köyünden göçmüşlerdi.”(s.136)

Renginur'un İzmir'deki Adem dayısı, yeni evli olan annesi ve babasını İzmir'e çağırması, onlara kendisinin market açtığı apartmanda bir kapıcılık işi ayarlamıştır. Renginur, bu bodrum katındaki kapıcı dairesinde büyümüştür. Kendinden iki yaş küçük Belgin adında bir de kız kardeşi vardır. Renginur'un anne ve babası Kürt'tür. Sadece çocukların duymasını istemedikleri bir konu olduğunda Kürtçe konuşurlar. Bu yüzden Renginur'la kardeşi birkaç kelime dışında Kürtçe bilmez.

Renginur kapıcı çocuğu olmanın bütün sıkıntılarını çocukluk dönemlerinde yaşar.

“Renginur, kardeşiyle birlikte, kendi kendine büyüdü, çevredeki varlıklı aile çocuklarının gittiği bir ilkokulda, kapıcı ocuklarının kaçınılmaz yazgısı olan her türlü itilip kakılmayı, özlemi ve ezikliği yaşayarak okudu. Yağmur yediği için eğrilip bükülmüş formika, eski bir balkon masasında, kurşunkalemlerinin tepelerini dişyerek ev ödevlerini yaptı, cansız sözcüklerle dolu ders kitaplarını gerektiği gibi ezberledi, düşsel rakamlarla defterler doldurdu. Hayat bilgisini daha ok sokaktan ve üstlerindeki katlardan öğrenerek çabucak, bir duvar takvimi gibi dürülmüş beş yıl geçirdi.”(s137)

Renginur'un ortaokula geçtiği yıllarda aynı sokakta, daha lüks bir apartmanın bodrum katına sevinerek taşınırlar. Ortaokuldan sonra Renginur, liseye devam eder.

Lise yıllarında kötü giysilerin içinde bile dikkat çekecek kadar güzeldir. İlhan'la evlendikten sonra Armağan onun fiziksel özelliklerini şöyle anlatır:

“Pembe, yumuşacık bir ağzı, çok güzel dişleri, ıhlamur yeşili irice, hafif çekik gözleri ve hareketli incecik elleri vardı. Boyasızdı. Kumral saçlarını küçük kadifemsi kulaklarını açıkta bırakacak biçimde, gelişigüzel arkada toplamıştı. Bedeni esnek, ince ama dolgundu.” (s.82)

Renginur, liseyi bitirdikten sonra turizm ve otelcilik okur. Okuldan sonra üç yıl otellerde turist rehberliği yapar. Bir sürü insanın kaprislerini çeker, dar ranzalı odalarda sabahlar. İlk cinsel tecrübesini bu otel odalarında, Yüksel adındaki sınıf arkadaşıyla acı bir şekilde edinir. İlhan Sacit'le tanıştığında, bir turizm şirketi görevlisidir. Bir akşam oteldeki partide dans ederken İlhan'ın dikkatini çekmiş sonra da onun iş teklifine evet diyerek İlhan'la çalışmaya başlamıştır. Zamanla aralarındaki yakınlık artar ve İlhan tamamıyla Renginur'u yanına alır.

Birkaç yıl sonra bir oğlu olur Renginur'un, Yalım. Bu çocuk artık İlhan Sacit'le ömür boyu birlikte olacağını bir göstergesidir. Hala İlhan'la evlenememiştir. Ama Yalım'ın ilk doğum günü partisi bu birlikteliğin resmen ilanı gibidir. Pek çok hazırlık yapılır. Renginur o akşam gelin gibi görünmek için şık, krem rengi bir elbise giyer. Fakat hiçbir şey beklenildiği gibi olmaz. O akşam İlhan Sacit vurularak ölür.

Renginur'u Mor romanının dışında *Yeni Yalan Zamanlar* serisinin son romanı olan *Safran Sarı*'da da kısaca görürüz. Yazar okuyucunun zihnindeki “Renginur'a ne oldu?” sorusunu bu kitapta yanıtlar. Tesadüfen Melike Eda'nın takı dükkanına gelen Renginur, İlhan Sacit'ten sonra deri işiyle uğraşan bir adamla evlenmiştir.

Revan

Romanın başkahramanı İlhan Sacit'in karısıdır. Roman boyunca İlhan Sacit, Revan'dan boşanmaya çalışır ama Revan, Kız kardeşi Fikran'ın akıl vermesiyle daha çok nafaka alabilmek için bir türlü İlhan Sacit'in yakasını bırakmaz.

Revan, Amasya’da büyümüş, sonra da babasının işi dolayısıyla İstanbul’a yerleşmiştir. İlhan Sacit’le 1972 yılında tanışmışlardır.

“İlhan Sacit’le, onun genç bir mühendis olarak çalıştığı büyük bir inşaat şirketine telefon santral görevlisi olarak girdiğinde, 1972 kışında tanışmışlardı. Revan babasının görevi nedeniyle buldukları ilde kız enstitüsünü bitirmiş, İstanbul’a göçtükten sonraki üç yıl boyunca evde, mahalle terzisi olan annesine yardım ederek vakit geçirmişti. Şirkete, uzak bir akrabanın yardımıyla yerleştirilmişti. Hem paraya ihtiyaçları vardı, hem de çalışma hayatının alt sınıftan bir kızın daha iyi bir evlilik yapma şansını artıracaklarını düşünüyorlardı.”(s.58)

Bu yıllarda Maltepe’de daracık bir evde ailesiyle oturan Revan, sürekli sigara içen babasından, astımı olan hasta annesinden, evin her yanına dağılmış kumaş ve iplik parçalarından bunalmıştır. Yaşadığı ortamdan dolayı bahtsız olduğunu düşünür. Bu ortamdan kaçıp kurtulmak ister.

“Revan akşamları eve dönmek istemez, büro kapanana kadar kendine bir yağın iş uydurarak kalemde oyalanır, yemeği bir elma, bir kase yoğurt ya da bir dilim ekmekle geçiştirerek uzak semtleri dolaşan en son servisi beklerdi. Yol uzun sürer, Revan uyur uyanır, hayallere dalardı.” (s.59)

Gençliğe ilk adım attığı yıllarda hayatındaki tüm olumsuzluklara rağmen Revan, filmlerdeki romantik ve mutlu evliliklerin gerçek olabileceğini düşünür. O yıllarda ilgi duyduğu tek erkek komşularının lisede okuyan, dağınık saçlı sivilceli oğludur. Fakat bu oğlan Revan’ı hiç fark etmez. Erkeklere karşı kendini göstermede zorlanan Revan, çok gururludur. Küçük düşmekten, alay edilmekten hep korkar. Halbuki fiziksel olarak çok güzel olmasa da dikkat çekici bir kızdır. Revan’ın fiziksel özellikleri romanda şöyle anlatılır:

“Revan annesine çekmişti. Pek güzel olmamakla birlikte dikkat çekici bir kızdı. Omuzlarına dökülen düz siyah saçlar, uzunca bir yüz, çıkık elmacık kemikleri, renkli, diri, ince sayılacak dudaklar, hafif çatık kalınca kaşlar ve dikkatli, yoğun bakışlı iri kahverengi gözler. Bedeni ölçülü, ince ve biçimliydi. Yürüyüşünde, duruşunda ağırbaşlı bir canlılık vardı.” (s.61)

İlhan onu bir akşam büroda tanır. Sonra sık sık santrale uğramaya başlar. Zamanla aralarında gelişen yakınlık İlhan'ın onu yemeğe götürmesiyle pekişir. O sıralar yirmi bir yaşında olan Revan'a İlhan kendisi gibi temiz bir aile kızıyla evlenmek istediğini söyler.

Bir süre sonra Revan'la İlhan evlenirler. Evlenmeden önce başarısızlıkla sonuçlanan ilk cinsel deneyimleri evlendikten sonra da çok renkli olmaz. Revan kendini hep kötü, baştan savılmış hisseder.

“ İlhan'la ilk birkaç yıldan sonra giderek seyrekleşip yavanlaşan, kısa, yalınkat, alışıldık cinsel yakınlaşma anlarında bazen, eski, köhnemiş bir merdivenden gıcirtularla ağır ağır yukarı çıktığını ve birden aşağı yuvarlandığını görürdü Revan.” (s.74)

Bu durum Revan'ın evlilik hayatı boyunca kendini istediği gibi ifade edememesine sebep olacaktır. Ayrıca çok istediği halde Revan'ın bir türlü çocuğu olmamıştır.

“Revan ona bir çocuk verememişti. İstemişti kuşkusuz. Tedavi görmüş, acı çekmiş, hayatını karartan umutsuzluklara kapılmıştı. Ama hiçbir tıbbi engel olmamasına karşın bazı çiftlerin çocuk sahibi olmadıklarını söylemişti doktorlar.” (s.37)

Revan içindeki bu boşluğu gerekli gereksiz alış verişlerle, tam olarak devam etmediği kurslarla doldurmaya çalışacaktır. Ama bunların hiç biri işe yaramaz. Kırk sekiz yaşına geldiğinde ise içinde bir çok pişmanlıkla artık pörsümüş olan bedenini daha yakışıklı, genç başka erkeklerle doyurmayı hayal edecektir. İlhan'dan alacağı paralarla bir güzellik merkezine gidip kendi görünüşünde son moda değişiklikler yapmayı istemektedir.

Revan, İlhan Sacit'le yaptığı mücadelede kız kardeşi Fikran'ın hep desteğini almıştır. Son olarak ise Fikran'ın tuttuğu tetikçiyi öğrenmiş, vicdanı el vermese de buna razı olmuştur.

Fikran

Revan'ın kız kardeşidir. Genç yaşta bir kızıyla dul kalmıştır. Kocasını Mecit, İlhan'ın inşaatlarından birinde çalışmaktadır ve bir gün sarhoşken elektriğe kapılıp ölür. Aslında kocasının ölümü Fikran için bir kurtuluş olmuştur. Çünkü Mecit, hem doğru dürüst para kazanamıyor, hem de Fikran'ın deterjan pazarlama işinden kazandıklarını da elinden alıyordu.

Kocasını öldürdü Fikran, Revan'ın Kalamışta'ki evine taşınır. Şirketten aldığı tazminatla da küçük bir iş kurar. *“Fikran, şirketten aldığı tazminatla küçük bir dükkan alıp çorapçı açmış, bir yıla kalmadan da batırmıştı.”*(s.53) Revan'la İlhan, sürekli ona destek olur. Kızı Kumru'yu özel okullarda okutup, üniversite için Amerika'ya gönderirler. Fakat Revan'la İlhan'ın arası açılınca İlhan bütün para yardımlarını keser. Bu yüzden, biraz da kendi menfaati için Fikran, İlhan'ın Revan'dan boşanmaması için elinden geleni yapar.

Aslında gizliden gizliye İlhan'a karşı bir hayranlık vardır Fikran'da. Fiziksel anlamda çok güzel değildir. Babası gibi iri yapılı, biraz da kiloludur. Bu yüzden erkekler konusunda seçici davranmıyordu.

“Fizik yapısından ötürü seçme şansı olmadığı yolunda içgüdüsel bir sezgiye de sahipti belki. Önce bir terzi çırağı, ardından evli bir garsonla gezmiş, ikisi de çarçabuk başlarından savmışlardı onu.”(s.60)

Hatta Armağan'ın İlhan'lara geldiği bir gece odasına fütursuzca dalarak ona aşık olduğunu söylemiş, Armağan ise bu kadından korkmuştur. Son olarak ise araba almak için gittiği bir galeride Ramazan'la tanışır. Sonra bir otelde buluşup yemek yerler ve Fikran asıl niyetini açıklar:

“Açık konuşalım, benim bir erkeğe ihtiyacım var, seni beğendim. Yaşıtın değilim ama istenmeyecek bir kadın da değilim sanıyorum. Seni maddi manevi memnun edebilirim. Fedakarlıktan kaçınmam. Yalnız senin gönlünün de buna yatması gerekir. Evli misin?”(s.276)

Bu anlaşmanın üzerine Ramazan'la sık sık bir araya gelmeye başlayan Fikran Revan'ın durumunu ve İlhan Sacit'i anlatmıştır ona. Birlikte bir plan yaparlar ve İlhan'ı öldürmeye karar verirler. Fikran bu fikrinden Revan'a da bahseder fakat Revan onu pek ciddiye almaz. Sonunda Ramazan'ın adamları İlhan Sacit'i öldürür.

Gülcan

İlhan Sacit'in kız kardeşidir. Romandaki kadın kahramanlar arasında hayatında en çok sıkıntı çekmiş olanı Gülcan'dır.

“Yaşının ilk kez çift rakamlı sayılarla yazılmaya başlandığı yıllarda belirmiş olan terslikler yönlendirmişti hayatını. Ama belki de ta baştan, hayat yoluna bozuk işaret lambaları gibi yerleştirilmiş korkunç bir alın yazıyla doğmuştu.” (s.159)

Gülcan annesi öldüğünde on iki yaşındadır. Annesi ölümünden bir gece önce Gülcan'ın yanına gelmiş, ona ayakkabılarının nerde olduğunu sormuştur. Bu durumda bir gariplik sezen Gülcan o geceyi hayatı boyunca unutmaz. Annesine karşı içinde derin bir sevgi vardır.

Daha o yaşta evin bütün sorumluluklarını Gülcan yüklenmiştir.

“On iki yaşındayken eve, mutfağa, ailenin soğuk hapisanesine kapatılmış, geleceği bakımından güzel, becerikli, namuslu, uysal bir kasaba kızı olması yeterli sayılmıştı. Annesinin acıklı ölümü ise bir başka yalnızlığa düşürmüştü Gülcan'ı” (s.178)

Evin iki büyük oğlu yatılı olarak başka şehirlerde okumaktadırlar. Bertan ise henüz küçüktür ve Gülcan onu çocuğu gibi sever, büyütür.

Gençlik döneminde filmlerde, dergilerde gördüğü hayatlara imrenir Gülcan.

“O durumdaki bir kız, evinin karşısındaki taksi durağından ikide bir saçını düzelterek kendisini gözleyen bir şoföre vurulmaktan başka ne yapabiliirdi?” (s182)

Taksi şoförü Attila'ya vurulduğunda on yedi yaşında, tertemiz, güzel bir kızdır. Attila ise otuzuna gelmiş, orda burada karı-kız peşinde sürtmüş, uslansın diye altına bir araba çekilmiş ince clark bıyıklı, yan bakışlı, yumurta topuklu bir

yakışıklıdır. Gülcan, Attila'yı beğense de onunla pek konuşmaz. Ama Attila, kasabada Gülcan'la seviştiğine dair bir dedikodu çıkarır. Gülcan'ın babası bu duruma çok kızar ama bir yıl sonra bu evliliğe razı olur. Gülcan'sa hem evden kurtulmak için hem de gerçekleşmesi zor olduğundan bir inatla pekiştiği için bu evliliği ısrarla ister.

“Gündelikçi bir terziye kaba dikişini yaptırdıktan sonra, Gülcan kendisi süsledi gelinliğini. Göğüs kısmına, tül duvağına inciler, kurdelalar işledi. Attila'ya duyduğu özlemin, birine ait olmayı bekleyişin kumaşa akan pırıltılı taşkınlığıydı bu çaba. Çeyizi hazırlandı. Evi döşendi. Attila'nın ailesinin kasabadaki iki katlı evlerinin üst katında oturacaklarına karar verildi, kiracı çıkarıldı.

Nikah ve düğün, Gülcan'ın on dokuz yaşından iki gün aldığı, 15 Haziran 1972 gecesi belediye salonunda yapıldı.” (s.185)

Gülcan, o kadar güzel bir gelindir ki hiç kimse onu o kara kuru, bıçkın Attila'ya layık göremez. Zaten Attila da kendinden bekleneni yaparak daha ilk gecede Gülcan'ın nefretini kazanır. Çünkü gerdek gecesinde Gülcan'ın evlilik ve cinsellikle ilgili bütün iyimserliğini kaba çevirerek ona tecavüz etmiş ve onu dövmüştür.

Evliliğinin ikinci yılında Gülcan'ın bir oğlu olur, Sinan. Aynı yıl babasını kaybeder. Bu olaylar üstüne Gülcan, bunalıma girer. Bebeği emzirmek, onunla ilgilenmek istemez, çok zayıflar, güçsüz kalır. Doktora götürürler. Doktor hava almasını, gezmesini tavsiye eder. Bunalımı biraz geçse de kardeşi Bertan'ın intihar ederek ölmesi onu bir daha sarsar. Çocuğu gibi sevdiği Bertan, bir tefecinin kızıyla evlenir ve kayınpederine borçlu kalıp her şeyini kaybedince kendini asar. Aynı günlerde bu kadar acının üzerine Gülcan, sürekli kocasından dayak da yemektedir.

Bütün bu kayıpların yanı sıra Gülcan'ı asıl yıkan şey oğlu Sinan'ın ölümü olur. Sinan evlendiği gurbetçi kızla Fransa'ya gitmiş, orada kendine bir türlü doğru dürüst bir iş bulamamıştır. Zamanla uyuşturucuya alışmış ve bir gün de uyuşturucudan hayatını kaybetmiştir. Bu olay Gülcan'ı içinden bir türlü çıkamadığı bir depresyona sürükler. Çok fazla içmeye başlar ve alkolik olur. Kocasını Attila'nın tepkisine ise onu balkondan atarak cevap verir. Bu olaydan sonra da evde Attila

hükmünü kaybeder. Gülcan ise hayattan tüm beklentilerini kesmiş, kendini sadece alkole vermiş bir şekilde hayatına devam eder.

Yazarın tüm romanlarındaki kadın kahramanlar göz önünde bulundurulduğunda hayatın bütün acılarının Gülcan'da biriktiğini görürüz. Hem annesini, hem kardeşini, hem çocuğunu kaybetmiş; mutsuz bir evlilik yapmış, tecavüze uğramış, dayak yemiş, kaynana baskısı görmüştür. Fakat bunca acıya rağmen inatla hayatını sürdürür ve intihar etmeyi düşünmez. Sadece sabırla ölümün kapısını çalmasını bekler

Figen

Romanın başkahramanı olan İlhan Sacit'in erkek kardeşi Armağan'ın karısıdır. Özel bir lisede İngilizce öğretmeni ve yöneticidir. Armağan'la ortak bir öğretmen arkadaşın evindeki yemek davetinde tanışırlar. Figen'i ilk gördüğü anı şu şekilde anlatan Armağan'ın sözlerinden onun dış görünüşü hakkında bilgi ediniriz :

“Figen’i konuk olduğu eve girdiği anda gördüğü ilk şeyi anımsadı Armağan. Kumral bir baş. Işıltılı, dalgalı saçlar. Meraklı, gergin, kendinden emin bir yüz. Buğday ten ve canlı, geleceği istermiş gibi tutkuyla bakan açık kestane gözler. İncecik, uyumlu bir beden ve biçimli, uzun bacaklar.” (s.103)

Armağan bu ilk tanışmadan sonra yaklaşık iki ay süren uğraşları sonucu öğretmen arkadaşı aracılığıyla Figen hakkında şunları öğrenir:

“Figen, İngiliz Dili ve Edebiyatı okumuş, daha sonra bir burs kazanarak bir yıl İngiltere’de kalmıştı. Birkaç ay önce yurda dönmüş, İngilizce öğretim yapan büyük bir lisede öğretmen olarak çalışmaya başlamıştı. Sinoplu’ydu. Babası kısa süre önce ölmüştü ve annesi emekli öğretmendi.”(s.103)

Figen çok sıcak bir aile ortamında yetişmiştir. Babası tıp fakültesini bırakıp Sinop'ta bir manifatura dükkanı işletir. Öğretmen olan annesi okuldan arta kalan zamanlarda eşine yardımcı olur. Büyük, bahçeli, zevkle döşenmiş bir evde akrabalarla vakit geçirilir, ziyafet sofralarında şarkılar söylenerek eğlenilirdi. Böyle

bir ortamda büyüyen Figen hayata karşı hep olumlu bakmış, kendine olan güveni daha küçük yaşlardayken geliştirmiştir.

Armağanla tanışmadan önce, İngiltere'deyken Tom adında bir sevgilisi olmuştur. Armağan'la ilk tanıştığı günlerde tanıştığında ise onun insanın fiziksel güzelliğinden çok ruh dünyasının önemli olduğuna dair söylediği sözlerden çok etkilenir.

“Çünkü ilk gençlik yıllarından başlayarak öncelikle istediği, iç zenginliklerinin keşfedilmesi olmuştur. Kendisine ancak dikkatle bakan biri, akıcı, pırıltılı yansımasını, güzel bir kadın olmanın ötesindeki anlamlı kişiliğini sezebilirdi. Gençliğin tazelik ve duruluğu başlangıçta çekici geliyordu erkeklere ama geçici, bel bağlanmayacak bir özellikti bu, Figen sevgide kalıcılığı arıyordu. Seveceği erkek onu fiziği yüzünden değil, zekası, mantığı, sezgileri nedeniyle sevmeliydi.” (s.201)

Nihayetinde Armağan'la Sinop'ta sade bir törenle evlenirler. Armağan'ın içe kapanıklığı evliliklerinin en büyük sorunudur. Çünkü her konuda yük hep Figen'in üzerine binmektedir. Buna rağmen sabırla ve saygısını yitirmeden evliliğini devam ettirmeye çalışır. *“Sevgisini bol bol göstermiş, kocasının hırçınlıklarına, suratsızlıklarına, bencilliklerine anlayışla, sevgiyle katlanmıştı. (s.219)* Fakat yaşı ilerlemeye başladıkça bu tek yönlü gayret onu çok yıpratmış, özverisini yitirmeye başlamıştır. İlk yıllarından sonra gün geçtikçe cinsel hayatları da sıradanlaşmış, nihayetinde ayrı odalarda yatmaya başlamışlardır. Bütün bunlar Figen'i hayal kırıklığına uğratan şeylerdir.

Figen'in yetmiş sekiz'in son aylarında bir kızı olmuştur, Filiz. İyi bir anne olamadığını düşünür. *“Oysa ne kadar çok istemişti anne olmayı ve ne çok sevmişti kızını. Ama çok işi vardı.” (s.225)* Çocukların gelişimini doğal akışına bırakmak gerektiğini düşünür ve aşırı düşkünlükle çocuk büyötmeye karşı çıkar. Armağan'sa kızını hep şımartır. Bunun bir sonucu olarak üniversite yıllarına gelen Filiz erkek arkadaşıyla ev tutarak başka bir yere taşınır.

Figen Armağan'la evliliğini sürekli sorgular. Onu sevmektedir ama artık idare etmekten bıkmıştır. Armağan'ın onu bir asistan kızla kısa bir süreliğine aldatmasını kaldıramaz ve boşanmayı düşünür.

“Armağan'ın geçici aşkı ne olursa olsun bir çok bakımdan aralarındaki içtenliğin büsbütün bitişi olmuştu. Birkaç ay sonra Figen ilk kez boşanmayı düşünmüş ama bunca yıl bekleyip dayandıktan sonra evini dağıtmayı göze alamamıştı.” (s.225)

Yıllar sonra, artık olgun bir yaşa girdiğinde, kendisi de Armağan'ı genç bir tiyatro oyuncusu olan Tamer'le aldatmıştır. Üstelik sadece cinsel duygularını tatmin amacı taşıyan bir ilişkidir bu. Fakat Figen kendini çok alçalmış bulur ve bir daha böyle bir şeye kalkışmaz.

Figen'i son olarak, İlhan Sacit'in otelinde görürüz. Armağan'la bir süredir ayrı yaşamaktadırlar. Armağan onu yeniden gördüğünde özlemiş olduğunu hisseder. Özellikle Figen'le İlhan Sacit'in sohbet ettikleri sırada Figen hakkında şunları düşünür :

“İlhan'ın uzun uzun, ciddiyetle söyleşmekten zevk aldığı tek kadın belki de Figen'di. Bir araya geldiklerinde – ki pek de sık olmazdı bu- sanattan, kitaplardan, filmlerden konuşurlar, daha çok da Figen anlatırdı. İlhan ilgiyle dinlerdi onu.” (s.89)

Böyle zamanlarda Armağan'ın Figen'e hayranlığı daha da artar. Otelde geçirdiği bu zaman dilimi Figen'in fiziğine daha çok özen gösterdiği bir dönemdir. Çünkü artık vücudu yaşlanmaya başlamıştır. Ancak Figen hala güzeldir ve bikini giyecek kadar cesurdur.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Sevda Hanım

Figen'in annesidir. Armağan'la Figen evlenmek için Sinop'a gittiklerinde onlara ilk kocası, Figen'in babası, Hamdi Bey'le evlilik hikâyesini anlatır.

“Figen’i babası, evlendiklerinde kırk yaşına yakınmış. Gençlik yıllarında evlendiği ilk karısı iki yıl içinde ve çok genç yaşta kalp romatizmasından ölüncce, Hamdi Bey uzun yıllar bekar hayatı yaşamış, bir daha evlenmeye yanaşmamış. Sonra bir gün dükkana kumaş almak için gelen Sevda’yu – bu sarışın, içlerinde kahve benekçikler uçuşan sarı ela gözlü, uzun bacaklı, sağlam yapılı damızlık genç kızı-görüp çok beğenmiş. Sorup soruşturunca da ortaokula yeni atanan Türkçe öğretmeni olduğunu öğrenmiş. Sevda, yaşlı bir kadının evinin alt katını kiralamışmış o günlerde. Bir somya, bir soba, masa sandalye, duman rengi, çini mavisi gözlü bir kediyle kendi başına yaşıyormuş. Erken ölmüş ana babası. Ankara’da akrabalarının yanında büyümüş, yatılı okullarda okumuş.” (s.209)

Sevda Hanım neşeli, becerikli, evcil bir kadındır. Figen’in Armağan’la evliliğini çok iyi karşılar. Güzel bir sesi vardır. Kocasını Hamdi Bey’le çok keyifli günler geçirirler. Ancak Hamdi Bey, Figen lise sondayken kalp krizi geçirerek ölür. Bu duruma çok üzülen Sevda Hanım yalnızlığa ancak birkaç yıl dayanabilir. Sonra da ikinci evliliğini emekli banka müdürü Ferit Bey’le yapar.

Fatmuş Hanım

Renginur’un annesidir. İzmir’de kocası kapıcılık yaparken o da evlere temizliğe gider. Bir ara üst katlarında zengin bir aileni çocuklarına bakmaya başlar. Orada görgüsünü artırır.

“Fatmuş, öğrenmeye açık, sevecen, zeki bir kadındı. Günler görmüş, ama nasıl olduysa sonradan yoksul düşmüş insanlara özgü, içten, kökenden gelen inanılmaz bir ruh inceliğine sahipti. Çalıştığı çevre görgüsünü daha da artırmış, giyimi, davranışları, konuşması değişmişti.” (s.138)

Renginur’un bir çocuğu olunca Fatmuş onun yanına taşınmış, hem çocuğa hem de hasta kocasına bakmaya başlamıştır. Ölüm döşegindeki kocasından ümit kesilince Fatmuş’un oteldeki doktorla samimi tavırlar sergilediği görülür. Üstelik otelde fiziki anlamda da kendini yenilemeye başlamıştır.

“Ne kadar hoş görünüyor, diye düşündü Renginur annesine bakarak. Orta boylu, balık etli, güzel gülüslü bir kadındı. Dünyaya iyilikle bakan canlı, açık yeşil

gözleri vardı. Teni güneşten yanmıştı, hafif pırıltılı ama boyasızdı. Sol yanağındaki gamze yüzüne çocuksu bir hava veriyordu. Siyah kete pantolon ve su yeşili bir tişört giymişti. Renginur, geçen hafta onu otel kuaförüne götürmüş, saçlarını arkası küt, iki yanı yanaklarına dökülecek biçimde kestirip siyaha boyattırmıştı. Çok yakışmıştı. Modern, çekici bir kadın olmuştu. Kırk beş yaşındaydı ama olduğundan genç görünüyordu şimdi.”(s.152)

Renginur’un bu sözlerinden Fatmuş’un fiziksel özelliklerini de anlamak mümkündür.

Mathilde

Armağan’ın Fransa’dayken birlikte olduğu kız arkadaşıdır. Armağan’ı çok sever ve onunla Türkiye’ye gelmek ister. Fakat Armağan’ın kararsızlığı ve korkusu yüzünden ilişkileri biter.

Ayten (Temizlikçi Kadın)

Revan zamanında İlhan Sacit’in villasının temizlikçisidir. Revan’la arası çok iyi olan bu kadını, Renginur gelince konuk villaların temizliğine verirler. Romanda sadece adı geçer.

Melike Eda

İlhan Sacit’in amcasının torunudur. *Yeni Yalan Zamanlar* üçlemesinin ilk kitabı olan *Yeşil*’in başkahramanlarından. İlhan’ın oğlu Yalım’ın doğum gününe gelmiştir. Gecede güzelliğiyle Renginur’u çok etkiler.

Sinan’ın Karısı

Gülcan’ın oğlu Sinan’ın karısıdır. “Biraz cılız, kısa ama sevimli”(s.174)’dir. Sinan’la plajda tanışır. Kuaförlük yapan bu gurbetçi kızla Sinan evlenir ve Fransa’ya gider. Kız orada iyi para kazanır ama Sinan’ın intiharına engel olamaz.

Oya

Bertan'ın karısıdır. “Çok konuşkan, tatlı dilli, canlı, neşeli ir kızdı Oya.”(s.193) Babası Oya'yı Bertan'a vermemek için eve kapatır. Ancak Oya kendini öldürmeye kalkınca evlenirler. Fakat Bertan kayınpederinin baskısı altında ezilince intihar eder ve Oya dul kalır.

Adviye

Renginur'un dayısı Adem'in karısıdır. Durup dururken tesettüre girip dini bir hayat yaşamaya başlar. Adem bu duruma çok kızar ama engel olamaz. Oysa ilk evlendiklerinde Adviye süslü püslü giyinen bir kadındır. Romanın sonunda Adviye sadece Adem'in ağzından kısaca anlatılır.

Gülizar

Renginur'un halasıdır. Ölüm döşegindeki erkek kardeşine bakmak için otele gelir ve orada kalmaya başlar.

Belgin

Renginur'un kız kardeşidir. Sağlık lisesini okuyup hemşire olmuştur. Sadece adı geçer.

Kumru

Fikran'ın kızıdır. Amerika'da üniversite okumaktadır. Sadece adı geçer.

Revan'ın Annesi

Bir mahalle terzisidir. Sadece adı geçer.

Filiz

Armağan'la Figen'in üniversitede okuyan kızlarıdır.

Çingene Firdevs

Sadece adı geçer.

Nezahat

Sadece adı geçer.

Perizat

Sadece adı geçer.

Sabiha (Hizmetçi Kız)

Oteldeki hizmetçilerden biridir. Sadece adı geçer.

Belma

Sadece adı geçer.

2.1.6. TAŞ VE TEN⁶⁸

2.1.6.1. Romanın Özeti

Babası Türk, annesi Alman olan Ulya, kültürel uyumsuzluklar sebebiyle annesi ve babası ayrı olduğu için babasından ve kardeşinden ayrı büyür. 1970’li yıllarda, yirmi yaşlarında iken Almanya’da heykeltıraşlık eğitimi alır. Bu sırada Türkiye’den sığınmacı olarak Almanya’ya giden B. ile tanışır. Tutkulu bir aşk yaşayan Ulya ve B. her şeyi göze alıp evlenirler. 1970’lerin ikinci yarısında iki kahraman Türkiye’ye gelir. Devrimci B. Adana’da gözaltına alınır ve kaybolur. Bu evlilikten bir de çocuğu olan Ulya, kendisini “taş”lara adar. Daha sonra Haluk’la huzur ve güvene dayanan, ölçülü bir beraberlik yaşar. Güzel Sanatlar Fakültesi’nde öğretim üyesi yapan Ulya, bir sergi dolayısıyla Almanya’ya gider ve orada kendisinden on yaş küçük Sina ile tanışır. “Ulya, B. ile canlanıp Haluk’la taşlaşan tenini, cinselliğini bir sergi açılışı için gittiği Almanya’da, bir sonraki kuşağın devrimcilerinden Sina ile yeniden hatırlayacaktır. Hatırlayacaktır; çünkü geçmiş asla ölü değildir.”⁶⁹ Sina’yla dört gün süren yakınlaşmada Ulya, çocuğunun babası, adını bile tam olarak bilmediği B.’yi görür.

2.1.6.2. Roman Hakkında

İnci Aral’ın altıncı romanı *Taş ve Ten*, ilk defa Ocak 2005’te Epsilon Yayınları tarafından “Özel Baskı 4.95 YTL” olarak yayımlanır. Yazarın birçok öykü ve bazı romanlarında karşılaştığımız, öykünün veya romanın yazarın elinden kayıp gitmesini örneklendiren bir roman özelliği gösterir *Taş ve Ten*. Yazılmadan önce bir aşk romanı olarak tasarlanan eser, yazılırken yolunu değiştirir.

“Bu aşk hikâyesinin kurgusu kendiliğinden 12 Mart, 12 Eylül, kayıp insanlar, bütün o çalkantılarla örüldü. Ben yalın bir aşk anlatısı olsun isterken olmadı. Çünkü bir dönemi anlatırken insanı, toplumu derinden etkileyen, yüreklerde yaralar açan olayları es geçerseniz roman kahramanları havada kalıyor, inandırıcılıklarını kaybediyor. Böyle bir

⁶⁸ Aral İnci, *Taş ve Ten*, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2006

⁶⁹ www.kadınca.net (07.02.2006)

ülkede, şu aşk yaşanırken toplum neler yaşıyordu diye düşündüğünüz zaman, korkunç şeyler olduğunu görüyorsunuz. Hep korkunç şeyler oldu bu ülkede. Ne yazık ki bizden sonraki kuşak bunları ya hiç bilmedi ya da hızla unuttu. Bizim içimizden de yaşananları unutanlar oldu ya da unutmuş gibi yapmak gereğini duyanlar çıktı.”⁷⁰

İnci Aral, roman ve öykülerinde genellikle mekân olarak Türkiye’yi seçer. *Taş ve Ten*’de ise mekân olarak Almanya’yı görürüz. Yazar ise bu durumu şu şekilde açıklar:

“Neden Almanya? Bir defa çok sık Almanya’ya gidiyorum, okurlarım bana "Bizimle ilgili hiçbir şey yazmadın," diyorlardı. Bu önemli değil ama. Romanı kurarken romanda işlediğim çok önemli bir tarihsel perspektif var. Daha çok kadın kahramanı oluştururken buna ihtiyacım oldu.”⁷¹

2.1.6.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Ulya

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Peri

Yurtdışına kaçmış batık bankacının karısı

Zengin ve geçkin bir dul

Babaanne

Eva/ Havva (Ulya’nın annesi)

Köylü kadınlar

Deniz

Kocasının döverek sokağa attığı bir kadınla kızı

⁷⁰ Söğüt M., “İnci Aral’la Röportaj: 2000’li Yıllar Beni Hayal Kırıklığına Uğrattı”, s. 43.

⁷¹ www.milliyet.com.tr (11.01.2006)

Mini Etekli Uzun Bacaklı Genç Bir Kadın

Ingrid

Güzel Genç Bir Kadın

Nigar

Yadigar Hanım

Telefon kulübesindeki genç kız

Meral

Sanata gönül vermiş kadınlar

Sina'nın yanındaki kadın

Sarışın orta yaşlı kadın

Yanımda oturan kadın

Ufak tefek kadın oyuncu

B'nin Annesi

B'nin Ablaları

Köylü kadın

Leyla

Kadın

Dolunay (Ulya'nın kızı)

Melahat Abla

Sarışın bir kız

Zuhal

Sina'nın karısı

Diyarbakırlı kız

Iris

Sıradan bir Alman kız

Şair Semra Hanım

Hasret

Ulya'nın Anneannesi

Ebe

Haluk'un annesi

Peri'nin annesi

Ulya'nın halası

Sekreter

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Ulya

Romanın başkahramanı olan Ulya bir heykeltıraştır. Hamburg'da açacağı bir resim ve heykel sergisi için Almanya'ya gider. Almanya'da onu evinde misafir eden dernek başkanı ve öğretim görevlisi Sina'yı gençlik yıllarında aşık olup evlendiği adama çok benzetir ve eski günlerini anımsar.

Ulya'nın annesi Eva bir Alman, babası ise bir Türk'tür. Almanya'da doğan Ulya annesiyle babası ayrıldıktan sonra Türkiye'de, babasının yanında kalır. Lise yıllarına kadar sık sık babaannesinin Kızılçam Köyü'ndeki evine gider.

“Altıyla on yaşım arasında unutulmaz anılar biriktirdim buradan. Kır sofrasında ızgara dumanları arasında yediğimiz yemeklerin, turşuların, bahçeden topladığımız keleklerin lezzeti hala damağımda. Köylü kadınların açtığı böreklerin,

taze lorun ve böğürtlenlerin tatları da. O günler benim için, kokular, ağaçlara takılan uçurtmalarımızın hüznü, eşek arılarının vızıltısı, akşam olurken ortaya çıkan ve kör uçan zavallı böceklerle, kamışlar ve minik eflatun çiçekler açan çalılarla kaplı o ürkünç bataklığı biraz da.” (s.19)

Hayatı boyunca burayı çok seven Ulya olgun bir kadın olduğunda buraya yerleşecektir. Liseyi yatılı bir şekilde kolejde okumaya başlayan Ulya hayatla ilgili pek çok deneyimini o yıllarda edinir.

“İlk sigaramı içtiğimde on beş yaşındaydım. O yazın temmuzunu annemin Wiesbaden’deki evinde geçiriyordum. İlk paketi pek de hoşlanmadan üç dört günde bitirdim. Beni etkileyen tütün değil sigara içmenin yarattığı etkiydi. Kendimi başkaldırmış sayıyor, kimse beni bundan vazgeçiremez, bu özgürlüğü elimden alamaz diye düşünüyordum.” (s.69)

Altmışlı yılların ortalarına denk gelen bu yatılı okul yıllarında, babası Ulya’ya aşırı korumacı bir tavırla yaklaşır. Hafta sonu izinlerinde Ulya biraz gecikse babası hemen onu sorgulamaya başlar. Bu tutumun sonucu olarak Ulya babasının yanında kaldığı zamanlarda erkeklerden hep uzak durur. Fakat tatillerini geçirmek için gittiği annesinin yanında tam tersi bir davranış vardır.

“Almanya’da yaşayan annem ise bir başka dünyayı tanımama arazi oluyordu. Onun bulunduğu toplumdaki anlayış, genç bir kızın erkeklerle ilgili bilgi ve kurallarını kendi deneyimleriyle edinmesi yolundaydı. Annemin tutumu ise bu genel kavrayışa uygun olmakla birlikte kayıtsızlık da içeriyordu. İlk kez onun yanında kalırken bir erkekle dansa gittim, sinemada el ele oturdum ve öpüştüm ama ona aşık olmadım. Bir insana dokunabilme, dokunulmaya izin verme ve kaçamak yapmanın ne olduğunu Almanya’da öğrendim.” (s.70)

Ulya ilk cinsel deneyimini de bu yıllarda, on yedi yaşında, sırf merak yüzünden yaşar. Çok da başarılı olamayan bu deneyimden sonra Ulya uzun süreli bir ilişkiye girmemiştir.

Kolej yıllarında büyük bir hırsla yüksek başarılar elde eder Ulya. Bunda annesinden öç alma isteği öne çıkar. İçinde dolduramadığı bir boşluk vardır. Üniversiteyi ise Berlin’de okur.

“Yirmi bir yaşındayım. Berlin’de, üniversite öğrencisiyim. Bir yıl Alman dili okuduktan sonra sıkıldım. Yeniden sınava girerek sanat eğitimi görmeye başladım. Babamdan yardım alıyorum ve paralı bir yurttta, özel bir odada kalıyorum.”(s.81)

O zamana dek erkeklerden hep uzak duran Ulya, bir yaz tatili sonrası, İstanbul’dan Almanya’ya dönüş treninde “B” ile tanışır.

Romanın çoğunda “B” diye bahsedilen kişinin adı Bedir’dir. Ama Bedir bir örgüt üyesidir ve aranmaktadır. Bu yüzden farklı kimlikler kullanmaktadır. Ulya’nın ondan “B” diye bahsetmesinin sebebi budur. Bu tren yolculuğunda Ulya “B” ye aşık olur. Almanya’ya gittiklerinde de görüşmeye devam ederler.

“Yıkanacak yeri olmayan o bodrum katında aylarca kaldı. Sığınmacı olarak oturma izni alabilmesi için birlikte uğraştık. Tanışmamızdan sekiz ay sonra da tek odalı bir daire tuttuk, birlikte kalmaya başladık. Bir hastanede gece bakıcılığı bulmuş, dil okuluna yazılmıştı.” (s.88)

Ulya’nın “B” ile ilişkisi üç yıl sürer. 1975 yılının sonbaharında Ulya’nın yüksek lisansı biter ve Türkiye’deki birkaç kurumla yaptığı yazışmalardan olumlu yanıtlar alır. Bahar aylarında Türkiye’ye dönmeye karar verir. Bu arada hayatını düzene koymak adına “B” ile Almanya’da sade bir nikah kıyarak evlenir. Ulya “B” den ailesine bahsettiğinde babası pek sıcak karşılamaz. Ama yine de kızının tercihine saygı duyar ve “B” in de Türkiye’ye dönebilmesi için hukuki bir araştırma yapar. Ulya ile Haluk bu dönemde tanışırlar. Haluk yasal açıdan Ulya’ya yardımcı olan bir avukattır. Aynı günlerde Ulya hamile olduğunu fark eder. Kızılçam’a babaannesinin yanına yerleşir ve “B” yi orada beklemeye karar verir.

Yasal durumundan dolayı “B” bir türlü Ulya’nın yanına gelemez. Ulya çocuğunu köyde, babaannesinin evinde doğurur.

“Çocuğumu evde doğal yollarla doğurmayı istedim. Bunun birkaç nedeni vardı. Öncelikle her şeyi doğal biçimde yapmayı seviyordum. Yaşadığım ülkede pek çok kadın bebeğini evde doğuruyor ve ortalığı telaşa vermiyordu. İkincisi, “B”nin yasadışı konumuydu. Nedense bu konuda bir terslik olabileceği kaygısı içindeydim.” (s.161)

1977 yılının Ocak ayında Ulya bir kız çocuğu dünyaya getirir. Doğumdan üç gün sonra ise “B” gelir. Çocuğa Dolunay ismini koyar ve kısa bir süre sonra döneceğini söyleyerek gider. Fakat bir daha dönmez.

Ulya uzun süre “B”den haber almaya çalışır. Adana’ya, “B”nin ailesini görmeye gider. Ama oradan da bir haber çıkmaz. Ulya o zaman her şeyin bittiğini anlar. Bu arada Ulya’nın babası kızına ve torununa sahip çıkmış, onları kendi evinin alt katına yerleştirmiştir. Ulya işe gittiği zamanlarda çocuğuyla üvey annesi Nigar ilgilenmektedir.

“Kızımın babamın evinde büyümesine razı oluşum, bir anlamda Dolunay’ın onların çocuğu olmasına izin verişim, dağılmış hayatımı toplarken onun zarar görmesinden duyduğum korku yüzündendi.” (s.224)

O günlerde Ulya’nın en büyük destekçisi Haluk olmuştur. Zamanla Haluk’la Ulya arasında bir ilişki gelişir. “B”den bir daha haber alamayan Ulya artık Haluk’la yaşamaya başlar. Kızı iyice büyümüş, onun sorumluluğunu daha çok babası ve Nigar üstlenmiştir. Ulya Kızılçam köyündeki babaannesinin evinin yerine bir ev yaptırıp oraya yerleşir. Evinin altındaki atölyede ise heykellerini yapar. Haluk’la ilişkisi gitgide monotonlaşınca mesafeli ve saygılı bir biçimde ilişkilerini sürdürme kararı alırlar. Tam da bu günlerde Ulya Almanya’ya bir sergi açmaya gider ve orada Sina ile tanışır. “B”ye çok benzeyen bu adama orada bulunduğu dört gün içinde aşkla bakan Ulya son gece Sina’ya hem “B”yi, hem de geçmişini anlatır. Aralarında oluşan bu sıcaklığa kendini çok kaptıran Ulya Türkiye’ye döndüğünde Sina’dan uzun süre mektup bekler. Ama yazdıklarına hiç cevap bulamaz. Sina’nın postadaki gecikmeden dolayı eline çok geç ulaşan mektubunu aldığı anda ise ona karşı hissettiklerinin hepsi çoktan yok olup gitmiştir.

Romanda Ulya'nın fiziksel özelliklerinden detaylı bir şekilde bahsedilmez. Ancak şu şekilde anlatılır:

“Orta yaşlı, sarışın, hala güzel sayılabilir, dinleyicileri hayal kırıklığına uğratmayacak ölçüde kendinden emin bir kadın. İzleyicileri iyi gözlüyor. Konuşması tek düze ve sıkıcı değil. Hava bira ağırlaştığında ellerini kullanarak ve sözcüklerle oynayıp küçük şakalar yaparak ilgiyi canlandırmayı başarıyor.” (s.138)

Bu tasvirlerin yanı sıra romanın birkaç yerinde Ulya'nın annesine benzeyişi ve mavi gözlü oluşuyla ilgili cümleler vardır.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Peri

Ulya'nın fakülteden akademisyen arkadaşı Tekin'in yeni sevgilisidir. *“Kırkına yakın ama gösterişli bir kadın. Siyah uzun saçlar, yuvarlak bir yüz, iri siyah gözler, hafif gevşemiş de olsa beyaz bir ten...”*(s.11) Fiziksel görüntüsü bu şekilde anlatılan Peri on sekiz yıl önce katıldığı bir güzellik yarışmasında ‘Türkiye Güzeli’ seçilmiştir. Varlıklı biri değildir. Bu yüzden paragöz Tekin onu biraz aşağılamaktadır. Peri ise Tekin’le bir yuva kurup çocuk sahibi olmak istemektedir. Bunu hep birlikte çıktıkları bir kır gezisinde Ulya’ya anlatır :

“Onu seviyorum. Ama neden bilmem o bana kötü davranıyor. Az önce evlendiğimizde çocuk istemediğini söyledi. Şoke oldum! Çünkü ben aslında çocuk sahibi olabilmek için evleniyorum. Bu son şansım.” (s.13)

Tekin'in tek derdi paradır. Peri'nin oturduğu evin kira olduğunu öğrenince ona daha da kötü davranmaya başlar.Ulya'lara gittikleri günün akşamında yemekten sonra çok içen Tekin sonunda sarhoş kafayla Peri'yi yerden yere vurarak onunla asla evlenmeyeceğini söyler. Ağlayarak dışarıya çıkan Peri'yi Ulya ile Haluk teselli eder. Gecenin sonunda Haluk Peri'yi evine bırakır.

Ulya'nın Almanya'da olduğu süreçte Peri ile Haluk iyice yakınlaşırlar ve evlenmeye karar verirler. Haluk bu kararını Ulya'ya Almanya'dan döndükten sonra açıklar.

Yurtdışına Kaçmış Batık Bankacının Karısı

Tekin'in karısından boşandıktan sonra büyük bir aşk yaşadığı sevgilisidir. Tekin bu kadının kocasından ayrılıp onunla evlenmesini bekler. Fakat kadın onunla evlenmez. *“Patates çuvalı gibi güdük, boş kafalı bu kadın, dönemin ruhuna uygun olarak Tekin'in birden bire kapıldığı sınıf atlama özlemlerini yüzde yüz karşılayan bir tipti.”* (s.10) Tekin'e pahalı hediyeler alarak onu şımartan bu kadına Tekin de güzel tablolar hediye eder. Fakat kadın resimden hiç anlamamaktadır. Bir müddet sonra Tekin'le büyük kavgalar ederler ve Tekin bu kadından ayrılır.

Zengin ve Geçkin Bir Dul

Tekin'in sırf parası için ilişki kurduğu ve borçlarını ödedikten sonra da bıraktığı kadındır. Sadece adı geçer.

Babaanne

Ulya'nın babaannesidir. Kızılçam Köyü'nde iki katlı küçük bir çiftlik evinde yaşar. Ulya babaannesini çok sever. “B” den ayrılıp Türkiye'ye dönünce onun yanında kalır. Çocuğunun doğumunda yine yanında babaanesi vardır.

Fakat Ulya'nın annesi Eva'nın babaanneyle arası hiç iyi değildir. Babaanne genç yaşta bir sürü sıkıntıyla boğuşmaktadır.

“Babaanne rüzgar üfüren kapılar, mevsimlik işçiler ve ürünü ağacında kapatan kabzımallardan yakınıyor. İktidarını yitirmiş, mülkünün çoğunu elden çıkarmış ölü bir kocanın, karısına bıraktığı sorumluluğu denetleyen ruhu çekilmiş evden artık. Kadıncağz çocuklarından ilgi bekliyor. Oysa halamın kocası veremle boğuşuyor ve iki küçük çocuğu var. Babamsa çok çalışıyor.” (s.73)

Ulya'nın babaanesi zeki ve güçlü bir kadındır. Yıllar sonra Ulya onun yanına geldiğinde çok yaşlı olmasına rağmen ona kucak açmış ve onunla çok iyi ilgilenmiştir. Ulya babaannesinin ölümüne çok üzülür. Ve gömülmeden önce son kez onu görerek saçlarını, kollarını okşar.

Eva/ Havva

Ulya'nın annesidir. Almandır. Sarışın, gök mavisi gözleri olan bu kadını Ulya otuz yaşlarındaki görüntüsüyle anlatır:

“Bendeki bir resminde olduğu gibi görüyorum onu. Daracık kısa kollu keten tayyörü, geniş kenarlı hasır şapkası, kedi gözü gözlükleri ve yüksek topuklu ayakkabılarıyla taş bir evin giriş basamaklarında durup poz vermiş ince bir kadın. Saman sarısı saçları kızgın maşayla bükülüp iri bir bukle halinde alınının sol yanına bırakılmış. Ağzı masum ve hafifçe arsız. Dudakları çok öpülmekten hırpalanmış. Teni beyaz, ışıltılı, doyumsuz, tam bir giz, karanlık bölge. O sıralar otuz yaşında...”(s.63)

Ulya'nın babasıyla Almanya'da tanışan Eva on üç yaşındayken ailesini savaşta kaybetmiştir. Bir çocuk yurdunda uzun süre kalmıştır. On dokuz yaşında, hayatın tüm zorluklarına rağmen okumaya çalışırken Ulya'nın babasıyla tanışır. Birbirlerine çok bağlanırlar ve iki yıl sonra beraber Türkiye'ye dönerler. Evlendikten sonra adını Havva olarak değiştirir ama kocası ona Eva demeye devam eder.

Derdini anlatacak kadar Türkçe öğrenen Eva evliliğinden bir yıl sonra Ulya'yı doğurur. Artık hayat zorlaşmaya başlamıştır.

“Başlangıçta her şey zor. Annam, nasıl bir serüvene atıldığını anlamaya çalışırken bir yandan heyecanlı, öte yandan yabancı, küçümser bir havayla bakıyor çevresine. Ne ummuştü bilinmez ama hayal kırıklığına düştüğü anlaşılıyor. Evi dar, mutfağı karanlık, eşyası zevksiz, tuvaleti iğrenç, her an sıcak suyu olmayan banyoyu imkansız buluyor. Ama ister istemez alaturka yaşama ayak uydurmaya çalışıyor.”
(s.72)

Ulya'dan üç yıl sonra Deniz doğar. Hayatın koşulları iyice zorlaşınca Eva isyan etmeye başlar. Onun baskısıyla kocası üniversitedeki işinden ayrılarak daha iyi bir maaşla bir fabrikada çalışmaya başlar. Eva ise Alman konsolosluğunda küçük bir iş bulmuştur. Daha iyi bir eve taşınırlar. Çocuklar ve ev işleri için bir hizmetçi, Yedigâr Hanım tutulur. Artık daha rahat bir hayatı vardır.

Eva eğlenmeyi ve kendine bakmayı seven bir fitrattır.

“Annem sinemayı, tiyatroyu, dans etmeyi ve denizi seviyor. İşinde başarılı. Kısa sürede daha iyi bir konuma yükseliyor. Kazandığını kendine harcıyor. Ismarlama tayyörler, ipek bluzlar giyiyor. Güzelliğine, sarışın yabancılığına hayranlıkla baktırmaktan hoşlanıyor ve babamın çevresinde ilgi topluyor.” (s.73)

Köye gittikleri hafta sonlarında çimenlerin üzerinde güneşlenir. Bu yenilenme, hayat standartlarının yükselişi boşanmanın sadece altı yıl daha ertelenmesini sağlayacaktır.

Ulya dokuz yaşındayken babası eve geç gelmeye başlar. İş gezilerine çıkar. Eva onun sekreteriyle ilişkisi olduğunu söyler. Kendisi ise kocasının evde olmadığı bir gece eve bir Cadillac’la döner. Ulya annesini eve bırakan adamın onu öptüğünü görür. O günlerde sürekli huzursuz olan Eva, ülkesine dönmek istediğini söyler. Bir yıl sonrasında da boşanırlar. Eva Deniz’i alıp gider, Ulya ise babasıyla kalır.

Romanda hep havai bir kadın olarak tanıtılan Eva kırk beş yaşlarına geldiğinde bile güzel ve bakımlıdır. Tatillerde kütüphanede çalışan annesinin yanına giden Ulya, onu biraz olgunlaşmış olsa da hala neşeli ve hayat dolu biri olarak bulur. Son olarak annesini ölmeden önce gören Ulya onun zayıfladığını, küçüldüğünü ama hala güzelliğinden emin olarak davrandığını görür.

Köylü Kadınlar

Ulya’nın çocukluk döneminde, Kızılçam köyüne, babaannesinin yanına geldiği zamanlardan hatırladığı, börek açan köylü kadınlardır. Romanda sadece isim olarak geçer.

Deniz

Ulya’nın kız kardeşidir. Ondan üç yaş küçüktür. Annesiyle babası ayrılınca Ulya Türkiye’de babasının yanında, Deniz ise Almanya’da annesinin yanında kalır. İki kardeş ayrı oldukları dönemlerde sık sık mektuplaşırlar. Yaz tatillerinde ise bir araya gelerek hasret giderirler. Ayrı ülkelerde yaşıyor olsalar da birbirlerini çok severler.

“Genç kızlığımızda, ayrı kentlerde okuyor olsak da sık birlikte olma fırsatı buluyorduk. Deniz on sekiz yaşına geldiğinde annemin evinden ayrıldı, kendi başına yaşamaya başladı. Yurtlarda, birkaç arkadaşıyla pansiyonlarda kalmaya başladı. Öğrenciyken bile küçük, geçici işlerde çalışarak harçlığını çıkarmaya çalıştı. Tatillerde bir araya geldiğimizde birlikte vakit geçirmeye, eğlenmeye çalışırdık. Benden farklı olarak erkeklerle çok çabuk ilişki kuruyordu. En uyanıkları bile baştan çıkarmada ustaydı; şapşallar, kalkuyruklar arada bir kendini beğenmiş parlak yakışıklılar. Ayrım yapmadan olta atar, onlarla oynar, eğlenir, umutlandırıp bırakırdı. Dizginleri elinde tutarak elbette. Onda güzellikle çok fazla ilgisi olmayan bir sıcaklık, tanımlanmaz bir doğallık var.” (s.221)

Deniz fizik olarak Ulya’ya benzemez. Bu durumu Ulya şöyle anlatır: “Ben fizik olarak anneme benziyorum ama babam gibi içe kapalıyım. Deniz ise babamdan kumrallığını, pek uzun olmayan boyunu, annemden de yaşama sevincini almış. O daha girişken. Zeka ateşli ışıltularla gözlerinde parlıyor.” (s.66)

Deniz, Hakan’a rastlayıncaya kadar gençliğinin tadını çıkarmıştır. Hakan’ı ise aşkla değil mantıkla sevmiş ve evlenmiştir. Evlendikten sonra Mainz’a yerleşmiş, yaşlılarla ilgilenen bir sosyal kurumda çalışmaya başlamıştır. Ulya Almanya’ya gittiği zamanlarda onda kalır.

Kocasının Döverek Sokağa Attığı Bir Kadınla Kızı

Sina’nın Ulya’dan önce evinde misafir ettiğini söylediği kişilerdir. Sadece adları geçer.

Mini Etekli Uzun Bacaklı Genç Bir Kadın

Ulya ile Sina’nın asansörde karşılaştıkları kadındır. Sadece adı geçer.

Ingrid

Almanya’daki,Ulya’nın resim ve heykellerini sergilediği galerinin yöneticisidir. “Galeri yöneticisi Ingrid, kırk yaşlarında, kumral, saçları jöleli hoş bir kadın.” (s.54) Ulya, başlangıçta Ingrid ile Sina’nın sıcak bir ilişkisi olduğunu düşünür fakat zamanla bu konuda yanıldığını anlar.

Güzel Genç Bir Kadın

Serginin açılışı esnasında galeride Sina'nın etrafındaki kadınlardan biridir. Sadece adı geçer.

Nigar

Ulya'nın üvey annesidir. Emekli bir profesördür. Akli başında olgun bir kadındır. Ulya'nın babasıyla iyi anlaşılır.

“Nigar, iyi bakıyor ona. Anlaşıyor, uyumlu görünüyorlar. Gerçekten sakın, sevimli bir kadın üvey annem. Akıllı da. Kırk beşinde, olgunlaştı, gözlük takıyor artık, ama gözlüksüz daha güzel.” (s127)

Ulya kendi annesinden bile daha çok sever Nigar'ı.

Nigar babasıyla evlendiğinde otuz yaşlarındadır. Çocukları olmamıştır. Nigar içindeki çocuk sevgisini Ulya'nın kızı Dolunay'la tatmin eder. Hatta bir noktada sonra Dolunay'ı kendi kızı gibi sahiplenir. Bu bebeğin sayesinde emeklilik döneminde çocuk kitapları yazmaya başlar ve çok da başarılı olur.

Nigar'ın fiziki görünüşünden romanda bahsedilmez.

Yadigar Hanım

Ulya'nın annesi Eva'nın hizmetçisidir. Bolulu, dul bir kadındır. Yemekleri ve ev işlerini yapar. Ama o dönem bunalımda olan Eva'ya yine de yaranamaz.

Telefon Kulübesindeki Genç Kız

Ulya'nın bir sabah camdan bakarken gördüğü telefon kulübesindeki çocuk yaşta bir genç kızdır. Ulya, bu gencin telefonda uzun uzun konuşması ve konuşurken kabanının düğmeleriyle oynamasından dolayı onun sevgilisiyle konuştuğunu düşünür. Romanda sadece adı geçer.

Meral

Serginin açıldığı akşamın gündüzünde Ulya'yı galeriye götürmek için arabayla gelen Süleyman'ın karısıdır. Romanda Ulya meral hakkında şunları düşünür: “*Oldukça toplu ve durmadan konuşan biri. Bana geçtiğimiz yerlerle ilgili, sahiplik ve belli bir övünç tonu taşıyan açıklamalarda bulunuyor.*” (s.103)

Sanata Gönül Vermiş Kadınlar

Sergiyi gezmek için galeriye gelen kadınlardır. Sadece adları geçer.

Sina'nın Yanındaki Kadın

Sergide Ulya'nın Sina'nın yanında gördüğü kadındır. Görünüşünden Alman olduğu anlaşılan bu kadın Sina'dan daha uzun, iri ve gençtir. Romanda sadece adı geçer.

Sarışın Orta Yaşlı Kadın

Ulya'nın sergi akşamı gittiği restoranda tanıdığı kadınlardan biridir. Çok fazla içki içmektedir. Sadece adı geçer.

Ulya'nın Yanında Oturan Kadın

Ulya'nın sergi akşamı gittiği restoranda yanında oturan kadındır. Genç yaşta dul kalmış ve oğlunu tek başına yetiştirmeyi başarmıştır. Fiziksel özelliklerini Ulya şöyle anlatır: “*Duru yeşil gözlü, hoş ve heyecanlı bu kadının küçük, pembe, acıklı bir biçimde yarı aralık duran ağızına bakıyorum ve hangi düzeyde ne yaşamış olduğuna bakıyorum o an.*” (s.109)

Ufak Tefek Kadın Oyuncu

Ulya'nın sergi akşamı gittiği restoranda tanıdığı kadınlardan biridir. Sadece adı geçer.

B'nin Annesi

Yaşlıca şişman bir kadındır. Ulya, B'yi aramak için Adana'ya gittiğinde ilk kez karşılaşır B'nin annesiyle. Bu yaşlı kadın da aynı Ulya gibi B'ye ulaşamamaktan muzdariptir. Bu sebeple Ulya'yı anlayışla karşılar.

B'nin Ablaları

Sadece adları geçer.

Köylü Kadın

Ulya'nın babaannesinin yanında kalan ve ona ev işlerinde yardımcı olan genç kadındır. Sadece adı geçer.

Leyla

Ulya'yı Almanyada'yken Sina'nın sahneye çıktığı yere götüren Mustafa'nın karısıdır. Leyla da kocası Mustafa gibi seksen öncesi kürt tabanlı sol bir örgütün üyesidir. Romanda Leyla'dan sadece ismen bahsedilir.

Kadın

Ulya'nın Sina'yı dinlemek için gittiği Turkucz adlı mekanda karşılaştığı Alman kadındır. Daha önce bir yıl Türkiye'de kalan ve az buçuk Türkçe bilen bu kadın Sina'nın arkadaşlarından. Sadece adı geçer.

Dolunay

Ulya'nın kızıdır. Türkiye'de, Kızılçam Köyü'nde doğmuştur. Ulya kızının doğumunu şöyle anlatır:

“Kızım. 1977 Ocağında bir gece yarısı, evde, köy ebesinin ve babaannemin ellerine doğdu. Dışarıda, karla kaplı bahçeler görkemli bir dolunayın ışığıyla aydınlanmıştı.” (s.161)

Bebeğe Dolunay ismini “B” koyar. Dolunay bebekliğinin ilk yıllarını annesi Ulya ile Kızılçam’da, babaannenin evinde geçirmiştir. Sonraları ise Ulya bebeği tek başına büyütmede çok zorlanır. Ulya’nın yardımına babası koşar ve bebekle birlikte Ulya’yı alt katındaki eve yerleştirir. O günden sonra Dolunay’la Ulya’dan çok Nigar ilgilenmeye başlar.

“Nigar, babamla evlendiğinde otuz yaşındaydı, çocuğu olabilirdi ama olmadı. Dolunay doğduğunda benim koşullarım ona küçük bir çocuğa annelik yapma fırsatı yaratmış oldu. Zamanı da vardı ayrıca.” (s.225)

Nigar’ın Dolunay’la çok yakından ve güzel bir biçimde ilgilenmesi Ulya’nın da içini rahatlatır. Bu yüzden Dolunay’ın daha çok babası ve Nigar’ın yanında büyümesine razı olur.

Fiziksel olarak Dolunay da annesi gibi sarışıdır. Romanda Dolunay’ın dış görünüşü Ulya şöyle anlatır:

“Çocuk, sağlıklı, güleç ve güzeldi. Babasının kocaman parlak gözlerini taşıyordu renk farkıyla. Koyu yeşille lacivert arası çok güzel, melez bir renk. Benim gibi sarışın, sabırsız ve tutkuluydu.” (s.226)

Ulya’nın tezini bitirmeye çalıştığı dönemlerde Dolunay bütün bütün dedesi ve Nigar’la kalmaya başlamıştır. Zamanla Nigar’a “cici” ile “anne” arasında “cican” demeye başlar. Ulya Haluk’un yanına taşındığında da Dolunay’ı bu sevgi dolu ortamdan ayırmaz.

“Dolunay, bütün kavrayış ve kurumlarıyla sağlam bir orta sınıf kültürü içinde, onun bütün imkanlarından yararlanarak yetişti. İyi okullarda, iyi okudu ve çok sevildi.” (s.226)

Zaman zaman Ulya ile kızı arasında sürtüşmeler olur ama bunlar her annelik kızın yaşadığı küçük şeylerdir.

Dolunay babasını bilinçli olarak ilk defa on dört yaşına geldiğinde sorar. Ulya her şeyi olduğu gibi anlatır. Anlatılanları büyük bir olgunlukla karşılayan Dolunay ağlayan annesini de teselli eder. O zaman Ulya kızını çok az tanıdığını fark eder.

Melahat Abla

Ulya'nın kayıp kocası B'nin (Asıl adıyla Bedir'in) büyük ablasıdır. Baş yemenili ve şalvarlı bir şekilde, Ulya B'yi aramak için Adana'daki evlerine gittiğinde ona kapıyı açar. Romanda sadece adı geçer.

Sarışın Bir Kız

Ulya'nın Almanya'daki sergisi sırasında onunla ilgi bir haber yapmak isteyen iletişim öğrencisi genç kızdır. Sadece adı geçer.

Zuhal

Ulya'nın Sina'da kaldığı üçüncü gecenin akşamında eşi Gürkan'la birlikte onu ziyarete gelmiştir. Bu çift Sina'nın yakın arkadaşlarından ve Ulya'yla tanışmak istemişlerdir. Zuhal'in fiziksel özellikleri şu şekilde anlatılır :

“Zuhal, kırk yaşlarında, hafif toplu, esmer bir kadın. Saçlarını ensesinde toplamış. Güzel bir yüzü var.” (s.186)

Ulya, çok yorgun bir günün akşamında bu çifti oldukça can sıkıcı bulur. Fakat Zuhal'i eşine göre daha akıllı ve düşünceli görür.

Sina'nın Karısı

Sina'nın Almanya'ya gelmeden önce, İstanbul'dayken sevdiği kız arkadaşıdır. Sina Almanya'ya geldikten iki yıl sonra o da gelir ve evlenirler. *“Başlangıçta, bir yığın zorluk yaşıyor. Pansiyonlarda, mutfaksız, tek odalarda kalıyorlar, kanepelerde yatıyorlar. Sonra hayat biraz olsun kolaylaşıyor, az çok uyum sağlanıyor. Karısı yuva öğretmeni olarak çalışmaya başlıyor, Sina okuyor. Bu arada bir de oğulları dünyaya geliyor.”* (s.200)

Evlilik hayatlarında bütün zorluklar aşılmış, tam her şey yoluna girmiş derken Sina'nın karısı evliliklerinin sıradanlaşmaya başladığını ve aşklarının yıprandığını düşünmeye başlar. Halbuki aralarında büyük bir sevgi vardır. Bununla bir türlü yetinmeyen kadın Sina'ya her ikisinin de bir müddet başka insanlarla ilişki kurmalarının evliliklerini canlandıracağını söyler. Bu ilişkinin duygusal anlamda değil yalnızca cinsel bir ilişki olacağını ifade eder. Fakat Sina bu durumu kabul etmez. Her şeye rağmen Sina'nın karısı düşündüğü gibi bir adam bulur ve onunla duygudan uzak bir ilişki kurar. Bu durumun sonucu olarak Sina'yla şiddetli kavgalar etmeye başlarlar. Romanda Sina bu durumu Ulya'ya şöyle anlatır :

“Şiddetli kavgalar ettik. Aynı evin içinde iki yancı gibi yaşamaya başladık. Kendimi aşağılıyor, acı çekiyor, eve gitmek bile istemiyordum. Oysa karım bu ilişkiyle bana olan aşkının canlandığını, uykuya dalmış cinselliğinin yeniden uyanmakta olduğunu söylüyordu.” (s.201)

Bu duruma bir süre daha dayanmaya çalışan Sina sonunda Diyarbakırlı bir kıza aşık olur. Fakat karısı bu durumu öğrendiğinde büyük tepkiler gösterir ve kendisi için tanıdığı ayrıcalığı Sina'ya tanımaz. Bunalımlara girer, krizler geçirerek hastanelik olur. Sina ise karısından boşanmaya karar vermiştir. Bu kararını açıklamak amacıyla karısını kısa bir tatile çıkarmak ister. Fakat yolda geçirdikleri trafik kazası sonucu Sina'nın karısı ölür.

Diyarbakırlı Kız

Sina'nın, evli olduğu dönemde müzikli bir toplantıda tanıştığı kızdır. Sık sık telefonla görüşmeye başlarlar ve Sina ona aşık olur. Fakat Sina'nın karısı bu duruma büyük bir tepki gösterir. Zaten kızın bir aşirete bağlı olması da Sina'yı korkutmaktadır. Sonunda Sina'nın karısı bir kriz geçirerek hastanelik olur ve Diyarbakırlı Kız'la Sina ayrılmak zorunda kalırlar. Diyarbakırlı Kız'ın romanda sadece adı geçer.

İris

Sina'nın karısının ölümünden sonraki Alman sevgilisidir. Onunla tanıştığında Sina büyük bir bunalımın içindedir ve yaralarını İris'le sarar. Sonraları büyük bir

tutkuyla İris'e bağlanır. Fakat Sina'nın bozuk psikolojisine daha fazla dayanamayan İris onu bırakır. Sina'da İris'ten geriye sadece Van Gogh'un "İrisler" adlı tablosu kalır.

Sıradan Bir Alman Kız

Sina'nın sevgilisi olan Alman kızdır. Ulya bu hiç görmediği kızı içten içe kıskanır. Fakat Sina bu ilişkinin daha çok bir arkadaşlık ilişkisi olduğunu söyler. Bu Alman kızın romanda sadece adı geçer.

Şair Semra Hanım

Ulya'nın Kızıılçam köyündeki komşularından biridir. Romanda Ulya Semra Hanım'dan şöyle bahseder :

"Komşularımdan biri, şair Semra Hanım, uzaktan, "Hoş geldin!" diye sesleniyor bana, tombul kolunu sallayarak. Siyah, kısa saçları yanağına dökülüyor. Hüzünlü gözlerine rağmen güzel, neşeli bir kadın. Yaşamı acılarla, büyük olaylarla gölgelenmemiş. Aşk dolu dizeler yazıyor 'kendisi için'. Gönül boşluğu içinde. Hem duru hem yağışlı bir gökyüzü gibi." (s.240)

Hasret

Ulya'nın Kızıılçam köyündeki evinin bakımıyla ilgilenen Yusuf'un karısıdır. Yusuf evin bahçesi ve tamirata gibi işlerle ilgilenirken Hasret de temizlik işlerini üstlenmiştir. Romanda sadece adı geçer.

Ulya'nın Anneanesi

Eva'nın annesidir. İkinci dünya savaşı sırasında bir bombardımanda ölmüştür.

Ebe

Kızıılçam Köyü'nde Ulya'nın doğumunda bulunan kadındır. Sadece adı geçer.

Haluk'un annesi

Sadece adı geçer.

Peri'nin Annesi

Sadece adı geçer.

Ulya'nın Halası

Sadece adı geçer.

Sekreter

Ulya'nın babasının sekreteridir. Sadece adı geçer.

2.1.7. SAFRAN SARI⁷²

2.1.7.1. Romanın Özeti

Eylem (Mutena), ilk gençlik döneminde ailesinden çok baskı görmüştür. Bu baskılardan ancak Ankara'da iktisat okumak üzere üniversiteye gittiğinde kurtulur. Üniversiteyi bitirdikten sonra ise İstanbul'da çalışma şartları çok ağır olan bir işte çalışmaya başlar. Fakat bu iş onu maddi anlamda tatmin etmemektedir. Çünkü hem okuduğu bölümle ilgisi olmayan, hem mesaisi çok fazla, hem de maaşı çok azdır. Eylem, henüz deneme aşamasında olduğu bu işten sonunda atılır. Ve telefon numarasını el ilanlarından aldığı başka bir iş için başvuru yapmaya karar verir. Eylem, aynı zamanda çok duygusal bir kişiliktir ve internette çeşitli yazıları yayımlanmaktadır. Sarıbenek takma adıyla yazdığı yazıları Volkan da okur ve Eylem'le mailleşmeye başlarlar.

Eylem bunları yaşarken iyi bir işe sahip olan Volkan az iş yaparak çok para kazanmaktadır. İçindeki duygu boşluğunu ise çok çeşitli kadınlarla ileri boyutta cinsel ilişkiler yaşayarak gidermek ister. Fakat hayatı gitgide sığlaşmakta ve Volkan bunalmaya başlamaktadır. O günlerde ise bir yurtdışı seyahatinde çantalarının karışması üzerine Melike Eda'yla tanışır. Odan çok etkilenen Volkan Eda'yla yakınlaşmak ister ve sık sık buluşmaya başlarlar. Eda ise tarihi eser kaçakçısı Niyazi dayısıyla ortak çalışmaya başlamıştır. Bir gün Volkan'ı dayısının evindeki bir partiye götürür. Volkan orada Eda'nın davranışlarından eşcinsel dayısının sevgilisi Hayali'ye aşık olduğunu fark eder. Bu durum üzerine aralarında bir soğukluk başlar ve Volkan internette Sarıbenek ismiyle yazılar yazan Eylem'e yönelir.

O günlerde Eylem ise yeni işine adapte olmaya çalışmaktadır. Aysevim'in pazarladığı genç, kültürlü, üniversite mezunu kızların arasına o da katılmıştır ve bir ay içinde pek çok erkekle birlikte olmuştur. Bütün hayat prensiplerini çiğneyen Eylem yeterli parayı kazanır kazanmaz bu işi bırakacaktır. Bir gün internette mailleştiği Volkan'dan görüşme isteği alır. Bu talebi bir müddet sonra kabul eden

⁷² Aral İnci, *Safran Sarı*, Merkez Kitaplar, İstanbul,2006

Eylem Volkan'dan çok hoşlanır. Ne iş yaptığını söylemeden onunla görüşmeye başlar. Bu görüşmeler hem Volkan'ı hem Eylem'i rahatlatmaktadır.

Romanın sonunda Eylem, Volkan'ın en iyi arkadaşı ve iş ortağı olan Harun'la ilişkiye girer. Bir seferlik değil bir müddet sürecek olan bir ilişkidir bu. Ve bir akşam Harun Volkan'ı ve yeni sevgilisi Yasemin'i yemeğe çağırır. Eylem'le orada karşılaşan Volkan daha sonra Eylem'in ona attığı mail üzerine onun ne iş yaptığını öğrenir.

Eylem bunları yaşarken Melike Eda da Hayali'yle birlikte yurtdışına çıkmış ve orada onunla bir ilişkiye başlamıştır.

2.1.7.2. Roman Hakkında

Yeni Yalan Zamanlar üçlemesinin son kitabı olan *Safran Sarı*, ilk defa 2007 yılında Merkez Kitaplar yayınevi tarafından basılmıştır. Roman "Güz", "Kış" ve "İlk Yaz" başlıkları altında üç bölümden oluşur. Toplamda 316 sayfadır.

Yazar, bu romanında geleceksizlik üzerinde durur. Ayrıca cinsel sömürüyü tüm detaylarıyla işler. Eserle ilgili şu sözleri dikkat çekicidir:

*"Safran Sarı, gerçeklik algısı zedelenmiş üst sınıf insanların dünyasına bakıyor. Zenginliğin, altın yaldızla boyanmış dekorların içinde ya da önünde yaşayan yitik bir kuşağın dünyası bu. İnsanla alam arasındaki bağların çözüldüğü, sığlığın, bencilliğin, tek tipleşmenin öne çıktığı bir dönemi sarıyla görünür kılmak istedim."*⁷³

Safran Sarı, serinin ilk romanındaki Melike Eda ve Aysevim'i de yeniden aktif birer kahraman haline getirdiği için önemlidir.

⁷³ Ögüt H., "Yazarlığının 30. Yılında İnci Aral", s.65.

2.1.7.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Eylem

Melike Eda

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Nilhan

Aysevrim

Jale Hanım

Harun'un Annesi

Öğrenci

Işık

Şadan Hanım

Amerikalı Caz Şarkıcısı Karı

Fundi

Selda

Eski Manken

Kızlar

Temizlikçi Kadın

Gülşen Hanım

Carol

Başı Çatkılı Karılar

Sevdiye

Merve

Lale Abla

Eylem'in Annesi

Eylem'in Ninesi

Dedenin Karısı

Kapalı Kızlar

Genç Kadın

Genç Kızlar

Kadınlar

Tezgahtar Kız

Işık

Dora Miller

Sarışın Uzun Kadın

Mercan

Volkan'ın Yengesi

Volkan'ın Babasının Sekreteri

Galeri Yöneticisi Kadın

Lara

Beti

Kızlar

Bir Başka Kız

Semra

Didem

Gazeteci Kadın

Nilhan'ın Sevgilisi Olan Kadın

Renginur

Fikran

Figen

Yaşlıca Kadın

Sumru

Aytül

Nurhan Nur

Fotoğrafçı Kadın

Yasemin

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Eylem

Roman'ın başkahramanlarından en önemlisi Eylem'dir. Mutena ve Elvan Özgül adlarıyla da karşımıza çıkan Eylem, Aysevîm'in ajansının en gözde kızlarından'dır.

Eylem, romanda ilk defa kötü bir mahallede kötü bir apartman dairesine yoksulluk içinde taşınmasıyla karşımıza çıkar. Ankara'dan geleli beş hafta olmuş, İstanbul'da yeni bir işe başlamıştır. Koca bir gökdelenin en üst katında, kendisi gibi bir sürü elemanla birlikte, küçük bölmelere ayrılmış salon şeklindeki bir büroda

çalışmaktadır. Bu bunaltıcı işi hiç sevmemiş, her gün yorgun argın eve döndüğünde bırakmayı düşünmüştür. Oysa yapacak başka bir iş bulamadığı için maddi olarak da onu tatmin etmeyen bu işe katlanmak zorundadır. Sonunda deneme sürecinde olduğu bu işe kabul edilmez.

Romanda yazar zaman zaman yirmi üç yaşına gelen Eylem'in geçmişine ışık tutar. O zaman Eylem'i "Mutena" ismiyle dindar bir ailenin çocuğu olarak görürüz.

"Yozgat'a yakın bir kasabanın yerlilerindendiler. Aile, birkaç kuşaktır yaygın bir tarikata bağlı, aşırı dindar, bağınaz bir yapıdaydı. Anne tarafından dedesi, ölünceye kadar cami imamlığı yapmıştı." (s.74)

Dört kardeşin en küçüğü olan Eylem okumaya meraklı ve zekidir. Küçük yaşta dini hikâyeler, İslam tarihi ve tefsir kitapları okumuştur. Ondaki bu okuma isteği daha çok kaderinin annesine benzemesini istememesindedir. Babasının niyeti ise ortaokulu bitirir bitirmez Mutena'yı, yani Eylem'i, akraba oğullarından biriyle evlendirmektir. Bu fikre şiddetle karşı çıkan Eylem dayatmalar, intihar tehditleri derken Ankara'da dedesinin yanında liseyi okumak için babasını ikna eder. Fakat dedesinin evindeki ortam da pek farklı değildir. Çünkü dedesinin kendinden otuz yaş küçük sinsi karısı her fırsatta Eylem'i kötölemektedir.

"Kadın Eylem'in her adımını izliyor, hilelerle e yaranma isteğiyle bire bin katarak kocasına fitliyordu. Uyumlu olmaya aşırı özen gösteriyordu Eylem oysa. Başı önde okula gidip geliyor, okul kapısında çıkarıp takıyordu örtüsünü. Ev işlerine yardım ediyor, beş vakit namaz kılıp kendisine güç vermesi için Allah'a yalvarıyordu ama yine de akla gelmez kusurlar için azarlanıyor, bazen dedesinden dayak yiyordu. Yozgat'a kıyasla değişen pek az şey vardı, baskı aynı biçimde sürüyordu." (s.75)

Eylem bütün bu sıkıntılara rağmen üniversiteyi kazanır. Sırf bulunduğu ortamdan kurtulmak için pek de istemediği bir bölüm olan İktisat Fakültesi'ne gider. Fakülteye başladığı ilk zamanlarda kendisi gibi kapalı kızlarla kalır. Fakat bir müddet sonra kopar onlardan.

Annesinin öldüğü ikinci yılında babası Eylem'i eve çağırır. Zaten tesettüründen dolayı da okula girememektedir. En azından evi çekip çevirecektir.

Eylem üniversiteye ara verdiği bu dönemde çok kitap okur. Artık dünya edebiyatını keşfetmiştir. Sonunda üniversiteye yeniden dönmeye karar verir ve babasının bütün karşı çıkmalarına rağmen, üçüncü ders yılının başında tekrar Ankara'ya döner. Henüz yoldayken de örtüsünü çıkarır. Babasından maddi desteği kesildiği için önce kendine bir kız yurdu sonra da Seyit'in şirketinde bir iş bulur. Son yılında ise Seyit ona bir ev tutacaktır. Böylece Eylem'in Ankara'da yaşadığı dönem boyunca Seyit'le yakın ilişkisi devam eder. Bu evli adam onu metresiymiş gibi besler, ihtiyaçlarını karşılar.

Seyit'ten ayrıldıktan sonra İstanbul'a gelen Eylem, yorucu ve sıkıcı büro işlerinden bunaldıkça kendini yazmaya verir. Ve yazdıklarını akşamları internette paylaşır. Volkan'la tamamen bu paylaşımlar sayesinde tanışırlar. O sıralarda Eylem işsizdir ve ciddi bir maddi sıkıntı içindedir. İş arayışlarına bir telefonla devam eder ve Aysevim'in ajansında kendine yeni bir iş bulur. Jale'yle yaptığı ilk iş görüşmesinin ardından Eylem başvurduğu işin niteliğini her yönüyle kavrar.

“Kibar fahişelik, diye düşündü Eylem. Şaşmamıştı, çünkü az çok hazırlıklı gelmişti. Üç gündür içini saran biçimi belirsiz kaygı netleşmişti hiç değilse.”(s.158)

Ekonomik olarak içinde bulunduğu sıkıntı onu o kadar bunaltmıştır ki içindeki bütün başkaldırıışlara rağmen kısa bir süreliğine bu işi yapmaya karar verir. Nasıl olsa istediği zaman bırakma şansı verilmiştir.

Eylem işe başladığı ilk iki ayda yirmiden fazla erkekle birlikte olmuştur. Gerektiği kadar para biriktirdiğinde bu işi bırakmaya kararlıdır.

“Günlerdir koyu bir pusun içinde yüzüyor, indirgenmiş olduğu nesneye anlayışla yaklaşıyor, dünyaya bakışıyla çakışmayan yeni işinin kendisine, hayatın çıplak ve basit yasalarını bir daha –ama bu kez esaslı bir biçimde- yeniden öğreteceğine inanmaya çabalıyordu. Bir süreçti bu, geçici bir süreç, uzun sürmeyecekti, söz veriyordu kendine.” (s.194)

İş saatlerinin dışında yazı yazmaya devam eden Eylem internet üzerinden Volkan'la ilişkisini de “Saribenek” adıyla sürdürmektedir. Fakat Volkan'ın bütün

görüşme taleplerini reddeder. İçinde Volkan'a karşı bir aşk doğmaya başlamıştır ama yaptığı işten dolayı kendini Volkan'a layık biri olarak görmez.

Çalışmadığı zamanlarda ajanstaki en yakın arkadaşı Didem'le spor salonuna, alışverişe gider Eylem. Eskisine göre daha kaliteli yaşamaya başlamıştır. Hayalinde bir reklam ya da moda şirketinde mankenlik yapmak veya kendisine sürekli sahip çıkacak bir zenginle tanışmak vardır. Böylelikle bu lüks hayattan vazgeçmek zorunda kalmadan bu iğrenç işi bırakmış olacaktır. Ajanstan böyle kızlar çok çıkmıştır. Bu düşünceleri taşıdığı dönemde Eylem, Volkan'ın ısrarlı maillerine dayanamaz ve onunla görüşmeye karar verir. Taksim'de bir otel lobisinde ilk kez kısa bir süre görüşürler. Birkaç gün sonra ise yemeğe çıkarlar. O geceyi Volkan'ın evinde birlikte geçirirler. Uyandığında yatağında Eylem'i göremeyen Volkan onun bir not bıraktığını görür ve bütün çabalarına rağmen bir daha da Eylem'e ulaşamaz.

Eylem'in hayalini kurduğu şey nihayet gerçekleşir. Bir erkek dergisinde yarı çıplak fotoğrafları yayınlanır. O günlerde ise Harun adında çok zengin biriyle üst üste üç gün geçirmiştir. Bu adam Eylem'i başkalarıyla paylaşmak istememektedir. İş yerine bir gün Aysevim gelir ve Eylem'le konuşur:

“Harun Beyle birkaç kez çıkmışsın galiba, sana bayılmış, açıkçası kafayı takmış. Kendisi benim çok değerli bir dostumdur. Dün dergideki resimlerini görünce kıskançlıktan deliye dönmüş. Artık kıskançlık mı, yoksa değerini mi arttı gözünde bilmem. Tekelci bir havaya girdi. Kaliteli, bonkör, hoş bir adamdır.” (s.290)

Aysevim Harun'la olan yakın dostluğunda dolayı Eylem'in onu memnun etmesi şartıyla sürekli onunla olmasına müsaade eder. Bu fırsat ise Eylem'in arayıp da bulamadığı bir şanstır. Fakat Eylem'in bilmediği bir şey vardır. O da Harun'un Volkan'la çok yakın arkadaş olmasıdır.

Volkan'la ilişkisini tamamen bitiren Eylem'i romanda son olarak Harun'un evinde yemekli bir toplantıda görürüz. Bu yemekte Harun ve Eylem'den başka Volkan ve Volkan'ın evlenmeyi düşündüğü yeni sevgilisi Yasemin vardır. Volkan Eylem'le karşılaşınca çok bozulur. Eylem ise bu karşılaşmayı önceden biliyordu.

Birbirlerine yabancı gibi davrandıkları bu akşamın sonunda Eylem Volkan'a her şeyi açıklayan ve özür dileyen bir mail atar.

“Sevgili Volkan; sana çaresizlik dolu cümleler yazmayacağım. Şunu bilmeni istiyorum: Ben farklı biri değilim. Farklı olma imkanı bulamamış sıradan bir kadını. İsteyerek olmasa da, ‘gelecek’ üzerine yazdığım yazıdan ve seninle yazışmaya başladıktan bir süre sonra utanç verici bir hayat biçimini ya da kolay yolu seçtim. Para yaşamsal bir sorun haline geldiğinde fazla seçim şansın olmuyor.” (s.315)

Roman boyunca farklı giysiler içinde fiziksel özelliklerinden kısmen bahsedilen Eylem'in dış görünüşü şu şekilde anlatılmıştır:

“Çok uzun boylu sayılmazdı ama bedeni incecik, kıvrak, orantılıydı. Uzun bacakları, yüksek, düzgün kalçaları vardı. Güzellikle sıradanlık arasında bocalayan yüzüne gizemli bir hava veren kocaman açık kahve-yeşil gözleri ve gülüşü çok hoştu. Fiziğini oluşturan öğeler tek tek incelendiğinde olmasa da bütünü oluşturan parçaların bir araya gelişinde benzersiz bir uyum ve anlam vardı. Beyaz teni, siyah, doğal dalgalı gür saçları, zekasını gizlemeyen büyükçe, vakur ağzı ve çıkık elmacikkemikleriyle çekici, kendine özgüydü.”(s.76)

Melike Eda

Melike Eda, *Yeni Yalan Zamanlar* üçlemesinin ilk kitabı olan *Yeşil*'in baş kahramanlarından. İlk kitapta Melike Eda'nın çocukluğu, lise ve üniversite yılları ve son sevgilisi Nedim'in ölümüne kadarki süreçte yaşadıkları anlatılmıştır.⁷⁴ Yazar üçlemenin bu ilk kitabında Melike Eda üzerinden ensest ilişkiyi sorgulamış ve toplumun bir yarasına parmak basmıştır.

İkinci kitap *Mor*'da ise İlhan Sacit ve Armağan uzaktan akrabaları olan Melike Eda'nın başına gelenleri sonradan öğrenirler ve ondan sadece birkaç

⁷⁴ Aral, *Yeşil*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007.

cümleyle bahsederler. Romanın sonunda İlhan Sacit'in verdiği doğum günü partisine gelenler arasında Melike de vardır.⁷⁵

Üçlemenin son kitabı olan Safran Sarı'da Melike'yi yine başrolde görürüz. Bu kez karşımıza otuzlu yaşlarda, dayısıyla işbirliği yaparak tarihi eser kaçakçılığı yapan bir karakter çıkar. Zaman zaman Melike'nin geçmişine göndermelerde bulunulur fakat bu bölümler kısa cümlelerden ibarettir.

Safran Sarı'da karşımıza çıkan Melike Eda, artık otuz dört yaşındadır. Romanın ilk bölümünde dayısı Niyazi'nin kaçakçılık işleri için gittiği yurtdışından dönerken havaalanında çantası Volkan'ın çantasıyla karışmış ve içinde kıymetli eserlerin bulunduğu bu çanta için Volkan'la telefonda konuşurken görürüz onu. Bu vesileyle Volkan'la tanışmış olur. Volkan ilk karşılaştıklarında Melike'nin dış görünüşünü şöyle anlatır:

“Dalgalı, kızıl ışıltılı uzun kumral saçları omuzlarında dağılıp sırtına dökülüyordu. Buğulu, iri siyah gözlerinde gizlemeye çalıştığı bir çekingenlik, hatta ürküntü vardı. Klasik, Grek burnu etkileyici bir soyluluk havası katıyordu yüzüne.” (s.25)

Volkan Melike'den daha ilk görüşte çok etkilenir. Onun fiziksel özelliklerini anlatmaya şöyle devam eder:

“Yüzünün kusursuz bir ovali vardı. Gülüşünde güçlü bir özgüven ve rahatlık seçiliyordu. Hafif bir parlattıcı sürmüştü dudaklarına. Ağzı biçimli, narindi. Hani şu öpücüklerinde su tadı olan ağızlardan! Sözcüklerin üstüne basarak konuşurken sesindeki canlılık, sevincini henüz yitirmemiş bir kız çocuğunu çağırıyordu. Bakışları alnına dökülen kızıl perçemin ışıltılarıyla yanıp tutuşuyor, yüzüne akıp duran inatçı bir saç tutamını başını sık sık geriye atıp uzun boynunu gererek yerinde tutmaya çalışıyordu.”(s.26)

Melike de Volkan'dan etkilenmiştir. Çünkü o sıralar öylesine birlikte olduğu Şahan'dan ayrılmıştır ve hayatındaki gel-gitlerden usanmıştır.

⁷⁵ Aral, *Mor*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007.

“On yaşından bu yana hayatı daha çok ufacık yükselişler ve ardından gelen büyük düşüşlerle yaşamıştı. Sonra düşmenin tıpkı kaybolmak gibi başkalarının sığ yargı ve bakışlarından da düşmek, kurtulup özgürleşmek olduğunu anlamıştı.”(s.32)

Zaman zaman sıcak bir yuva kurmayı ve çocuk sahibi olmayı bile düşünür. Ancak bunun için uygun eşi şimdiye kadar bulamadığını savunur. Ayrıca bu yaşına adar aşık olduğu tek erkek olan Nedim’in intiharından da çok etkilenmiştir. Nedim’i kaybetmek Melike’ye acı vermiştir.

Yirmili yaşlarındayken Melike için savrulma yıllarıdır. Ancak dayısı Niyazi o yıllarda hızla yükselmiştir. Nereye gideceğini bilemeyen Melike’ye dayısı okulunu bitirme şartıyla Mühürdar’daki iki katlı eski eşya deposu ve dükkan olarak kullandığı evini verir. Melike hem dükkanı işletir hem de orada oturur. Böylelikle dayısının da iş ortağı olur.

“Melike bir yıl içinde dükkan tek başına çekip çevirmeyi, dayısının güvenilir adamı olmayı başarmıştı. O zamandan beri nerdeyse on yıldır birlikte çalışıyorlardı. Birbirlerini iyi tanıyor, bir takım şifre ve işaretlerle anlaşabiliyorlardı. Dayısının çalışma biçimine, kurallarına ve düzenlemelerine sıkı sıkıya uymakla yetinmişti başlangıçta. Dayısıyla iş yapan bir fotoğrafçıyla, Metin’le ilişki kurduktan sonraysa bir ucundan kaçakçılık işinin içinde bulmuştu kendini. Kuryelik, bazı parçaları üstünde taşıma gibi hizmetlerdi bunlar.” (s.43)

Volkan’la tanıştıktan sonra onunla iyi bir ilişki kurabileceğini hatta Volkan’ın iyi bir aile babası olabileceğini düşünür Melike. Ancak Volkan’a karşı hep baskın ve birazda ters davranınca aralarındaki sıcaklık zedelenir. Ve bir gece Melike Volkan’ı eşcinsel dayısının evindeki bir partiye götürünce Volkan Melike Eda’dan iyice uzaklaşır. Çünkü orada Hayali’yle karşılaşır. Hayali, Niyazi dayının hem sevgilisi hem de en güvendiği adamıdır. Melike ise Hayali’ye hayrandır ama bu hayranlığı dışarıya nefret olarak akseder.

“Melike’yi bir kez daha, gözlerinde öfke, nefret ve arzu karışımı hain bir ışıltıyla Hayali’ye bakarken yakaladı Volkan. Genç kadının yüzündeki kuşkulu, belli

belirsiz beklentiyi ve adamın ona bakışındaki acımasız hor görüyü yakaladı, alt üst oldu. Melike her nasılsa vurgundu bu adama!” (s.189)

Volkan'ın tahminleri doğru çıkmıştır. Melike en sonunda Hayali'yi elde etmeyi başarır. Bir gün Hayali Melike'nin atölyesini ziyaret eder ve Melike'yle birlikte olur. Tam da o günlerde dayının işleriyle ilgili bir pürüz çıkmış ve Hayali Londra'ya kaçmıştır. Melike'nin dayısı Niyazi Bey de yarım kalan bu iş için Melike'yi görevlendirir ve onu da Londra'ya, Hayali'nin yanına gönderir. Böylelikle Melike özlediği ve hayranlıkla sevdiği adama Hayali'ye kavuşur.

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Nilhan

Volkan'ın ilk sevgilisidir. Aynı zamanda annesinin uzak akrabalarından birinin kızıdır. Nilhan'la Volkan Amerika'da, New York'ta tanışırlar. Volkan okumak için Amerika'ya gittiğinde Nilhan matematik ve bilgisayar üzerine gördüğü eğitimi çoktan bitirmiş Hawaii'de, iyi bir şirkette çalışmaktadır. Volkan'ın bursunu uzatan ve ona bir bankada iş bulan hep o olmuştur.

“Sıradan, hafif toplu, geniş kalçalı, kumral, orta boylu bir kadındı. Mavi-yeşil gözleri en güzel yanıydı ve deniz dibi kadar şaşırtıcıydı.” (s.63)

Fiziksel özellikleri bu şekilde anlatılan Nilhan'la Volkan üç yıl birlikte yaşamış, bu süreç içerisinde Nilhan Volkan'a iyi bir çevre ve prestijli bir iş kazandırmıştır. Volkan'dan ayrıldıktan sonra ise Amerika'da üst düzey bir yöneticiyle ilişkiye girmiştir.

Nilhan, Amerika'da aldığı eğitim ve iş tecrübelerinden sonra büyük bir Amerikan bankasının genel müdürü olarak Türkiye'ye gönderilmiştir.

“Bankanın Türkiye ayağı olarak İstanbul' gönderilirken, Amerika'da tümüyle baştan yaratmışlardı onu. O hafif toplu, iri kalçalı kadın gitmiş, yerine her şeyi yerli yerinde bir afet gelmişti. Yağları alınmış, elmacikkemikleri, burnu ve çenesi uzman ellerce, ideal ölçülere uygun olarak ve son derece doğal görünecek biçimde yeniden yapılmıştı. Volkan onu yalnızca gözlerinden tanıyabiliyordu artık.” (s.19)

Bu yönlerinin dışına Nilhan'ı romanda bir de son bölümlerde görürüz. Toplumun genel ahlak kurallarına aykırı bir biçimde jinekologda tanıştığı bir kadına aşık olmuş ve onunla ilişki kurmuştur. Volkan bu duruma yadırgayıcı bir gözle bakar ve bir an bu durumun özenti, gösteriş ve ne yapacağını şaşdırmaktan ibaret olduğunu düşünür.

Aysevim

Melike Eda'nın teyzesinin kızı olan Aysevim, ilk olarak karşımıza serinin ilk kitabı olan *Yeni Yalan Zamanlar*'da çıkar.⁷⁶ İlk romanda aktif bir polis memuru olan Aysevim'i Safran Sarı'da eski bir polis olarak tanırız. Üst düzey bir çevreye üniversite okumuş, kültürlü ve güzel kızlar pazarlayan bir ajans kurmuştur ve yasadışı yollardan kadın ticareti yapmaktadır. Aynı zamanda dayısı Niyazi'ye de tarihi eser kaçakçılığı işinde zaman zaman yardımcı olmaktadır.

Aysevim'le Melike Eda gençlik dönemlerinde aynı evde kalmışlardır. O sıralar Aysevim kendinden epey yaşlı biriyle birlikte. Romanda Aysevim'in fiziksel özellikleriyle beraber bu durum şöyle anlatılır:

“Aysevim'in kendisinden epey yaşlı ve önemli bir gizli polis şefiyle ilişkisi vardı o sıralar. Kısa kesilmiş siyah saçları, azarlayıcı metalik mavi gözleri, gösterişli, heykelsi bedeniyle çekiciydi. Gergin, gururlu, ulaşılmaz bir havası vardı özellikle yabancıların yanındayken. Sonradan başkaları da olmuştu. Hırslı ve açgözlüydü. Birlikte olduğu erkekleri sevmekten daha çok, onlara sunabileceği ve karşılığında verdiğinin birkaç katını alabileceği değerli olmasa da pahalı bir meta gibi görüyordu kendini.” (s.227)

Melike Aysevim'in yanından ayrıldıktan sonra Aysevim, Ekber Gürle adında yüksek bir bürokratla birlikte olur ve gizli servise geçer. Ekber'in ortadan kaybolmasından sonra ise Aysevim beş yıl boyunca Londra'da, Niyazi Bey'in Nothing Hill'deki evinde kalmış ve dayısına tarihi eser kaçakçılığı işinde yardım

⁷⁶ Aral, *Yeni Yalan Zamanlar(Yeşil)*, Merkez Kitaplar, İstanbul,2007

etmiştir. Türkiye'ye yeniden döndükten sonra ise güçlü bağlantıları olan eski bir gizli polis olarak daha önce de bahsettiğimiz ajans işine girmiştir.

Jale

Aysevîm'in kadın pazarladığı ajansta çalıştırdığı kızlarla ilgilenen kadındır. Ajansa alınan elemanlarla görüşür, onların randevularını ayarlar, onlara yakından ilgilenir. Eylem, bir gözü mavi, bir gözü yeşil olan bu kadınla ilk karşılaştığında gözlemleri şu şekildedir:

“Pencerenin yanındaki büyük bir çalışma masasının başında oturan otuz beş yaşlarında, iri yeşil gözlü, kalın dudaklı bir kadının doğrularak kalktığını, kendisine doğru geldiğini gördü. Hafifçe kilolu ama uzun boyluydu. Kilosunu gizleyen siyah bir pantolon, tarçın rengi bir ceket giymiş, krem rengi ipek gömleğinin yakasını pırlantalı bir iğneyle süslemişti. Çekiciydi.” (s155)

Jale, her haliyle yaptığı işe uygun bir görüntü verir.

“Kadının halinde insana bir genelev patroniçesini hatırlatan bir şey vardı. İnkâr edilemez bir cinsellik yüzündeki her çizgiye sinmişti sanki. Başını kaldırıp delici gözleriyle Eylem'e baktı.” (s.156)

Eylem, bu ilk tanışmadan sonra işle ilgili her konuda Jale'yle muhatap olacaktır.

Harun'un Annesi

Harun'un gözleri annesine benzemektedir. Bu yönüyle romanda bir defa adı geçen bu kadın, Tahtakale'de kaçak döviz borsası üzerine iş tutan bir tefecinin balık etinde, pembe beyaz, başı yerde helalidir. Harun'un zenginliğe kavuşmuş hayatından sonra ise şirket koridorlarında kürklerle dolaşan bir valide sultana dönüşmüştür.

Bir Öğrenci

Melike'nin eski sevgilisi Şahan'ın Melike'yi aldattığı kızdır. Melike böyle bir kızla aldatıldığını duyunca onun hakkında şunları düşünür:

“Melike kızı gözünün önüne getirmeye çalıştı, şu budala küçük orospulardan biri olmalıydı. Sıska, uzun siyah saçlı, kulaklarında kocaman teneke küpeler sallanan, dar pantolonlu, göbeği açıklardan biri. Salak, diye düşündü.” (s.30)

Işık

Melike'nin dayısı Niyazi'nin yanında sekreter olarak çalışan kızıdır. Niyazi Dayı onu yanından hiç ayırmaz. Melike'nin hiç sevmediği bu narin kız romanda şöyle anlatılır:

“Işık adlı bu narin kız, yeniyetme bir oğlan çocuğuna benziyordu. Bedeni dümdüzdü. Daracık kalça, varla yok arası göğüsler, uzun bir boyun, mağrur duru bir yüz ve kısacık saman sarısı saçlar. Cinsellik durumu belirsiz görüldüğünden bazen Melike'de acımayla tedirginlik arası tuhaf bir duygu uyandırıyor.” (s.37)

Fundi

Volkan'ın sadece cinselliğini yaşamak adına ara sıra birlikte olduğu arkadaşıdır. Fundi, İstanbul ve Bodrum'daki atölye-galerinde verdiği, sonu çılgın partilerle biten sergileriyle tanınmış bir sosyete ressamıdır. Volkan onunla kulüpte yeniden karşılaşır.

“Arkadan boynuna dolanan incecik, yumuşak kollar ve bildiği o biraz baygın yaban karanfili kokusuna döndü. Fundi!

Kakao rengi satenden kısacık, butlarının yarısını açık bırakarak kalçalarını sımsıkı saran bir etek giymiş, siyah saçlarını tepesinde toplamıştı. Abartılı bir biçimde boyadığı iri yeşil gözleri yüzünün yarısını dolduruyordu. Bu gözlerde arada bir, hüznle gölgelenmiş bir bakış belirirdi. Gülümseyişi ise her zaman dayanılmazdı. Bu ufak tefek, sosyete ressamı genç kadın yırtıcı bir kediye.” (s.51)

Bunalımda olduğu dönemde Volkan'la Fundi birkaç günlüğüne Antalya'ya giderler. Sonrasında ise Fundi'den bir daha bahsedilmez.

Şadan Hanım

Eda'nın dayısı Niyazi'nin evindeki hizmetçilerden biridir. Sadece adı geçer.

Amerikalı Caz Şarkıcısı Karı

Volkan'la Harun'un sürekli gittiği kulüpteki şarkıcı kadındır. Sadece adı geçer.

Selda

Harun'un karısıdır. Evlilikleri Harun'un sürekli başka kadınlarla birlikte olması yüzünden gerilim içindedir. Romanda Selda'dan şöyle bahsedilir:

“Harun'un güzel, zarif karısı Selda geldi Volkan'ın gözünün önüne. Kızcağz delirmek üzereydi. Yarı sersem, uykuyla uyanıklık arasında geziyordu son zamanlarda. Evliliği zeka, kuşku ve duygusal gelgitlerin çizdiği yolda ilerlemesine imkan vermiyormuş gibi bunalımdaydı. Hiç çıkarmadığı güneş gözlüklerinin ardından bakıyordu kahpe dünyaya.” (s.55)

Bir müddet sonra Selda ile Harun boşanır ve evlilik döneminde yıpranıp solan bu kadın yeniden kilo alır, güzelleşir. Boşandıktan sonra Volkan, Selda'yı kendi açtığı resim sergisinde görür ve Selda ile resim hocası arasında bir ilişki olduğunu düşünür.

Eski Manken

Harun'un kulüpte asıldığı ve dans ettiği; sarışın, boylu poslu, eski manken yeni popçu kızdır. Sadece adı geçer.

Kızlar

Aysevim'in ajansında çalışan kızlardır. Bir partide Harun Volkan'a bu kızları övgüyle karışık şu sözlerle anlatır: *“Kızların güzellik ve kalitesi ağızlarda dolaşıyor. Huysuzluk, somurtma, dırıldır, kapris, kıskançlık, gebe kalma, evlenelim, boşanalım lafları yok...” (s.59)* Bu sözlerine Harun bir de bu kızların yeni, ağız süt kokan, eğitilmiş aile kızları olduklarını ekler.

Gülsen Hanım

Volkan'ın annesidir. Emekli felsefe öğretmenidir ve Ankara'da yaşamaktadır. Zaman zaman İstanbul'a oğlunu ziyarete gelir. Seksenli yıllarda siyasi düşüncelerinden dolayı polis tarafından aranan kız kardeşinin oğlu Sergen'i evinde sakladığı için tutuklanmıştır. Bu tutukluluk süreci içinde eşiyle arasındaki mesafe açılmış, hapisten çıktıktan sonra da sekreteriyle ilişkisi olduğunu öğrendiği eşinden ayrılmıştır. Romanda Volkan'ın annesinden şöyle bahsedilir:

“Annesi. Koyu mavi gözlerinde acılı bir dünyaya dargınlığın sabırla beklediği narin, inançlı, alçakgönüllü cumhuriyet öğretmeni. Nesli tükenmekte olan bir kuşağın insanı. Ölene dek böyle kalacaktı. Dünyanın değişimiyle, zamanın ruhuyla uyşamaması, hatta bunlara karşı çıkması doğaldı. Özellikle seksenli yıllardan sonra her şey ona hileli, yolsuz, yozlaşmış görünüyordu. Dünyayla arasındaki sınır jilet gibi keskin bir şeye dönüşmüştü nicedir.” (s.168)

Yazar Gülsen Hanım karakteriyle her yönüyle yozlaşmaya başlayan bir devirde hala bazı erdemleri ve değerleri korumaya çalışan bir porte çizmeye çalışmıştır.

Carol

Volkan'ın Amerika'dayken Nilhan'dan sonra tanıştığı sevgilisidir.

“Aloha havayollarının Mauri uçuşunda yan yana düşmüşlerdi Carol'la. Kız, öylesine güzel ve baştan çıkarıcıydı ki peşinden gitmek, tutulmak dışında yapılacak başka şey yoktu. Yalnızca bir yanılğı, yersiz bir sapma, kolay bir uyum, yarı düş yarı gerçek bir tanrıça, kurtarma sandalı...Bu gidişin tanımı yoktu. Ertesi gün, Haleakala'nın görkemli gündoğumunu baş başa izlediler ve bir yıl sonra Türkiye'ye birlikte döndüler.” (s.86)

Carol ülkesinde gelecek vadeden bir tiyatro oyuncusudur. Fakat Volkan'la birlikte Türkiye'ye geldiğinde kendini bir yalnızlığın içinde bulur. Volkan'sa kariyerinin doruğuna hızla tırmanmaktadır. Sonunda bu yalnızlığa, yabancılığa dayanamayan Carol ülkesine dönmek ister.

“Kız, yemek yemiyor, uyuyamıyor, gözyaşlarına boğulmadan hiçbir şey yapamıyordu son zamanlarda. Onu öyle görmek buz gibi suya ansızın atlamaktan farksızdı. Seni tahmin edemeyeceğin kadar büyük bir acıyla seviyorum, derken kendisine katılamayan erkekten nefret ediyordu.” (s.87)

Volkan Carol’ın bu durumunu görünce onun gitmesine izin verir. Volkan’ın Eylem’le tanışmadan önce gerçek anlamda aşık olduğu tek kadın Carol’dır.

Nilhan’ın Sevgilisi Olan Kadın

Nilhan bir partide Volkan’a gerçek aşkı bulduğundan bahseder. Fakat bu aşk biraz şaşkıncıdır, çünkü Nilhan’ın aşık olduğu kişi bir kadındır.

Bu kadınla Nilhan jinekologda sıra beklerken tanışmıştır. İslamcı bir iş adamının karısı olan kadın örtülüdür. Hukuk okumuştur ama çalışmamaktadır. Kocasını imam nikahlı başka bir karısı daha vardır. Nilhan, Volkan’a son aşkını şöyle anlatır:

“Otuzunda bile değil. Dıştan baktığına ele geçmez bir bakire gibi görünüyor, başka bir dünyadan sanki ama içinde bir yanardağ saklı. Hüsrana dolu bir evlilik, özlem yüklü bir beden, tepkisel bir aykırılık ve sonunda yoldan çıkış! En tehlikesiz yolu, bir başka kadını seçerek tabii.” (s.219)

Volkan tepkisini açıkça belli etmese de Nilhan’ın bu durumunu kendi çapında ne yapacağını şaşırma olarak açıklar.

Temizlikçi Kadın

Volkan’ın evindeki temizlikçidir. Sadece adı geçer.

Başı Çatıklı Karılar

Sadece adları geçer.

Sevdiye

Eylem'in ablasıdır. Felçli ve ayyaş bir kocası ve iki çocuğu vardır. Evlere temizliğe giderek geçimini temin etmektedir. Eylem'e çok yakın bir yerde oturduğu için sık sık görüşme imkanları olur.

Merve

Eylem'in ablası Sevdıye'nin dokuz yaşındaki kızıdır. Sadece adı geçer.

Lale Abla

Sadece adı geçer.

Eylem'in Annesi

Eylem'i iyi bir ev kadını olması için elinden gelen bütün eziyetleri yaparak yetiştirmiş, babası cami imamı dindar bir kadındır. Romanda onun hakkında daha fazla bilgi verilmemiştir.

Eylem'in Ninesi

Eylem ninesini çok sever. Bunun dışında romanda nineden bahsedilmez.

Dedenin Karısı

Eylem'in Ankara, Keçiören'deki dedesinin kendinden otuz yaş küçük sinsi karısıdır. Eylem liseyi dedesinin yanında okumuştur. Dedesinin karısı ise Eylem'i sürekli takip eder ve her fırsatta onu kocasına şikayet eder. Bu şikayetler yüzünden Eylem zaman zaman dedesinden dayak bile yer.

Kapalı Kızlar

Eylem'in fakülteye başladığı zamanlarda yanlarında kaldığı kızlardır. O dönemde Eylem de bu kızlar gibi kapalıdır.

Genç Kadın

Eylem'in karşı dairesinde oturan üç çocuklu genç kadındır. Kapıcıdan sonra Eylem'in yalnızlığını merak eden tek kişidir.

Genç Kızlar

Melike Eda'nın takı sergisini yoldan geçerken görüp merak ederek gezmeye gelen genç kızlardır.

Abartılı Giyimli Kadınlar

Melike Eda'nın sergisini gezmeye gelen fazla makyajlı, abartılı giyimli kadınlardır.

Tezgahtar Kız

Melike Eda'nın atölyesinde çalıştırdığı tezgahtar kızdır.

Dora Waller

Eylem'in çalıştığı büronun bölüm şefidir. Eylem'i işten çıkarmak için yanına çağırduğunda Eylem onu şu şekilde tanımlar: “*Dora Waller, sevimsiz, uzun yüzlü, kötücül ince dudaklı, ellilik sert bir kadındı.*” (s.144)

Sarışın Uzun Kadın

Eylem'in iş görüşmesi için gittiği mağazada pardösüsünü alıp, ona yol gösteren genç kadındır.

Mercan

Eylem Jale'yle iş görüşmesi yaparken onlara çay getiren kadındır.

Volkan'ın Yengesi

Sadece adı geçer.

Volkan'ın Babasının Sekreteri

Volkan'ın babasının aşk yaşadığı kadındır. Sadece adı geçer.

Galeri Yöneticisi Kadın

Melike Eda'nın sergisini açtığı galerinin yöneticisi olan kadındır. Sadece adı geçer.

Lara

Randevuevi olarak kullanılan villanın yöneticisi olan Rus asıllı, Türkçe bilen, orta yaşlı bir kadındır. Evde temizlik, yemek, gelen gidenle ilgilenmek ve disiplini sağlamak bu kadının görevidir. Lara iri yarı, sert yapılıdır ve acımasızdır. Fakat işini kusursuzca yapar.

Beti

Üniversiteli ve kültürlü genç kızları pazarlamak için Aysevim'in kurduğu ajansın ortağı olan kadındır. Asıl adı Betül olan bu sosyete kadını Etiler'de bir güzellik ve spor salonu çalıştırmakta ve elemanları olan kızları burada yetiştirmektedir. Beti'nin sevgilisi olan adam ise Kuruçeşme'de bir gece kulübü işletmektedir ve bu kulüpte de kızlar pazarlanmak için görücüye çıkarılır.

Kızlar

Aysevim'in üst düzey, zengin ve kültürlü erkeklere pazarladığı çoğu üniversite mezunu kültürlü ve bakımlı genç kızlardır.

Bir Başka Kız

Eylem'in randevuevinin salonunda oturduğu sırada tanıdığı kızdır. Sadece adı geçer.

Semra

Ajansta çalışan kızlardan biridir. Sadece adı geçer.

Didem

Beti'nin iki yardımcısından biridir. Sadece adı geçer.

Gazeteci Kadın

Sadece adı geçer.

Renginur

Melike'nin akrabası olan İlhan Sacit'in sevgilisidir. *Yeni Yalan Zamanlar* roman üçlemesinin ikinci kitabı olan *Mor*'da Renginur'un hikâyesi anlatılır.⁷⁷ *Safran Sarı*'da ise Renginur tesadüfen Melike'nin atölyesine gelir. Dört-beş yıl önce oğlu küçük Yalım'ın doğum günü partisinde vurulan İlhan Sacit'ten sonra Renginur deri işi yapan genç bir adamla evlenmiştir. Bu romanda Renginur'dan kısaca da olsa bahsetmek hem üçlemenin önceki kitaplarını hatırlatmış hem de okuyucunun zihnindeki bazı merak unsurlarını çözüme kavuşturmuştur.

Fikran

Mor'da İlhan Sacit'in cinayetini planlayan baldızıdır.⁷⁸ *Safran Sarı*'da sadece adı geçer.

Figen

İlhan Sacit'in kardeşi Armağan'ın karısıdır. *Mor*'da hikâyesi anlatılır.⁷⁹ *Safran Sarı*'da ise Melike Eda Renginur'dan Figen'le Armağan'ın boşandığını öğrenir.

Yaşlıca Kadın

Melike Eda'nın atölyesine gelen müşterilerden biridir. Sadece adı geçer.

⁷⁷ Aral, *Mor*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007.

⁷⁸ Age.

⁷⁹ Age.

Sumru

Ajansta çalışan kızlardan biridir. Romanda şöyle anlatılır:

“Sumru, üniversite öğrencisiydi, arkeoloji okuyordu. Bebek yüzü, masum görünümlü pembe beyaz bir sarışındı. O da yeni sayılırdı ve daha önce bir halı reklamında görünmüştü.” (s.244)

Eylem, Sumru ve Aytül’le kulüpte işe çıkmıştır.

Aytül

Ajansta çalışan kızlardan biridir. Eylem onunla birlikte iki kız birden isteyen bir adamın randevusuna gitmek zorunda kalmıştır. Romanda Aytül şöyle anlatılır: *“Öteki, Aytül ise deneyimliydi. Uzun boylu nefes kesici bir esmerdi, kolej mezunuydu ve ailesi varlıklı olmasına rağmen babasıyla ciddi sorunları vardı.”* (s.244)

Nurhan Nur

Sadece adı geçen bir oyuncudur.

Fotoğrafçı Kadın

Eylem’in bir erkek dergisinde yayımlanan fotoğraflarını çeken kadındır. Yumuşak ve anlayışlıdır. Eylem’in çok güzel görüldüğü fotoğraflar çekmiştir.

Yasemin

Volkan’ın Eylem’den sonraki sevgilisidir. Özel bir üniversitede işletme alanında öğretim görevlisidir. Volkan’la bir safaride tanışmışlardır. Karadenizli, varlıklı bir ailenin kızı olan Yasemin’in fiziksel özellikleri romanda şöyle anlatılır:

“İrice burnu, çukurda gözleri, balıketi kısa boyu ve hafif çarpık, yaramaz çocuk bacaklarıyla güzel sayılmazdı Yasemin belki ama bal rengi kısa saçları, düz kaşlarına düşen kakülleri ve birbiri üstüne hafifçe binmiş sağlam dişleriyle tatlı, becerikli, kusursuz bir anne adayıydı.”(s.301)

Volkan Yasemin’le evlenmeyi düşünmektedir.

2.1.8.SADAKAT⁸⁰

2.1.8.1. Romanın Özeti

Azra, annesi ve kızıyla İstanbul'da yaşayan bir eczacıdır. Üniversite yıllarında birlikte olduğu Demir'den bir kızı olmuş ve bunun üzerine annesinin de baskısıyla Demir'le anlaşmalı bir evlilik yapmıştır. Çocuk doğduktan sonra ise ayrılmışlardır. O yıllarda ara verdiği fakülteyi sonradan bitirir. Bir eczane açmak için çaba sarf ettiği günlerde Ferda ile tanışır.

Azra, Ferda'yı ilk defa bir ilaç firmasının verdiği kokteylde tanır. Zamanla aralarında duygusal bir ağ oluşmaya başlar. Bu genç, kibar, çekici ziraat mühendisi kendine bir sera yapmak için arazi arıyordur. Azra'nın ise Sayancak'ta babadan kalma bir evi ve arsası vardır. Ferda'ya o arsayı kiralayıp kendisi de Sayancak'ta bir eczane açmaya karar verir. Bu düşüncelerini gerçekleştirdikten birkaç ay sonra Ferda ile evlenirler. Ve ardından da Azra annesini kaybeder.

İlk birkaç yıl evi ve serayı güzelleştirmekle uğraşırlar. Mutlu bir evlilikleri vardır. Tam bu günlerde Azra'nın kız kardeşi Aliye kocasıyla büyük kavgalar yaşıyordur. Her defasında Azra'yı arayıp dert yanan Aliye'yi Azra bir müddet kalması için kendi evine çağırır. Fakat Aliye Azra'nın evine gelince oraya iyice yerleşir ve kendi eviymişçesine rahat, dağınık bir şekilde evi kullanmaya başlar. Başlangıçta Aliye eniştesi Ferda ile çok mesafelidir.ancak zamanla aralarında bir bağ oluşur. Bir de Ferda Aliye'ye serada iş verince, Azra'dan çok onunla vakit geçirmeye başlar. Bu durumdan şüphelenen Azra bir gün Ferda ile Aliye'yi kendi evinde uygunsuz bir vaziyette yakalar. Büyük bir öfkeyle onları evinden kovar. Bu olayın ardından birkaç defa Ferda'yı affetse de zamanla öğrenir ki Ferda, evliliklerinin ilk yılından beri Azra'yı farklı kadınlarla, sürekli aldatmıştır. Bunun üzerine Ferda'yı hayatından tamamen çıkaran Azra, intikam almak için üniversiteden tanıdığı Cemal'le ilişki kurar. Kısa bir süre sonra ise Ferda ile Aliye'nin bir trafik kazası geçirdiğini, Aliye'nin oğlu Murat'ın öldüğünü, Ferda'nın ise bir bacağını kaybettiğini öğrenir. Bu olaydan sonra Ferda, tekrar Azra'nın kapısını çalar. Fakat

⁸⁰ Aral İnci, *Sadakat*, Turkuvaz Kitap, İstanbul,2009.

beklediği şefkati bulamaz. Tartışmaya başlarlar. Sonunda Ferda elindeki maket bıçağıyla banyoda intihar eder. Azra ise şoka girmiştir. Uzun bir süre, çeşitli yöntemler kullanarak Ferda'nın cesedini evinde saklar. Hizmetçinin kokuyu fark etmesi üzerine polis gelir ve Azra'yı cinayet suçundan tutuklar.

Roman, Azra'nın tutuklanması anından başlayarak geriye doğru akar. Sonuçta ise Azra'nın suçsuzluğu kanıtlanır ve serbest bırakılır.

2.1.8.2. Roman Hakkında

Roman, ilk olarak 2009 yılında Turkuvaz Kitap yayınlarından çıkmıştır. Toplam 277 sayfadır. Yazar, bu romanında üst kurmaca tekniğinden faydalanır. Romanda geçen olaylar, hapishaneye girdiğinde Azra'ya avukatının yazmasını istediği defterde anlattığı olaylardır.

Romanda konu olarak aldatılma işlenmiştir. Pek çok romanında evliliğe dair sorunları işleyen yazar bu romanı yazmasının gerekçesini şöyle açıklar:

“Evliliğe, sadakate, içsel özgürlük sorunlarına Ölü Erkek Kuşlar'da, Mor'da, Gölgede Kırk Derece'de daha önce de yer verdim. İkili ilişkilerin temel dinamiklerine, yıpranma ve yorgunluklara baktım. Özellikle genç kadın arkadaşlarımdan sadakatsizlik konusunda çok fazla yakınma, kuşku ve rahatsızlık hikâyesi dinledim. Roman tasarımı düz bir çizgide gelişmiyor, çoğu kez birçok etken bir araya gelip bütün oluşturuyor. Hep olduğu gibi sadakat de uzun düşünülmüş bir roman. Yirmi yıl önce yazdığım, filme çekilememiş bir senaryoyu yeniden yorumlamak üzere önüme koyuşumla karar süreci tamamlandı.”⁸¹

Bu romanı yazmakla neyi amaçladığını ise şu ifadelerinden anlarız:

“Ben romanımda hayatın tek bir insanla, tek bir bedenle yaşanmasının engellenemez tatsızlık ve sınırlayıcılığı yanında, o hayata kıskançlıkla el konmasını ve sadakatin bilinen anlamıyla mutluluk için ne kadar yetersiz olduğunu bir evlilik

⁸¹ İnci Aral'la Söyleşi: Romantizm Neredeyse Gülünçleşti, Radikal Kitap, 29.01.2010

*hikâyesi üzerinden sorguladım. Konuyu farklı insani yönleriyle irdelemeye çalıştım.*⁸²

Etrafındaki insanlardan dinlediklerini bu romanında malzeme olarak kullanan yazar, aynı zamanda internet kullanımının farklı bir boyutunu, evliliği zedeleyişini de bu eserinde işler.

2.1.8.3. ROMANDAKİ KADIN KAHRAMANLARIN İNCELENMESİ

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Azra

Aliye

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Kadınlar

Perran (Azra'nın Annesi)

Sosyete Jinekoloğu

Müge

Genç Kadın

Anneler

Ferda'nın Annesi

Sekreter

Üvey Teyze

Neval

Seval

⁸² Age.

Pelin

Nuran

Şule

Yaşlı Bir Kadın

Anneanne

Ferda'nın Evlendirildiği Kız

Şengül

Demet

Özlem

Nalan

Kadın

Bir Kadın

Müzikçinin Karısı

Kitapçı Müberra

Hollandalı Kız

Korkut'un Genç Öğretmeni

Melahat

Gardiyan

Asıl Konumdaki Kadın Kahramanlar

Azra

Azra, romanın başkahramanıdır. Roman, Azra'nın tutuklanıp hapisaneye atılmasıyla başlar. Kocasını Ferda'yı öldürmekle suçlanan Azra, bu olaydan sonra

kısmen de olsa bir bilinç kaybı yaşamış, yaptıklarını hatırlayamamıştır. Avukat İrfan ise Azra hapse atıldığı ilk günlerde ona bir defter verir ve hatırladıklarını yazmasını ister. Böylelikle Azra kendi geçmişine şimdiden bakarak hayatını o deftere yazmaya başlar. Azra ile ilgili her şeyi biz onun kendi bakışından öğreniriz.

Azra bir eczacıdır. Ferda ile tanıştığında stajının bitmesine çok kısa bir süre kalmıştır ve stajı bitince Sayancak'ta, yani doğup büyüdüğü yerde bir eczane açacaktır.

“Stajımın bitmesine dört ay vardı. Sonra ilk evliliğimden beri oturduğum Göztepe'deki evi boşaltıp yerlisi olduğumuz kasabaya dönecektik. İstanbul'da eczane açmaya gücüm yoktu. Sayancak daha hesaplı, orada tutunma şansım daha fazlaydı. Boşandığımda annem kızma bakmak için evini, bahçesini, dostlarını, alışkanlıklarını bırakıp yanıma gelmişti.” (s.30)

Azra, Ferda ile tanışmadan önce, öğrenciliğinin ilk yıllarında bir evlilik yapmıştır. Demir adında genç bir tıp asistanıyla henüz fakültenin birinci sınıfındayken bir ilişkiye girer ve bu ilişkiden bir de çocuğu olur. Bu yıllarını Azra şu şekilde anlatır:

“Yirmisini doldurmadan, kibirli, dalgın, uzun bir tıp asistanına tutulmak. Demir. Coşkulu bir sohbet ve çekingen gülümsemelerle gelen arzu. O özlenen kıta, tehlikeli düzensizlik. Karanlıkta ürkek, sıcak bir elin göğsünün üstüne yerleşmesi. Önce korkak ve yumuşak, sonra haşin, bedeninin en duyarlı yerlerinde dolaşması kulaklarda büyüyen kalp atışları ve gecenin içine hızla kayış. Dudaklarda hafif portakal tadı, kokusu.

Güçlü bir parlamayla birine ait olduğuna kendini inandırmak. Kız yurdundan ayrılıp onun kucağına sığınmak. Tuğla kaplı bir evin bodrum katıyla fakülte arasında soluk soluğa geçen yağmurlu akşamlar. Aşk, o küçücük sözcük nasıl olur da bu kadar güzel olabilir, dile getirilmesi bu kadar zor bir doluluk nasıl yalan olabilir?

Çıplak bir odadaki daracık yatak, çok kullanılmış çarşaflar, düz beyaz perdeler, iki tabak bir tava ve bir şişe ucuz şarapla felsefe. Beceriksizce yeni dünyayı anlama çabaları.

Sonra apansız gelen ve içine gömülüp kaldığı vücudu farklı bir şeye dönüştüren o korkunç sır. Açıklamayı erteleyip durduğu ve dördüncü ayın sonuna kadar koruyla biraz da bilerek geciktirdiği o olağanüstü, ürkütücü doluluk.

Tepki çok sert. Geç vakit, ders notlarını kenara iterek ve dirsekler masaya dayanarak bir sigara, bir bardak şarap ve muhabbetle tadına varılan geceler bitiveriyor. Baba olmak mı? Hayır!” (s.44)

Azra'nın hamile kalışına Demir gibi annesi de büyük bir tepki gösterir ve acele bir şekilde nikah kıyılmasını ister. Demir'in bütün tepkileri, itirazları ve öfkesine rağmen Azra'nın annesinin ısrarıyla anlaşmalı bir nikah kıyılır. Konu komşuya rezil olmamak için, en azından çocuğun babasız doğmaması için. Bu süreç içinde Azra, Demir'le birlikte Göztepe'de bir ev tutar ve okulunu dondurur. Bebeğin, Müge'nin doğumundan sonra da Demir Amerika'ya gider ve ayrılırlar. Azra'nın yanına annesi ve kız kardeşi Aliye gelir. İkinci yıl biterken Azra yeniden okuluna başlar ve annesi bebeği de alarak Sayancak'a döner. İstanbul-Sayancak arasında gel-gitlerle okulunu bitiren Azra bu süreç içinde çılgın ilişkiler yaşar, uyuşturucunun kuyısından döner.

Eğitiminin son yılında, staj yaptığı dönemde bir ilaç firmasının verdiği bir kokteylde Ferda ile tanışır Azra. Terasta yalnız başına otururken Ferda Azra'nın yanına gelir. 1998 ekimidir. Azra boşanalı dört yıl olmuştur ve bir erkeğin ilgisine çok ihtiyacı vardır. Birkaç gün sonra yeniden buluşup Ferda'nın evine giderler. Ferda Azra ile birlikte olmak ister ama Azra onu reddeder. Daha sonra görüşmek üzere ayrılırlar. Ancak Ferda uzun süre Azra'yı aramaz.

Azra'nın stajının bitmesine üç hafta kala Ferda eczaneye gelir. Birlikte bir yürüyüşe çıkarlar. Söz arasında ziraat mühendisi olan bu adam sera kuracak bir alan aradığını söyler. Azra'nınsa eczane açacak paraya ihtiyacı vardır ve Sayancak'ta babadan kalma büyük bir araziye sahiptir. Birlikte Sayancak'a giderler, araziye bakarlar. Ferda bu araziyi kiralar ve oraya bir sera kurmaya karar verir. Azra ise bu adamla evlenip Sayancak'a yerleşmeyi istemektedir.

“Stajımın bitmesine dört ay vardı. Sonra ilk evliliğimden beri oturduğum Göztepe’deki evi boşaltıp yerlisi olduğumuz kasabaya dönecektik. İstanbul’da eczane açmaya gücüm yoktu. Sayacak daha hesaplı, orada tutunma şansım daha fazlaydı. Boşandığımda annem kızıma bakmak için evini, bahçesini, dostlarını, alışkanlıklarını bırakıp yanıma gelmişti. Sağlığı pek iyi değildi, zorlanıyor, sabırsızlıkla beni bekliyordu.

Herkesin birbirini tanıdığı o küçücük kasabada başına buyruk olamayacaktım. Hoşlanacağım biriyle evlenmek, kızımı düzenli bir aile ortamında büyütmek istiyordum ama kendime itirafta zorlanıyor olsam da Sayacak’ta böyle biriyle karşılaşa imkanım sınırlıydı.” (s.31)

Bu düşüncelerle Ferda’ya tutunan Azra bir müddet sonra annesini kaybeder. Sonra ise Şubat başlarında Ferda ile evlenir. Bu süreç içinde sera çok tutulmuş, Azra’nın eczanesi de açılmıştır. Babadan kalma eski evi en küçük detayları düşünerek yenilerler. Her geçen gün maddi anlamda daha da zenginleşirler. Bu arada Azra hamile kalır fakat çok istemesine rağmen Ferda bebek istemediği için çocuğunu doğurmaz.

O günlerde Azra’nın kardeşi Aliye kocasıyla kavga etmiştir. Ortada kalmaması için Azra onu evine alır. Bir müddet sonra Aliye eve iyice yerleşir ve ev halkından biri gibi davranmaya başlar. Zaten Ferda da ona serada bir iş bulmuştur. Her sabah Ferda ile Aliye birlikte işe giderler. Zamanla aralarında oluşan sıcaklığı Azra fark eder.

“Ferda’nın telaşlanan genç annenin, Aliye’nin elini avutmaktan daha fazla bir sırdaşlık ve tutkuyla okşadığını ve birbirlerine nasıl baktıklarını ilk kez fark ettiğim o karlı, buz gibi sabah tüm canlılığıyla belleğimde hala.” (s.120)

Azra’nın elinde Ferda ile Aliye arasındaki ilişkiye dair hiçbir delil yoktur. Bu yüzden her fırsatta bu doğrultuda deliller arar. Bir ara Ferda’nın Aliye’ye verdiği maaşla ilgili bir belge bulur. Bu belgede Ferda’nın kendisine söylediğinin üç katı Aliye’ye maaş verdiğini görür. Azra, Ferda’ya ilk defa açıktan tepkisini o zaman gösterir. Ferda ise bir şekilde bu olayı geçiştirir. Azra ile Ferda arasında bunlar

geçerken Aliye eve iyice yerleşmiştir. Açık saçık sabahlığıyla kahvaltuya inmeler, Ferda'ya karşı rahat tavırlar Azra'nın gözünden kaçmaz. Ve Azra, sadece Ferda'yı Aliye'den kurtarabilmek amacıyla Paris'e tatile götürür. Döndüklerinde ise değişen pek bir şey yok gibidir. Fakat yaz geldiğinde Ferda'nın Azra'ya ilgisi ve iltifatları artar. Bu ilginin büyüüne kapılan Azra'nın gerçeklerle yüzleşmesi ise uzun sürmeyecektir.

“Bir sabah hep birlikte çıktık evden. Onlar seraya ben eczaneye gitmek üzere. Arabama bindim, motoru çalıştırdım. Aliye'yle Ferda, Ferda'nın arabasına bindiler ama hareket etmiyor oyalanıyorlardı. Kasabaya indim, eczaneye gittim. Ne görmüştüm, neden huzursuzdum bilmiyorum. Bazı anlar vardır, görünürde her şey normaldir ama yine de olmadığını sezersiniz. İki saat sonra çıkıp eve gittim. Araba kapıda, sabah olduğu yerde duruyordu.” (s.134)

Azra, evde Ferda ile Aliye'yi yalnız bulur. Aliye'nin mazereti ise gömleğine kahve dökülmesidir. Yine net bir delil yakalayamayan Azra kocasına Aliye'den duyduğu rahatsızlığı söylese de Ferda bunu çok önemsemez. Günler geçtikçe Ferda ile Aliye daha da yakınlaşır. İş gezileri adı altında sık sık seyahat etmeye başlarlar. Sonunda şehir dışından döndüğü bir gece yarısı Azra, Ferda ile Aliye'yi Aliye'nin yatak odasında basar. Bu olay üzerine Aliye ile Ferda evden ayrılır.

Kendini bir anda yapayalnız bulan Azra'nın içinde şiddetle Ferda'yı aldatma duygusu uyanır. Bu duyguyla beraber geçmişini anımsamaya başlar :

“Şehirdeki Kenan Evren Lisesi'ne gidiyorum okul servisi şamataları. Kefe önü takımları, yol kıyılarında kız kıza dedikodular, özentiler, rengarenk vitrinler. Vatkalı giysiler, bacakları uzun gösteren apartman topuklar, kocaman saç tokaları. Kent merkezindeki sinemalar. Bir sinemanın karanlığında, ıslak bir yağmurluğun içindeki plastik kokulu oğlanla ilk öpüşme. Günlüğüme şifreli harflerle yazılmış ilk masum sevişme. Utanç ve pişmanlık.

Üniversite hazırlık dersanesi. Beğeniliyorum, göze batıyorum. Aynadaki gölgem güzel. Hafta sonları dudaklarıma açık renk ruj sürüyorum. Oğlanlarla uzaktan uzağa bakışmalar, küçümsemeler. Kitaplar, aşk romanları.”(s.150)

Lise yıllarında babasını kaybeden Azra, aslında edebiyat okumak istemesine rağmen annesinin yönlendirmesiyle İstanbul Eczacılık fakültesine gider. Fakülte yıllarında Cemal'i tanır :

“Fakültenin ilk yılında öğrenci derneği başkanıydı. Uzaktan aşkıttım ona. Güzel konuşması ve karizmasıyla kızların gözdesiydi. Dikkatini çekmek için bulunduğu yerlere ve derneğe sık gidiyor, ilgimi belli etmeye uğraşıyordum. Henüz çocukmuşum gibi sevecen bir ağabeylikle karşılık verdi ilgime bir süre sonra. ”
(s.151)

Bu düşünceler eşliğinde Cemal'i yeniden hatırlayan Azra, o gece Cemal'i arayarak onun İstanbul'daki antika dükkanına gider. İçindeki Ferda'yı aldatma duygusunu burada giderir.

Birkaç ay sonra hiçbir şey olmamış gibi eve dönen Ferda'yla yeniden birlikte yaşamaya başlayan Azra bir gece kendi düzenlediği bir tuzakla Ferda'ya bütün suçlarını itiraf ettirir. Bu olay üzerine yeniden ayrılırlar. Bu süreç içinde Azra Cemal'le ilişkisine devam eder. Ama içten içe Ferda'yı hep bekler. Fakat Ferda geri dönmez. Bir müddet sonra yengesinin telefonla haber vermesi üzerine Aliye ile Ferda'nın bir trafik kazası geçirdiğini ve Aliye'nin oğlu Murat'ın öldüğünü öğrenir. Aliye hafif sıyrıklarla kazayı atlatmış, Ferda ise sol bacağını kaybetmiştir.

Bir gece Ferda Azra'nın yanına çıkar gelir. Pişmanlıklarını anlatır, onunla kalmak istediğini söyler. Fakat Azra onu affetmez. Tartışmaya başlarlar ve Ferda elindeki maket bıçağıyla banyoda intihar eder. Azra ise geçirdiği şokun etkisiyle günlerce Ferda'nın cesedini banyoda saklar. Cesedin bozulmaması için suya attığı ilacın kokusuyla birlikte polisler eve gelir ve Azra'yı tutuklar. Adli tıp raporları gelene kadar hapiste kalan Azra raporların temiz çıkması sonucu tahliye olacaktır. Roman Azra'nın gardiyanla birlikte koridorda uzunca yürürken kurduğu hayallerle sona erer.

Romanda Azra'nın dış görünümüyle ilgili çok fazla bilgi yoktur.

Aliye

Azra'nın kız kardeşi, romanın ikinci büyük kahramandır. Aliye Azra'ya göre güzelliğiyle dikkat çeken bir tiptir. Bu sarışın kadının fiziksel özellikleri romanda şöyle anlatılır:

“Bedeni biçimli, hareketleri akıcı, bakışları yalancıydı. Çekiciydi, boyalı kuşlar gibi akıl çeliciydi ama hiçbir derinlik, acı, yediği tekmelerden kalmış toynak izi yoktu onda. Uyandırdığı koruma duygusuyla karşıtlık oluşturan bir dirimin vahşî kokusundan başka bir şey yoktu.” (s.123)

Aliye'nin güzelliği öyle etkileyicidir ki genç bir kızken annesi bile bu güzelliğin avantajlarından faydalanır:

“Gülüşü sıcak, bakışı işveliymi. Yine de güzellikten öte bir şey vardı onda. İçten gelen, ışıldayan bir çekicilik. Nereye gitse, kiminle konuşsa yürek hoplatıyordu. Annem çözülecek bir sorun olduğunda onu gönderirdi tapuya, belediyeye, vergi dairesine. Babası yaşında adamları nazlı bir duruş, tatlı bir dudak büküşle etkiler,günler sürecek işleri on dakikada çözüp gelirdi.”(s.55)

Azra ile Aliye'nin ilişkisi çocukluktan beri iyi değildir. Annesi Aliye'ye hep ayrıcalıklı davransa da Aliye belki de tahsilinden dolayı Azra'yı hep kıskanır. Fakat kendisi zeki olmasına rağmen liseyi zar zor bitirmiş, üniversiteye de girememiştir:

“Zeki ama tembeldi, zekasını boşa harcamamaya karar vermiş gibi çalışmadan sınıf geçmeyi beceriyordu. Aramızda kız kardeşlere özgü o coşkulu yakınlık ve sırdaşlık yoktu nedense. Benim daha çok sevildiğimi sanıyor, okuldaki başarıımı hor görüyor ve kendini benden daha güzel ve üstün buluyordu. Babamın ansızın ölümünden sonra isyancı bir serserilik geldi üstüne.” (s.55)

Aliye liseyi bitirdikten sonra geçici flörtlerle vakit geçirir. Serseri, başına buyruk bir şekilde yaşamaya başlar. Bir ara devlet hastanesinde çalışan genç bir dişçiyle ilişkisi olur. Ama dişçinin Bursa'ya gitmesi üzerine bu ilişki biter. Sonra da Aliye daha sonra evleneceği adam olan Şevki'yle gezmeye başlar. Şevki yakışıklı, göz alıcı, gösterişlidir ama işsiz güçsüz bir serseridir. Kısa bir süre sonra evlenirler

ve Şevki'nin iş bulduğu Bursa'ya yerleşirler. Aylar sonra Azra'nın kız kardeşini ziyarete gittiğinde karşılaştığı manzara şu şekildedir:

“Ortalıkta toz yumakları uçuşuyordu. Durmadan ağlayan bebeğini çayla ıslatılmış bisküviyle beslemeye çalışıyordu Aliye. Üstü baş kusmuk lekesi içindeydi. Saçları keçeleşmiş, elleri çatlamıştı. Kocasının avareliğinden, hainliğinden, eve bakmadığından yakınıyordu. Tek başına dışarı çıkmasına bile izin vermiyor, giyimine, saçına karışıyordu. Şevki'ye onun yemek ve temizlik yapmadığını, ev kadınlığıyla uzaktan yakından ilgisi olmadığını, açık saçık giyindiğini söylüyordu. İnatlaşmışlardı.” (s.97)

Bir yıl kadar sonra Aliye dışçı Sümer'le yeniden karşılaşır. Kocasını ve bebeğini terk ederek onunla yaşamaya başlar. Bu olay üzerine Şevki onu boşar. Bir müddet sonra Aliye dışçının de yanından ayrılarak Şevki'ye geri döner. Fakat Şevki onu polise şikayet ederek geceyi karakolda geçirmesine sebep olur. Karakoldan çıkınca Aliye ilk trenle İstanbul'a, annesi ve ablasının yanına gelir ve bir yıl kadar orada kalır.

Şevki'nin özürleri ve Aliye'nin annesinin de desteğiyle yeniden birleşen Aliye ve Şevki üç yıl kadar sonra yeniden bozuşurlar. Otuzlu yaşlara gelmiş olmasına rağmen hala hayatını bir düzene oturtamayan Aliye bu defa ablası Azra'nın yanına gelir. Eniştesi Feda'nın serada ona bir iş vermesi üzerine de zamanla oraya yerleşir.

Aliye'nin dağınıklık ve serseriliği Azra'nın evinde de sürer. Sorumsuz ve rahat bir şekilde yaşadığı bu evde bir müddet sonra eniştesi Ferda'yla da ilişkiye girer. Azra'nın tepkilerine hiç aldırmadan, meydan okurcasına bir müddet gizliden gizliye Ferda ile aşk yaşar. Bir gün Azra'nın onları evde uygunsuz bir şekilde yakalaması üzerine ise evden ayrılarak Yalova'ya yerleşir. Ferda ile ilişkisi ise devam etmektedir. Bir ara Ferda ile ayrılırlar ve Aliye yeniden Şevki'ye döner. Eşyalarını almak için Ferda'nın yanına yeniden gittiğinde bir trafik kazası geçirirler ve Aliye'nin oğlu Murat ölür. Aliye ise kazayı küçük sıyrıklarla atlattır.

Romanda Aliye'den son olarak Azra'yı hapisanede ziyarete geldiğinde bahsedilir. Her şeyiyle çok değişmiştir. Öyle ki Azra onu tanıyamaz:

“Tanıyamadım. Nursuz yüzü çökmüş, küçülmüştü. Saçlarının sarısı görünmüyordu. Çirkin bir örtü vardı kafasında. Bileklerine kadar inen boz bir pardesü. Bir tek cüz kesesi eksikti. Allah yanına almıştı onu. Sarı kız değildi artık. Hiç kimse değildi, Ferda'nın yana yakıla sevdiği kadın ölmüştü.”(s.269)

Dekoratif Konumdaki Kadın Kahramanlar

Kadınlar

Azra hapisaneye girdiğinde aynı koğuştta kaldığı kadınlardır. Bu kadınlar hapisaneye girdiği ilk günlerde durmadan öğren ve kusan Azra'yı hamile sanırlar. Daha sonraları dayanışma içerisinde pek çok konuda Azra'ya yardımcı olurlar. Azra yazdığı defterde onları şöyle tanımlar:

“Genç yaşlı, toplu zayıf, uzun ya da kısa, sakın ya da hırçın hepsi birbirine benziyorlar gözümde. Boyasız yüzleri slgun, çıplak, gergin. Oturup çene çalıyor, tespih çekiyor, dantel ya da örgü örüyorlar. Kimse kimseden çekinmiyor uzun boylu.” (s.47)

Perran (Azra'nın Annesi)

Azra'nın annesi Perran'dan romanda daha çok ölümünden sonra bahsedilir. Azra'nın Ferda'yla ilişkisinin yeni başladığı dönemlerde karaciğer kanserinden ölen bu kadının geçmişini Azra romanda şöyle anlatır:

“Kasaba eşrafından varlıklı bir ailenin iki çocuğundan biri ve tek kızıydı. Genç kızlar üzerinde sıkı bir aile ve toplum baskısının bulunduğu ilk gençlik döneminde, güzelliği yüzünden başına gelebileceklerden özenle korunarak yetiştirilmişti. Meslek sahibi olması öngörölmüş değildi, liseyi bitirip düzeyine uygun bir evlilik yapması bekleniyordu. Ama o askeri bir sağlık kolejinin sınavını kazanmış, hemşirelik okumakta diretmışti.

Ankara'daki yatılı yüksekokul öğrenciliği sırasında da bağlı kalmıştı kasaba ve aile değerlerine. Özlemlerini sıkı bir öz disiplinle geleceğe ertelemiş, duygularıyla savrulup gitmekten kaçınmıştı. Mesleki başarı ve yükselişinin gelecekteki evliliği için de iyi bir yatırım olacağını varsayıyordu belki de. Mutlu bir yuva, imkanların geniş ve kadının da söz sahibi olabileceği bir evlilikle mümkündü ancak.

Babamla, Bursa'da, asker hastanesinde karşılaşmışlar. Kolu kırık genç yedek subay görür görmez aklına koymuş onunla evlenmeyi. Defalarca reddedildiği halde yılmamış. Annem daha iyisini bulabileceğini düşünüyormuş. En azından daha uzun boylu birini.”(s.67)

Azra'nın dedesi ölünce Sayanacak'a, anneannesinin yanına yerleşirler. Babası bu küçük kasabada bir avukatlık bürosu açar. Ve sık sık başka kadınlarla görülür. Azra'nın annesi kocasının kendini aldattığına asla inanmaz.

Azra'dan başka Aliye ve Korkut adında iki çocuğu daha olan Perran, Korkut'u askerde kaybeder. Şehit olan çocuğunun paramparça cesedinin gören anne uzun bir süre bunu unutamaz.

Romanda Perran'ın fiziksel özellikleri detaylarıyla anlatılmaz. Biz onun sadece alımlı, sarışın ve güzel bir kadın olduğunu biliriz.

Müge

Azra'nın kızıdır. Azra Ferda'yla tanıştığında yedi yaşındadır. Babası Demir Amerika'dadır ve Azra'nın Aliye ile problemleri başladığı dönemde babasının yanına gitmiştir. Aliye Azra'ya taşındıktan sonra Müge'yle çok iyi bir iletişim kurmuştur. Fakat bu durum Azra'yı ciddi biçimde endişelendirir.

Romanda Müge'den çok fazla bahsedilmez. Son olarak adı Azra'nın hapisanedeki gardiyanı ona benzetmesiyle geçer.

Birkaç Genç Kadın

Azra'nın ilk kocasından boşandıktan sonra birlikte gezdiği arkadaşlarıdır.

Ferda'nın Annesi

Ferda sekiz yaşındayken ölmüştür. Azra, Ferda'ya annesinin neden bu kadar genç yaşta öldüğünü sorunca annesi hakkında Ferda şunları söyler:

“Babamın kadın düşkünlüğü yüzünden acı çekiyordu. Aldatıldığına dair ipuçları bulmaya uğraşırdı durmadan, çok hırçındı. Kısırdöngü. Evde kıskanç, mızımız, gözü yaşlı bir kadın varsa erkek dışarı kaçar. Bilirsin...”(s.51)

Ferda'nın bu sözleri romanda annesinin kişiliği hakkındaki tek bilgidir.

Neval

Ferda'nın babasının sekreteri olan kadındır. Ferda'nın babası karısını bu sekreterle aldatmış, karısı öldükten üç ay sonra da bu kadınla evlenmiştir. Neval hanımın aynı zamanda Seval adında bir ikizi vardır.

Seval

Ferda'nın babasının ikinci karısı Neval'in ikiz kız kardeşidir. Neval Ferda'nın babasıyla evlenince Seval de onların yanında yaşamaya başlamıştır. Ferda on sekiz yaşındayken ilk cinsel deneyimini bu otuz iki yaşındaki kadınla yaşamıştır.

Pelin

Ferdanın üvey kardeşi, Neval'in kızıdır. Azra onu ilk defa Ferda ile evlendiği gün görür ve Pelin'i şöyle tanımlar: *“Ferda'nın üvey kız kardeşi Pelin'i ilk kez görüyorum. Ufak tefek, esmer, zarif, hoş bir genç kadın. Mesafeli ama içten.” (s.77)*

Nuran Yenge

Azra'nın yengesidir. Azra hapisaneye girince ona temiz giysi ve dışarıdaki hayattan haberler getirir. Kocasını kaybettikten sonra üç çocuğunu kendi başına büyüten bu kadın çocuklar yanından ayrıldıktan sonra kasabada bir bebe butiği açmış, zamanını geçiriyordur. Azra'nın tek yakını olan bu kadın ne zaman başı sıkışsa Azra'nın yardımına koşar.

Şule

Azra'nın fakülteden arkadaşıdır. Bir hastanenin ilaç bölümü müdürüdür ve yalnız yaşamaktadır. Azra annesini hastaneye götürdüğü zamanlarda onda kalır. Şule bir türlü doğru erkeği bulamamış, kısa süren ilişkilerini de küçük bir terslikte bile bitirmiştir. İnsanlara olan güvenini kaybeden Şule ilişkilerinde bir türlü sürekliliği yakalayamamıştır.

Anneanne

Azra'nın anneannesidir. Sadece adı geçer.

Ferda'nın Evlendirildiği Kız

Kitapta ismi geçmeyen bu kadınla Ferda Azra ile tanışmadan bir hafta önce ayrılmıştır. İyi niyetli, sevecen olan bu kadınla Ferda babası istediği için evlenmiştir. Fakat evlendikten sonra karısının zekasının yeterince gelişmemiş olduğunu anlamıştır. Ayrıca bu zavallı kadının geceleri altını ıslatma gibi bir sorunu da vardır. Bütün bu sebepler kısa süre sonra Ferda'nın bu kadından ayrılmasının nedenleridir.

Şengül

Azra'nın evindeki yardımcı kadındır. Kocasını Hasan'la beraber evin bütün işlerine bakarlar.

Demet

Bir ara Azra'nın eczanesinde sorumlu müdür olarak çalışan kızdır.

Özlem

Azra'nın kaldığı koğuştaki kadınlardan biridir. Sadece adı geçer.

Nalan

Azra'nın kaldığı koğuştaki kadınlardan biridir. Sadece adı geçer.

Bir Kadın

Aliye'nin kocası Şevki'nin ilişkisi olduğu başörtülü, çocuklu, dul bir kadındır. Sadece adı geçer.

Müzikçinin Karısı

Azra'nın ortaokul yıllarındayken aşık olduğu müzik öğretmeninin karısıdır. Hafif peltek ve şirin bir kadındır.

Kitapçı Müberra

Azra'nın babasının asıldığı kadındır. Sahilde bir meyhanede kadeh tokuştururken görürler onları. Sadece adı geçer.

Hollandalı Kız

Ferda'nın Azra'yı aldattığı kadınlardan biridir. Sadece adı geçer.

Korkut'un Genç Öğretmeni

Azra'nın babasının ölmeden bir yıl önce aşık olduğu kadındır. Sadece adı geçer.

Melahat

Romanın son bölümünde tahliye olduğundan bahsedilen Azra'nın hapisanedeki koğu arkadaşlarından biridir. Sadece adı geçer.

Gardiyan

Azra'ya hapisanede görüşten sonra eşlik eden gardiyandır. Azra'nın kızı Müge'den biraz büyük olan bu genç gardiyanın fiziksel özellikleri şöyle tasvir edilmiştir: “Kumral saçlarını sıkıca toplayıp atkuyruğu yapmıştı, dupduruydu boyasız yüzü, dimdik yürüyordu yanımda.” (s.276) Azra, koridor boyu bu gardiyanla yürürken kızıyla yürüyormuş duygusuna kapılır.

III. BÖLÜM

3.1. İNCİ ARAL'IN ROMANLARINDA KADIN SORUNU

İnci Aral, romanlarında daha çok kadın kahramanları tercih eden ve onların sorunlarına eğilen bir yazardır. Fakat bunu yaparken özellikle kadın sorunlarını işlemek gibi bir amacı yoktur. Bu sebeple de kendisine yakıştırılan 'kadın sorunları yazarı' sıfatından rahatsız olmaktadır. Kendisiyle yaptığımız söyleşide bu konuya şöyle bir açıklık getirir:

“Ben hayata bakıyorum, hayatı anlatıyorum. İnsanın hallerini anlatıyorum. Edebiyat da zaten budur. Bu nedenle özel olarak kadın hayatlarına bakmıyorum ama kadınların hayatları çok ilginç. Hele bizim gibi ülkelerde onların halleri, yaşadıkları doğrudan edebiyatın konusu olmaya çok müsait. Edebiyat karşıtıklardan, çatışmalardan beslenen bir şey. Kadınların hayatının her anında çatışma var. Çünkü onlar ikinci cins sayılıyorlar. Bu benim için önemli bir malzeme. Ben sadece kadın erkek değil sınıfsal çelişkileri de anlatıyorum. Haksızlıkları anlatıyorum. Herkesin kendince haklı olduğu noktaya bakıyorum. Çünkü trajedi oradan doğar. Herkes kendince haklıdır ama öyle uzlaşmanın ortaya çıkması çok zordur. Bu nedenle de kadın hayatları bana çok malzeme sağlıyor.

İkinci bir şey tabi ben kadın olduğum için kadınları ve hayatlarını iyi tanıyorum. Bu ülkede yaşayan ve o sorunların içinde var olan birisi olarak, kadınların yaşadığı problemlerin büyük kısmını yaşamış biriyim.”⁸³

Yazarın dile getirdiği bu sözler de dikkate alınarak, romanlarında geçen kadın sorunları aşağıdaki başlıklar halinde incelendi.

3.1. 1. EKONOMİK SORUNLAR

3.1.1.1. Ekonomik Durumun Kötü Olması

İnci Aral romanlarında ekonomik sorunları temel bir konu olarak işlememiştir. Ancak ekonomik sorunlar neticesinde kahramanların geldiği noktaları

⁸³ Tanrıver Süveyda, *İnci Aral ile Söyleşi*, 25.05.2010

vurgular. Bu konuda da en başarılı olduğu roman Safran Sarı'dır.⁸⁴ Bu romanda baş kahraman Eylem, ekonomik durumu çok zayıf olduğu için ve büyük arzular peşinde koştuğu için kötü yola düşer.

Üniversiteyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelen Eylem hiç sevmediği bir işte, hayatındaki pek çok güzel şeyi kaybettiğini düşünerek çalışmaya başlar:

“Zaten sevmediği bir işte, üçüncü sınıf bir eleman olarak günde sekiz-on saat çalışmak, bütün enerjisini, zamanını, duyarlılığını, en önemlisi içinden şiir geçen sözcüklerini aşındırıyor, buna rağmen hayatını sürdürmesini sağlayacak parayı kazandırmıyordu ona.” (Safran Sarı, 2006, s.108)

Bunun yanı sıra bir de Eylem'in ablasının çok fakir olması ve Eylem'in ona yardım etmek isteyip de hiçbir faydasının dokunmaması onu daha çok para kazanmak için başka yollara başvurmaya teşvik eder. Ablasını ziyarete gittiği bir gün hem Eylem'in hem de ablasının ekonomik açıdan ne kadar sıkıntılı olduklarını şu cümlelerden anlamak mümkündür:

“Eylem elindeki ağzı kırık çay bardağını iğrenerek sehpanın üzerine bıraktı. Aylığını alınca Merve'ye yeni bir ayakkabı alacağına söz verdi. Özgür'e de kırmızı bir oyuncak kamyon getirecekti. Yüzünde hafif bir gülümsemeyle baş döndürücü bir gerçek dışılık içinde biraz daha oturdu ablasıyla.” (S.S., 2006, s.109)

İyi bir üniversiteden mezun olmasına rağmen hak etmediği yaşam standartlarında yaşadığını düşünen Eylem çareyi bilinçli bir şekilde kötü yola düşerek, telekız olmakta bulur.

Safran Sarı'daki Eylem'den başka geçim sıkıntısı çeken kadın kahraman olarak gözümüze *Mor*'daki⁸⁵ Revan ve Renginur çıkar. Revan, İlhan Sacit'le tanışmadan önce bir gecekondu mahallesinde yaşamaktadır. Babası emekli, annesi ise terzidir. Fakat annesi ve babasının kazancı yeterli olmayınca Revan da işe girmiş,

⁸⁴ Aral, *Safran Sarı*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2006

⁸⁵ Aral, *Mor*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007

İlhan Sacit'in iş yerinde çalışmaya başlamıştır. İlhan'la ilk kez çıktığında bu konuda şunları söyler:

“Biz kendi halinde, orta halli bir aileyiz. Aileme katkıda bulunmak için çalışıyorum. Çünkü annem yaşılanıyor ve gözleri biraz bozuldu. Konfeksiyonla başlayalı müşterisi de epey azaldı zaten...” (Mor,2007,s.63)

İlhan Sacit'le tanıştıktan sonra Revan'ın fakirlik günleri fazla uzun sürmez. Çünkü İlhan gibi zengin bir adamla evlenir.

Renginur ise bir kapıcı kızıdır. Çocukluğundan başlayıp lise yıllarını bitirene kadar ailesiyle birlikte dar bir kapıcı dairesinde yaşamış, zorluklar içinde okumuştur. Bu durum romanda şöyle anlatılır:

“Renginur, kardeşiyle birlikte, kendi kendine büyüdü, çevredeki varlıklı aile çocuklarının gittiği bir ilkokulda, kapıcı çocuklarının kaçınılmaz yazgısı olan her türlü itilip kakılmayı, özlemi ve ezikliği yaşayarak okudu. Yağmur yediği için eğrilip bükülmüş formika, eski bir balkon masasında, kurşunkalemlerinin tepelerini dişleyerek ev ödevlerini yaptı, cansız sözcüklerle dolu ders kitaplarını gerektiği gibi ezberledi, düşsel rakamlarla defterler doldurdu. Hayat bilgisini daha çok sokaktan ve üstlerindeki katlardan öğrenerek çabucak, bir duvar takvimi gibi dürülmüş beş yıl geçirdi.” (Mor,2007, s.137)

Lise yıllarında otelcilik okuyan Renginur, güzelliğiyle ilgi çekici bir hale gelir. Okulu bitirdikten sonra da İlhan Sacit'in otelinde çalışmaya başlar. Bu güzellik elbette İlhan'ın dikkatinden kaçmaz ve Renginur'la İlhan Sacit'in bir de çocukları olacağı mutlu ilişkileri başlar. Bu ilişkiyle birlikte Renginur birden bire ekonomik sıkıntılarından kurtulur ve çok lüks bir hayat sürmeye başlar.

Yukarıdaki paragraflardan da yola çıkarak İnci Aral'ın romanlarında kadınların ekonomik problemlerini genellikle güzelliklerini kullanarak aştıklarını görürüz. Bunun için kültür seviyesinin yüksek olması hiç önemli değildir. Aslında burada ekonomik anlamda hayatın ne kadar acımasız olduğu hissettirilir. Bir kadının tahsili, kültür seviyesi, ruh zenginliği ne kadar geniş olursa olsun ekonomik anlamda rahat

bir hayat yaşamak istiyorsa kadınlığını kullanması gerektiği bir çıkar yol olarak sunulur.

3.1.2. SAĞLIK SORUNLARI

3.1.2.1. Kanser Olma

İnci Aral'ın romanlarında göze çarpan ilk sağlık sorunu kanser değildir. Geri planda kalmış pek çok kahramanın kanserden öldüğü görülür. Taş ve Ten'de⁸⁶ başkahraman Ulya'nın babaannesi karaciğer kanserinden ölmüştür. Yine Sadakat'te⁸⁷ de başkahraman Azra'nın annesi karaciğer kanserine yakalanarak ölür. Annesinin hastalığını Azra şöyle anlatır :

“Beni üzen annemin durumuydu. Nisan başında geçirdiği soğuk algınlığından sonra kendine kapanmıştı. Yemiyor, acıkıyor, çok az konuşuyordu. Sonra bazı geceler bir şey kaybetmiş gibi evin içinde dolaşmaya, halsizlikten, mide şişkinliğinden yakınmaya başladı. İstanbul'da ilerlemiş karaciğer kanseri tanısı kondu.” (Sadakat,2009, s.53)

Bunların yanı sıra Ölü Erkek Kuşlar'da⁸⁸ Onur'un gençlik yıllarındaki alt komşusu Meral Hanım göğsünde bir sertlik çıkınca ameliyat olur ve bir göğsü alınır. Romanda açıkça ifade edilmese de Meral Hanım da göğüs kanseri olmuştur.

Yazarın kansere en geniş yer verdiği eseri ise bir anı roman olan İçimden Kuşlar Göçüyor'dur.⁸⁹ İnci Aral'ın rahim kanserine yakalanışını ve ardından gelen menopozu anlattığı bu roman, yazarın hayatındaki gerçeklere yer vermesi açısından önemlidir. Hastalığın teşhis edilmesi aşamasında muayene masasına yatan yazar duygularını şöyle ifade eder:

“ Muayene masasından kalkıyorum. Ömrüm boyunca ne çok yattım kalktım bu soğuk kadın masalarına. Bunlar çaresizlik duygusu ve ürperti uyandırırılar insanda. Dizlerinizin iç kısmına değen metal yarım yuvarlaklar ürpertir içinizi.

⁸⁶ Aral, *Taş ve Ten*, Epsilon Yay., İstanbul, 2006

⁸⁷ Aral, *Sadakat*, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2009

⁸⁸ Aral, *Ölü Erkek Kuşlar*, Merkez Kitaplar,2007

⁸⁹ Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, Can Yay., İstanbul,1998

Dünyaya karşı hiç olmadığınız kadar savunmasız, çaresiz ve utanç içinde kasılır kalırsınız. Bu masalar ürkütücü bir kadınlık serüvenini simgelerler ve insanı yavaş yavaş kaçınılmaz sona doğru götürürler. Gebelikler, düşükler, doğumlar, kürtajlarla, polip ve miyomlarla ya da kanserli hücrelerle azala azala yol alınır ölüme doğru.”(İ.K.G., 1998, s.33)

Yazarın anneanesi rahim kanserinden, babaanesi ise karaciğer kanserinden ölmüştür.⁹⁰ Bu ölümlere şahit olan yazar kendisinin de kanser olduğunu öğrendiğinde büyük bir yıkıma uğrar. Oysa hayatının önceki yıllarında birkaç kez intihar teşebbüsünde bulunmuş, kendi hayatını kendisi sonlandırmak istemiştir.⁹¹ Kanser olduğunu öğrendiği yıllar ise hayatında her şeyin yolunda olduğu yıllardır.

“Ölümü kendimden bu kadar uzakta tuttuğum bir dönem daha olmadı hayatımda, neden şimdi karşıma çıkıyor? Bütün fırtınalardan, savrulmalardan sonra, tam hayatım düzene girmişken kim seslendi ona?” (İ.K.G, 1998, s.26)

Hastalık süreci boyunca yaşamayı, ölmeyi, ailesini, çocuklarını ve geçmiş bütün hayatını sorgulayan yazar ameliyata eşinin ve çocuklarının desteğiyle girer. Başarılı geçen bir ameliyat sonucu bütün korkularından sıyrılır. Ancak hastalığın akabinden gelen menopoz onda başka kaygılar oluşturacaktır. Bunu tezimizin menopozla ilgili bölümünde işledik.

Yazar İ.K.G. romanını yazarak bir anlamda kendisi gibi kanserli hastalara da ümit aşılar. Çünkü hastalık sürecindeki duygularını, ümitlerini bu kitapta açıkça dile getirir ve psikolojik olarak hastalığa karşı direnç gösterir.

3.1.2. 2. Menopoz

İnci Aral *İçimden Kuşlar Göçüyor*⁹² adlı romanında başlı başına menopoz konusunu işlemiştir. Geçirdiği kanser rahatsızlığının hemen ardından menopoza giren yazar duygularını bu kitapla paylaşırken pek çok kadın için sıkıntılı geçen bu dönemde bir anlamda bu sıkıntıları yaşayan kadınlara rehberlik etmek, onlara

⁹⁰ Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, s.25

⁹¹ Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, s.24

⁹² Aral, *İçimden Kuşlar Göçüyor*, Can Yay., İstanbul, 1998

psikolojik olarak destek olmak istemiştir. Zaten roman menopoz döneminde kullanılan bir hormon ilacı üreten Wyeth ilaç firmasıyla anlaşarak ilaçla birlikte jinekologlara hediye olarak verilir. Hatta bu sebepten dolayı roman hakkında bazı gazete yazarları olumsuz eleştirilerde bulunur. Bunlardan tezimizin ilk bölümünde, *İçimden Kuşlar Geçiyor*'daki kadın kahramanları incelerken bahsetmiştik. bunların yanı sıra menopoz daha önce hiçbir yazarın hiçbir eserinde böylesine ciddi ele alınmamıştır. Bununla ilgili yazar *Unutmak*⁹³ adlı anlatısında şunları söyler:

“Türkiye’de en fazla, ‘Salata yiyin, süt için’ tavrıyla değerlendirilmiş olan menopozun edebiyata yansımamış olduğunu biliyorum. Yani bir kadının duyduğu dünyasında neler yarattığı birinci ağızdan, yazar bir kadın tarafından anlatılmamıştı. Tehlikeli, gerekliliği tartışılacak, kötüye kullanılacak bir konu kuşkusuz. Öte yandan, dönem alışılmış yanlış bir kanıyla, kadın olarak işinin bittiği mesajı da taşıyor ki bu yaklaşımın üstüne gitmek cesaret ister! Öncelikle haksız bir anlayışa karşı durmak, okurlarıma bu konuya nasıl baktığımı anlatmak istedim.”
(*Unutmak*,2006, s.228)

Romanın tamamında yazar kendi yaşamış olduğu menopoz sürecinden bahseder. Ruh halinden, sosyal hayatındaki değişimlerden, kazançlarından, kayıplarından yola çıkarak menopoza toplumun, kadınların ve erkeklerin bakışını sorgular. Kendisi için çok ağır geçen bu dönemle ilgili yazar şunları söyler :

“ Kadınların bu geçişi sosyal konumlarına, yaşam pratiklerine ve bilinç düzeylerine göre yaşadıkları söyleniyor. Değişik tepkiler vermeleri doğal bu yüzden. Ekmek kavgasının baskın çıktığı yerde, yaşlanmanın, kamburlaşmanın, eklem ağrılarının daha az önemi olmalı. Ayrıca sigorta hastanelerindeki yoğunluk ve kargaşa içinde menopoz sıkıntılarına doğru tanılar konduğunu kim ileri sürebilir?” (*İ.K.G. ,1998, s.72*)

Romanlarında yaşça pek çok olgun kadından bahsetse de yazar menopozdan başka romanlarında bahsetmez.

⁹³ İnci Aral, *Unutmak*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2006

3.1.2.3. Alkolik Olma

Alkol ve sigara İnci Aral'ın romanlarında hemen her kahramanın kullandığı sıradan şeylerdir. Fakat ciddi anlamda alkol bağımlılığını yazar *Mor*⁹⁴'daki Gülcan karakteri aracılığıyla işler. Oğlunu kaybettikten sonra depresyona giren ve kendini içkiye veren Gülcan hemen hemen hiç ayık gezmez. Onun günlük hayatı romanda şu paragrafla anlatılır :

“Öğleye doğru kalkıyordu yataktan. Sızdığı kadar uyuyarak. Kalkabiliyordu hala. Bir kap yemek, bir çorba yapıyordu öldürmekte o kadar geç kaldığı adama, aceleyle, elleri titreyerek, insanlık onda kalsın, daha çok da başına tebelleş olmasın diye. Sonra bir votka limon, bazen saf votka ya da soda, ne bulursakoyuyordu. Bir nane ya da fesleğen yaprağı atıyordu içine. Renk versin diye bir vişne tanesi, varsa. Gelen giden olursa kokmuyordu votka, içerken anlaşılmıyordu bardakta ne olduğu. Yemese uyumasa da ayakta dolaşmasını sağlıyordu içmek. İçindeki sızının dinmesini.”(*Mor*,2007,s.165)

Gülcan'ın kendini içkiye vermesinin tek sebebi oğlunun ölümü değildir. Aynı zamanda çok yanlış bir evlilik yapmıştır ve kocasından nefret etmektedir.Gülcan'ın içki bağımlılığı çok ciddi boyuttadır.

“İçkisizken, olup biten hiçbir şeyi hatırlayamıyor, gözünü kulağını, aklını çececek başka görüntüler, sesler, düşünceler giriyordu araya hep. Beyni arı kovanı gibi uğulduyor, kasları tel gibi gergin, ağırlı oluyordu.” (*Mor*, 2007, s.166)

Gülcan'ın kardeşleri Armağan'la İlhan onun tedavi olup içkiyi bırakması için çok uğraşırlar. Fakat Gülcan hep alkolik olmadığını savunur. Erkek kardeşlerine verdiği cevap içki bağımlılığının nedenlerini ortaya koyar:

“Alkolik de değilim. Sarhoş bile olmuyorum. Bilerek içiyorum, çünkü başka türlü ayakta duramıyorum...Ben de annem gibi, Bertan gibi canıma mı kıyayım? Bunu mu istiyorsunuz? Beni rahat bırakın.” (*Mor*, 2007, s.165)

⁹⁴ Aral, *Mor*, Merkez Kitaplar,İstanbul, 2007

Yazar Gülcan'ın alkole olan bağımlılığını hayatı boyunca hep yıkıma uğramasına bağlayarak ona bu konuda haklılık payı verir. Çünkü Gülcan çocukluğundan beri o kadar çok acı yaşamıştır ki hayatta kalabilmesi için bu acıların hepsini birden unutturacak bir şeye ihtiyacı vardır.⁹⁵ O da çözümü içki içerek sarhoş olmakta bulur.

Mor'daki Gülcan'dan başka bir de *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*⁹⁶'de Sara alkolik olarak çıkar karşımıza. Sara'nın içki bağımlılığı Gülcan'ınki kadar belirgin olarak vurgulanmasa da ölüm sebebi, içkili bir şekilde elinde sigarayla yatağında sızması sonucu çıkan yangında yaralanması olarak gösterilir. Sara ellisini geçince yaşlanıp güzelliğini kaybetmeye başlar. Oysa hayatında tek sermayesi güzelliği olmuştur. Bu yaşlarda gençliğinde olduğu gibi gezip eğlenememesi, yanında sevip bağlanacağı bir erkeğin olmaması, kızı Simden'in çok uzaklarda kalıp kendisiyle bir türlü anlaşamaması Sara'yı yalnızlığa ve bunalıma iter. Geceleri uyuyamayan Sara ilaçlar kullanır. Sigara ve alkol ise zaten hayatının bir parçasıdır ama son zamanlarda çok içmeye başlamıştır. Bu durum romanda şöyle anlatılır:

“Son aylarda, akşam üzerinden başlıyordu içmeye ve uyuyana kadar ara vermeden sürdürüyordu. Tükettiği alkol kafasındaki uyku direncini kırmaya pek az yardım ediyordu gene de.” (H.A.H.Ö, 1999, s.42)

Sara'nın içkiye bu kadar bağlanmasının sebebi uykusuzluğudur. Sürekli geçmişle hesaplaşan Sara uyuyarak yaşadıklarını unutamayınca içerek sarhoş olmayı ve her şeyi unutmayı ister. Fakat onun bu içki bağımlılığı bir de ilaç ve sigarayla birleşince bir gece yatağında yangın çıkar ve Sara ağır yanık yaralarıyla hastaneye kaldırılır. Birkaç gün sonra da hayatını kaybeder.

İnci Aral'ın romanlarında kadın kahramanların daha çok kendilerinden kaçmak için alkole yöneldiklerini görürüz. Ciddi biçimde alkol tüketen erkek kahramanlar da vardır. Örneğin *Yeni Yalan Zamanlar*⁹⁷'de Melike Eda'nın babası

⁹⁵ Çalışmamızın kadın karakterlerin tahlil edildiği bölümüne bakıldığında Gülcan'ın hayatıyla ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşılabılır.

⁹⁶ Aral, *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*, Can Yay., İstanbul, 1998.

⁹⁷ Aral, *Yeşil*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007.

karısına her akşam içki sofraları kurdurtan ve çok içen bir adamdır. Dindar bir hayat süren annesi ise bu duruma çok tepki gösterir.⁹⁸ Bu erkek kahramanların içme sebepleri üzerinde yazar çok fazla durmaz. Daha çok keyfi bir içki düşkünlüğüdür bunlar. Fakat kadın kahramanlardan içki zaafi olanların muhakkak makul bir sebebi vardır ve yazar bu sebebi mutlaka vurgular.

3.1.3. PİSİKOLOJİK SORUNLAR

3.1.3.1. Hafıza Kaybı

Psikolojik bir sorun olarak hafıza ya da bilinç kaybı İnci Aral'ın son romanı *Sadakat*⁹⁹'te karşımıza çıkar. Romanın başkahramanı Azra kocasını öldürme suçundan dolayı hapse girmiştir ve yargılanmaktadır. Olayı soruşturma sırasında Azra avukatına sağlam bilgiler veremez çünkü kocasının ölümünden kendisinin yakalanış sürecine kadar olan zaman dilimini hatırlamamaktadır. Hatırladıkları yalnızca önemsiz detaylardır:

“Ertesi sabahı düşündüğümde bana hala şimdi duygusu veren seslerden ve görüntülerden başka bir şey gelmiyor aklıma.

Banyonun yanan ışığı, su sesi,ocağa çay koyuşum, ekmekleri kızartma makinesine atıp sürgüyü aşağıya indirişim. İnsan neden böyle önemsiz şeyleri hatırlar sonradan? Yoksa bellekte kalan daha çok geçişler mi?” (Sadakat,2009,s.10)

Bu ifadelerden anlaşılır ki belli bir süre Azra hafıza kaybına uğramıştır. Avukatı olayları hatırlaması ve yazması için ona bir defter verir. Azra bu deftere hayatının hemen hepsini yazar. Son olarak da Ferda'nın ölümünü ve o an nasıl hafızasını yitirdiğini anlatır. Bu satırlar şöyledir:

“İslanmıştım, bir titreme nöbetine kapılmış, altüst olmuş durumdaydım. Hem duyuyor, hem duymuyordum. Düşünmek istiyor düşünemiyor, ağlamak istiyor ağlayamıyordum. Kendimi bir sandalyeye bırakıp yüzme bilmeden suya almış,

⁹⁸ Aral, *Yeni Yalan Zamanlar*, s.292

⁹⁹ Aral, *Sadakat, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2009*

haksız yere azarlanıp dayak yemiş bir çocuk gibi öylece oturdum ve zamanın geri dönüşünü bekledim.

Sonra saate baktım. Altiya geliyordu.altıyı gördüm, biliyorum.

Orada öylece durdu. Altıda.” (Sadakat, 2009, s.263)

Onun için zaman duruşuyla her şeyi unutan Azra ancak otopsi raporundan sonra hakkındaki cinayet suçlamasından kurtulur. Zaten romanın sonunda da tuttuğu defter yardımıyla olup biten her şeyi hatırlar.

Yazarın, ne bu romanında, ne de başka romanında Azra'dan başka hafızasını kaybeden kahraman yoktur.

3.1.3.2. Çift Karakterli Olma

*Ölü Erkek Kuşlar*¹⁰⁰ konu olarak bir kadının bölünmüşlüğü ve bu bölünmenin hayatına etkilerini işler. Bu bölünmüş kadın Suna'dır. Fakat onun parçalanmışlığı sıradan bir parçalanma değildir. Suna bir tek bedende çift karakter taşıyan bir kadındır ve içindeki bu ikiliğin farkındadır. Hatta karakterinin iki ayrı yönüne iki ayrı isim takmıştır. Evcil, uysal, toplumun kurallarına ve çevresindeki insanlara uyum sağlayan, iyi bir eş ve anne olmaya şartlanmış yönüne Su; atak, cesur, özgürlük düşkünü, başkaldırmaya her an hazır, isyankar, duygusal ve hayalperest yanına da Na ismini vermiştir. Bu bölünmüşlük Suna'nın ta çocukluğunda, babasının öldüğü zaman başlar.

“Sekiz yaş için ölüm kavranamaz bir uzaklıkta olmalıydı, ağlayamadım. İçimde biri, ağlamalısın, diyordu durmadan baban öldü senin, ağlasana.

Su'nun sesini ilk kez o zaman duydum işte. Ağlıyordu, içi katlıyordu ağlamaktan ama gözlerimde yaş yoktu. Sesim yoktu.” (Ö.E.K.,2007,s.57)

¹⁰⁰ Aral, *Ölü Erkek Kuşlar*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007.

Su ve Na sürekli çatışır. Suna bu bölünmüşlüğü ve çatışmayı daha da ileriye götürerek bir gün Ayhan'a "*Belki de böyle doğdum ben. Su ve Na olarak yani.*"(Ö.E.K.,2007, s.56) der.

Suna'nın çift karakterli olmasının sonuçlarından biri de aynı anda iki ayrı erkeği seviyor olmasıdır. Su yanıyla Ayhan'a, Na yanıyla Onur'a aşıktır. Fakat romanın sonunda ikisini de kaybeder. Suna'nın bu bölünmüşlüğünden tezimizin kadın karakterlerini tahlil ettiğimiz bölümünde detaylarıyla bahsettik.

3.1.3.3. Depresyona Girme

İnci Aral'ın romanlarında en sık rastladığımız psikolojik sorun depresyondur. Farklı romanlardaki birkaç kahraman üzerinden işlenen bu konu iç burkucu bir şekilde anlatılır. Romanların yazılma sürecine göre önce *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*¹⁰¹,de Sara'nın annesi Aynihayat Hanım'ı depresyona girmiş olarak tanırız. Oğlu Burak menenjitten ölünce Aynihayat Hanım depresyona girmiş, hayatla olan bağlarını koparıp bu karamsarlığın içinde kaybolmuştur. Onun depresyona girdiğini Sara'nın çocukluk dönemini anlattığı şu satırlardan anlarız :

"Anne ben ne zaman okula gideceğim? Annesi konuşmuyor onunla, görmeden yüzüne bakıyor ve ağlıyor yalnızca. Babaannesi annesinin odasına bırakmıyor onu. Acılı, hasta, diyor." H.A.H.Ö.,1999, s.103)

Annesinin depresyona girmesi en çok Sara'yı etkiler. Çünkü çok sevdiği annesi bütün çabalarına rağmen artık onunla ilgilenmemektedir.

"Ön bahçede elinde bir demet kasımpatıyla duruyor ve camdan evin içine bakıyor. Anne, pencerenin önündeki koltukta oturmuş, başı koltuğun arkalığın adayalı, gözleri kapalı, radyo dinliyor. Yüzü pencere pervazıyla çerçevelenmiş solgun bir resim. Onun iyileşmesini istiyor. Onu görsün, gülümsesin istiyor. Gizlice yanına giriyor. Çiçekleri kucağına bırakıyor ve güçsüz anne ellerinin yüzünü okşadığını duyuyor. Sarı kızım benim...Çiçeğim..." (H.A.H.Ö, 1999, s.103)

¹⁰¹ Aral , *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*, Can Yay., İstanbul, 1999

Aynihayat Hanım bu üzücü hayata daha fazla dayanamaz ve birkaç ay sonra ölür.

Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm'den başka depresyona girmiş kahramanları *Mor*¹⁰², da görürüz. İlk önce İlhan Sacit'in annesi Seher çıkar karşımıza. Romanın ilk sayfalarında İlhan Sacit'in rüyasına girmiştir çoktan ölmüş olan Seher. İlerleyen sayfalarda ise Seher'in hayatı ile ilgili bilgiler verilir. Gençlik dönemiyle ilgili net bilgiler verilmeyen Seher'in ölümünden önceki son günlerinde ciddi bir psikolojik rahatsızlık içinde olduğu gözlemlenir. Davranışlarından yola çıkarak bu rahatsızlığın depresyon olduğu rahatça söylenebilir. İntihar ederek hayatına son vermesi ise bu tahminimizi güçlendirmektedir. Seher'in anormal davranışları romanda Armağan'ın gözünden şu şekilde anlatılır:

“Annesi turşu kuruyor kavanozlardaki tuzlu suları yerlere döküp saçarak. Kabak böreği yapmış Armağan okula götürsün diye, ama içine yumurta katmayı unutmuş. Dağılmış, kendisinden hiçbir şey beklenmemesi gereken bir döneme girmiş. Ayaklarına farklı renklerde yün çoraplar ve İlhan'ın eski terliklerini giymiş. Çiçekli pazen şalvarının arkasında el büyüklüğünde bir kan lekesi var. Babası turşuluk sebzelerle boğuşan karısına bakıyor biraz tuhaf. Ne hissediyor bakarken?” (*Mor*, 2007, s.108)

Gülcan'ın gözünden bakıldığında ise Seher'in depresyonda olduğu daha net anlaşılır.

“Neydi annesinin hastalığı bilmiyordu. İçinde bir şeyler ölmüşsya da uzaklara gitmiş gibi bir hali vardı son günlerinde. Sesi sabırsız, tiz bir hal almıştı. Bazen ağlar, bazen kalkıp aynaya bakardı. Belki bunalıma girmişti ama pek açık belli olmuyordu bu.”(*Mor*, 2007, s.178)

Seher hayatı her açıdan umursamaz bir hale gelmiştir. Zaten bir kış günü denize doğru yürüyerek intihar etmiştir. Üzerinde ise sahne kıyafetlerine benzeyen mor bir elbise vardır.

¹⁰² Aral, *Mor*, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2007

Mor'daki depresyona girmiş diğerk bir kahraman da Gülcan'dır. Tıpkı Aynihayat hanım gibi Gülcan da oğlu Sinan'ı kaybettikten sonra depresyona girmiştir. Üstelik Gülcan, çocukluğunda annesinin, ileri yaşlarında ise çocuğı gibi büyüttüğü kardeşi Bertan'ın intiharına şahit olmuştur. Oğlu Sinan ise uyuşturucudan ölünce hayattan ümidini kesmiş ve kendini içkiye vermiştir. Gülcan'ın bunalımını şu cümleler özetler:

“ Anlar yaşıyordu. Geçmiş, çocukluğu, evliliğı anlamı kalmamış –sahtemutluluk fotoğrafları gibi savrulup atılmıştı. Başka türlü bir unutamama cehenneminde yaşıyordu şimdi. Güneş doğuyor yükseliyor, batıyor, ama zaman ona değmeden geçiyordu. Oturuyordu öyle, bilmeden bir şeyler ayıklayarak ya da aylardır bitmeyen bir bebek kazağını örerek –iki ters bir yüz, çevir, kırmızıyı al-, içkiler doldurarak. Ansızın kalbinin durmasını umarak. Bunun dışında umulacak bir şey yoktu. Burgacın içindeydi.”(*Mor*, 2007, s.162)

Depresyona girmesine rağmen Aynihayat ve Seher'in aksine Gülcan yaşamaya devam eder.

İnci Aral'ın romanlarında depresyona giren kadınların (Seher hariç) aynı zamanda çocuklarını kaybetmeleri dikkat çekicidir. Bu konuya yazar şöyle bir açıklık getirir:

*“Bir kadın için en büyük felaket doğurduğu çocuğı kaybetmesidir. Bundan daha büyük bir felaket olamaz. Bir kadının en büyük bağlılığı çocuğudur. Onu kaybettiğı zaman bütün dünyayı kaybetmiş gibi olur.”*¹⁰³

Yazarın romanlarında depresyona girmiş başka bir kadın kahraman yoktur.

3.1.3.4. Akli Dengenin Bozuk Olması

İnci Aral'ın romanlarında depresyonun ileri bir aşaması olarak akli dengenin bozulması karşımıza çıkar. Bu sorunu en net biçimde yazar *Yeşil'de işlemiştir*.

¹⁰³ Tanrıver, *İnci Aral ile Söyleşi*, 25.05.2010

Yeşil(Yeni Yalan Zamanlar)'in başkahramanı Melike Eda'nın anneannesi Eda'nın lise yıllarında yaptığı bir portre aracılığıyla anlatılır. Bu portre şaşırtıcı bir biçimde Eda'ya benzemektedir fakat Eda'nın anneannesine bakarak çizdiği bir portredir. Bu karmaşıklıktan sonra Eda'nın anneannesi anlatılır. Askerdeki oğlunun ölümü üzerine ruh hali bozulan anneanne sonunda bir akıl hastanesine yatırılmış ve hayatı orada on bulmuştur. Hiç kimse hastalığının gerçek sebebini tam olarak anlayamamış, kimse ona yardımcı olamamıştır.

Melike Eda'nın anneannesi gençliğinde başka birini sevmesine rağmen yaşça kendinden çok büyük felçli bir adamla evlenmiştir. Oğlu İsmail bu adamdan olmuştur. Bu ilk eşin ölümünden sonra bir işçiyle, yani Eda'nın dedesiyle evlenir. Bu esnada askerdeki oğlu İsmail ölür. Oğlunun ölüsünü ısrarla gören anneanne akli dengesini yitirir. Bu durum romanda şöyle anlatılır :

“Büyük oğlu İsmail'in terhis olmasına iki ay kala anasına küfrettiği bir er tarafından nöbet değişimi sırasında vurulup öldürülmesi olayı üzerinde durulurdu. Kurşunlardan biri dayımın yüzünü parçalamıştı ve bütün engellemelere karşı anneannem oğlunun ölüsünü görmekte diretmişti. O yüzü gördüğü dakikadan sonra onun bir tuhaf olduğunu söyleyenler çoğunlukta idi.” (Y.Y.Z. s.298)

Yazar bu manzarayı anlatırken gerçek hayatta oğlunu kaybetmiş bir anneden esinlendiğini söyler.¹⁰⁴ Oğlunun ölümünün dışında kocasının onu aldatması da anneannenin dengesini bozan faktörler arasındadır. Ama romanda anneannenin böyle bir hastalığa kapılması sebebi tam olarak belli olmayan, gizemli bir durum olarak ele alınır.

3.1.4. EVLİLİK SORUNLARI

3.1.4.1. Eşlerin Birbirini Aldatması

Yazarın romanlarında aldatma tek yönlü değildir. Eşini aldatan hem erkek hem de kadın kahramanlar vardır. bu sebeple bu sorunu iki grupta incelemekte fayda var.

¹⁰⁴ Tanrıver, *İnci Aral ile Söyleşi*, 25.05.2010

3.1.4.1.1. Erkeğin Kadını Aldatması

Yazar son romanı *Sadakat*'i¹⁰⁵ tamamen aldatma ve aldatılma üzerine kurgular. Romanın başkahramanı Azra kocası Ferda tarafından pek çok kadınla, ama en önemlisi kız kardeşi Aliye ile aldatılır. Azra bunları öğrendiğinde büyük bir yıkıma uğrar.

“Aldatılmak! Hem de defalarca. Onu en çok sevdiğim en güzel zamanlarımızda bile. Yıkım.sonra inanmazlık. Kötü bir rüya gördüğünü sanıyorsun ya da aptallığın yüzünden uygun, hak ettiğin bir biçimde öldüğünü.” (Sadakat, 2009, .177)

Bunun üzerine Ferda'yı tamamen hayatından çıkarmak ister. Onu ve Aliye'yi evinden kovar. Ancak sonuç çok acı olur. Ferda intihar eder.

Azra Ferda'yla olan evliliğini sürdürmek için çok çaba sarf eder. Ferda'nın internet üzerinden de kendisini aldattığını anladığında önce büyük bir tartışma yaşarlar. Sonra ise oturup sadakati konuşurlar.

“Buluştuk. Bir kez daha ve aynı sözcük ve kalıplarla sadakati konuştuk. Sadakatin ancak kendiliğinden, içgüdüsel biçimde yaşanabileceğini. Beni hiç aldatmadığına dair güvence verdi. Ekranda seks bir eğlenceydi yalnızca.”(Sadakat,2009, s.110)

Yazar bu cümlelerle önemli bir noktaya parmak basar. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet, cep telefonu gibi araçlar bazen evlilik için bir tehdit haline gelebilir.¹⁰⁶Bütün çabalarına rağmen Azra kocasının kendisini aldatmasına engel olamaz.

Aynı eserde karısını aldatan bir başka erkek de Azra'nın babasıdır. Annesi her ne kadar inanmasa da babasının bazı kadınlarla adı çıkmıştır. Bu durum romanda şu şekilde anlatılır :

¹⁰⁵ Aral, *Sadakat*, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2009

¹⁰⁶ İnci Aral İle Söyleşi, www.sabitfikir.com

“Annem biraz sinirli, gergin. Babam kitapçı Müberra'nın dükkanından çıkmıyor. Şehir merkezinde, sahilde bir meyhanede kadeh tokuştururken görmüşler. Uluorta, diyor annem, boyunca ızları var, hiç utanmıyor.” (Sadakat, 200, s.150)

Sadakat'te uzun uzadıya üzerinde durulan eşlerin birbirini aldatması konusu *Ölü Erkek Kuşlar*¹⁰⁷, da da işlenir. Onur karısı Güler'i Suna ile aldatır.

Erkeğin kadını aldattığı bir başka eser ise *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'dür. Fakat burada sıra dışı bir aldatma şekli vardır. Simden'in kocası Ömer, karısını bir erkekle aldatır. Bu duruma Simden'in verdiği tepki dikkat çekicidir : “Yani bir kadınla aldatılsaydım bari...” (H.A.H.Ö, 1999, s.11) Yazar burada sıra dışı ilişkileri, eşcinselliği sorgular.

Mor'da hem İlhan Sacit hem de Armağan karısını aldatan kahramanlardandır. Armağan, bir asistanla şehir dışında karısını gizlice aldatsa da İlhan Sacit hayatını zindana çeviren Revan'ı açıktan açığa aldatmakta sakınca görmemiştir. Renginur'u tanıdıktan sonra zaten Revan'dan ayrılmak istemiştir.

3.1.4.1.2. Kadının Erkeği Aldatması

Erkeklerin kadınları aldatmalarına karşı kadınların erkekleri aldatmaları toplumda daha az görülen bir olgudur. Fakat İnci Aral'ın romanlarında bu konuda kadınların erkeklerden çok farklı olmadığı görülür.

Eşini aldatan kadınlar arasında en belirgin olanı *Ölü Erkek Kuşlar*'daki Suna'dır. İçindeki kişilik bölünmesinin verdiği bir duyguyla kocası Ayhan'ı yine onun en yakın arkadaşı Onur'la aldatır. sıradan insanlar böyle bir durumu gizlerler. Ancak Suna Ayhan'ın entelektüel ve geniş dünya görüşüne dayanarak kendisini aldattığını ona söylemeye karar verir. Henüz başlangıç aşamasında olan bu aşkın evliliğini bozmasına izin vermek istememektedir. “Ona anlatmak zorundayım tek başıma taşıyamayacağım bu ağırlığı. Bilmesi, beni tutması gerek.” (Ö.E.K., 2007, s.255) Ayhan'ın tepkisi gerçekten de Suna'nın beklediği gibi olur. İlk anda bu duruma şaşırıp çok ciddiye almak istemese de bir eş, yakın bir dost olarak bu

¹⁰⁷ Aral, *Ölü Erkek Kuşlar*, Merkez Kitaplar, İstanbul,2007.

problemin üstesinden gelebileceklerini söyler Suna'ya. Hatta ona çok ilginç bir öneride bile bulunur:

“ Keşke size , bir süre birlikte olun, durulana, bitene kadar diyebilsem. Ama bu toplumda ne kadar zor.” (Ö.E.K., s.257)

Bu sözlerine rağmen Ayhan Suna'ya Onur'la birlikte olup olmadığını, böyle bir durum olursa duygusal anlamda buna asla dayanamayacağını söyler. Bu konuşmadan birkaç gün sonra Ayhan başka bir çözüm önerisi olarak bu konuyu Onur'u da eve çağırarak konuşmayı teklif eder. Yemek sofrasında Onur'a açıkça Suna'yla arasındaki yakınlaşmayı sorar. Onur'un cevabı ise şu şekildedir :

“Söylemek zorundayım Ayhan, diyor bir an, özür diler gibi. Yalnızca seni üzmemek için bile olsa olmasın isterdim ya da başka biri olsun dilerdim ama insanın bu konuda seçme şansı olmuyor. Doğrusunu söyleyeyim, çok direndim kendime.” (Ö.E.K, s.259)

Ayhan Onur'un bu sözlerinden sonra durumun ciddiyetini daha iyi anlar.

Başlangıçta bu kadar anlayışlı davranan Ayhan ilerleyen zaman diliminde Suna'yı dövecek kadar farklılaşır. Aldatılmayı sindiremez. Suna ise tüm çabalarına karşın Onur'u bırakamaz. Gizliden gizliye atölyede buluşurlar. Ayhan bu durumun farkında olarak birkaç defa daha Onur ve Suna'yla konuşur. Ama sonunda Suna'ya bir seçim yapması gerektiğini söyler:

“Üçümüz her şeye karşın dost kalabiliriz sandım ama olmadı. Banim sabrımın kaldıramayacağı kadar uzun bir süre bu. Suna, artık karar vermelisin. Ya beni, ya Onur'u seç.” (Ö.E.K, 286)

Suna ise içindeki bölünmenin sonucu olarak hiç istemediği halde bu durumu yaşıyordu. Ayhan'dan evlilikle ilgili tutumundan dolayı soğumuş, Onur'dan ise kendisine hiç destek olamayacak kadar korkak olduğu için uzaklaşmıştır. İçindeki özgür kadın ise bir gün ağlayarak Ayhan'a şunları söyler:

“Kimseye ait olmak istemiyorum ben, diye ağlıyorum. Hiçbir zaman hiç kimseye ait olmak istemiyorum. İşte bunun için bir gün hiçbir iz bırakmadan ikinizi de bırakıp gideceğim.” (Ö.E.K., s.312)

Suna gerçekten de bir gün sevdiği iki insanı da bırakıp Düşköy’ e gider.

Ölü Erkek Kuşlar’da aldatmanın psikolojisi daha çok kişilik bozukluğuna dayandırılarak eşine ihanet etme bir anlamda makul gösterilir. Ayrıca evlilik hakkında getirilen entelektüel yorumlamalar özgür bir duygu dünyasını savunsa da hayatın gerçekleri aldatılmayı hiç kimsenin hazmedemeyeceğini gösterir.

Aldatma ve aldatılmayı ana tema olarak işleyen *Sadakat*’te Ferda’nın Azra’yı aldatmasına karşın Azra da üniversite yıllarından arkadaşı Cemal’le kocası Ferda’yı aldatır. Amacı ise sadece intikam almaktır.

“Öfkemi biraz olsun yatıştırabilecek tek şey Ferda’ya aynı biçimde karşılık vermektir. Bilsin ya da bilmesin önemi, yoktu.” (Sadakat, 2009, s.147)

Bu düşüncelerle Cemal’i arayıp bulan ve onunla yüzeysel bir ilişki yaşamaya başlayan Azra ihanetin asla affedilemeyeceğini, ancak bölüşülebileceğini şu cümleleriyle anlatır :

“İhaneti bölüşmek ve mühürlemek. Ödeşmek ve uzlaşmak, unutmak değil.” (Sadakat, 2009, s.153)

Böylelikle Ferda’yı aldatarak onunla ödeşmiş olur.

Sadakat’teki bir diğer kahraman Aliye de kocasını aldatan kadınlar arasındadır. Hiç geçinemediği kocasıyla kavga edince Azra’nın evine sığınan Aliye eniştesi Ferda’yı baştan çıkararak hem kocasına hem ablasına ihanet eder. Fakat bu onun kocası Şevki’yi ilk aldatışı değildir. Evlendikten bir yıl sonra da Şevki’yi dışçı Sümer’le aldatır.

Kocasını aldatan kadınlar arasında Mor’un Figen’i de vardır. Armağan’ın içe kapanıklığından ve cinsel anlamdaki isteksizliğinden dolayı çalıştığı okula gelen bir tiyatrocuyla, Tamer’le aldatır kocasını. Daha çok cinsel bir beraberliğe dayanan bu

ilişki Figen'in onurunu çok kırar ve bir daha böyle bir şey yapmaz. “*Bir daha böyle bir şey olmayacak. Çünkü oldu ve olamayacağı anlaşıldı.*” (Mor, s.232) Figen'in Armağan'ı aldatması biraz da, tıpkı Azra'da olduğu gibi, intikam alma duygusuna dayanır. Çünkü Armağan da onu bir asistan kızla aldatmıştır.

Görüldüğü üzere İnci Aral'ın romanlarında sebepsiz yere kocasını aldatan kadın yoktur. Daha çok aldatılan kadınlar eşleri aldatırlar.

3.1.4.2. Geçimsizlik

Evlilik, iki insanın duygu, düşünce ve ruh dünyasındaki uyuma ile yürüyen bir yapıdır. Karı-koca arasında bir uyumsuzluk, bir anlaşmazlık söz konusuysa çok büyük sorunlar ortaya çıkar. Boşanmaların en önde gelen sebebi geçimsizliktir.

Sadakat'te Aliye, *Mor*'da Figen, *Ölü Erkek Kuşlar*'da ise Suna İnci Aral'ın eşleriyle geçinemeyen kahramanlarıdır.

Aliye'nin geçimsizlik sebebi kendi kişiliğindeki olumsuz yönlerdir. Ruhenserseri ve havaidir. Eviyle ve çocuğuyla gerektiği gibi ilgilenmez. Azra onun Bursa'daki evine gittiğinde şaşkınlıktan kendini alamaz.

“Ortalıkta toz yumakları uçuşuyordu. Durmadan ağlayan bebeğini çayla ıslatılmış bisküviyle beslemeye çalışıyordu Aliye. Üstü başı kusmuk lekesi içindeydi. Saçları keçeleşmiş, elleri çatlamıştı. Kocasının avareliğinden, hainliğinden, eve bakmadığından yakınıyordu. tek başına dışarı çıkmasına bile izin vermiyor, giyimine, saçına karışıyordu. Şevki'ye onun yemek ve temizlik yapmadığını, ev kadınlığıyla uzaktan yakından ilgisi olmadığını, açık saçık giyindiğini söylüyordu. İnatlaşmışlardı.” (Sadakat, 2009, s.97)

Aliye'nin bu halleri sık sık Şevki'yle kavga etmesine sebep olur. Her kavganın sonunda Aliye evi terk edip bir yerlere gitse de ikisi de birbirini sevmektedir ve her defasında yeniden bir araya gelirler.

Aliye'yle kıyaslayınca Suna'nın geçimsizlik sebebi çok daha başkadır. İlk kocası Adam'la pek çok şeyi göze alarak evlenmiştir Suna. Fakat bir müddet sonra

bu tek yönlü sevgiyi sürdüremez olmuştur. Oysa ki Adam en baştan söylemiştir bunun Suna'yı mutlu edemeyeceğini. Bunu onun şu cümlelerinden anlarız :

“ Kendi kendine hiç acımıyor musun Suna? Neden, dedi Suna, neden? Beni tanıyorsun, dedi Adam, hiç tanıyorsun. Tanıdığında sevmeyeceksin artık, sevemezsin?” (Ö.E.K., , s.61)

Adam haklıdır. Zamanla Suna'nın içinde ona karşı bir nefret uyanmaya başlar. Çünkü evliliklerinin üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra Adam hiçbir şeyle ilgilenmez hale gelmiş, Suna da köhne bir evde kapana kısılıp kalmıştır.

Figen'e gelince Armağan'la geçimsizliğinin sebebi Armağan'ın içe dönük, pasif bir kişilik olmasıdır. Bu da evliliğin bütün yükünü Figen'in sırtına yükler. Başlangıçta büyük bir sabırla sorumluluklarını üstlenen ve Armağan'ı açmaya çalışan Figen yaşı ilerledikçe yorulmaya ve yıpranmaya başlar. Aralarındaki uyumsuzluk hızla açılmaya başlar. Romanda Figen'le Armağan'ın uzlaşmazlığı şu şekilde anlatılır :

“Uzlaşmaz kişilikte insanlar oldukları evlendikten kısa süre sonra ortaya çıkmıştı. Figen, yaptığı her şeye bütün varlığını katan, içtenlikli, uyumlu, kolay okunur bir kadındı. Hayata karşı sevinçli bir beklenti içinde olan, dobra, tepkileri abartısız biri. Armağan ise – kendi düşünce ve eylem çizgisinde - varlığı ve kişiliği ile ilgili olarak bir tür ideallik kavramı oluşturmuş, kendini bunun içine kapatmıştı.” (Mor, ..., s.201)

Armağan'la Figen evliliklerini uzun süre düşe kalka yürütürler. Bunda Figen'in fedakarlıkları en büyük etkidir. Fakat bütün çabalarına rağmen Armağan'ı biraz olsun kendi dünyasından çıkaramaz. Bunun üzerine bir de cinsel hayatlarındaki uzaklaşma eklenince her iki taraf da boşanmayı düşünmeye başlarlar. Armağan'ın ağabeyi İlhan Sacit bu durumda bir müddet ayrı kalmayı tavsiye eder ve Armağan'ı otele çağırır. Bu tam anlamda bir çözüm olmasa da işe yarar, Armağan ve Figen birbirlerine duydukları özlemlerle evliliklerini sorgulamaya başlar.

3.1.4.3. Kültürel Çatışma

Eşler arasındaki kültür seviyesinin farklı olması evliliği etkileyen önemli sorunlardandır. Yazar buna romanlarında çok fazla yer vermese de *Ölü Erkek Kuşlar*'daki Onur ve Güler'in farklı dünyalardan olmalarını mutsuzluklarının sebebi olarak gösterir. Aralarındaki bu kültür farkını Onur şöyle anlatır :

“Evliliklerinin ilk günlerinde çok gayret göstermişti onunla bir çok şeyi bölüşebilmek için. Gazetede ilginç bir yazı, yorum ya da haber okuduğunda kalkıp mutfağa, Güler'in yanına gitmiş, yazıyı ona da okumuş ve ondan bir tepki, birkaç sözcük ya da yalnızca bir gülümseme beklemiş, ama o şaşırıp aptal aptal bakmıştı yüzüne.

İş arkadaşları, önemseydiği konular ve politik görüşleriyle ilgili bir çok şey anlatmaya uğraşmıştı karısına. Ama kısa sürede bütün bunların Güler'i hiç mi hiç ilgilendirmediğini görmüştü.

Dostları ve değer verdiği konukları evlerine geldiğinde Güler sanki bir orta hizmetçisi gibi davranmış, yanlarında konuşmalara katılmadan suspus oturarak utançtan kahretmişti onu.

Yaptığı resimlere anlamadan, yorumlayamadan, öylece inek gibi bakıyordu baştan beri. Daha doğrusu anlamak istemiyordu. Önemseydiği şey olardan birinin aptalın biri tarafından avuç dolusu para sayılarak satın alınmasıydı yalnızca. Salt bu yüzden değer taşımaktaydılar bu garip, resme benzemeyen resimler.” (Ö.E.K, .. ,s.136)

Onur sonunda pes eder. Güler'i eğitmekten vazgeçer. Ve onu Suna gibi resimden anlayan, kültürlü bir kadınla aldatmaya başlar. Evliliğini devam ettirmesinin tek sebebi ise Güler'in bir akraba kızı olması ve çocuklarıdır.

Güler'den başka bir de Taş ve Ten'de Ulya'nın annesi Eva ile babası arasında kültür çatışması yaşanır. Bir Alman olan Eva Türkiye'ye yerleştiğinde bu ülkenin şartlarına bir türlü alışamamış, bir müddet sonra da kocasından ayrılarak Almanya'ya geri dönmüştür.

3.1.4.4. Boşanma

Evlilikte aldatılma, geçimsizlik, kültür farkından kaynaklanan anlaşmazlıklar gibi sorunlar çözülemezse çözüm olarak karşımıza boşanma çıkar. İnci Aral'ın kadın kahramanlarından büyük bir çoğunluğu ya boşanmış, ya da boşanmayı düşünen kişilerdir.

İlk romanı Ö.E.K.'da Suna ilk kocası Adam'dan boşanır. Ortada ise geride bırakacağı bir çocuk vardır. İkinci roman olan Yeni Yalan Zamanlar'da yine başkahramanlardan Melike Eda ilk kocası Yeltekin'den boşanmıştır. Sebep ise Eda'nın evliliğe uyum sağlayamamasıdır. Üçüncü roman Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm'de de yine başkahramanlardan Sara (Halise) Simden'in babası olan Çetin'den ayrılacaktır. Çünkü Çetin'in sıkıcı memuriyet hayatı Sara'yı çok bunaltır. Geride ise yine bir çocuk, Simden kalır. Yazarın kendini anlattığı anı romanı *İçimden Kuşlar Göçüyor'da* da bir boşanma söz konusudur. Üstelik bu sefer ayrılan yazarın kendisidir. İlk kocasından iki çocuğu olduğu halde ayrılan yazar romanda bunun için bir sebep göstermez. Ancak yazarın *Unutmak* adındaki anlatısında bu boşanmanın sebebi yazar tarafından şu şekilde açıklanır :

“Kayınvalide kayınpeder ve iki çocuğumuzla oturduğumuz ev dar geliyor. Bunaldım, evde sığıntı gibiyim. Benimseyebileceğim daha uygun yeni bir eve taşınmak, biraz eşya alıp yeniden başlamak istiyorum.”¹⁰⁸

Yazarın dördüncü romanı olan *Mor*'da boşanmış bir kadın yoktur. Fakat romanın başkahramanı İlhan Sacit eski karısı Revan'dan boşanmaya çalışmaktadır. Birkaç yıldır Renginur'la yaşamaya başlamış ve ondan bir de oğlu olmuştur. Fakat Revan yakasını bir türlü bırakmamaktadır. Sebep ise paradır. *Mor*'dan sonra Taş ve Ten'de yine bir boşanmış kahraman vardır, o da Ulya'nın annesi Eva'dır. Eva kocasıyla arasındaki kültürel uzlaşmazlık yüzünden boşanmıştır. Boşanma konusu son olarak yazarın son romanı Sadakat'te karşımıza çıkar. Başkahraman Azra üniversite yıllarında bir tıp asistanı ol Demir'le ilişkiye girer ve bu ilişkiden bir çocuğu olur. Çocuk olunca annesinin de zoruyla mecburen Demir'le anlaşmalı bir

¹⁰⁸ Aral, *Unutmak*, 2006, s.140

evlilik yapar. Amaç çocuğun babasız doğmaması ve çevredeki tanıklara rezil olmamaktır. Çocuk doğup da anlaşma süresi dolunca Azra boşanır ve çocuğunu tek başına büyütmeğe başlar.

İnci Aral'ın boşanmayı bu derece sık işlemesi günümüz evliliklerinde sorunların artması ve boşanmaların çoğalmasıyla ilgilidir. Fakat dikkat çeken bir nokta daha vardır ki o da bu boşanmaların çoğunda ortada kalmış ve yıkıma uğramış çocukların olmasıdır. Bu da biraz yazarın çocukları için fedakarlık yaparak pek çok acıya katlanıp evliliği sürdürmeye çalışmayı sorgulamasıdır. Çünkü kendisi de iki çocuğu varken ve çocuklarını geride bırakacak şekilde ilk eşinden ayrılmıştır. Aslında yazar çocuklarını düşünerek boşanma hususunda çok kararsız kalmıştır. Ancak bu sıkıntılarını mektup aracılığıyla paylaştığı arkadaşı Zuhâl'e anlatınca onun cevabı şöyle olur :

“ Bu evliliği çocukların için sürdürmeyi düşünmen yanlış, büyük ve karşılıksız bir özveri olur. İleride onlara, ben sizin için nelere katlandım, dediğinde sana : Katlanmasaydın, senin hayatındı cevabını verecekler.” ¹⁰⁹

Belki bunların etkisiyle yazar romanlarında boşanma üzerinde bu derece durur.

3.1.5. CİNSEL SORUNLAR

Kadın erkek ilişkilerinde, cinsellik yazar için çok önemlidir. Çünkü bu tabii eğilim çiftlerin mutluluğunu olumlu ya da olumsuz olarak etkiler. Bu konuda yazar şunları söyler: *“Cinselliği hep önemsemiş, doyurucu bir cinselliğin kadın erkek arasındaki sevginin, bağlılığın önkoşulu olduğuna inanmışımdır.”* (İ.K.G, s.63) Dolayısıyla romanlarında da cinsellikten doğan sorunları işlemiştir.

3.1.5.1. Cinsel Yetersizlik

Cinsel yetersizlik daha çok kadın kahramanların üzerinde bıraktığı etki aracılığıyla anlatılır. Erkeğin yetersizliği kadına hep bir hayal kırıklığı olarak yansır.

¹⁰⁹ Aral, Unutmak, s.138

Bu hayal kırıklığını *Taş ve Ten*'de Ulya'nın ilk erkek arkadaşıyla yaşadığı deneyimde görürüz:

“ İlk cinsel deneyimimi, sıradan, genç bir oğlanla ve yalnızca merak yüzünden on yedi yaşımdayken yaşamıştım. Gitar çalıyordu, oldukça yakışıklıydı ve yüzünde acı çekiyormuş gibi bir ifade vardı. Onu dikkatle seçmiş, beceriksiz oluşuna aldırmadan acıya gururla katlanmıştım. Çünkü sonrasında kendimi farklı hissetmeyi umuyordum.” (T.T. s.81)

Bu konuda hayal kırıklığı yaşayan kahramanlardan biri de Revan'dır. İlhan Sacit'le ilk kez birlikte oluşlarını şöyle anlatır:

“ Fazla ağır ve yumuşaktı. Öyle ki Revan sevişmeye yoğunlaşamamıştı bir türlü. Deneyimi yoktu ama sezgisi vardı. Ayrıca daha ne olup bittiğini anlayamadan, ilk öpüşmede boşalmış, sonra beceriksiz, sıkıntılı, terler içerisinde bir şeyler yapmaya çalışıp durmuştu.” (Mor, s.72)

Bir kez bile olsa İlhan Sacit, onu sevdiğini söylememiştir. Evlendiklerinde ise ilk gece İlhan gayet dikkatli bir şekilde kısacık bir seramoniyle kendini sadece kanıtlamıştır.

Cinsel yetersizlik sadece erkeklerin sorunu değildir. İçimden Kuşlar Göçüyor'da menopoza giren yazar cinsel hayattan uzaklaşmaya başlar. Bu da içinde çeşitli korkulara sebep olur.

“Eşimle yeniden yakınlaşma denemelerimiz pek başarılı olmuyor. Hem ben gönülsüzüm, hem de fiziksel güçlükler var. Benim için oldukça rahatsız, tatsız hatta gereksiz hale gelen cinsel ilişkiden olabildiğince kaçınmaya çalışıyorum. Öte yandan bu kaçınma suçluluk duy uyandırıyor içimde. Kocamla aramızda onca çabadan sonra kurulmuş denge bu yüzden bozulabilecek kaygısı duyuyorum.” (İ.K.G., s.62)

Yazar bu kaygılarında haklıdır fakat eşinin anlayışıyla bu sıkıntılar aşılr.

3.1.5.2. Cinsel Hayatın Monotonlaşması

Evlendikleri erkeklerle ilk yıllarındaki tutkuyu sürdüremeyen, zamanla züksüz monoton bir cinsel hayat yaşamaya başlayan kadınlar da vardır İ.Aral'ın romanlarında. Bunların en başında Mor'un Figen'i gelir. Armağanla ilk yıllardaki doygun, hassas cinsel hayatları birkaç yıl içinde iyice monotonlaşır.

“İlk yıl muhteşemdi, sonraki birkaç yıl iyiydi, sonraki yıllar iyiye yakın, fena değil, sıradan, olmasa da olur, olmasa daha iyi, değmez aşamalarından geçmişler, en sonunda bezginliğe, vazgeçişe varmışlardı. – İğrenilecek biçimde acı çekerek. – Direnişleri kırılmış, zamanın hoyrat eliyle savrulmuşlardı. Artık, kendi odalarında tek başlarına uyumaya çalışırlarken o eski, şiddetli arzuyu, sihirli dokunuşlarla ayaklanan tenin sabırsız soluğunu, ruhlarını azat eden genişlik duygusunu hatırlamaya çalışıyorlar ama hayal bile edemiyorlardı. Şimdi sahte görüntüler, gizlenmeler, acımlar, geri çekilmeler ve öfkelere boğulmuşlardı.” (Mor,s.218)

Aynı eserde Revan da aynı sorundan yakınır. Hiçbir zaman İlhan'la güzel bir cinsel hayatı olmamıştır.

“İlhan'la ilk birkaç yılan sonra giderek seyrekleşip yavanlaşan, kısa, yalınkat, alışıldık cinsel yakınlaşma anlarında bazen, eski,köhnemiş bir merdivenden gıcırtilarla ağır ağır yukarı çıktığını ve birden aşağı yuvarlandığını görürdü Revan. Ya da buz gibi kaygan ama esnek bir yüzeyde kaya dişe, bata çıka yürüdüğünü ve beklenmedik anda duvara çarpıp cam bir heykel gibi paramparça olduğunu. Sonra uykuya dalan kocasının düzensiz soluklarıyla baş başa kalıp da düzenli ve yasal sahip olunmuşluğun yarattığı o belli belirsiz huzur duygusuyla gerginlik dolu bir hoşnutsuzluk arasında gidip gelmeye başladığında, adını koyamadığı bir eksiklikle, olumlanmış olsa da aldatılmış, baştan savılmış hissederdi kendini.”(Mor, s.74)

İlhan'ın Revan'a karşı tutumu pek çok kadınla ilişkiye girmesinden kaynaklanıyordur belki. Ama Revan her şeye rağmen İlhan'dan başkasıyla olmamıştır. Oysa aynı romanda aynı sorunu yaşayan Figen kocasını sırf bu yüzden Tamer'le aldatır.

3.1.6. AİLE İÇİ ÇATIŞMALAR

3.1.6.1. Dayak

Dayak, İnci Aral'ın romanlarına en kapsamlı şekilde Mor'da işlenir. Orada bile bu konuya bütün ayrıntılarıyla değinilmemiştir. Kahramanlardan Gülcan evlendiği ilk geceden başlayarak, özellikle evliliğinin ilk yıllarında, kocasından hep dayak yer. Oysa ki fiziksel olarak kocası Attila'dan daha uzun, daha yapılı ve daha güçlüdür.

Bir gün çok içtiği için Attila yine Gülcan'ı dövecekken Gülcan onu balkondan aşağı atmıştır.

“Kocasından boylu, iri, güçlüydü, bir gece tepesi atmış, itivermişti onu ikinci kat balkonunun korkuluklarına doğru. Aşağı uçmuştu ama kedi gibi dokuz canlıyı alçak. Çatlak dizini, omzunu ovarak, salya sümük ağlayarak geri gelmiş, odasına kapanmıştı. On beş gün alçılı gezmiş, evdeki erkekliği böylece sona ermişti. Ben bu sümsükten mi dayak yedim yıllarca? diye şaşmıştı Gülcan. Sonraki horozlanmalarının hepsini ustalıkla savuşturmuş, yönetimi ele almıştı.” (Mor 2007, s.165)

O günden sonra Gülcan için Attila bir hiç olmuştur.

Mor'dan başka dayak konusuna bir de Safran Sarı'da değinilir. Eylem yeni taşındığı evin üst katından sürekli kocasından dayak yiyen kadının sesini duyar. Bu ona ilk gençlik yıllarında abisinden dayak yiyerek hastanelik olduğunu hatırlatır. Benzincide çalışan bir oğlan Eylem'in penceresinden kibrit kutusuna koyduğu bir mektup atmıştır. Bu mektup Eylem'in abisinin eline geçer ve abi Eylem'i suçsuz olduğu halde öldüresiye döver.

“ Hala rüyalarına girdiği oluyordu bazen, ağabeyin kafasını duvara çarpa çarpa, ağzını burnunu kanatarak indirdiği darbeler. Sonra saçlarından çekip bahçeye sürükleyerek buz tutmuş toprağın üstünde bedenini tekmeleyip kolunu kırması. Hastaneye götürmek zorunda kalmışlardı onu.” (S.S. 2006, s.111)

Eylem bu olaydan sora hayatı boyunca abisiyle hiç konuşmaz.

Ölü Erkek Kuşlar'da da tek yönlü olmasa da yine dayak işlemiştir. Karısı Suna'nın sürekli kendini aldatmasına daha fazla katlanamayan Ayhan sonunda bir gün Suna'ya saldırır. Birbirlerine karşılıklı şiddet uyguladıkları bu kavgada Suna iyiden iyiye dayak yer ve polis çağırır. Polis ise çiftin evli olduğunu öğrenince olaya müdahale etmez. Suna bu durumu şiddetle eleştirir:

“ Polis kutsal aile yuvasına karışmıyor, kutsallığı bozulmasın diye. Koca kutsal aile kurumun başkanıdır; döver de, söver de, öldürür de. Ama sağ kalmayı başarırsan gider dilekçeni verirsin savcılığa. Bileğine mor bir damga vurup adli tabibe gönderirler seni. Zabıtlar tutulur, raporlar alınır. Bu arada tarafları barıştırmaya çalışmak insanlık gereğidir kuşkusuz. Önemli olan o aileyi ayakta tutabilmek. Polis karı-koca kavgalarına karışmıyor demek. Her şeye karışıyor ama buna karışmıyor. Zararlı düşüncelere karışıyor, zararlı eylemlere altı yıl ceza kesiyor, ama aynı adam karısını dövdüğünde karışmıyor.” (Ö.E.K. 2007, s.332)

Romanlarında genel hatlarıyla dayağa maruz kalan kadınları bu şekilde işleyen yazar, dayak yiyen bütün kadın kahramanlarını bu dayağa karşı direnen ve imkanları varsa karşılık veren güçlü karakterler olarak resmetmiştir.

3.1.6.2. Tecavüz

İnci Aral'ın hiçbir romanında tecavüz ana tema olarak işlenmemiştir. Sadece *Yeni Yalan Zamanlar I*'de ensest ilişki bir tecavüz şeklidir. Bunu ise tezimizin ensest ilişki başlıklı bölümünde detaylarıyla işledik. Ancak birkaç romanında dekoratif konumda olan kahramanlardan bazıları tecavüze uğramıştır. Burada da dikkat çeken nokta tecavüzün dayakla birlikte işlenmesidir.

Yeni Yalan Zamanlar üçlemesinin ikinci kitabı olan *Mor*'da İlhan Sacit'in kız kardeşi Gülcan evlendiği gün gerdek gecesinde kocası tarafından tecavüze uğrar. Bu durum romanda şöyle anlatılır:

“ Gülcan yatağının kıyasına oturmuş Attila'nın gelip duvağını açarak onu öpmesini bekliyordu. Filmlerde böyle görmüş, böyle olacağı söylenmişti. Belki de bir yüzgörümlüğü takacaktı ona kocası. Attila ona yaklaşmış ve yüzüne aç, avına

atılmaya hazır bir avcı gibi bakmıştı bir süre. Sonra dişlerini sıkarak üstüne saldırmıştı.

Dehşete kapılarak yatağın bir ucuna kaçmaya çalışan Gülcan'a , şiddetli bir tokat atmıştı sonra. İçgüdüsel, delice bir istek değildi bu, tersine, amacı bilinçli olarak erkekliğin, o kadına evlilik tacını bağışlayan yüceliğin haklarını ilk gecedan onaylatıp kabul ettirmek ve duygularını kışkırtarak kadını oracıkta yıldırıp -bundan böyle- herhangi bir kadınlık hakkı talep etmesini önlemektir.” (Mor 2007, s.187)

Burada yazar tecavüz olayından çok erkekliğin üstünlüğünü cinsel baskı yoluyla göstermek isteyen Attila gibi karakterlere vurgu yapmak istemiştir. Bu ilk gecedeki baskıcı tavır bir ömür boyu Gülcan'ın Attila'dan nefret etmesine yetecektir.

Mor'da tecavüze uğrayan tek karakter Gülcan değildir. Başkahramanlardan Renginur da otelcilik okuduğu dönemde, aşık olduğu Yüksel adlı bir gencin tecavüzüne uğrar. Staj yaptığı otelin bir odasında başlangıçta gönüllü olarak ilişkiye giren Renginur Yüksel'in kaba tavırlarından hiç hoşnut olmaz ve ağlamaya, bağırmaya başlar. Bunun üzerine Yüksel, Renginur'un ağzını eliyle kapatarak ona tecavüz eder. Bu olaydan sonra Renginur uzun bir müddet erkeklerden uzak durur.

Mor'dan başka tecavüz olayının geçtiği bir diğer roman da Safran Sarı'dır. Romanın en başında başkahraman Eylem yeni taşındığı evin bir üst katında kocasından dayak yiyen bir kadının yine kocası tarafından tecavüze uğradığını duyar. Tecavüze uğramak Eylem için en büyük korkulardan biridir.

“Yeniyetmelik çağında öylesine gözünü korkutmuşlardı ki tecavüze uğrama olasılığı hayatını kabusa döndürmüştü.” (S.S. 2006, s.110)

Sonunda Eylem'in korktuğu başına gelir. İşe çıktığı bir gecede birlikte olduğu adam ona tecavüz eder. Sonra da fazladan para verir.

İnci Aral'ın romanlarında tecavüzün genellikle başlangıçta her iki tarafın da istekle birlikte olmasına rağmen yaşanan bir sorun olarak ele alınması ilgi çekicidir. Bir eşin ya da sevgilinin bu olumsuz tavır takınması şaşırtıcıdır. Bu da daha çok durumun erkekliği ve gücü ispatlama çerçevesinden ele alındığını gösterir.

3.1.6.3. Ensest

İnci Aral'ın romanlarındaki en ilgi çekici konulardan biri ensest ilişkidir. Toplumun su yüzüne çıkmamış en büyük problemlerinden biri olarak gördüğü bu sorunu yazar, Yeni Yalan Zamanlar üçlemesinin ilk kitabı olan Yeşil'de enine boyuna işler. Yazar bu konuyu seçerken gazetede okuduğu bir haberden yola çıkar. Bu haberde bir Kur'an kursu hocasının kızına tecavüz ettiği ve kurstaki öğrencileri taciz ettiği yazmaktadır.¹¹⁰

Romanın başkahramanı Melike Eda, on bir yaşındayken üvey babası ve aynı zamanda amcası olan Behzat'ın tecavüzüne uğrar. Dört yıl boyunca süren bu tacizden romanda şu şekilde bahsedilir:

“Bir akşamüstü üst sofada –banyodan çıkmıştım- rastlaştık mı şimdi bilmiyorum kucakladı beni sımsıkı bastırdı kendine. Bilmediğim bir sesle, üşüyormuş gibi titreyerek güzel kızım benim kelebek gibisin kelebek-ne söylediğini bilmiyordum ilhamı.” (Y.Y.Z. 2007, s.323)

Bu olaydan birkaç gün sonra Behzat, hasta olduğunu söyler, dükkana gitmez. Evde ise sadece Melike Eda vardır. Üvey babasına çay yapıp yanına geldiğinde Behzat onu yanına oturtur:

“ Ellerimi avuçlarına aldı, kollarımı omuzlarımı okşadı. Masum. Amca-babakız ama soluğu kötülükler salıyor içime. Kurtulmaya çalıştım./Korkma, korkma Melike benden öyle./Yapma böyle baba yapma korkuyorum.

Korkumu yenmek için bir süredir ona duyduğum sevgi ve güvene dayanmak istedim. Yapamadım. İçgüdüsel bir sezgiyle bana yapacağı kötülüğü bekledim, olmasın, orda bitsin, yanılmış olayım umarak, biliyordum, çünkü olacak neyse iyi bir şey olmayacak.

Benden istediğinin ne olabileceğini düşündüm hızla ve beni kendine çekip dizüstü yere oturttuğunda erkeklerle kadınlar arasında karanlık, gizemli,bilinmez her

¹¹⁰ Özdemir, İnci Aral, Romanları ve Romancılığı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2004

ne varsa onu istediğini anladım birden inanmazlıkla, korkuyla. Ayağa kalkmaya çalıştım. Geriye iterek engel oldu. Kokusunu duydum. Çarpılıp gâipleşmiş yüzünü çok yakından gördüm. Çok iyi tanıdığım ama şimdi çok değişmiş bir yüzdü bu. Yabancı, öfkeli, deli.

Bağırıyorum. Ellerini boğazımda tutuyor. Sakin ol, sakin ol, bir şey yok...”(Y.Y.Z. 2007, s.324)

Behzat, annesine bir şey söylediği taktirde Melike’yi kapıya koymakla ya da annesinin kendini öldürmesiyle tehdit eder. Zavallı küçük kız ise kimseye derdini anlatamaz. Bu ilk tecavüzden sonra Behzat’ın Melike’yi tacizleri dört yıl boyunca sürer. Melike, artık ders çalışmak, bulaşık yıkamak, yatağını toplamak gibi görevlerinin yanına bir de üvey baba-amcasının tacizlerini de yapmak zorunda olduğu gizli bir görev olarak görmeye başlamıştır.

Zaman geçtikçe büyüyen ve evlilik çağına yaklaşan Melike’yi amcası akli denge açısından sorunlu ama zengin bir ailesi olan biriyle evlendirmek istemiştir. Buradaki tek amacı ise gerçeklerin ortaya çıkmasını engellemektir. Fakat Melike bu duruma şiddetle karşı çıkar. Nihayetinde dayısı Niyazi’nin yardımıyla İstanbul’a, üniversite okumaya gider.

Üvey babasının tecavüzlerinden ancak üniversite okumak için İstanbul’a gittiğinde kurtulan Melike Eda’nın psikolojisi üzerinde bu olay ömür boyu etkili olacaktır. Hayatı boyunca karşı cinsle olan ilişkilerinde bir türlü tutarlı olamayacak, sırf cinsel haz adına ardı ardına birbirinden farklı pek çok erkekle düşüp kalkacaktır.

“İkinci yıl iki erkek arkadaşın oldu. İkiisiyle de çekinmeden ama zevk almadan yattın. İkisinden de çok çabuk bıktın. Çok çabuk unuttun. O yılın sonunda fakültedeki bir asistanla birlikte güneşe inip altı günlük bir tatil yaptın, yedinci gün orada tanıdığın bir doktorla İstanbul’a döndün.” (Y.Y.Z, 2007, s.334)

Melike Eda’yı yalnızca *Yeni Yalan Zamanlar (Yeşil)* romanında görmeyiz. Serinin ikinci kitabı *Mor*’da sadece yaş günü partisinin bir bölümünde ortaya çıkar. Fakat serinin üçüncü kitabı *Safran Sarı*’da Melike’yi yine başrolde görürüz. Otuz dört yaşına gelmiştir ve hala tutarsızlıklar içinde debelenmektedir. Yazar, bu

romanlarında da Melike Eda'nın bu durumunu çocukluk dönemindeki taciz travmasına bağlar.

Melike Eda'dan başka yazarın ensest sorununu işlediği bir başka karakter de yine *Yeni Yalan Zamanlar*'daki Gülperi'dir. Gülperi Nedim'in eski sevgililerinden biridir. Gülperi'nin cinsel ilişkiye girme noktasında tutucu bir tavrı vardır. Nedim'e sürekli evlenmeden böyle bir ilişkiye giremeyeceğini söyler. Fakat Nedim onun bakire olmadığını anlamıştır. Bu durum romanda şöyle anlatılır:

“ Sonra bir gün kendini tutamadı, bakire olmadığını anladım. Sandığın gibi değil, diye ağladı acı acı, sandığın gibi değil, sandığın gibi değil... Bunun beni ilgilendirmedini, boş yere sorun ettiğini anlattım. Bakireliğin önemsiz olduğunu filan. Yatıştıramadım, boğulur gibi ağlıyordu, kriz geçiriyordu. Çok sevdiğin biriyle mi oldun, öldü mü yoksa? diye sordum. Normal durumda kesinlikle söyleyemezdi biliyorum ama benim sevecenliğim-kollarıma almış, bek gibi avutmaya çalışıyordum onu o anda- onun çözülmüş olması yüzünden, evet, babam... dedi. Gene de birbirlerini çok sevdiklerini, onun iyi bir insan olduğunu, kendisine kötülük yapamayacağını, eğer ortada bir suç varsa bunun tek başına babasına ait olmadığını söyledi. Genç yaşta yalnız kalmış bir adamdı. Sonraları, büyüdükçe kendisi de istemişti hem...” (Y.Y.Z. 2007, s.129)

Nedim bütün bunları Melike Eda'ya Gülperi'den bahsederken anlatır. Aslında bir anlamda Melike'nin de çocukluğunda böyle bir durum yaşayıp yaşamadığını ölçmek istemektedir. Nedim Eda'ya böyle bir durumdan şüphelenmesinin sebeplerini anlattıktan sonra şöyle der:

“ Kaldı ki ben ensestin bizim toplumumuzda pek yaygın olduğunu sanmıyorum. yani türlü türü manyak var, tek tük böyleleri de çıkar aralarından ama... Ya, doğrusunu istersen çok yaygın olduğuna ama gizli kaldığına eminim.” (Y.Y.Z 2007, s.131)

Melike Eda'nın fikri ise şöyledir: *“Normal olmasa da, çoğu kez aile içinde gizli kalsa da oldukça yaygın bir durum ensest ama...”* (Y.Y.Z 2007, s.131)

Nedim’le Melike Eda’nın bu diyalogunda yazar ensest hakkındaki düşüncelerini dile getirir.

İnci Aral’ın bu konu üzerinde böyle hassasiyetle durmasının sebebinin bir röportajda şöyle okuruz :

“Ben, genel olarak cinselliğe bakışımda tutucu bir yol izlemiyorum, her tür cinselliğin olabilirliğini düşünüyorum. Toplumsal normlar; toplumun, geleneklerin, göreneklerin cinselliği algılama biçimleri oldukça tutucu bizim toplumumuzda. Ben bütün cinsellik türlerinin olabilirliğini düşünüyorum. Fakat ensest ilişkiyi çok trajik buluyorum. Çünkü genellikle çok küçük yaşta çocuklara uygulanıyor ensest ilişki. Bu da çok yıkıcı sonuçlara yol açıyor. Ben böyle insanlar tanıdım. Kırkına yaklaşan kadınlar, genç kadınlar...Geçmişlerinde böyle bir şey olan insanların hayatta kalma, var olma dengesini sağlamaları hemen hemen imkansızlaşıyor ya da çok zor oluyor. Bu bana acı göründü.”¹¹¹

Bu röportajın yanı sıra İnci Aral’ın anılarının yer aldığı Unutmak adlı kitapta da yazar ensest ilişkiyi din kavramıyla iç içe işleminin sebebinin şu şekilde açıklar:

“ Romanda ensesti bilerek öyle kurguladığımı söylemem gerekiyor. Bir inanç sitemine bağlı diye günahsız, masum, yüzde yüz temiz gibi sunulan insan motifinin aslında zaaf ve çirkinlikten büsbütün arınamayacağını göstermek istedim. Kişinin insani düşkünlükleri, günahları ve sevaplarıyla bir bütün olduğunu ve bunu baskı altına alabilmenin katı din kurallarıyla bile pek kolay olmadığını vurgulamak için.”¹¹²

Ensest ilişki üzerinde Yeni Yalan Zamanlar serisinin ilk kitabında bu kadar duran yazarın başka romanlarında bu konuya değindiğini görmeyiz.

¹¹¹ Özdemir, İnci Aral’la Söyleşi, 2003

¹¹² Aral, Unutmak, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2006

3.1.6.4. Anne-Kız Çatışması

Romanlarının başkahramanlarını genellikle kadınlardan seçen İnci Aral kadın problemlerini de başarıyla işleyen yazarlarımızdan olmuştur. Her romanında genel hatlarıyla bir sorun üzerinde yoğunlaşan yazarın aynı konuya başka romanlarında da kısa bir şekilde değindiği olmuştur. Anne-kız çatışması ise birkaç romanının arka planında değindiği, ancak *Hiçbir Aşk Hiç Bir Ölüm* adlı romanında üzerinde yoğunlaştığı bir konudur.

Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm adlı romanın baş kahramanları Sara ve kızı Simden çocukluk ve ilk gençlik yıllarını anne sevgi ve ilgisinden yoksun bir şekilde geçirmişlerdir. Küçük yaşta annesi ölen Sara, bir müddet babaannesinin yanında, daha sonra da yatılı okullarda büyümüştür. Simden ise annesi Halise (Sara) tarafından çok küçük yaşta terk edilmiş, üvey annesinin yanında çocukluğunu geçirdikten sonra yatılı okula verilmiştir. Yıllar sonra birbirine kavuşan bu anne-kız arasında sürekli bir rekabet ve bir nevi savaş başlamıştır. Simden bu durumu şöyle tanımlar:

“İlişkimiz baştan beri, alışılmış ana-kız yakınlığının çok dışında gelişti çünkü, diye düşündü Simden. Sürekli barış umudu içinde kaçınılmaz bir savaşı sürdürmek durumunda kalan iki düşmanın ilişkisiydi bu. Sevgi yerine uzlaşmazlık ve anlayışsızlıkla beslenen ve vazgeçilmez bir aşka benzeyen bu yakınlıkta hem Sara hem de kendisi bir türlü gideremedikleri çelişkilerin yarattığı acılara bağımlı hale gelmiş gibiydiler.” (H.A.H.Ö 1999, s.68)

Simden annesine kızgındır, çünkü Sara onu küçük yaşta terk edip gitmiştir. Simden bu süreç içinde çok sıkıntı çekmiştir. Babası İnegöl’e atanınca Simden’i yaşlı anne-babasının yanına bırakmıştır. Burada hep maddi imkansızlıklar içinde büyüyen Simden büyükannesinin kendisini okula ziyarete gelmesinden bile utanır. Çünkü arkadaşlarının genç, güzel giyinen, çocuklarıyla daha yakından ilgilenen anneleri vardır. Bu sebepten dolayı Simden Sara’yı ilk gördüğünde çok mutlu olur, fakat aralarındaki yabancılık daha ilk günden kendini belli eder. Bu ilk karşılaşma şöyle anlatılır:

“Annesini ilk kez on bir yaşındayken görmüştü. Yatılı olarak Bursa Kız Lisesi orta bölümüne başladığından birkaç ay sonra. Müdür yardımcısı tarafından çağrıldığını, ziyaretçisi olduğunu söylediklerinde babası geldi sandı, ama o değildi. Masanın önündeki koltukların birinde uzun boylu, sarışın, film yıldızına benzeyen, çok şık bir kadın oturuyordu. Beyaz,yakası siyah kürk kaplı bir dekar vardı üstünde. Sarı saçlarını geriye doğru tarayıp topuz yapmıştı. Burunları sivri süet ayakkabılar giymiş. Boynunu ortasında küçük bir yeşil taş olan ince, altın bir tasma süslüyordu. O kadar güzel ama o kadar yabancıydı ki onu sabırsızca kucakladığında kasılıp kaldı Simden.” (H.A.H.Ö. 1999, s.69)

Bu soğukluk anne-kız arasında ömür boyu devam edecektir. Çünkü Simden kendisini şefkatle bağrına basacak bir anne yerine daha çok sığınacak bir liman arayışında olan ve sürekli kızını aşağılayan havai bir kadınla karşılaşacaktır.

“Doğru dürüst bir kadın olamamakla suçlamıştı onu Sara bir keresinde. O çok iyi araba kullanırdı. Hep güzel arabaları olmuştu. Zengin kocalarına pahalı arabalar aldırırdı. Erkek parası harcamayı, kendine bakmayı, iyi giyinmeyi, kendini naza çekmeyi öğrenememişti Simden ona göre. Kılıksız ve sümsük –evet aynen bu sözleri kullanmıştı- kadınlardan hoşlanmazdı erkek milleti. Ama Sara’da doğuştan orospu ruhu vardı zaten. Simden’e göre bazı kadınlar bu ruhla dünyaya geliyorlar ve kesinlikle değişmiyorlardı.” (H.A.H.Ö. 1999, s.32)

Simden’le Sara aynı düşünceler etrafında bir türlü birleşemez ama çocukluk dönemlerine bakıldığında birbirine çok yakın bir şekilde yetiştikleri görülür. Oların bu anlaşmazlıkları zaman zaman intikam duygusuna da dönüşür. Simden sırf nispet olsun diye annesine aşık olan genç avukatla birlikte olur. Romanın sonunda da annesinin genç sevgilisi Civan’a ilgi duymaya başlar. Aslında Simden annesinin güzelliğini kıskanır, Sara ise kızının temiz ruh dünyasını.

Simden’le Sara’nın ilişkileri bir ömür boyu düzelmeyecektir. Geriye ise ölüm döşegindeki Sara ile onun başında bekleyen kızının pişmanlıkları kalacaktır.

Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm’den başka yazar anne-kız çatışmasına, bu romanındaki kadar ön planda olmasa da, birkaç romanında daha yer verir. Bunlardan

biri *Yeni Yalan Zamanlar*'daki Melike Eda ile annesi Safiye arasındaki çatışmadır. Eda annesini donuk, neşesiz, duyarsız bir kadın olarak tanımlar. Onu mutlu olarak hiç görmediğini söyler.

“Dayım annemin gülmezliğinin, donukluğunun benim doğumumdan ve anneannemin hastalığından sonra başladığını söyler. Kızken oldukça neşeliymiş. Dedemden gizli denize girer, ağaçlara tırmanmış. Babamda, evlilikte aradıklarını bulamadı belki, ne aradıysa. Konuşmazdı benimle, hiç anlatmadı çocukluğunu, kızılığını, kadınlığını.”(Y.Y.Z 2007, s.314)

Ne dış görünüş olarak ne de yaşam tarzı olarak annesini hiç beğenmez. Kocasının kızını tacizlerini fark ettiği halde hiçbir tepki göstermemesi de Eda'nın annesini tamamen kalbinden çıkarmasına sebep olur. Bu durum romanda şöyle anlatılır:

“ Bir süre sonra anladı, sezdim. Ama konuşmadık. Yapabildiği tek şey benden olabildiğince uzak durmak, üstü örtülü bir düşmanlık geliştirmek ve büsbütün içine kapanmak oldu. Açıkça taraf tuttuğunu böylece anlattı bana. Anladığımda ne düşmanlık ne nefret duydum ama yüreğimden büsbütün çıkarıp attım onu.” (Y.Y.Z. 2007, s.328)

Melike Eda, üvey babasının annesi yerine kendisini tercih etmesini bir müddet sonra annesine karşı bir üstünlük olarak görmeye başlar. Anne Safiye ise kendi gerçekleştiremediği fonksiyonunu kızının gerçekleştirmesiyle üzerinden bir yük kalkmış gibi rahattır. Melike'nin bu duygularının aynısını Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm'de de Simden annesine aşk bir avukatla birlikte olduğu zaman hisseder. Bu anne-kız rekabetiyle ilgili yazar şunları söyler:

“Doğrudan deneyimim olmasa da annelerle kızlar arasında o gerilimin hep var olduğunu, bazen doğrudan baba için gizli bir çekişme yaşandığını gözlemledim.

Bunu kimse kabul etmez. Acıtıcı gelebilir. Annelerle kızları arasındaki bu çok güçlü rekabetin gizli saklı yaşanması ve yadsınması bu yüzdendir. Elbette anneler kızlarını çok seviyorlar. Buna karşın, çok yakınlar arasında bile, kadın dünyası baştan ayağa rekabetle kurulmuştur. Bir kadının ayağına basan kadın bir erkekten daha zor

bağışlanır. Bu yüzden ben her zaman erkeklerden çok kadınlardan korktum. Bir kadının başka bir kadının düşmanlığını çekmesi felaket bir şeydir.”¹¹³

Anne-kız çatışması çok geri planda ve kısaca da olsa yazarın Safran Sarı romanında da vardır. Safran Sarı'nın başkahramanlarından Eylem, yani Mutena babasından ciddi şekilde baskı görür. Hatta bir keresinde benzincide çalışan bir oğlanın Eylem'e gizlice bir mektup yollaması üzerine hiç suçu olmadığı halde Eylem abisinden dayak yemiş, hastanelik olmuştur. Böyle bir zamanda Eylem annesinden merhamet bekler:

“Annesinin ona sarılıp avutmasını, bir damla olsun gözyaşı dökmesini o kadar çok beklemiş ve istemişti ki.” (S.S.2006, s.111)

Annenin bu soğuk tavrı kızının evden ayrılma isteğini artırır. Eylem annesinden bir de ev kadını olma noktasında eziyet derecesine varan muameleler görmüştür.

“Annesi onun iyi bir ev kadını olması için elinden geleni yapmış, eziyet boyutunda işe koşmuştu onu çocuk yaşından beri.” (S.S. 2006, s.110)

Eylem'in annesinin bu davranışları kocasının gölgesinde, silik bir karakter olmasından kaynaklanmaktadır. Aslında Melike'nin annesi Safiye ile Eylem'in annesi birbirlerine çok benzerler. İkisi de dindar, ikisi de kocalarının sindirdiği kişililerdir.

Son olarak İnci Aral anne-kız çatışmalarına az da olsa Taş ve Ten romanında da değinir. Fakat bu romanda doğrudan bir anne kız çatışması yoktur. Başkahraman Ulya'nın annesi Eva(Havva) eşinden ayrılınca küçük kızını alıp Almanya'ya döner. Ulya ise babasıyla kalır ve üvey annesinin yanında büyür. Üvey annesini çok sevmiş olmasına rağmen kendi annesine karşı içinde hep bir kırgınlık olmuştur.

¹¹³ Aral, Unutmak, s.228

“Annemle aramda ancak birlikte yaşama deneyimiyle doldurulabilecek bir boşluk var ve biz bu şansı elden kaçırmış bulunuyoruz. Gene de uzun zamandır ilk kez annemle ilgilenme isteği duyuruyor bana bu suçlama.” (T.T, 2006, s.118)

Taş ve Ten'deki Eva ile *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'deki Sara arasında büyük benzerlikler vardır. Her ikisi de kızlarını terk etmiş, biraz havai, güzel, bakımlı kadınlardır.

İnci Aral çok küçük yaşta annesini kaybetmiş olmasına rağmen anne-kız ilişkilerini gerçekçi bir biçimde ele alır ve bu çatışmayı çok güzel yansıtır. Romanlarının çoğunda anne figürü her şeyiyle merhamet sahibi, bütün zor koşullara rağmen çocuklarını kollayan, yüceltilmiş bir varlık olmaktan çok uzaktır. Bunun yerine bütün insani zaaflarıyla, gerekirse çocuğunu kendi duygularına feda edebilen, bazen acımasız ve çocuğundan çok kendini düşünen anne tiplmesi öne çıkar. Bu da okuyucunun zihnindeki alışılmış anne portresini yıkan bir seçimdir.

3.1.7. ÖZEL YAŞAM

3.1.7.1. Güzelliğini Kaybetme

İnci Aral'ın romanlarının genelinde kadın kahramanların fiziği güzeldir. Bunu bir sorun olarak yazar işlememiştir. Ancak *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'de Sara bütün sermayesi olan güzelliğini kaybedince bunalıma girer.

Mor'da ise Revan İlhan Sacit'ten ayrılacağı sıralarda yaşlandığını, güzelliğini kaybetmeye başladığını hisseder.

3.1.7.2. İntihar

İntihar, İnci Aral'ın romanlarında en sık rastladığımız konulardan biridir. Yalnızca kadın kahramanlar değil, pek çok erkek kahraman da intihar etmiştir.

Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm'de Sara'nın annesi Aynihayat Hanım ve Sara, *Mor*'da Gülcan'ın annesi Seher intihar etmiştir. Bu kahramanların intihar deneyimlerini psikolojik sorunlar bölümünde ele aldığımız için yeniden

değınmiyoruz. Bunun yanı sıra *İçimden Kuşlar Göçüyor*'da yazarın intihar denemelerinden kısaca bahsedilir.

3.1.7.3. Çocuğu Olmama

Annelik bir kadın için hayatın en önemli basamaklarından biridir. Öyle ki hayata karşı ne kadar başkaldırırsa kaldırsın bir kadın belli bir olgunluğa eriştikten sonra kalbinde kendine ait bir çocuğun sevgisini duymak ister.

Kendisi de iki çocuk sahibi olan İnci Aral'ın¹¹⁴ romanlarında genellikle kadın kahramanların çocukları vardır. Bunlardan kimi çocuğuna karşı sorumluluklarını yerine getirmez(Sara gibi), kimi çocuğuna zalimce davranır(Eylem'in annesi gibi), kimi ise şefkatle dolu olmasına rağmen bu dünyadan erken ayrılmak zorunda kalır (Aynihayat Hanım gibi). Fakat sonuçta bu kahramanlar çocuk sahibi olma ayrıcalığına sahiptirler. Bunların yanı sıra çok olmasa da yazarın romanlarında çocuğu olmayan kadınlar da vardır. *Mor*'daki Revan bunun en güçlü örneğidir. İlhan Sacit'in ilk karısı Revan'ın çok istemesine karşın bir türlü çocuğu olmaz.

“Revan ona(İlhan'a) bir çocuk verememişti. İstemişti kuşkusuz. Tedavi görmüş, acı çekmiş, hayatını karartan umutsuzluklara kapılmıştı. Ama hiçbir tıbbi engel olmamasına karşın bazı çiftlerin çocuk sahibi olmadıklarını söylemişti doktorlar.” (Mor,s.37)

Aynı romanda Revan'dan başka çocuğu olmayan bir başka kadın da Renginur'un dayısı olan Adem'in karısı Advıye'dir. Eserde sadece adı geçen bu kadının çocuğu olmadığını Adem'in ağzından öğreniriz. *“Bir ya da birkaç çocukları olmuş olsaydı belki daha heyecanlı olurdu hayatları ama olmamıştı ve çok üstüne gitmemişti Adem.” (Mor, s.238)*

Bu kahramanların dışında bir de *Taş ve Ten*'de Ulya'nın üvey annesi Nigar'ın çocuğu olmaz. Fakat Nigar Ulya'nın kızı Dolunay'a bakarak içindeki bu boşluğu doldurur.

¹¹⁴ Tanrıver, *İnci Aral İle Söyleşi*, 25.05.2010

SONUÇ

İnci Aral, son dönem Türk Edebiyatı'nın önemli romancılarından. Yazı hayatına öykü ile başlayıp romanla devam eden yazarın günümüze kadar yazdığı sekiz tane romanı vardır. Şüphesiz öykü ve roman alanındaki başarısı karşılıksız kalmamıştır. Yazarın, üç ayrı öykü kitabı ödüller alırken iki tane de ödüllü romanı vardır. Bu da Türk romanında başarılı adımlar attığının bir göstergesidir.

Yazarın hayatına baktığımızda, derin acılar yaşadığını görürüz. Buna rağmen okuma ve yazma azminin hiç kırılmamıştır. Küçük yaşta dünya edebiyatıyla tanışmış, gençlik yıllarında ise Türk Edebiyatı'nın seçkin eserlerini okumuştur. İlk hikâyesini üniversite yıllarındayken yayımlamıştır. Bu da gösterir ki, yazarın bugünkü başarısının altında, çocukluğundan beri okumaya ve yazmaya gösterdiği ilgi yatmaktadır.

İnci Aral, roman ve hikâyelerinde toplumun sorunlarını mercek altına almaya çalışır. Fakat bunu yaparken didaktik ve teorik bir üslup değil, romanın sağladığı geniş anlatım olanaklarından faydalanarak rahat bir üslup kullanır. Daha çok kadın kahramanları tercih ettiği için onların sorunlarına ışık tutar. Her bir kahramanını, çevresinde gözlemlendiği kişiler ya da olaylar üzerine biçimlendirir. Bu da yazarın karakterleri gerçekçi bir şekilde kurgulamasını sağlar. Fakat yazar kendi çevresinde olmayan ya da gözleme fırsatı bulamadığı kesimlere romanlarında pek yer vermez. Örneğin Anadolu'da yaşayan köylü bir kadına onun romanlarında rastlamayız. Çünkü yazarın çevresinde böyle kişiler yoktur ve bu insanları gözleme şansını yakalayamamıştır. Ancak eserlerinde anlattığı kahramanları da öylesine içtenlikle anlatır ki, o kahramanın bütün sıcaklığını ruhumuzda duyarız.

Yazarın romanlarının hemen hepsinde kadınlar ön plandadır. Erkeklerin öne çıktığı bir tek *Mor* vardır. Fakat *Mor*'da da keskin kadın karakterlerle pek çok kadın sorununa ışık tutulmuştur. Gülcan, bunların içinde en etkileyici olanıdır. Romanlarında kadınların öne çıktığı yazarın, genel olarak bu kadınları eğitilmiş resmettiği görülür. Bunun sebebini yazar, kendisinin eğitilmiş bir çevresi olmasına ve kahramanlarını oluştururken bu çevreden faydalanmasına bağlar. Romanlardaki kadın kahramanların çoğu üniversite mezunu, en kötü ihtimalle kolej ya da iyi bir

lise mezunudur. Fakat bu kahramanların yaşadığı sorunların eğitimsiz kadınların yaşadığı sorunlarla pek farkı yoktur. Yazar, bunun sebebini problemlerin temelinde eğitimin değil, toplumda oluşan kadınlık ve erkeklik rollerinin olmasına bağlar. Ayrıca yine kahramanların çoğunun resim yaptığını görürüz. Bu da yazarın kendisinin de resimle doğrudan alakalı olmasıyla ilgilidir.

Çalışmamızda incelediğimiz 8 romanda toplamda 264 kadın kahraman tespit edilmiştir. Bunlardan 19 tanesi asıl konumda, 245 tanesi dekoratif konumda işlenen kahramanlardır. Yazarın romanlarındaki kadın kahramanları genel olarak şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

1. Eğitilmiş, Kültürlü Kadınlar

İnci Aral'ın romanlarındaki kadın kahramanların hemen hepsi eğitilidir. Hatta büyük bir çoğunluğu üniversite mezunudur. İlk romanı *Ölü Erkek Kuşlar*'ın Suna'sı, sanat tarihi okumuş ve çeşitli illerde öğretmenlik yapmıştır. *Yeni Yalan Zamanlar*'da Melike Eda ise üniversitede resim okumuştur. *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'de ise başkahramanlardan Sara kolej mezunudur. Üniversitede İngilizce bölümünü kazanmış fakat eğitimini yarıda bırakıp, okumamıştır. Aynı romanda bir diğer başkahraman olan Simden ise tıp fakültesini bitirmiş, anestezi alanında uzmanlaşmıştır. Ancak o da, biraz da eşinin baskılarıyla, çalışma hayatını yarıda kesip sanatla uğraşmaya başlamıştır. Bir anı-roman olan *İçimden Kuşlar Göçüyor*'un başkahramanı yazarın ta kendisidir. Biz ise yazarın Gazi Üniversitesi'nde resim eğitimi aldığını ve uzun yıllar öğretmenlik yaptığını biliyoruz. Aral'ın beşinci romanı olan *Mor*'da asıl konumda beş kahraman vardır. Bunlardan en eğitilmiş olanı İngilizce öğretmeni olan Figen'dir. Ancak diğer kahramanların da en azından liseyi başarıyla tamamladıklarını görürüz. *Taş ve Ten*'in başkahramanı Ulya, liseyi kolejde okur. Üniversiteyi ise Berlin'de, Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlamıştır. *Safran Sarı*'nın başkahramanı Eylem ise üniversitede iktisat okumuştur. İktisat okuyup da para sıkıntısı yüzünden kötü yola düşmesi çok ironiktir. Yazarın son romanı *Sadakat*'in başkahramanı Azra'dır. Azra İstanbul'da eczacılık okumuştur. Azra'nın kardeşi Aliye ise lise mezunudur.

Bu ismini saydığımız kahramanlar, romanlarda asıl konumda bulunan kahramanlardır. Dekoratif konumdaki kahramanların çoğu ise başkahramanın ya

ailesinden ya da arkadaş çevresinden olan kişilerdir. Dolayısıyla onların da büyük bir çoğunluğu eğitimli kadınlardır.

Bu veriler ışığında diyebiliriz ki; yazar, eserlerinde eğitimli, kültürlü kadınlara yer vermiştir. Bunun sebebi olarak ise yazarın kendi çevresinin bu doğrultuda oluşu gösterilebilir.

2. Resim Yapan Kadınlar

İnci Aral'ın romanlarındaki pek çok kadının resim yaptığını söyleyebiliriz. Özellikle asıl konumdaki kadın kahramanlar, resim yapmasa da iyi derecede resimden anlayan kadınlardır.

Ölü Erkek Kuşlar'da sanat tarihi okumuş olan Suna, bir gazetede resim eleştirileri yazar. Ayrıca sevgilisi Onur'un resimlerini merakla inceler. *Yeni Yalan Zamanlar*'da ise Melike Eda lisedeyken, amcasının yasaklamasına rağmen, çizdiği resimlerle dikkat çeker ve üniversitede resim bölümüne gider. Anneannesinin eski bir portresinin üzerine yeniden resim yaparak bambaşka bir eser ortaya koyar. Roman boyunca bu tablodan bahsedilir. *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'de Sara, bunalım döneminde, garip resimler yapmaya başlar. Resim yapmanın ruhuna verdiği haz karşılığında ortaya koyduğu resimler korkunçtur tasvirler şeklindedir. *İçimden Kuşlar Göçüyor*' un başkahramanı yazar uzun yıllar resim öğretmenliği yapmıştır. Son olarak *Taş ve Ten*'de resim yapan bir kahraman karşımıza çıkar. Ulya, aslında heykeltıraştır, ama bir sergi açabilecek kadar da resim yapmıştır.

Mor, Safran Sarı ve Sadakat dışında yazarın bütün romanlarında resimle ilgilenen bir kahraman muhakkak vardır. Bunu da, yazarın kendisinin de resim sanatına olan ilgisiyle izah edebiliriz.

3. Kimlik Değişimi Yaşayan Kadınlar

İnci Aral'ın ilk romanında derin bir şekilde işlediği kimlik değişimini daha sonra birkaç romanında daha görürüz. *Ölü Erkek Kuşlar*'daki başkahraman Suna, içinde bir kişilik bölünmesi yaşar. Su ve Na olarak ayrılan kişiliği sürekli birbiriyle çatıştır. Bu çatışmalar Suna'nın hayatını alt üst eder. Bütün roman bunun üzerine kurgulanmıştır. Bu ilk romandan sonraki kimlik değişimleri biraz daha farklı bir şekilde olur. *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'de Halise kocasından ayrılıp yeni bir hayata başladığında farklı bir isim kullanmak ister ve Sara ismini alır. Aynı şekilde *Safran*

Sarı'daki tutucu bir aile çevresinde yetişen Mutena da Eylem ismini alarak hayatının yönünü değiştirir. İlk örnekle kıyaslayacak olursak Halise ve Mutena'nın değişimi Suna'dan çok farklıdır. Suna'daki kişilik bozukluğu onlarda yoktur. Halise ve Mutena'nın isim değiştirme sebepleri geçmişlerini silip her şeyiyle yeni bir hayat başlama arzusudur.

Bu tutum, yazarın kahramanlarını geçmişinden uzaklaştırmak için bulduğu bir yöntemdir. Ama dikkat çeken bir başka nokta daha vardır ki, o da, Sara'nın şarkıcı, Eylem'in de hayat kadını olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında Eylem'in daha çok kendini saklamak istediği, Sara'nın da televizyon dünyasında gördüğümüz gibi takma isim kullanan sanatçılara bir gönderme olduğu düşünülebilir.

4. Annesiz Büyüyen Kadınlar

İnci Aral'ın romanlarında dikkat çeken en önemli noktalardan biri, kadın kahramanların hemen hepsinin anne sevgisinden yoksun büyümeleridir. Bu kahramanlar ya küçük yaşta annelerini kaybetmiş, ya annelerinden ayrılmış ya da anneleriyle bir türlü anlaşamamışlardır. *Ölü Erkek Kuşlar*'da Suna'nın annesi, eşinden birkaç yıl sonra ölmüştür. Annesiz kalan Suna önce dayısının yanında, sonra da yatılı okullarda büyümüştür. Küçük yaşta pek çok sıkıntı çekmiştir. Hatta kendi içindeki bölünmenin sebebini de bu kayıplara bağlar. *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'deki Sara da çocukluğunda çok sevdiği annesi Aynihayat hanımı kaybeder. Bir müddet babasının yanında kalsa da o da liseyi yatılı bir okulda okur. *İçimden Kuşlar Göçüyor* adlı anı-romanın başkahramanı olan İnci Aral'ın yaşadıkları ise, çok farklı değildir. *Ölü Erkek Kuşlar*'daki pek çok pasajı kendi hayatından aktarmıştır. O da küçük yaşta babasından sonra annesini kaybetmiş ve halasının yanında kalmaya başlamıştır. Sonrasında ise yatılı okula gitmiştir. Yazarın kahramanları içinde en etkileyici kayıpları yaşayan *Mor*'daki Gülcan'dır. Küçük yaşta annesini kaybeden Gülcan daha sonra erkek kardeşinin ve oğlunun da tıpkı annesi gibi intihar ettiğine şahit olacaktır. Gülcan'ın diğer kahramanlardan farkı ise annesi öldükten sonra yatılı okula gitmeyip babasının yanında kalması ve evin sorumluluğunu üstlenmesidir.

Romanlarda annesiz büyüme sadece annenin ölümünden kaynaklanmaz. Bazen de ayrılıklar kahramanların annesiz büyümesine sebep olur. Bunlardan en

belirginini ise *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'deki Simden'dir. Annesi Sara, babasından ayrıldıktan sonra Simden'i yanına almamıştır. Simden çocukluğunu babaannesi ve babasının evinde geçirmiş, sonrasında ise yatılı okula gitmiştir. Bir başka ayrılık da *Taş ve Ten*'de vardır. Ulya'nın annesiyle babası ayrıdır ve Ulya Almanya'daki annesinin değil de Türkiye'deki babasının yanında büyür. Annesinin yanına ise sadece yaz tatillerinde gider.

Genel hatlarıyla bakıldığında kahramanların annesiz büyümeleri yazarın hayat tecrübelerine dayandırılabilir. Kendisi de çocukluğunu annesinden ayrı geçirdiği için bir anne-kız ilişkisi yaşayamamıştır. Bu sebeple de romanlarında bu ilişkiyi çok fazla işlememiştir. Yazarın, romanlarında annesini küçük yaşta kaybeden kahramanları hep yatılı okula göndermesi de ilgi çekicidir. Kendisi de yatılı okulda okuyan yazar, hayatın gerçeklerini de göz önünde bulundurarak ortada kalan öksüz bir çocuk için yatılı okulların bir çıkış noktası olduğunu gösterir.

5. Aldatılan ve Aldatan Kadınlar

Aldatılmış kadınlar ve kocasını aldatan kadınlar İnci Aral'ın romanlarında sıkça rastladığımız tiplerdendir. *Ölü Erkek Kuşlar*'ın Suna'sı aldatan kadınların en başında yer alır. Kocasını Ayhan'ı Onur'la aldatır. Gerekçesi ise içindeki kişilik bölünmesidir. Yazarın romanları içinde kocası kendisine sadık kaldığı halde onu aldatan başka bir kadın da kadın *Yeni Yalan Zamanlar* 'daki Eda'dır.'dır. Diğer kadın kahramanların çoğu ise önce eşleri tarafından aldatılmış, sonra da kendileri eşlerini aldatmıştır. Onlara göre bu bir intikamdır çünkü. Aldatılan kadınların en başında *Sadakat*'teki Azra gelir. Kocasını onu çok adi bir şekilde, kız kardeşiyle aldatmıştır. *Mor*'daki Figen ise Armağan'ın onu aldatmasını hazmedemez ve o da eşini aldatır. Aynı romanda aldatılan bir başka kadın ise Revan'dır.

6. Psikolojik Sorunları Olan Kadınlar

İnci Aral'ın romanlarındaki kadın kahramanların çoğunda psikolojik rahatsızlıklar vardır. *Ölü Erkek Kuşlar*'daki Suna'da kişilik bölünmesi, *Yeni Yalan Zamanlar*'da Eda'nın anneannesinde akli dengenin bozulması söz konusudur. *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'deki Sara'nın annesinde, *Mor*'daki Gülcan'da ve annesinde ise depresyona girme vardır. Yazar bu çağın hastalıklarının bedensel değil, daha çok

psikolojik olduğunun farkındadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise bu depresyonların bir çoğunun intiharla sonuçlanmasıdır.

İnci Aral, romanlarında, yukarıdaki başlıklar altında topladığımız bazı kadın kahramanların yanı sıra, kadın sorunlarına da değinmiştir. Çalışmamızın üçüncü bölümünde detaylı olarak işlediğimiz kadın sorunlarını genel hatlarıyla burada özetleyeceğiz.

Çalışmamız esnasında kadınların sağlık sorunlarıyla ilgili tespitlerde bulunuldu. Bu sorunların bazıları genel anlamda toplumu etkileyen hastalıklar olsa da, kanser gibi, bazıları da sadece kadınlara özgüdür. Menopoz ikinci kategori için iyi bir örnektir.

Yazarın romanları içinde en etkileyici sorunlardan biri psikolojik sorunlar dır. Pek çok kahramanda gözlemediğimiz bu konu detaylı başlıklar altında irdelendi. ekonomik sorunlara ise pek sık rastlamamakla birlikte tespit ettiğimiz romanlardaki alıntılarla çalışmamızda yer verildi.

Yazarın en çok üstünde durduğu sorunlar olarak karşımıza evlilik sorunları çıkar. ‘Aldatılma’, ‘geçimsizlik’ , ‘boşanma’ gibi başlıklar kullanarak bu konuya detaylı bir şekilde değinildi. Cinsel sorunlar evlilik sorunlarının hemen ardından işlenilen konu oldu.

Geniş bir yelpazeyi içine alan aile içi çatışmalar da ailevi sorunlar işlenmeye çalışıldı. Anne-kız ilişkileri, ensest, dayak ve tecavüz bu kategoride toplandı. Son olarak ise kişinin özel yaşamındaki sorunlara değinilerek, çocuğu olmayan, intihar eden, annesi tarafından terk edilen kadınlar ele alındı.

Burada sıraladıklarımızın yanında ismini söylemediğimiz pek çok başlık altında kadın sorunları incelenmeye çalışıldı.

Sonuç olarak, özellikle 1970 sonrası daha çok kadın yazarların üzerinde durduğu kadın sorunlarını, yazar İnci Aral da hemen her romanında işlemiştir. Bu sorunlar, genellikle toplumun kadına bakış açısından kaynaklanan problemlerdir. Yazar, pek çok eserinde kadının özgürlüklerinin kısıtlanması ve bunun neticesinde ortaya çıkan baskıyı işler. Resmettiği kahramanlar ise bu baskılara karşı direnmiş, büyük bedeller ödemeyi göze alarak arzu ettikleri hayatın peşinde koşmuşlardır.

Sonuçta da başarılı olmuşlardır ancak yaşadıkları kırılmaların izleri hiçbir zaman ruh dünyalarından silinmez.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

AKATLI, Füsün; *Edebiyat Defteri*, Afa Yay., İst., 1978.

AKATLI, Füsün. «Panel: Türk Romanında Kadının Yüzyılı.» 1-6.

AKYÜZ, Kenan; *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*. İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1995.

AKTAŞ, Şerif; *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yay., Ank., 1991.

; *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Akçağ Yay., Ank., 1986.

ARAL, İnci ; *Ölü Erkek Kuşlar*, Merkez Kitaplar Yay., İst., 2007.

; *Yeni Yalan Zamanlar(Yeşil)*,

; *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*, Can Yay., İst., 1999.

; *İçimden Kuşlar Göçüyor*, Can Yay., İst., 1998.

; *Mor*, Merkez Kitaplar Yay., İst.,2007.

; *Taş ve Ten*, Epsilon Yay., İst., 2006

; *Safran Sarı*, Merkez Kitaplar, İst., 2007.

; *Sadakat*, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2009

; *Anlar İzler Tutkular*, 1. Baskı, Epsilon Yay., İst 2003.

; *Unutmak*, Merkez Kitaplar, İst., 2006

- AYTAÇ, Gürsel; *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, 2. Baskı, Gündoğan Yay., Ank., 1999.
- BOYNUKARA, Hasan; *Romanda Bakış Açısı ve Anlatıcı*, Boğaziçi Yay., İst., 1997.
- ÇETİN, Nurullah; *Roman Çözümleme Yöntemi*, Kendi Yayını, Ank., 2003.
- DAYIOĞLU, Abdullah; *İnci Aral'ın Hikâyeciliği*, Selçuk Üniversitesi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2007.
- EAGLETON, Terry; *Edebiyat Kuramı*, Ayrıntı Yay., İst., 2004.
- ENGİNÜN, İnci; *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 2. Baskı, Dergâh Yay., İst., 2001.
- FORSTER, Edward Morgan; *Roman Sanatı*, (Çev. Ünal Aytür), Adam Yay., 2. Basım, Aralık 1985.
- KUTLAR, Onat; *Gündemdeki Sanatçı*, YKY, İst., 1995.
- MORAN, Berna; *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, C. 1, İletişim Yay., 4. baskı. İstanbul 1994.
- ÖZDEMİR, Gülseren; *İnci Aral'ın Romanları ve Romancılığı*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon, 2003.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi; *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yay., 4. Baskı, İst., 1995.
- TEKİN, Mehmet; *Roman Sanatı I*, Ötüken Yay., İst., 2001.

2. Süreli Yayınlar

- AKSON, Şebnem; "İnci Aral'la Söyleşi", Sabah Gazetesi, 15.07.2007, s. 16.
- ALGAN, Ece; "İnci Aral'la Söyleşi", Varlık Kitap Eki, S. 34, Mart 1995, s. 2-4.
- ALPTEKİN, Fecir; "İnci Aral Yeni Romanında Ancak Ölüm Düzleminde Buluşan Bir Anne ve Kızı Arasındaki İletişimi Sorguluyor", Cumhuriyet Gazetesi, 22.10.1997, s. 11.
- ALTAYLI, Fatih; "Kadın döven katil bir adam!", Hürriyet Gazetesi, 25.01.2000, s. 11.

ANDAÇ, FERİDUN; “İnci Aral ile Dünden Bugüne”, Adam Öykü, S. 39,
Mart- Nisan
2002, s. 53–70.

; “İnci Aral'la Söyleşi: Roman İnsanı ve Hayatı Değiştirebilir”,
Hürriyet Gösteri, S. 246, Şubat-Mart 2003, s. 5–9.

ARAL, İnci; “Benim Kitaplarım Benim Yazarlarım/Onlar Olmasaydı
Ben de Olmayacaktım”, İmge Öyküler, S. 4, Ağustos-Eylül 2005, 80–82.

; Benim Kitaplarım Benim Yazarlarım/ Zamanın Çekim Alanında”,
İmge Öyküler, S. 5, Ekim-Kasım 2005, s. 62–65.

; “Benim Kitaplarım Benim Yazarlarım/Attilâ Şenkon
Düşlerin Kuyumcusu”, İmge Öyküler, S. 7, Şubat-Mart 2006, s. 77–79.

; “Galiba Yazarım”, Hürriyet Gazetesi, 28.10.1999.

; “İnsan Ancak Toplumsal Olayların Bütünü İçinde İnsandır”,
Sanat Edebiyat Aydınlik, S. 51, Mart 1979. s. 19.

; “Masaya Oturmak O Kadar Zordur Ki”, Radikal Kitap, S. 212,
Nisan 2005, s. 58.

; “Yazarlık Öğrenilebilir mi?”, Picus, S.30, Ocak 2006, s.4-6.

; “Yürümek, Koşmak...”, Radikal Kitap, S.221, Haziran 2005, s.38.

ARMAN, Ayşe; “İnci Aral'la Söyleşi: Erkeklere Acıyorum, çünkü Kadınlar
Onları Mahvediyor”, Hürriyet Pazar eki, 12.01.2003.

ASLAN, Sema; “İnci Aral ile Yeni Romanı Mor, Kadınlar, Erkekler, Cinslerin
İçindeki

Karşı Cinsler ve Özgürlük Üzerine”, Milliyet Sanat, S. 527, Şubat 2003, s.100–
101.

; “Yazdıklarıyla Özgürleştiren Yazar”, Radikal Kitap, S. 311,
Mart 2007, s. 18.

ATASÜ, Erendiz; “Panel: Edebiyatımızda Kadın Duyarlılığı”, Varlık, S. 1050, Mart 1995, s. 2–7

ATILGAN, Şebnem; “İnci Aral İle Söyleşi/Kendimi Kadın Sorunları Yazarı Olarak Görmüyorum”, E, S. 22, Ocak 2001, s. 8–12.

; “Söyleşi/ Bir Geçiş Sürecinde İnsanımızın Çaresizlik Romanıdır Mor” E, S. 48, Mart 2003, s. 50–53.

AYGÖR, Ayşe; “Biyografik Özellikler Taşıyan Romanı Ölü Erkek Kuşlar’la Adından Söz Ettiren İnci Aral’la Röportaj”, Yenigün Pazar Eki, S. 80, Mayıs 1992, s. 12.

AYTAÇ, Gürsel; “İnci Aral’ın Romanı Ölü Erkek Kuşlar”, Gündoğan Edebiyat, Kış 1993, s. 9–12.

BARBAROSOĞLU, Nalan; “İnci Aral ile Dünden Bugüne”, Adam Öykü, S. 11, Temmuz-Ağustos 1997, s.34–43.

BÜKE, Asuman Kafaoğlu; “Mor”, Cumhuriyet Kitap, S. 677, Şubat 2003, s. 23.

COŞKUN, Zeki; “İsmarlama Roman”, Radikal Gazetesi, 03.04.1998.

; “İsmarlama Roman (2)”, Radikal Gazetesi, 10.04.1998.

; “Allasmarladık Roman”, Milliyet, 13.01.2006.

CUMHURİYET; “Yeni Yalan Zamanlar; Bu Romanda Teslime De Var, Gökçek De”, Cumhuriyet Gazetesi, 24 Aralık 1994, s. 8.

EMİL, Birol. «Reşat Nuri Güntekin’in Romanlarında Şahıslar Dünyası 1.» Harabelerin Çiçeği’nden Gökyüzü’ne içinde, yazan Birol EMİL, s.74.

ERCİYES Cem; “İnci Aral’ın Yeni Romanı/Sanki Bu Gençler Hayallerini Kaybetmiş”, Milliyet Sanat, S. 576, Mart 2007, s. 102–104.

GÖKALP, Ziya. «Atatürk Devri Fikir Hayatı II.» Cumhuriyet, 28 Eylül 1924: 142.

HEPÇİLİNGİRLER Feyza; “Panel: Edebiyatımızda Kadın Duyarlılığı”, Varlık, S. 1050, Mart 1995, s. 2–7.

İLERİ, Selim. Seni Çok Özledim. İstanbul: Özgür Yayınları, 1986.

KANSU, Işık; “İnci Aral”, *İmge Öyküler*, S.1, Şubat- Mart 2005, s.35-48

KARPAT, Prof.Dr.Kemal. «Edebiyat ve Toplum Eleştirisine Cevap.» Zaman, 25 Eylül 2010: 30.

KUTLAR, Onat; “Gündemdeki Sanatçı İnci Aral; Ölü Erkek Kuşlar”, Cumhuriyet Gazetesi, 12 Şubat 1992.

KUTLU, Ayla; “Zamanımızdaki Yalanlarda Yenilikler”, Cumhuriyet Kitap, S. 253, Aralık 1994, s. 6–7.

LAÇİNER, Sinan; “Özgür Kadın Olmak Zor”, Radikal Gazetesi, 16 Aralık 2000, s. 11.

MİLDAN, Arzu; “İnci Aral'la Söyleşi; İnci Aral'dan Anlar İzler Tutkular", Picus, S. 3, Ekim 2003, s. 64–65.

; “İnci Aral'la Söyleşi”, Varlık, S. 1171, Nisan 2005, s. 10–12.

MİLLİYET, Sanat; “İnci Aral'la Söyleşi”, Milliyet Sanat, S. 85, Aralık 1983, s. 28–32.

; “İnci Aral ve Yeni Romanı”, Milliyet Sanat, S. 550, Ocak 2005, s. 92–94.

; “İnci Aral ve Mor”, Milliyet Sanat, S. 527, Şubat 2003, s. 100–102.

MUTLUAY, Rauf. Elli Yılın Türk Edebiyatı. İstanbul: İş Bankası Kültür Yay., 1973.

ÖĞÜT, Hande; “İnci Aral ile Söyleşi”, Varlık, S.1195, Nisan 2007, s. 65–70.

; “Yanılsama, İroni ve Cinsiyetler Oyunu”, Radikal Kitap, S. 311, Mart 2007, s. 19.

ÖNDER, Ayla; “İnci Aral; Hayalleri ve Aşkını Bitirdiler”, Popüler Psikiyatri, S. 29, Ocak-Şubat 2006, s.36–39.

ÖZER, Sevinç; “Kısa Öykü Kuramının Manyetik Alanı: Poe'nin ‘Tek Etki’ Kuralı”, Adam Öykü, S. 23, Temmuz Ağustos 1999, Edgar Allen Poe Özel Sayısı, s. 78–88.

ÖZTOP, Erdem; “İnci Aral’la Yeni Romanı Taş ve Ten’i Konuştuk”, Cumhuriyet Kitap, S. 777, Ocak 2005, s. 4–5.

SESİMİZ; “İnci Aral’la Konuşma”, Sesimiz, Kasım 1980.

SEZER, Sennur; “Ölü Erkek Kuşlar ve Sorular”, Varlık, S. 1014, Şubat 1992, s. 34–35.

SOMUT; “İnci Aral’ın Kıran Resimleri”, Somut, S. 2, Kasım 1989, s. 8.

SÖĞÜT, Mine; “2000’li Yıllar Beni Hayal Kırıklığına Uğrattı”, Radikal Gazetesi, 01.03.2007, s. 12.

SÜMER, Şirin; “İnci Aral Neye Alet Oldu?”, Evrensel Kültür, S. 78, Şubat 1992, s.17–19.

SÜRER, Ayten, “İnci Aral’la Söyleşi”, Öğretmen Dünyası, Mart 1985, s. 25.

ŞENYAPILI, Önder; “Tesadüf Ettiklerimiz”, Sanat Olayı, S. 20, Ocak 1984, s. 92.

ŞAHİN, Leyla; “İnci Aral: Göz Kapaklarımızdaki Uykuyu Kıran Yazar”, Cumhuriyet Kitap, S. 253, Aralık 1994, s. 4–7.

; “İnci Aral'dan Yaşam, Aşk ve Ölüm Üçgeninde Yeni Bir Roman: Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm”, Cumhuriyet Kitap, S. 408, Aralık 1997, s. 4–5.

ŞENKON, Atilla; “Yalan Zaman, Doğru Saptama”, Yeni Yüzyıl Gazetesi, 12.02.1995, s. 9.

TEMPO; “İnci Aral'la Röportaj: Tarih Ismarlanmış Eserlerle Doludur”, Tempo, S. 541, Mayıs 1998, s.101.

TEZCEK, Özlem; “İnci Aral’la Söyleşi”, Varlık Kitap Eki, S. 1158–14, Mart 2004, s. 1–2.

TUĞÇU, Memika; “Sıcakta Üşüyenler”, Cumhuriyet Kitap, S. 565, Aralık 2000, s. 13.

TUNÇ, Dürrin; “İnci Aral’la Röportaj”, Picus, S. 19, Şubat 2005, s. 18.

TÜRESAY, Seçil; “2001 Yunus Nadi Öykü Ödülü İnci Aral'ın; Düşünceyle Eylem Arasındaki Sessizlik”, Cumhuriyet Kitap, S. 593, Haziran 2001, s. 5.

UYAR, Tomris; “Panel: Edebiyatımızda Kadın Duyarlılığı”, Varlık, S. 1050, Mart 1995, s. 2–7.

YAYALAR, Burcu Işıksaçar, “İnci Aral ile Söyleşi” Varlık, S. 1183, Nisan 2006, s. 30–33.

YALAZAN, A. Esra; “İnci Aral Yeni Yapıtının Ismarlama Olarak Tanımlanmasına Karşı Çıkıyor: Ismarlama Yaşam Olur Mu?”, Tempo, S. 541, 1998, s. 106.

YILDIRIM, Şahin, “İnci Aral: Kâğıt Üzerinde Kahramanlarımla Birlikte Yaşamayı Seviyorum”, Hürriyet Gösteri, S. 279, Nisan 2006, s. 36–38.

YILDIRIM, Ercan; “Ölmeyi İstemek, Yok olmayı Seçmek”, Hece Öykü, S. 15, Haziran- Temmuz 2006, s. 92–101.

YILMAZ, Oylum; “İnci Aral'la Söyleşi”, Radikal Kitap, S. 96, Ocak 2003, s. 7–8.

3. İnternet

www.kadinvizyon.com

(11.01.2006)

www.erendizatasu.com

(20.05.2007)

www.kadınca.net

(07.02.2006)

www.vikipedi.com

(05.03.2007)

www.milliyet.com.tr

(11.01.2006)

www.milliyet.com

(25.07.2006)

www.pandora.com

(24.10.2006)

www.feminisite.net.

EK

İNÇİ ARAL İLE ŞÖYLEŞİ

25.05.1010

Telefonla yaptığımız ilk görüşmede romanlarınızdaki kadın kahramanlar ve onların sorunlarıyla ilgili röportaj yapmak istediğimi söylemiştim. Buna karşılık “Ben kadın problemi yazarı değilim.” demiştiniz. Kadın problemi yazarı olmadığınızı söylüyorsunuz, ama kitaplarınızda en çok değindiğiniz nokta kadın ve kadın sorunları. Bunu biraz açıklayabilir misiniz?

Ben hayata bakıyorum, hayatı anlatıyorum. İnsanın hallerini anlatıyorum. Edebiyat da zaten budur. Bu nedenle özel olarak kadın hayatlarına bakmıyorum, ama kadınların hayatları çok ilginç. Hele bizim gibi ülkelerde onların halleri, yaşadıkları doğrudan edebiyatın konusu olmaya çok müsait. Edebiyat karşıtlıklardan, çatışmalardan beslenen bir şey. Kadınların hayatının her anında çatışma var. Çünkü onlar ikinci cins sayılıyorlar. Bu benim için önemli bir malzeme. Ben sadece kadın erkek değil sınıfsal çelişkileri de anlatıyorum. Haksızlıkları anlatıyorum. Herkesin kendince haklı olduğu noktaya bakıyorum. Çünkü trajedi oradan doğar. Herkes kendince haklıdır ama öyle uzlaşmanın ortaya çıkması çok zordur. Bu nedenle de kadın hayatları bana çok malzeme sağlıyor.

İkinci bir şey tabii, ben kadın olduğum için kadınları ve hayatlarını iyi tanıyorum. Bu ülkede yaşayan ve o sorunların içinde var olan birisi olarak, kadınların yaşadığı problemlerin büyük kısmını yaşamış biriyim. Biz doğduğumuz andan itibaren kadın olmaya şartlanıyoruz. Erkekler de erkek olmaya şartlanıyorlar. Sonra bu insanları yan yana koyduğunuzda, bu iki cins arasında farklı şartlanmalar farklı anlayışlardan ileri gelen bir çatışma çıkıyor. İşte ben bunlara bakıyorum. Ama sadece kadınları anlatmıyorum. Bu rol ayrımlarının getirdiği, kadına bakışın getirdiği, sadece kadınlık şartlanması değil törelerin de getirdiği kadınlıkla ilgili çıkarımlar, anlayışlar, sınırlamalar var. Ve bunlar yalnızca bizim toplumuza özgü şeyler değil. Farklı toplumlarda, farklı inanış ve anlayışlarla bu daha da

keskinleşiyor. Bu nedenle burada iyi bir malzeme var. Ama tabii sonuçta ben kadınları yazan biriyim. Kadınları, farklı kadınları çok anlatmış biriyim. Ben kadınlara bakışında yan tutarak onları anlatan biri de değilim. Eleştirdiğim, sevmediğim, beğenmediğim bir çok kadın tipi var. Ama genel olarak onların ruhsal yapılarını anlamaya çalışıyorum. Yetişme koşullarının kadınları nasıl etkilediğine çok önem veriyorum. Ama aynı şekilde bir kadını anlatırken onun erkeğini de anlatıyorum. Beraber olduğu, ilişkili olduğu erkeği de anlatıyorum. Ama ben bu konuda bir misyon üslenmiş değilim. Bunu da söylemek gereğini duyuyorum. Çünkü beni ilk kitabımdan başlayarak bir kadın sorunları yazarı olarak takdim ettiler.

Fakat romanlarınızda işlediğiniz konular ve seçtiğiniz kahramanlar bu kanıtı destekliyor. İncelendiği takdirde, erkek baş kahraman olarak sadece Mor'da İlhan Sacit'i anlatıyorsunuz.

Olur mu yeşili okumadınız mı?

Evet, ama orada daha çok Eda ön plana çıkıyor gibi.

Eda da ön plandadır, ama erkek kahraman olarak Nedim daha belirgindir. Sonra Mor'da Armağan vardır. Yani ben tek başına kadınları da erkekleri de anlatmıyorum. İlişkiler çerçevesinde ikisini birlikte anlatıyorum. Ama ortada bir haksızlık, kadına karşı yapılmış ikinci sınıf bir bakış açısı varsa, ben olup biteni anlattıkça o da kaçınılmaz bir biçimde ortaya çıkıyor. Dolayısıyla kadına bakışla ilgili eleştirel bir tavır da takınmış oluyorum.

Benim için *Gölgede Kırk Derece* çok önemli bir kitaptır. Kadınların kendi içlerinde kaybolmalarını anlatır. Bu kadınların çoğu fiziksel olarak buldukları yerden ayrılmadıkları halde ruhsal olarak başka bir dünyada yaşarlar. Yaralarıyla, hayalleriyle, gizli hayatlarıyla... Bir evin içinde olmak, illa ki orada yaşamak anlamına gelmiyor. Kadınların böyle çaresiz kaçışları var. Bunu anlatıyor bu kitap. Tabii ki kadınları anlatmak, bir kadın sorunu yazarı olduğunuzu göstermiyor. Onun için böyle bir yargıyı kabul etmiyorum. Çünkü ben Türkiye ile ilgili, bu toplumla ilgili, bu toplumdaki değişimlerle ilgili çok önemli şeyler yazdığımı inanıyorum.

Yeşil – Mor – Safran Sarı üçlemesi Türkiye'nin son 50 – 60 yıllık tarihidir. Şimdi bunları görmeyip de sadece kadın sorunları yazarı denilmesini -çünkü orada bir küçümseme de var – kabul etmiyorum. Benim kadınları anlatmam kaçınılmaz bir şey. Tabii olarak en iyi bildiğim, içlerinde yaşadığım, konuşabildiğim kişiler bunlar. Kadınlarla daha iyi konuşursunuz. Üstelik konuştuğunuz zaman kadınlar kendilerini daha cesur bir şekilde anlatıyorlar. Erkekler saklanır. Erkeklik ideolojisi bağlamında korkuları vardır. Kadınlar daha cesurdur.

Her romanınızda ayrı bir konu var. Ve bu konularla birlikte her romanda ayrı bir sorunu ön plana çıkarıyorsunuz. Mesela Yeşil'de ensesti , Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm'de anne kız çatışması vurgulanıyor.

Hem o vardır *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*'de, hem de bütün yatırımını güzelliği üzerine kurmuş bir kadının dramı vardır. Yaşlanmaya başladıktan sonra, güzelliğinin çözülmeye başlamasıyla birlikte uğradığı hayal kırıklıkları vardır.

Bir yazar olarak romana başladığınızda kahramanlarınızın ne gibi süreçlerden geçeceğini, nasıl sorunlar yaşayacağını tasarlıyor musunuz ? Mesela, ben öyle bir karakter oluşturmalyım ki hem güzelliğine yaptığı yatırım boşa çıktığı için sorunlar yaşayan, hem de kıızıyla anlaşamayan bir kadın olsun. Buna baştan mı karar veriyorsunuz? Yoksa yazma süreci içerisinde gidişat o yöne mi kayıyor?

Şimdi, örnek olarak söylüyorum, benim bu romanla ilgili başlangıçtaki tasarımı, güzel kadınların bütün varoluşlarını fizik üzerine kurmalarındaki ve sonrasındaki yıkımları idi. Bu bir oyuncuysa, şarkıcıysa yaşlanmaya başlayınca işsiz kalmasıydı. Tabi bir sanatçıysa sorun yok. Ama yalnızca fiziğiyle bu işin içinde yer alıyorsa, o zaman çok trajik şeyler ortaya çıkıyor. Mesela iş bulamamaya başlıyor. Sermaye gidiyor elden! Gitmiş acayip ameliyatlar falan yaptırmış. Bu bana çok acıklı gelen bir şeydi. Ben, insanın kafasının bir değer olduğuna inanırım. Güzellik geçicidir, gençlik geçici olduğu için. Tezim buydu. Bunu anlatmak üzere yola çıktım. Böyle bir tip yarattım. Bir de romanın yazılış sürecinde, çatışmalardan ve karşıtlıklardan beslenen romanı sürüklemek için tam tersi değerlere inanan, güzelliğine değil de başka değerlere yakın birisinin de olması gereği ortaya çıktı. Yani Sara'nın tek başına bu romanı götüremeyeceğini gördüğüm zaman bir de kızı

olmasını öngördüm. Tabii bu da zaman alıyor. Romana başladığım zaman, tek başına bir kadının hikâyesinin yetmeyeceğini gördüm ve kendime şu soruyu sordum : “Ben ne anlatmak istiyorum?” Bu sorunun cevabını vermek de her zaman kolay olmuyor. Bu cevabı bulabilmek için romanı bıraktım ve bir yıl bekledim. Ondan sonra kızı çıktı ortaya. Biri güzelliği üzerine kurulmuş, diğeri de kendi varlığı üzerine, fiziksel değil de iç dünyası, kafa değerleri üzerine kurulmuş iki insan arasındaki çatışmayı öne aldım. Fakat öyle bir şey oldu ki sonuçta kadın kaderleri olarak anne kız aşağı yukarı aynı çizgide birleştiler. Değişmediğini gördüm. İçinde yaşadıkları çevre, dünya, ülke, ayaklarını bastıkları toprak bir biçimde onları yine ortak bir kadere doğru götürdü. İşte buna baştan karar veremiyorsunuz. Romanın bir iç mantığı, bir tutarlılığı var. Eğer kahramanları doğru koymuşsanız onun o tutarlılık doğrultusunda roman ilerliyor ve sizin önceden düşünmediğiniz öngörmediğiniz yerlere doğru kayıyor.

İpleri kaçırabiliyorsunuz yani.

İpleri kaçırmıyorum. İpler benim elimde. Ama sizi götürdüğü yerler çok heyecan verici. Bir macera gibi yaşıyorsunuz onu. Yola çıkarsınız, yolun yarısında belki bazen bir sapağa gelirsiniz orada da görülmesi gereken bir yer vardır, raya saparsınız. Orayı da gezer yola öyle devam edersiniz. Bunun gibi bir şey. Bunu yaşamak, yani romanın sizi götürdüğü farklı yerleri de dolaşmak çok heyecanlıdır. O şekilde roman zenginleşir. Ve sizi o macera duygusunu yaşadığınız için masaya bağlar. Yoksa yazmak çok zor bir şey. Günde 9 – 10 saat masa başında oturmak delice bir şey. Fakat orada öyle bir macera var ve siz o kahramanların dünyasına, romanın size açtığı farklı yollara öyle bir dalyorsunuz ki, her şeyi unutuyorsunuz.

Hazır yeri gelmişken, fiziksel görüntüyle ilgili birkaç soru sormak istiyorum. Romanlarınızdaki kadın kahramanların büyük bir çoğunluğu, fiziki anlamda ilgi çekici bir güzelliğe sahip. En çirkinleri diyebileceklerimiz bile orta yollu olanlar. Çevreyi şöyle bir incelediğimizde, özellikle gençlere baktığımız zaman, bir kısmının fiziksel görüntüyü çok önemseydiğini, önemsemeyenlerin ise topluluk içerisinde zamanla içe kapandığını ve ciddi problemler yaşadığını görüyoruz. Bunlara bakışınız nasıl? Günümüzde kadınlar, özellikle gençler, iç dünyalarını

zenginleştirmeyi bırakıp abartılı bir şekilde dış güzelliğe mi yönelmeye başladılar?

Tabi, bu çok yoğun. Üzerimizde bir baskı var. Görsel bir dünyada yaşıyoruz, her an görsel şoklarla serseme çevriliyoruz. Bir bombardıman altındayız. Görüntü bombardımanı altında yaşıyoruz. Böyle olunca bu görsel dünya en göze hoş görünen, en çekici modelleri kullanıyor. Ve insanları da o modele uymaya zorluyor. Herkesin o modele uyması gibi bir şey yok. Dolayısıyla insanlar kendilerine bakıp, ona uymadıklarını gördükleri zaman, komplekslere, karamsarlıklara kapılıyorlar, depresyona giriyorlar. Kendilerini o modele uydurmak için uğraşıyorlar.

Dediniz ki; sizin bütün kahramanlarınız güzel, en azından orta halli bir güzellikleri var. Neden? Çünkü ben insanın çirkin olduğuna inanmıyorum. İnsan güzel bir canlıdır ve bütün insanlar güzeldir. Hele insan konuşmaya başladığı zaman, gülmeye başladığı zaman, iletişim içinde olduğu zaman belki bütün o görsel dünyanın kurallarına, onun güzellik anlayışına uymadığı halde ne kadar güzel olduğunu görürsünüz. Birçok yaşlı yüzündeki çizgilerle ne kadar güzeldir. Bu güzellik anlayışı, topluma sunulan, güzel budur diye dayatılan şey sahte bir şey. İnsanları bir kalıba sokmaya çalışan bir şey. Her insanın kendince güzel yanları vardır. Ve o yanı öne çıkarıldığı zaman siz o insanı çok güzel görürsünüz. İç güzelliğinin yüze yansması diye bir şey de var. Çok şişmandır, o görsel dünyada televizyonda falan gördüğümüz tiplere benzemez, ama o kadar tatlı bir insandır ki siz onun koltuğunun altına sokulup kalmak istersiniz. Ben güzel tipler yaratırken onları güzel gördüğüm için öyle yaratıyorum. Onlar canlanıp da belki şuraya gelseler hiç de o tasvir edilen güzelliğe uymayacaklar. Ama bence onlar güzel. Çünkü ben onların ruhlarıyla uğraşıyorum. Onların mağduriyetleri ile uğraşıyorum. Onların en güzel yanlarını görüyorum ve doğuştan onların iyi ve güzel olduklarını düşünüyorum. Ve toplum içinde bütün o güzellik ve iyiliklerinin nasıl bozulduğunu anlatmaya çalışıyorum. Bu nedenle de günümüzde ister iş alanında olsun isterse toplumun göz önündeki figürlerinde olsun güzellik büyük bir avantaj. Bunu inkâr edemeyiz. Çağ böyle bir çağ, buna bakılıyor artık. Ama öte yandan da müthiş bir düşünsel yozlaşma var. O kadar güzel insanlarla karşı karşıya geliyorsunuz, ağızını açtığı zaman her şey bitiveriyor. Çünkü hiçbir şey yok. Kalıplarla konuşuyor,

kendisine öğretilmiş birtakım modellere uygun davranmaya çalışıyor. Hiçbir insani üstünlüğün olmadığı harika insanlar görüyorsun ve hemen soruyorsun onlara. Boş, bomboş. O bakımdan bu görüntü dünyası çok aldatici bir dünya. Bir imaj çağında yaşıyoruz ve bu insanları çok kötü etkiliyor.

Doğru söylüyorsunuz. Benim çevremde şişman olduğu için bunalıma giren ya da yakın bir arkadaşı çok güzel olduğu için kendisi bunu sıkıntı yapan, sivilcelerinden dolayı arkadaşlarıyla vakit geçirmek istemeyen bir sürü genç var. Acaba ileride bunu da işlemeyi düşünüyor musunuz? Görüntü gerçekten ona sahip olmayanları toplum içinde ciddi bunalımlara sürükleyen bir şey midir?

Tabi. Mesela anoreksia (zayıflama) hastalığı var. Benim bir yakınımın kızı bu sebepten ölüyordu neredeyse. Kendini değiştirme çabası bu. Bize eskiden şöyle şeyler söylenirdi; sen çok güzel, artist gibi biri değilsin, ama senin başka özelliklerin olmalı, kendini yetiştirmelisin. Kitap okumalısın, başka değerlere sahip olmalısın, asıl güzellik budur. Ben böyle yetiştim. Herkesin Hollywood yıldızları kadar güzel olması mümkün değildir, gerekmez de. İnsanları büyüleyecek, insanların hoşuna gidecek başka değerlerin olması gerekiyor. İnsancılık, sevgi, kültür...

Ben hep söylerim, benim yazar olmamdaki neden insanlar beni sevsinler diyedir. O fiziksel üstünlüğü olmayabilir insanın. Ama başka üstünlükleri olabilir. İnsanın o üstünlükleri kazanmak için de çaba sarf etmesi gerekir. Doğanızı değiştiremezsiniz, sonradan kazanılan niteliklerinizi değiştirebilirsiniz. Çok şey kazanabilirsiniz.

Toplum içindeki başarılı insanlara bakın. Hepsi o ölçülere uyuyorlar mı ? Hepsi güzel mi? Hayır. Ama öyle insanlar var ki biz onlara hayran kalıyoruz. Basit bir örnek vereyim. Televizyonda Ezel diye bir dizi oynuyor. Orada bir dayı tiplmesi var, Tuncel Kurtiz. Bu yaşlı bir adam. Fakat ben çevremdeki genç kızlardan duyuyorum. Hepsi ona aşık. Neden ? Çünkü başka bir şey var onda. Mafya babası falan, onlar ayrı eleştirilir. Onların esas hayran oldukları, onun çok iyi bir oyuncu olması. Değil mi ? Onun için ona kalben bağlılık gösteriyor, hayranlık duyuyorlar. Demek ki sadece güzellik ya da gençlik değil önemli olan.

Bunu gençlere anlatabilmeliyiz. Ama öyle bir görsel bombardıman, kavrayış baskısı var ki biz anlatamıyoruz. O daha etkili oluyor. O tipler öyle çizilmiş karton tipler.

Bu işin bir piyasası var yani.

Piyasası var tabi. İnsanları mutsuz eden bir kapitalist dünya düzeni var. Burada her şey alınıp satılma üzerine şekilleniyor. Böyle olunca da ne kadar çok insanı mutsuz olduğu, kendi halinden hoşnutsuz olduğu gözden kaçırılıyor. Hele gençler için çok acıklı bir durum bu. Toplum içinde sen konuştuğun zaman herkes seni dinleyebilir. O boş ve güzel figürlerin dışında çok önemli biri olabilirsin. Bu cesareti vermek lazım. Şiir yazarsın, o kadar çok okursun ki onların aklının ermediği noktada sen bir şey söylersin. Bunun gibi şeylerle gençleri biraz ferahlatmak, genişletmek gerekiyor. Burada tabi en büyük vazife öğretmenlere düşüyor.

Bir başka konuya geçecek olursak, romanlarınızdaki bayanların eğitimsiz olanı yok. Büyük çoğunluğu üniversite mezunu. En kötü ihtimal ile liseyi bitirmiş. Üstelik iyi okullarda okumuş kahramanlar, ama problemleri yine bildik problemler. Halbuki kadınların eğitim düzeyi arttıkça sorunlarının azaldığı, azalmasa bile farklılaştığına dair genel bir kanaat var. Burada ilk aklıma gelen şey şu oldu; acaba şöyle bir mesaj mı vermek istiyor yazar, eğitilmiş de olsak aynı problemleri yaşıyoruz. Eğitilmiş kadının da sorunları var mesajını mı vermeye çalışıyorsunuz?

O kendiliğinden ortaya çıkan bir şey. Ben çok iyi tanımadığım kesimleri anlatmaktan kaçınıyorum. Bildiğim ve diyalog kurmuş olduğum insanları yakından tanırım ve onları anlatırım. Dolayısıyla benim seçtiğim kadınlar, içinde bulunduğum çevreden seçilmiş insanlar. Benim çevrem bu şekilde, az çok eğitim görmüş filan... Ama sonuçta kadınlık durumunun okumakla veya farklı kesimden gelmekle bütün olarak değişmediği de ortaya çıkıyor. Asıl mesele, kadınlık ve erkeklik rollerine şartlandırılmışlık ise yine aynı sonuca varıyoruz. Bunun yanında, eğitimsiz Anadolu kadınlarını da yazmadım mı, yazdım. Hikâyelerimde daha çok vardır bu, romanda değil. Çünkü romanda anlattığınız kahramanı düşündürmeniz, konuşturmanız lazım. Bir roman boyunca derinlemesine tanımadığınız birisini

konuşturabilmek o dünya görüşünü, o mantaliteyi anlatabilmek kolay değil. Ben daha çok kısa hikyelerimde Anadolu'da yaşayan, hiç eğitim görmemiş ya da daha az eğitim görmüş kadınları anlattım. Mesela, 1978 Kahramanmaraş olaylarını anlattığım kitapta, böyle kadınlar vardır. Ben o hikâyeyi Maraş'ta, olayları yaşamış kadınların ağzından anlattım. Çünkü gittim oralara ve o kadınlarla konuştum. Onların konuşma biçimleri, diyalogları, hayata ve olaylara bakışları yansdı o hikyelere. Fakat ben onları gördüm, onlarla beraber kaldım, onların evinde yattım. Olayların nasıl olduğunu her Şeyiyle anlattılar. Dolayısıyla o sesleri belleğime kaydettim. Daha da önemlisi kırk klasör kadar duruşma tutanaklarını okudum. Tutanaklarda steno kullanıldığı için salondaki her türlü ses vardı orada. Sinek uçuşu bile kaydedilmişti. O sesleri, kadınların konuşma biçimini ve olaylarla ilgili söyledikleri her Şeyi iselleştirdim. Bunlardan sonra yazabilirsiniz zaten. Mesela yine son hikâye kitabımda "Gelin" diye bir öykü vardır. Bir türe kurbanı kadının gerçeküstü öyküsüdür bu. Onun ruhu da o hikyeye sinmiştir. Bütün kitaplara yayılmış Şeyler vardır. Ama dediğim gibi bir romanda çok iyi tanıdığımız kadınları anlatmak zorundasınız.

Buradan yola çıkararak daha çok gördüklerinizi anlatıyorsunuz diyebilir miyiz?

Evet, tanık olduğum, gördüğüm Şeyleri anlatıyorum. İnsanların farkında olmadan bana söyledikleri bir cümleden bir roman çıkarabilirim. Çünkü bu öyle bir cümledir ki bir kilit noktası oluşturur. Ben o cümlenin anlamını, o kadınlık durumunu, içinden çıkılamayan o sorunsalı on tane, on beş tane, yüz tane kadında önceden görmüşümdür. Dolayısıyla birdenbire bir hareket noktası haline geliverir o cümle. Bana anlatılan bir paragraflık bir hikâye ya da bir yakınma için de aynı Şey söz konusudur. O konuda malzemeniz zaten birikmiştir. Orada yeni bir ışık yanar ve yeni bir konuya girersiniz.

Peki romanlarınız içinde en sevdiğiniz kahramanınız hangisi? Muhakkak yazar olarak bütün kahramanlarınızı seviyorsunuzdur. Fakat kendinizi yakın hissettiğiniz ve severek yazdığınız bir kahraman var mı?

Bence benim en mağdur kahramanım, *Yeşil*'deki Melike Eda'dır. Ben onu yazarken onunla çok bütünleştim. Hayatımda öyle kötü bir deneyim yaşamamış olmama rağmen onu anlatırken adeta yaşadım onu. Tam olarak neden bilemiyorum ama galiba bu kadar mağdur olduğu için, en sevdiğim kahramanım odur. Kalben bağlıyım ona. Bir yerlerde onun yaşadığını hayal ederim. Zaten sonradan *Safran Sarı*'ya da girmiştir. Ama değişmiş, dönüşmüş ve olumsuz bir tip olarak girmiştir. Öyle düşünmemiştim ama romanın içinde onun öyle olduğunu gördüm. *Safran Sarı*'nın kahramanı ile karşılaştırıp daha olumlu bir hayata her ikisini de götürmeye çalıştım ama olmadı, gitmediler. O en başta bahsettiğim, romanın kendi tutarlılığı dediğim şey buna izin vermedi.

Ben bir yazar olsam ve bir kahramanı çok sevsem bir noktadan sonra ona huzur vermek isterdim herhalde. Melike Eda'nın hiç huzuru yok. Oradan oraya savruluyor, yeni darbeler yiyor. Mutlu bir hayat hayali var ama ona da ulaşamıyor. Huzur vermeyecek misiniz Melike Eda'ya?

Olmadı dedim ya. *Safran Sarı*'da ona huzur vermek istedim. Volkanla karşılaştırdım onu. Çünkü Volkan da huzur bulmak isteyen bir karakterdi. Belki ikisi başarılılar diye düşündüm ama olmadı, yürümedi. Kendiliğinden çözüldü. Ve volkan başka bir yere, daha da radikal bir Eylem tipine yöneldi. Melike de dayısının sevgilisine, yine kör bir noktaya gitti. Sonunda da kendi kirlenmişliğinin, arınamayacak bir noktaya geldiğini düşündü. Aynı romanda Eylem karakteri de düşmüştür, ama kalkar ve ayaklarının üstüne basıp yürüyebilir dedim. Bunu ben kahramanlarımla ilgili olarak hep isterim ama bazen olmuyor. Sizin romana koyduğunuz bütün veriler buna izin vermiyor. Kendince haklı olma durumu, o trajediyi ortaya çıkarma durumu buna izin vermiyor. Ben tabii ki Melike Eda'yı *Yeşil*'deki mağdur ve çaresiz haliyle çok seviyorum. Sonraki romanlarda onun da yozlaşmaya başladığını gördüğüm zaman onu kaybettim. Yani benim sevdiğim Melike Eda o ilk romandaki Melike Eda'dır. Çocukluğundan başlayarak Nedim'le karşılaşınca kadarki süreçten bahsediyorum.

Ben Melike Eda'yı incelediğimde şunları düşündüm: Bu kahraman bir türlü huzur bulamıyor. Değişik yollar deniyor belki fakat her seferinde ayrı darbeler yiyor. Acaba çocukluk döneminde böyle bir darbe yiyen birisi hayat boyu dikiş tutturamaz mı? Bir yerlerde bir çıkışı yok mudur bunun? Hep karşısına Eda'da olduğu gibi geçmişi çıkacak mıdır? Ya da geçmişin sancısını bir ömür yaşayacak mıdır?

Öyle değil tabi, fakat burada sadece kahramanı düşünmemeliyiz. Kahramanın içinde yaşadığı sistem, ülke, tarihiyle coğrafyasıyla, ekonomisiyle, her şeyiyle o ülkede yaşanan olgular da önemli. Mesela Eylem kendini hiçten var etmiş birisi. Evet bazı tutunduğu şeyler olmuştur. Mutena yani Eylem, kendi ismini değiştirir sonradan, o kısırdöngüden çıkmak için çok gayret eder. Şiir yazar, çok okur, kendini değiştirir, gider bir sigorta şirketinde işe başlar. Bu kadar çok çaba sarf eder ama orada da tutunamaz, o ortam boğar onu. Bütün arayışlar onu hep telekizlik ofisine sürükler. Volkan da bunu görür. Başarı ile başarısızlık bu ülkede aynı şekilde sonuçlanıyor. Ne kadar çabalarsan çabala aynı şey. Başarı ve başarısızlık arasında bir fark yok. İnsanı umutsuzlaştıran bir sistem bu. Çok büyük dezavantajları var. Bu yalnızca Türkiye ile ilgili değil, tüm dünyada böyle.

Durum bu kadar kötü mü? Ben bir genç olarak bunları duydukça büyük bir ümitsizliğe kapılıyorum.

Bu kadar ümitsiz değil tabi. *Safran Sarı*'da benim anlattığım özellikle gelecek perspektifini kaybetmiş olmasıydı genç insanların. Eylem de bunu görüyor. Volkan çok para kazanmış , çok zengin olmuş borsadan ama kendi içinde rahat değil. Kirli işlere bulaşmış, ülkenin yararına olmayan işlerin içinde yer almış büyük bir borsa şirketinin adamıdır falan. Herkes temizlenmek ister. Volkan temizlenmek ister, Melike Eda temizlenmek ister, Eylem temizlenmek ister. Ama hepsi ellerinde olmadan ya o sistemin içinde yer almaya devam ederler veya da önlerinde açılmış çukurlara düşerler. Umutsuz tabi.

Bugün kendi birikimiyle, iletişimiyle, gösterdiği çabayla bir yerlere gelmesi çok zor insanların. Sistemin bir vidası, mekanizması haline dönüşmedikçe iş bulmanız, o işte tutunmanız, para kazanmanız, kendinizi aşmanız çok zor. Bir de

inanılmaz bir rekabet var. O rekabeti kırabilmek, bir yerlere tırmanabilmek de çok zor. İnsan üstü bir çaba sarf etmeniz gerekiyor. Bu defa o çabayı gösterirken elinizden hayatla ilgili, aşkla ilgili bir çok şeyi kaçıyorsunuz. Bu işin içinden çıkmak mümkün değil mi? Mümkün tabi. Ama -romanın sonunda Eylem ‘seçmek zorunluluğu var’ der - ya orta karar bir hayata razı olacaksın ve bütün o hırslarından , yükselme hedeflerinden vazgeçeceksin veyahut da bütün o yükselme arzusunu öne çekerek daha huzursuz bir hayatı seçeceksin. Yani seçimler var burada. Siz neyi seçiyorsunuz, neye inanıyorsunuz? Kendi dünya görüşünüz, dünyayı kavrayışınız nedir? Bunlarla ilgili şeyler.

Bir şeyleri seçmiş, ama içi hiç rahat olmayan Volkan’la bir şeyleri seçmiş, ama onların üstüne çıkamamış, başka şeylere razı olmak durumunda kalmış başka insanlar var romanda. Zaten öyle der Eylem, ‘seçmek ve razı olmak’. Bugünkü sistem bu. Yalnız Türkiye de değil, bütün dünyada bu yüzden mutsuz insanlar. Bir de şu var tabi, insanlar konfora, paraya, güzel şeylere sahip olma için hırslandırıldılar. İnsanlardaki bu dürtü, tüketim dünyası içerisinde çok şey isteme, her şeye bir an önce sahip olma duygusu kışkırtıldı. Örneğin benim gençliğimde bir divan, bir soba, bir masayla mutluyduk. Ben öyle evlendim. Küçücük, altmış metrekare bir evde çok mutlu günler yaşadık. Yani bilmiyorduk başka şeyler. Evlendikten iki sene sonra bir televizyon alabildik ve bu bizi çok mutlu etti. O zamanlar yeni çıkmış bir alete sahip olmak insanda büyük mutluluklar uyandırabiliyordu. Şimdi bu mutluluklar da o kadar geçici ki. Gidip beğenip şunu alıyorsunuz, ertesi gün öbürü çıkıyor onu istiyorsunuz. Sonu olmayan bir arzu uyandırıldı toplumda. Arzu çağı yaşıyoruz adeta. Alamadığımız zamanda da mutsuz oluyorsunuz. Hiçbir şeyin değeri yok. Gidiyorlar onu da alıyorlar, kredi kartları sonuna kadar doluyor, hayat boyu borç ödüyorlar. Ne kadar kötü şeyler, bağımlılık yaratan şeyler. Böyle bir dünyada ben şaşırıyorum gençlere. Tanıdığım bir genç kadın şöyle diyor : “Gider kredi çekeriz ne olacak, herkesin borcu var”. Halbuki ben bir kuruş borcum olduğu zaman çok korkuyorum, uykularım kaçıyor. Farklılık var bu düşünceler arasında. Değişen hayat ve değişen dünya... Ama ne oldu? Tüm dünyada bir çöküş, ekonomik bir kriz oldu. Bunlar içerisinde insan mutlu olabilir mi? Ne kadar çok insan işsiz kaldı. Ne kadar çok üniversite mezunu, yetişmiş genç

iş bulamıyor. Toparlarsak burada bir karamsarlık, bir umutsuzluk var. Umarım ki bu geçici olur.

Problemin temelinde olan şey bu 'tüketme duygusu' mu? Yani kocaman aç bir güruh var bir yerde ve dünyayı yemek istiyor.

Ama buna şartlandırıldık, bu böyle değildi. Seksenli yıllardan itibaren bir bolluk dönemi yaşadı dünya. Aşırı üretim dönemi. Bu aşırı üretim de tüketim gerektiriyor. Nedir kapitalizmin sloganı? Ürettiklerine sürekli yeni bir şey ekler ve size yeni diye sunar. Deterjanın içine bir madde daha ekler yeni der. Yeni yeni yeni diye hep reklam yapar. Sizi, toplumu kışkırtmak için. Yeni yalan. O da işinizi görür. Şimdi toplum ikinci dünya savaşı sonrası yeniden yapılanma dönemi yaşandı. Paranın, ekonominin rayına oturduğu bir dönemdi bu. O çift kutuplu dünyada, kapitalizmle, sosyalizm diyemiyorum ama, demir perde gerisindeki ülkelerin rekabeti vardı. Bütün bu duvarlar yıkılınca, dünya tüketmek için daha büyük bir dünya oldu. Bu küreselleşme dediğimiz olguyla açık pazar haline geldi. Aslında küreselleşmeyle birlikte teknoloji devrimi yaşandı, iletişim kolaylaştı ama küreselleşen aslında sermayeydi. Hâlâ insanları kendi ülkelerine almamak için vizeler şunlar bunlar uyguluyorlar. Avrupa 'da gelişmiş ülke sınırları içerisinde bir açıklık var. Onun dışında insanlar hala tırların gizli bölmelerinde, teknelere dolarak, ölümü göze alarak göç etmeye çalışıyorlar. Çoğu yollarda telef oluyor. Onlarla küreselleşemediler yani. O insanlar tüketen karıncalar gibi görülüyorlar sistem tarafından. Ama onların tüketmeleri için de belli bir tip haline getirilmeleri gerekti.

Yani tüketen insan tipolojisi yaratılmaya çalışıldı. Bu giyimiyle kuşamıyla, kullandığı markalarla, oturması kalkmasıyla, hayatı kavrayışıyla, dinlediği müzik ve okuduğu kitapla sığ bir örnek insan tipiydi. Bugün kitap sanayine bakın. Bir de bu insanları avutmak için 'Kendinizi Nasıl Geliştirirsiniz?', 'Bilmem Kime Nasıl Evet Dedirtirsiniz', 'Yüz Soruda Başarının Yolları' falan... Edebiyat diye sunulan şeylere bakın. Paulo Chello'nun yazdığı şeylere bakın. En dipteki insan için birden bire bir şey oluyor, o köşeyi dönüyor falan. Böyle dayanaksız umutlar veren şeyler. Secret diye bir kitap çıktı, milyonlar sattı. "Siz yalnızca isteyin olur." Fikr-i sabit halinde isteyin. Böyle yalan yanlış şeylerle doldurdular ortalığı. Amaç düşünmeyen,

kafa yormayan bir insan tipi yaratmak. Sadece alan ve tüketen bir insan tipi yaratmak. Bunu da yarattılar. Bütün bu marka düşkünlükleri, bütün bu kitle kültürü; müziğiyle,hatta gençlik ilişkileri, insan ve aşk ilişkileriyle bunun bir göstergesi. “Aşk mı çok üzülmeye değmez, zaten internet diye bir şey var. Hemen gir, oradan yeni birini bulursun, ağlama” falan.... Aşk; özlemek, hayal etmek, bir insanı keşfetmeye çalışmaktır. Bunun için mektuplar yazılırdı eskiden. Kendini anlatırdı o iki insan. Ne kadar sevilir biri olduğunu göstermeye çalışırdı. Birbirine en ince en sıcak sözcükleri aktarırdı. Bir şey için beklenir, bir amaç konurdu. Vuslat diye bir şey vardı. Ona göre hayatı yeniden dizayn etmek, engeller varsa o engelleri ortadan kaldırmak vardı. Bir çaba sarf edilirdi. O çaba sarf edildiği için de o insan çok değerli olurdu. Şimdi bu değer kayboldu. Her şey o kadar kolay elde edilebiliyor ki. Yarın borçlanacaksın, hiç düşünmeden, git on iki taksitle al. O yüzden de özlenmeyen, yoğun bir şekilde her gün, her saat haberleştiğin ilişkiler oluyor. Çok mutlu bir ilişki yaşıyor. Bir hafta sonra bakıyorsun ne oldu? Teflonu çıktı, diyor. Bir haftada. Böyle bir şey olabilir mi? Ne çabuk. Aşk da böyle tüketildi. Aşk nedir? Bir gelecek tasavvurudur. Bir insanla bir gelecek tasarlıyorsunuz ve ona doğru yürüme çaba sarfedersiniz. Bu da bitti. Şimdi bakıyorsun evleniyorlar bir sene sonra ayrı yaşamaya başlıyorlar. O ayrı yaşıyor, arkadaşımın şeyi ayrı yaşıyor, benim oğlum ayrı yaşıyor falan filan. Ne oldu, beraber olamıyorlar. Boşanın o zaman. Boşanmaya da gerek yok. Daha iyi bir şey de yok. Biz arkadaşız ara sıra görüşürüz falan. İnsanlar bir başkasıyla birlikte yaşamaya bile tahammül edemez oldular. Önce birey olmak empoze edildi. Birey olamadılar, bencilleştiler. Bencilik biriyle beraber yaşamaya, bir özveride bulunmaya izin vermiyor. İşte böyle bir tip yaratıldı. Bu tip tüketen bir yaratık. Bunun için gereken her şey yapıldı. İdeolojisiyle , hayatın her alanındaki yaşam biçimleriyle böyle bir tip oluşturuldu. Sonra bu tip birden bire çöküntüye uğradı, mutlu olamadı. Mutlu olmasına da imkan yoktu zaten. Yalnızlaştı, bütün değerlerine yabancılaştı. Bütün değerlerini kaybetti. Şimdi bu durumdayız.

Yeniden nasıl değer kazanacağız peki?

Bütün dünyada bir umutsuzluk yaşıyor. Amerika'dan ta Pasifik'e kadar. Özellikle genç insanlar bu mutsuzluğu yaşıyorlar. Diyorum ya yalnızlaşma, yabancılaşma, var olan değerlerini kaybetme.

Geleceksizleşme dediniz.

Evet, onun için gençler arasında umutsuzluk, karamsarlık, şiddet eğilimleri, uyuşturucu artıyor. Alkolizm artıyor. Aile ile çatışmalar artıyor. Şimdi daha uygar ülkelerde şöyle gelişmeler görüyoruz. Evlilik, kutsal. Çok çocuk. Ne oldu şimdi? Postmodern bir durum ortaya çıktı. Modern öncesi geleneksel anlayışlar canlanmaya başlıyor. Bir yakınım var, İsveç'te yaşıyorlar. Üç çocukları da büyüdü. Üç çocuk çok değil mi, dedim. Ama biz çok seviyoruz, dediler. Sofrada oturup ninelerle dedelerle yemek yemeyi istiyoruz dediler. İnsanların bir yere bağlı olması, bir kökeni olduğunu görmesi, ayağını bir yere bastığını bilmesi ne kadar önemli. Anne İsveçli, baba Türk. Her sene o çocukları getiriyorlar Türkiye'ye. Bakın sizin dedeniz burada, burada sizin bir büyükanneniz var. Çocuklar dünya üzerinde bir yere ait olduklarını görüyor. Bir aileye ait olduklarını görüyorlar. Ailenin kuralları var o kurallara uymaya çalışıyorlar. Kendilerini yalnız hissetmiyorlar, biliyorlar ki başlarına bir şey gelirse o aile onlara sahip çıkacaktır. Hem kendisi bir birey olmaya çalışıyor, ama bir de arkada bağlı olduğu ona güven veren bir şey var. Sadece bir ülkeye bir kültüre değil, dünyada bir yeri olduğuna inanmak. Bu çok olumlu bir duygu. Bana, üçüncü çocuk fazla değil mi, dediğimde; öyle bir dünyada yaşıyoruz ki birisiyle bozuşabiliriz, bizi terk edip gidebilir, ikincisinin başına bir kaza gelebilir, kaybedebiliriz. Hiç değilse elimizde bir tane kalsın, dediler. Şimdi insanlar artık böyle düşünmeye başladı.

Çelişki değil mi yalnız bu? Sınırsız özgürlük istiyoruz ama bir şeylere de bağlı kalmak istiyoruz. Örneğin okullarda öğrenciler herkesle aynı olmamak için forma giymek istemiyorlar. Ama okul dışında serbest kaldıklarında hepsi aynı marka ayakkabıları, aynı renk kotları giyiyor. Bir yerlere bağlı olmak duygusu insanları motive mi ediyor?

Sistem bir özgürlük yanılması yarattı. İnsanlar da özgürlük istiyorlar. Aşk da serbest, seks de serbest. Yazışın sabahlara kadar, o da serbest. İsteddiğiniz müziği dinleyin. İsteddiğiniz her şeyi yapabilirsiniz. İnsanlar buna inandı. Öte yandan sistem birtakım şeyleri dayattı ona. Bu ayakkabıyı giyeceksin. İşte Levis kot giyerseniz bu en iyisi. Bakın şu müziği dinleyeceksiniz. Çünkü ondan para kazanıyor. Çok bildiğimden değil, 50 cent diye bir şarkıcı var mesela. Bir şey yok adamda, ses bile yok. Bunu gönüllü olarak istemeleri şartlanmasını dayattı insanlara. Buradan paralar aktı. Birtakım şirketler paralar kazanıyor. Şimdi bu insan özgür müdür? Değil. Ama onu özgür olduğuna inandırdı. O da üniforma oldu sizin söylediğiniz gibi. Bunun dışına çıkanlar, biraz kafası çalışan biraz felsefi düşünebilen insanlar da yalnızlaştılar. Ve o gruplar onu içine almadı. Ukalanın biri zaten diye onu reddettiler. Sistem, kavgacı, iş bitirici, hırslı yeni figürler yarattı. Düşünen, sorular soran insan o iş ortamında üç gün dayanabildi. Hemen onu kapının önüne koydular. Bu özgürlük mü? Özgürlük, asıl böyle kaybedilirdi ve kaybedildi. Bunları ben dışarıdan gözlemleyen ve eskiyi de bilen, yaşı ona elveren biri olarak biliyorum. Ama bunları yazdığım zaman da bazı düşünen gençler bunu görebiliyor, bazıları da görmek bile istemiyorlar. Çünkü onlar artık öyle şartlanmış, onları değiştirmek çok zor. Ama kapı önüne konuldukları zaman peki ama ne yapacağız biz şimdi diye o zaman feryat ediyorlar. İş hayatına bakın. Örgütlenme özgürlüğü nasıl tırpanlandı. Bakın sendikalara, bugün çoğu sarı sendika konumunda. Sendikaya girenleri çoğu yerde hemen işten atıyorlar. Sivil toplum örgütleri var, bunların büyük çoğunluğu AB fonlarından beslenen ne idüğü belirsiz şeyler. Bu toplumun sorunları var. Bunları çözmek için adım atmak yerine körükleyen, insanı başka türlü bağlayan bir sistem. Özgürlük bu mu? Dünyaya bakarken bütününü görmek lazım. Bütününü göremez ve giydiğinle yediğinle ilgilenirsen kaçırsın resmi. Çünkü inandığım bir şeyi anlatmaya çalışıyorum.

Başka bir konuya geçelim. Kahramanlarınızdaki isim değişimleri çok ilgi çekici. Mesela Safran Sarı'da Mutena Eylem oluyor, Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm'de ise Halise Sara... Karakterlerdeki bu isim değişimi hakkında neler söyleyeceksiniz?

İki isimlidir benim karakterlerim. Ben bunun farkında değildim, başka bir eleştirmen daha önce dikkat çekti. Bu ortam içerisinde karakterlerin çoğu iki isimli

ve şizofrenik bölünmelere uğramış durumdalar, dedi. Herkes içinde bulunduğu dünyaya uyum sağlamıyor, çelişkiler yaşıyor. Benim karakterlerime yansıyan da bu oluyor. Gerçekten bu bölünmelere uğradık. Birden bire bir şeyler dayatıldı. Ben bile birçok meseleye bakarken çelişkiler içinde kalıyorum. Bir yanım evet böyle olması gerekir diyor, öbür yanım da evet ama böyle olduğu zaman da böyle olur falan... Kendi içimde çatışan düşüncelere sahibim. Ama bu kahramanların içerisinde en yakıcı olanı kadınlar açısından *Ölü Erkek Kuşlar*'daki Suna'dır. Suna'nın romanda Su ve Na olarak ikiye ayrılması... Bir tanesi onun bu toplum içerisinde olması öngörülmuş kişiliğidir, onun Su yanı. Na da onun olumsuz yanındır. Başkaldıran asi yanındır.

Çok anlamlı aslında, Su ve Na.

Ben bu çelişkinin bir çok kadının içinde var olduğunu daha ilk romanımda saptamış oldum. Bende de vardır bu. Bir yanımla evi çok severim, evcilliği çok severim, bir yanımla da dışa dönüğümdür. Hepimizde var bu. Ama yakıcı bir çelişki. Uzun süre evde küçük ev zevkleriyle oyalandıktan sonra sıkılıyorsunuz.

Dışarı çıktıktan sonra da evi özleyorsunuz.

Evet. Evin içinde oturmak ve sakin kalmayı, yemek yapmayı özlerim. Sonra da birden bire basar beni bunlar. Dışarı kaçmak isterim.

Hepimizin içinde var. Ama benim sormak istediğim başka bir şey. Suna'da bölünmüşlük hayatının tamamında, bir hastalık olarak var. Ama Sara'da bu başka türlü. Sara bir noktaya kadar Halise, sonra Sara. Mutena, bir noktaya kadar Mutena sonra Eylem. Burada bir geçmişten kaçış, bir kabuk değiştirme mi var?

Ben bunu şöyle açıklıyorum. Bu tabii *Ölü Erkek Kuşlar*'ın Suna'sını da içine alıyor. Hayatı değiştirme, kendini gerçekleştirme yolunda hayatı değiştirerek ilerleme... Çünkü başka türlü yapamazsınız. Eğer kendinizi gerçekleştirmek, bulmak, kendi var olan kapasitenizi, yeteneklerinizi, düşünsel genişliğinizi hayata geçirebilmek istiyorsanız böyle bir değişime ihtiyacınız var. Ben kimim? Neler yapabilirim? Bu sorunun cevabıdır kendini gerçekleştirme. Bu yolda adımlar atarsınız. Bu yolculukta bazı sıçramalar yaparsınız. Bu sıçramalar hayatı

değiştirmekle olur. Halise'nin Sara olmaya giden yolda, bir kuyunun başında olduğunu görürsünüz. Ya bu kuyuya kendini atacak ve bitirecek, çünkü o hayatı artık sürdüremeyeceğini görüyor bir noktada, ya da oradan, o kasabadan çekip gidecek. Bir yol ayrımı. O kasabadan çekip gidiyor. Bu bir sıçrama. Ne oluyor? Sara adıyla şarkıcılığa başlıyor. İkinci aşamada da bir çıkmaz geliyor. Orada işte o zengin adamı buluyor. Bir daha sıçırıyor. Ama tabi Sara'nın kendini ne kadar gerçekleştirdiği ayrı bir şey.

Her kadının hayatında bu şeyler var. Ben de belli aşamalarda hayatımı değiştirdim, belli seçimler yaptım. Bunların bazıları çok acılı oldu. Bazıları için ağır bedeller ödedim. Bu günüme gelene kadar bunu yaptım. Bugün geriye dönüp baktığımda değiştirdiğim her hayat, eskisinden daha güzel oldu. Pişmanlık duymadım yani, esas olan budur. Ben kendi kahramanlarıma da belki bu yolu göstermeye çalışıyorum. Temelde benim yaşadığım, kendini gerçekleştirme yolculuğunu onlar için de öngörüyorum. Olumlu ya da olumsuz. Her zaman olumlu biteceğiyle ilgili veriler yok elimizde. Bazen olumsuz da bitebilir bu. Ama denenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bize verilen hayatla yetinmemeliyiz. Biz insan olarak onu aşmaya, onun üstüne çıkmaya gayret etmeliyiz. Benim kadınlar için gördüğüm en yakıcı şey budur. Kadınlar kendilerine verilen hayatla yetinmek zorunda kalıyorlar. Bir kader yazılmış onlar için ve bununla yetinmekle görevlendirilmişler. Yani on beş yaşında evlenecek, çocuklar doğuracak... Büyük çoğunluk için bu.

Gerçekten böyle olduğunu düşünüyor musunuz?

Büyük çoğunlukla böyle. Anadolu'daki eğitimsiz kadınlar için böyle. Hala kızların okumasına gerek yok, deniyor doğuda, güneydoğuda, İç Anadolu'da, hatta Türkiye'nin büyük kesiminde. Eğitimsiz bir anne baba, ilkokuldan sonra, kız çocuğudur yeter, diyor. Mutlu mu mutsuz on onu ilgilendirmiyor bu. Hala güneydoğuda kızlar satılıyor. Bu çok acıklı bir şey. Yazdıklarımla kadınların bunu aşmasını istiyorum.

Büyük kırılmalardan korkulmasın mı?

Evet. Büyük kırılmalardan korkulmasın. Çünkü bunu aşmaya çalışan kadınların yüzde doksanı başarıyor, yüzde on zayıt verilebilir. Belki daha az. Bir kadın, bana bir toplantıda “Siz bunları yazıyorsunuz, biz de gidip boşanıyoruz. Sokaklar kolay mı?” demişti. Ben de “Anlayamadım ne demek istiyorsunuz sokaklar derken?” dedim. “Ben evliyken kocam bana bakıyordu, çalışıyordu, getiriyordu. Sonra ben boşandım, çalışmaya başladım. Her gün saat yedide sokaktayım, işe gitmek için. Bunu söylemeye çalışıyorum” dedi. Bunu göze alıyor, kendinle barışık yaşayabiliyorsan, kendini özgür hissediyorsan o zaman mutluluk duyarsın. Yoksa keşke yapmasaydım, kocam bana bakıyordu, sonra arada iki tokat atıyordu diyorsan o da başka bir şey. Kendi onuruna sahip çıkmayı başaran var başaramayan var. O olanaklar kendisine verilen var, verilmeyen var. Pek çok kadın için boşanmak mümkün değil. Ölürsün gidersin, vururlar seni namus davasında. Onun için yazmak biraz da toplumu değiştirmeye çalışmaktır. Ben de kendi çapımda kadın hayatları değişsin diye belki bu hikâyeleri anlatıyorum.

Boşanmadan söz açılmışken evlilikten de açalım sözü. Romanlarınızda mutlu evlilik yok. Hiçbir kahraman mutlu bir evliliği yakalayamamış. Mutlu evlilik olamaz mı ?

Mutlu evlilik olabilir. Şöyle söyleyeyim mutluluk kavramı başka bir şey. Uyumlu, huzurlu bir evlilik olabilir. Bunun örnekleri de var. Ben de evliliği severim işin doğrusu. Onun için 35 senedir evliyim. Benim anlatmak istediğim olumsuz örnekler. Bir romanda mutlu evliliği anlatamazsınız, bunlar yaşanır. Olumsuz şeyleri anlatırsınız ki insanlar ona göre davransınlar. Olumsuz şeylerin hikâyesi vardır. Çelişkilerin çatışmaların hikâyesini yazabilirsiniz ancak. Evlilikte de huzur vardır derken evliliğin ne kadar zor bir kurum olduğunu da biliyorum. Hiç kolay bir şey değil. İki insanı alıp, özellikle de farklı koşullara şartlanmış olarak yetişmiş iki insanı, bir eve koymak hiç kolay bir şey değil. Bunun koşulları var. Aynı evin içinde yaşayabilirsiniz, ama herkesin yaşama alanları olması gerekiyor. Nasıl yaşama alanı? Ben yazı yazmak istediğim zaman kendi odama kapanabilmeliyim. Veya ben kendi mesleğim ve alanımla ilgili bir şey için üç gün

başka bir yere gidebilmeliyim. Karşılıklı güven ve anlayış içerisinde benim bir birey ve özgür bir kadın olduğumu kocam kabul edebilmeli. Aynı şekilde kadın da saydığım durumlardaki adamın özgürlüğüne müdahale etmemeli. İnsanların ayrı ayrı işleri ve iş çevreleri, ayrı uğraşları olabilir. Bu alanları ayırmak gerekiyor. Ya da daha basiti, ben şimdi yukarı gideceğim veya yan odaya geçeceğim bu geceyi okumakla geçireceğim. Sen de istediğin bir şeyi yap. Hayır, bizde böyle olmuyor. Her an dip dibe. Her an aynı şeyleri yapmak zorundaymış gibi insanlar birbirlerinin hayatına el koyuyorlar. Ve bu bir süre sonra müthiş bir patlama ortaya çıkıyor ki çok sıkıcı bir şey. Tam tersine çiftler birbirlerinin yeteneklerini ve yaptıkları işleri saygıyla desteklemeli.

Ben ilk hikâyelerimi yazdığım zaman, gece çalışıyordum. Gecenin bir vakti saat dört, bitiriyordum hikâyemi ve eşimi uyandırıyordum. Ve o hemen kalkıyordu gözlerini silerek o hikâyeyi okuyordu ve bir gece yarısı –yani ben çok heyecanlıyım- o heyecana katılıyordu, yahu kadın sabahleyin okurum demiyordu. Bunu paylaşmak. Karşılıklı iki insan da önemli ve değerli bir şeyler yaptığına inanırsa ve bunları paylaşırsa, her an dip dibe aynı şeyleri değil, farklı şeyleri paylaşabilirler ve bunun üzerine konuşabilirlerse, krizler çıktığı zaman oturup bunu nasıl atlatabileceklerini konuşabiliyorlarsa, evlilikleri böyle yol alabilir. Hatta biz bir hafta ayrı kalalım. Bir hafta bunun üzerine düşünelim. Sen git annene, sen de düşün ben de düşüneyim.

Bunlar sanki Ölü Erkek Kuşlar'da olan şeyler. Orada Ayhan'ın evlilik sözleşmesi var. Suna'nın buna tepkisi büyük. Bu konuda ne diyeceksiniz?

İşte ben nasıl olduğunu anlatmıyorum. Nasıl olmaması gerektiğini anlatıyorum. O roman çıktığı zamanda okurlar bana hep sordular peki ama ne olacak, siz ne öneriyorsunuz? Ben bir şey önermiyorum. Bilseydim ben kitabın içine bir de kılavuz eklerdim. Ben de bilmiyorum. Ben kafamdaki soruları aktarıyorum. Nelerin olamadığını göstermeye çalışıyorum. Olamayanları öldürcek olan tek tek insanların kendi tavırları, kendi ilişkileri içinde ortaya çıkan olanaklar veya olanaksızlıklar. Çareyi onlar kendileri bulacak. Ama ben bütün bunların

yaşandığını, yaşanabileceğini söylüyorum, gösteriyorum. Konuşulamayan şeyleri dile getiriyorum.

Yine genel olarak kahramanlarda dikkatimi çeken bir husus, büyük çoğunluğunun annesi yok. Annesiz, yatılı okullarda büyümüşler. Hatta annelerinin de annesi yok. Biraz annesiz kahramanlardan, annesiz büyümekten, annelikten bahsedebilir misiniz?

Benim annem ben çok küçükken öldü. Benim anneyle bir deneyimim olmadı. Birçok romancı söylemiştir bunu aslında biz hep kendimizi yazarız diye. Ben de hep öyle derim. Fazla deneyimimin olmadığı bir alana girmek ve orada önemli şeyler yazmak mümkün değil. O yüzden ben oraya girmemiş olabilirim. Ya da benim hayat deneyimimde öyle bir şey yok yani. Aklıma bile gelmiyor anneyi yazmak. Ama tabii ben kendim anne oldum sonradan. Erkek çocuklarım var benim de. Fakat bir anne kız deneyimim de olmadı. Ama ben, çocuklarına çok meraklı bir anne oldum. Her an onların dertleriyle kafa yoran, güçlü bir annelik duygusu varmış bende. Hayata karşı bağımsız olmayı istememe rağmen çocukların, insanın elini kolunu bağladığı zamanlar oluyor. O duyguyu da yaşadım. Kendimi hep şöyle frenledim; asıl annelik deneyimi, *Unutmak*'ta da bunu yazdım, annelik zaafını yenebilmek ve çocuklarına ayakları üzerinde durabilmeleri için bir özgürlük alanı yaratmakla olur. Bunu sağlamaya çalıştım. Kolay bir şey değil. Bayağı bir mücadele yani. Büyüsün diye onu serbest bırakmak. Ama başta da söylediğim gibi, benim anne deneyimim yok o yüzden de girmemiş olabilirim bu konuya.

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim.